

HELSINGIN
KUVATAIDELUKIO

**HELSINGIN KUVATAIDELUKION
OPETUSSUUNNITELMA
2005**

*Tieto ympäriltäsi
luovuus sisältäsi
– taide rajaton*

Helsingin kuvataidelukion opetussuunnitelma koostuu Opetushallituksen Luki-
on opetussuunnitelman perusteiden, Helsingin kaupungin opetusviraston sekä
Helsingin kuvataidelukion tekstiosuuksista. Luvuissa 1–7.1 kaupungin linjauk-
set on **lihavoitua** ja koulun oma osuus tavallista tekstiä. Sen sijaan op-
piainekohtaisessa luvussa 7.2 Opetushallituksen osuus on tavallista ja koulun
osuus **lihavoitua** tekstiä.

Tiivistelmä

Toiminta-ajatus

Helsingin kuvataidelukio tarjoaa innostavan ympäristön opiskella ja kasvaa luovaksi ja vastuuntuntoiseksi ihmiseksi. Koulu antaa monipuoliset valmiudet jatko-opintoihin ja opettaa kuvataiteen tekemistä ja ymmärtämistä.

Tehtävä ja tavoitteet

Helsingin kuvataidelukio toimii opetusministeriön 12.1.2004 antamalla luvalla (nro 164/430/2003) lukiolain 57 pykälän (683/93) nojalla kuvataidepainotteisena erityisen koulutustehtävän saaneena lukiona

Helsingin kuvataidelukio on yleissivistävä, ylioppilastutkintoon johtava ja jatko-opintoihin valmentava oppilaitos, joka tukee nuoren kasvua ja kykyä elää, toimia ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Koulun kuvataideaineet tukevat opiskelijan yksilöllistä harrastusta ja antavat erinomaiset valmiudet jatko-opiskeluun. Taideteaineiden opetus auttaa arvostamaan omaa ja muita kulttuureita ja kehittää nuoren ajattelua, itsetuntemusta ja itseluottamusta.

Toimintakulttuurin pääpiirteet

UNESCON ASP-kouluverkon jäsenenä koulumme pyrkii toiminnallaan edistämään rauhan-, demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen periaatteita, vaalimaan kulttuuriperintöä ja ympäristönsuojelua sekä toteuttamaan kulttuurien välistä oppimista. Helsingin kuvataidelukiassa tavoitellaan toimintakulttuuria, jossa kouluyhteisön jäsenet voivat osallistua koulun käytäntöjen kehittämiseen avoimessa ja demokraattisessa hengessä. Turvallisuudentunnetta luodaan myös toimivilla hallinnollisilla ja ohjauksellisilla käytänteillä, joiden avulla opiskelijat toteuttavat yksilöllisiä opintopolkujaan.

Opiskelijoiden osallisuus

Kuvataidelukiassa toimii oppilaskunta, joka valitsee keskuudestaan oppilaskunnan hallituksen, ja tämä työskentelee ryhmissä, jotka ovat vastuussa eri toiminta-alueista. Opiskelijoiden valitsevat edustajat osallistuvat opettajainkokouksiin opiskelijoita koskevien asioiden käsittelyn ajan.

Tutor-opiskelijoiden tehtäviin kuuluu muun muassa uusien opiskelijoiden perehdyttäminen koulun toimintatapoihin ja koulun edustaminen erilaisissa tilaisuuksissa.

Johtokuntaan kuuluu kaksi opiskelijoiden keskuudestaan valitsemaa edustajaa ja heidän varajäsenensä.

Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan koulun työryhmiin. Opiskelijakunta osallistuu koulussa syntyneiden, opiskelijoita koskevien ongelmatilanteiden ratkaisuun. Opiskelijat ovat mukana koulun yhteisten juhla- ja teemapäivien suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Tuntijako

Helsingin kuvataidelukion tuntijako ilmenee liitteenä olevasta kaaviosta.

Kieliohjelma

Koulussamme tarjotaan A-kielinä englantia, ranskaa, ruotsia, saksaa ja venäjää. B1-kielenä voi opiskella ruotsia. B2-kielinä ovat ranska ja saksa ja B3-kielinä espanja, italia, ranska, saksa ja venäjä.

Koulun painotukset

Kuvataiteiden erityistehtävän saaneen lukiomme opiskelijoiden on valittava vähintään 12 kurssia seuraavista kuvataideaineista: kuvataide, piirustus ja maalaus, valokuvaus, elokuva ja video, grafiikka, keramiikka, tekstiilitaide, tekninen piirustus ja suunnittelu sekä kuvanveisto. Opiskelijamme ovat täten oikeutettuja vähentämään säädetyistä pakollisten kurssien määrästä kahdeksan kurssia.

Unesco-Asp-kouluna Helsingin kuvataidelukion yhtenä tehtävänä on toteuttaa kansainvälisyyskasvatusta Unescon kansainvälisyyskasvatussuosituksen pohjalta.

Opiskelijaksi otto

Helsingin kuvataidelukioon voivat pyrkiä kaikki peruskoulun suorittaneet oppilaat. Valintaan vaikuttavat peruskoulun lukuaineiden keskiarvo sekä koulussamme järjestettävästä pääsykokeesta saadut taidepisteet. Pääsykokeella haetaan kuvataide- ja/tai multimedialinjalle.

Koulun opetusjärjestelyt

Koulussa noudatetaan viisijaksojärjestelmää. Työjärjestys ilmenee vuosittaisesta toimintasuunnitelmasta.

Opiskelijalla on oikeus suorittaa itsenäisesti luokattoman lukion kursseja. Opiaineiden opetussuunnitelmissa on määritelty, mitkä kursseista on mahdollista suorittaa itsenäisesti. Itsenäisesti suoritetusta kurssista opiskelijan tulee saada hyväksytty arvosana.

Teemme yhteistyötä muiden Helsingin toisen asteen oppilaitosten kanssa esimerkiksi järjestämällä yhteisiä kursseja ja tapahtumia. Myös opiskelijavaihto on mahdollista. Lisäksi kehitetään yhteisiä verkkokursseja. Erityisen tiivistä yhteistyö on Kallion lukion kanssa.

Opiskelijat käyvät tutustumassa lähiseudun yliopistojen, korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulujen koulutustarjontaan, tai niiden opiskelijoita vierailee koulussamme. Näin pyritään helpottamaan siirtymistä seuraavan vaiheen opintoihin. Tällaista yhteistyötä pyritään kehittämään.

Opiskelijan ohjauksen järjestäminen

Koulussamme on runsaasti valinnaisuutta sisältävä tuntijako ja poikkeuksellisen laaja kurssitarjotin. Siksi jo lukio-opiskeluun liittyviä valintatilanteita on runsaasti. Niiden ratkaisemisessa opiskelijat hyötyvät henkilökohtaisesta ja pienryhmäohjauksesta. Kuvataiteen erityistehtävän kannalta on tärkeää, että opiskelijat perehtyvät kuvataidealan jatko-opiskeluvaihtoehtoihin opinto-ohjauksen kursseilla.

Jokaisen yli 3 vuotta opiskelevan kanssa olisi syytä laatia ohjatusti mielekäs opiskelusuunnitelma, joka sisältää yo-kokeiden hajauttamissuunnitelman.

Helsingin kuvataidelukiossa opinto-ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijaa omien lukio-opintojensa suunnittelussa ja toteutuksessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa. Opiskelijoiden hyvinvointia ja turvallisuudentunnetta edistetään toimivilla ohjauksellisilla ja hallinnollisilla ratkaisuilla, joita suunnitellaan yhteistyönä.

Opiskelun ja oppimisen ohjauksesta huolehtivat ensisijaisesti opettajat oman oppiaineensa osalta. Opiskelijan opintojen seuraamisesta ja lukio-opiskeluun perehdyttämisestä huolehtii ryhmänohjaaja. Erityisopettaja tukee erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan oppimistaitojen oppimista. Opinto-ohjaajien osuus opiskelun ohjauksessa on lähinnä lukio-opintojen suunnittelun ohjausta ja tarvittaessa opiskelutekniikan opastusta.

Jatko-opintojen ja ammatillisen suuntautumisen ohjausta toteuttavat opinto-ohjaajat luokkatunneilla, pienryhmäohjauksena ja henkilökohtaisessa ohjauksessa. Lisäksi opiskelijaa pyritään tukemaan elämänsuunnittelun taidoissa.

Koulun opiskelijoille tiedotetaan ohjauksellisista asioista opinto-oppaassa, koulun kotisivuilla ja ylioppilaskokelaan oppaassa. Lukio-opintojen suorittamiseen liittyvistä käytännöistä tiedotetaan ro-tiedotteessa, jota ryhmänohjaajat käyttävät apuna suunnitellessaan viikoittaisia ro-tuokioita. Jatko-opintoja koskevista informaatiotilaisuuksista ja hakumateriaalista tiedotetaan opinto-ohjaajien infopisteessä ja koulun kotisivuilla. Koulustamme tiedotetaan kouluun pyrkiville hakuoppaassa, koulun kotisivuilla ja koulun infotilaisuuksissa. Tiedottamiseen käytetään tarpeen mukaan muitakin kanavia kuten info-TV:tä.

Opiskelijoita perehdytetään vierailukäynneillä ja kouluun tulevilla asiantuntija-vierailuilla heitä kiinnostaviin jatkokoulutusmahdollisuuksiin.

Kodin ja koulun yhteistyö

Koulussa järjestetään sekä peruskoulun päättöluokan oppilaille että heidän vanhemmilleen tutustumistilaisuuksia. Opiskelijoiden huoltajille järjestetään vuosittain vanhempainiltoja, joissa on mahdollisuus tavata ryhmänohjaajia, muita opettajia ja koulun muuta henkilökuntaa. Ryhmänohjaajien tapaamisissa selvitetään vanhempien ja opettajien välisen yhteydenpidon muotoja. Johtokunta, johon kuuluu myös huoltajien edustajia, kokoontuu säännöllisesti.

Opiskelijan tuen järjestäminen

Helsingin kuvataidelukiossa opiskelijahuoltotyötä tekevät kaikki koulussa työskentelevät henkilöt. Yhdessä luodaan turvallinen ja avoin ilmapiiri, jossa jokainen on tietoinen sovituista toimintamalleista. Säännöllisesti kokoontuvaan opiskelijahuoltoryhmään kuuluvat rehtori, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja, opettajajäsen sekä mahdollisuuksien mukaan erityisopettaja ja psykologi. Koulussa on nimetty turvallisuusvastaava ja kriisiryhmä.

Erityisen tuen tavoitteena Helsingin kuvataidelukiossa on auttaa opiskelijoita etenemään opinnoissaan. Lukio-opintojen suorittaminen loppuun voi osaltaan auttaa opiskelijaa eteenpäin elämässään ja ehkäistä näin syrjäytymistä.

Opiskelijoille tiedotetaan erityisen tuen ja erityisjärjestelyjen mahdollisuudesta opinto-oppaassa, oppitunneilla, tiedotustilaisuuksissa sekä ryhmänohjaustuokioissa. Huoltajille asiasta tiedotetaan vanhempainillassa.

Opiskelijan oppimisen arviointi

Arvioinnin tavoitteena on kannustaa ja ohjata opiskelijaa opintojen suorittamisessa niin, että hänelle syntyy realistinen kuva oppimistuloksista.

Oppiainekohtaisista arvioinnin perusteista tiedotetaan opiskelijoille opetus-suunnitelman pohjalta laaditussa kurssiselosteessa. Kurssin alussa opettaja selvittää arviointiperusteet ja keskustelee niistä opiskelijoiden kanssa.

Arviointikäytännöt ja menetelmät ovat oppiainekohtaisia. Tavoitteena on ohjata opiskelijaa arvioimaan ja tiedostamaan omia opiskelutaitojaan ja suorituksiaan. Arviointi ohjaa opiskelijaa järkevään ja päämäärätietoiseen opiskeluun. Monipuolisella ja jatkuvalla palautteella kannustetaan ja ohjataan opiskelijaa saavuttamaan tavoitteensa.

Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Helsingin kuvataidelukion aihekokonaisuudet toteutetaan siten, että opiskelijoiden eri oppiaineissa oppimat asiat jäsentyvät järkeväksi kokonaisuudeksi, mikä auttaa nuorta hahmottamaan ympäröivää maailmaa. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia tutustua Helsinkiin, esimerkiksi sen monipuoliseen kulttuuri- ja liike-elämään, luontoon ja rakennettuun ympäristöön. Näin vahvistetaan opiskelijan osallisuutta, hyvinvointia ja turvallisuutta.

Aihekokonaisuudet toteutuvat toimintakulttuurissa, eri oppiaineiden kursseissa, oppiaineiden yhteisissä kursseissa, näyttelyinä ja teemoina. Aihekokonaisuudet syventävät oppiaineiden keskeisten käsitteiden ymmärtämistä ja auttavat opiskelijaa hahmottamaan tieteiden ja taiteiden sekä teorian ja käytännön sovellusten välisiä yhteyksiä. Opittujen asioiden monipuolinen linkittyminen lisää edellytyksiä omiin oivalluksiin ja uusien asioiden ymmärtämiseen. Myös muiden kuin taideaineiden opetuksessa pyritään ottamaan huomioon koulumme erityistehtävä.

Sisältö

1 LUKU	LUKION TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA	1
1.1	Arvot	1
1.2	Tehtävä ja tavoitteet	2
1.3	Toiminta-ajatus	2
2 LUKU	KOULUN TOIMINTAKULTTUURI	3
2.1	Toimintakulttuurin pääpiirteet	3
2.2	Oppimiskäsitys	4
2.3	Opiskeluympäristö	4
2.4	Opetusmenetelmät ja työtavat	5
2.5	Opiskelijoiden osallisuus	6
2.6	Yhteistyö	7
3 LUKU	OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN	8
3.1	Tuntijako	8
3.2	Kieliohjelma	8
3.3	Koulun painotukset	8
3.4	Opiskelijaksi otto	9
3.5	Koulun opetusjärjestelyt	9
3.6	Itsenäinen opiskelu ja etäopiskelu	10
3.7	Oppilaitosten yhteiset opetusjärjestelyt	11
3.8	Muut opetusjärjestelyt	11
4 LUKU	OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN	12
4.1	Ohjaustoiminnan tehtävä ja tavoitteet	13
4.2	Ohjauksen osa-alueet	13
4.3	Ohjauksen toteuttaminen, työnjako ja tehtävät	14
4.4	Ohjauksellinen tiedottaminen	16
4.5	Ohjaukseen liittyvä yhteistyö	16
5 LUKU	OPISKELIJAN TUKEMINEN	17
5.1	Tukiopetus	17
5.2	Opiskelijahuolto	17
5.3	Opiskeluun liittyvä erityinen tuki	19
5.4	Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus	21

6 LUKU	ARVIOINTI	25
6.1	Opiskelijan oppimisen arviointi	25
6.1.1	Arvioinnin tavoitteet	25
6.1.2	Kurssin arviointi	26
6.1.3	Oppiaineen oppimäärän arviointi	29
6.1.4	Lukion oppimäärän arviointi, todistukset ja ylioppilastutkinto	30
6.2	Koulun toiminnan arviointi	32
6.2.1	Strateginen arviointi	32
6.2.2	Jatkuva arviointi ja kehittäminen	33

7 LUKU	OPPIAINEIDEN TAVOITTEET JA KESKEISET SISÄLLÖT	35
7.1	Ehdyttäminen ja aihekokonaisuudet	35
7.2	Oppiainekohtaiset osuudet, tavoitteet, sisältö, työtavat ja arviointi	38
7.3	Äidinkieli ja kirjallisuus	38
7.3.1	Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	38
7.4.1	Ruotsi	47
7.5	Vieraat kielet	54
7.6	Matematiikka	63
7.7	Biologia	81
7.8	Maantiede	88
7.9	Fysiikka	95
7.10	Kemia	104
7.11	Uskonto	110
7.11.1	Evangelis-luterilainen uskonto	111
7.11.2	Ortodoksinen uskonto	115
7.11.3	Katolinen uskonto	119
7.11.4	Islamin uskonto	122
7.11.5	Krishna-liikkeen uskonto	125
7.12	Elämäkatsomustieto	129
7.13	Filosofia	135
7.14	Historia	140
7.15	Yhteiskuntaoppi	149
7.16	Psykologia	155
7.17	Musiikki	162
7.18	Kuvataide	166
7.19	Liikunta	173
7.20	Terveystieto	178
7.21	Opinto-ohjaus	183
7.22	Piirustus ja maalaus	188
7.23	Kuvanveisto	192
7.24	Valokuvaus	196
7.25	Elokuva	202
7.26	Grafiikka	208
7.27	Keramiikka	210
7.28	Tekstiilitaide	213
7.29	Tekninen piirustus ja suunnittelu	220
7.30	Multimedia	222

7.31	Oppiaineiden yhteiset kurssit	225
------	-------------------------------	-----

LIITTEET		226
-----------------	--	------------

Liite 1	Todistusohjat
Liite 2	Tietostrategia
Liite 3	Tuntijako
Liite 4	Kielitaidon kuvausasteikko

1 LUKU

LUKION TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

1.1 Arvot

OPETUS- JA KASVATUSTYÖTÄ OHJAAVAT ARVOT HELSINGIN KAUPUNGIN LUKIOISSA

1. Arvostetaan monipuolista yleissivistystä ja valmiutta jatkuvaan oppimiseen, tuetaan myönteistä kasvua aikuisuuteen.
2. Rakennetaan suomalaista kulttuuria ja identiteettiä, edistetään kulttuurien välistä vuorovaikutusta.
3. Kunnioitetaan jokaisen ihmisarvoa ja edistetään tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta; ei hyväksytä väkivaltaa, syrjintää tai rasismia.
4. Pidetään huolta turvallisesta opiskelu- ja työympäristöstä sekä yksilön ja yhteisön hyvinvoinnista.
5. Kouluyhteisössä vahvistetaan osallisuutta ja vastuunottoa, hyvää käytöstä ja yhteistyötä.
6. Toimitaan elämää ja ympäristöä kunnioittaen sekä kestävästä tulevaisuudesta rakentaen.

Helsingin kuvataidelukiossa vahvistetaan yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä työhön ja tavoitteisiin sitoutumista. Avoimella toimintakulttuurilla tuetaan yksilön ja työyhteisön hyvinvointia.

Koulussamme edistetään suvaitsevaisuutta, inhimillisyyttä ja oikeudenmukaisuutta. Arvostamme monikulttuurisuutta ja kannustamme kansainväliseen yhteistyöhön.

Tuemme ilmaisun ja identiteetin vahvistumista, erityisesti kuvataiteen keinoin. Vaalimme luovuutta edistävää ja taidemyönteistä ilmapiiriä.

1.2 Tehtävä ja tavoitteet

Helsingin kuvataidelukio toimii opetusministeriön 12.1.2004 antamalla luvalla (nro 164/430/2003) lukiolain 57 pykälän (683/93) nojalla kuvataidepainotteisena erityisen koulutustehtävän saaneena lukiona. Edelliset erityisen tehtävän luvat valtioneuvosto on myöntänyt 11.4.1994 ja 27.6.1985. Sitä ennen koulumme kuvataideopetusta annettiin painotteisena syyslukukaudesta 1981 lähtien.

Helsingin kuvataidelukio on yleissivistävä, ylioppilastutkintoon johtava ja jatko-opintoihin valmentava oppilaitos, joka tukee nuoren kasvua ja kykyä elää, toimia ja vaikuttaa yhteiskunnassa.

Opetus ja kasvatus lisäävät opiskelijan itsetuntemusta sekä edistävät arvomaailman jäsentymistä ja suvaitsevan elämänasenteen omaksumista sekä taitoa elää moniarvoisessa ja -kulttuurisessa maailmassa.

Koulun kuvataideaineet tukevat opiskelijan yksilöllistä harrastusta ja antavat erinomaiset valmiudet jatko-opiskeluun. Taideaineiden opetus auttaa arvostamaan omaa ja muita kulttuureita ja kehittää nuoren ajattelua, itsetuntemusta ja itseluottamusta. Erilaisten työskentelytapojen ja uusien näkökulmien avulla taideopetuksessa rohkaistaan opiskelijaa löytämään ja kehittämään omia vahvuuksiaan.

1.3 Toiminta-ajatus

Helsingin kuvataidelukio tarjoaa innostavan ympäristön opiskella ja kasvaa luovaksi ja vastuuntuntoiseksi ihmiseksi. Koulu antaa monipuoliset valmiudet jatko-opintoihin ja opettaa kuvataiteen tekemistä ja ymmärtämistä.

2 LUKU

KOULUN TOIMINTAKULTTUURI

2.1 Toimintakulttuurin pääpiirteet

Toimintakulttuuri on koulussa vallitsevien erilaisten ajattelu- ja toimintatapojen ja toimintaa ohjaavien arvostusten kokonaisuus. Toimintakulttuuriin vaikuttavat sekä koulun ulkopuoliset että sisäiset tekijät. Toimintakulttuuri puolestaan vaikuttaa opiskeluympäristöön, erityisesti pedagogisiin käytäntöihin. Kaikki yhteisön jäsenet muovaavat koulun toimintakulttuuria.

Helsingin lukioissa tavoitteena on toimiva vuorovaikutus sekä avoin, myönteinen ja rauhallinen ilmapiiri. Toista kunnioitava, rehellinen ja oikeudenmukaisuuteen pyrkivä toiminta on toimintakulttuurin ydin.

Helsingin lukioissa kehitetään käytäntöjä, jotka tukevat yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista, yhteistyötä ja osallisuutta, rakentavaa kriittisyyttä sekä kaikkien koulussa työskentelevien vastuun ottoa omasta toiminnastaan ja yhteisestä työskentelystä.

UNESCON ASP-kouluverkon jäsenenä koulumme pyrkii toiminnallaan edistämään rauhan-, demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen periaatteita, vaalimaan kulttuuriperintöä ja ympäristönsuojelua sekä toteuttamaan kulttuurien välistä oppimista.

Helsingin kuvataidelukiossa tavoitellaan toimintakulttuuria, jossa kouluyhteisön jäsenet voivat osallistua koulun käytäntöjen kehittämiseen avoimessa ja demokraattisessa hengessä. Rakentava kritiikki nähdään voimavarana. Koulussamme tiedotetaan yhteisistä käytänteistä kaikille selkeästi.

Turvallisuudentunnetta luodaan myös toimivilla hallinnollisilla ja ohjauksellisilla käytänteillä, joiden avulla opiskelijat toteuttavat yksilöllisiä opintopolkujaan.

Koulussamme tuetaan opiskelijan itseilmaisua vahvistavaa toimintaa. Lisäksi oma taiteellinen työskentely antaa opiskelijoille erityisiä mahdollisuuksia itselle tärkeiden asioiden ilmaisemiseen.

2.2 Oppimiskäsitys

Helsingin lukioissa opetus perustuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on prosessi, jossa oppija on aktiivinen subjekti. Oppiminen edellyttää tavoitteellista opiskelua vuorovaikutuksessa toisten opiskelijoiden, opettajan ja ympäristön kanssa. Opettaja opettaa ja ohjaa opiskelua.

Oppiminen nähdään ongelmanratkaisua sisältävänä prosessina, jossa oppija liittyy uusia tietoja ja taitoja aiemmin opittuun sekä muokkaa oppimaansa. Oppimisessa keskeistä on omatoiminen ja kriittinen tiedonhankinta, opitun jäsentäminen ja hyödyntäminen sekä uuden tiedon rakentaminen yhdessä toisten kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltaista; siihen vaikuttavat myös elämykset ja tunteet. Oppimisen ilo, kannustava palaute, myönteiset kokemukset ja vuorovaikutteisuus vahvistavat opiskelijan minäkuvaa. Oppimisen taitoja kehittämällä luodaan pohja koko elämän kestäväälle oppimiselle.

Oppiminen on tilannesidonnaista. Siihen vaikuttavat sekä koulun tarjoama että yhteiskunnallinen ympäristö. Opiskelijan kulttuurisessa ja sosiaalisessa elinpiirissä syntyneet kokemukset ovat oppimisen lähtökohta. Oppiminen puolestaan avaa mahdollisuuksia ymmärtää kulttuuria ja osallistua yhteiskunnan toimintaan.

Koulussamme opitaan tekemisen ja havainnoinnin kautta ja oppimistilanteista pyritään tekemään elämyksellisiä.

Oppiminen edellyttää vastuuta omasta opiskelusta ja sitoutumista työntekoon.

Opiskelijoille annetaan välineitä oman taidekäsityksen muodostamiseen.

2.3 Opiskeluympäristö

Helsingin lukioissa opiskeluympäristöä kehitetään määrätietoisesti. Opiskeluympäristö muodostuu fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista sekä pedagogisista tekijöistä. Tavoitteena on ympäristö, joka tukee opiskelijan kasvua, oppimista ja itseohjautuvuutta. Se ottaa huomioon erilaiset oppijat ja oppimisen tavat, innostaa ja kannustaa oppimiseen sekä tarjoaa mahdollisuuksia monipuoliseen kehittymiseen. Oppimisen esteet ja oppimisvaikeudet pyritään tunnistamaan varhain ja toimitaan niiden voittamiseksi.

Helsingin lukioissa opiskeluympäristön tehtävänä on tukea myönteistä opiskeluasennetta ja edistää opiskelijan osallisuutta ja hyvinvointia. Opiskeluympäristön turvallisuutta vaarantaviin asioihin puututaan heti.

Opetuksessa hyödynnetään verkkoympäristöjä ja koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä, erityisesti Helsingin monipuolisia mahdollisuuksia ja yhteistyötä muiden oppilaitosten kanssa.

Vastuu opiskeluympäristöstä on koulun henkilöstöllä ja opiskelijoilla. Yhteistyö huoltajien kanssa on osa hyvää opiskeluympäristöä ja sen kehittämistä.

Pyrimme tekemään opiskeluympäristöstä toimivan ja esteettisesti viihtyisän.

Opiskelijoiden omaehtoista työskentelyä tuetaan tarjoamalla tiloja ja välineitä opiskelijoitten käyttöön sopimuksen mukaan.

Jokaiselta edellytetään hyvää käytöstä ja toisten huomioon ottamista. Vaalitaan kouluyhteisön hyvää ilmapiiriä ja perinteitä ja järjestetään koulun yhteisiä tilaisuuksia.

Oppimisessa hyödynnetään kulttuuritarjontaa, ja koulu osallistuu monipuolisesti kotimaiseen ja kansainväliseen kulttuuritoimintaan. Koulu on mukana Kallion kaupunginosan kulttuuritapahtumissa.

Hallinnollisilla ratkaisuilla tuetaan opiskelijoiden sitoutumista tekemiinsä valintoihin.

2.4 Opetusmenetelmät ja työtavat

Helsingin lukioissa opetusmenetelmät ja työtavat valitaan niin, että ne vahvistavat koulun arvoja ja auttavat saavuttamaan opetussuunnitelman tavoitteet. Menetelmien valinnassa otetaan huomioon yksilölliset erot ja opiskelijoiden erilaiset tavat oppia.

Opetuksessa käytetään oppiaineille ominaisia, monipuolisia menetelmiä ja työtapoja. Tutkivaa, toiminnallista ja ongelmalähtöistä työskentelyä painotetaan ja hyödynnetään tieto- ja viestintätekniikkaa.

Työtapojen tehtävänä on tukea monipuolisesti tietojen ja taitojen oppimista, kehittää oppimaan oppimisen taitoja ja yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä tarjota tilaisuuksia elämykselliseen ja luovaan toimintaan.

Oppiainekohtaisissa osuuksissa (luku 7) on kerrottu kuhunkin oppiaineeseen liittyvät opetusmenetelmät. Mahdollisuuksien mukaan menetelmien valinnassa otetaan huomioon koulumme erityistehtävä myös muiden kuin taideaineiden opetuksessa.

2.5 Opiskelijoiden osallisuus

Helsingin kaupungin lukioissa opiskelijat ovat työyhteisön jäseniä, joilla on sekä vastuuta yhteisöstä että mahdollisuus vaikuttaa monipuolisesti koulun toimintaan. Tavoitteena on luoda jokaiseen lukioon toiminnalliset rakenteet, jotka edistävät opiskelijoiden aktiivista osallisuutta koulussa ja yhteiskunnassa.

Oppilaskuntatoiminta on tärkeä osa lukioden toimintakulttuuria. Osallistumalla ja vaikuttamalla opiskelijat oppivat ottamaan vastuuta ja harjaantuvat toimimaan demokraattisessa yhteiskunnassa.

Kuvataidelukiossa toimii oppilaskunta, joka valitsee keskuudestaan oppilaskunnan hallituksen, ja tämä työskentelee ryhmissä, jotka ovat vastuussa eri toiminta-alueista. Opiskelijoiden valitsemat edustajat osallistuvat opettajainkokouksiin opiskelijoita koskevien asioiden käsittelyn ajan.

Tutor-opiskelijoiden tehtäviin kuuluu muun muassa uusien opiskelijoiden perehdyttäminen koulun toimintatapoihin ja koulun edustaminen erilaisissa tilaisuuksissa.

Opettajakunnasta valitaan oppilaskunta- ja tutortoimintaa ohjaavat opettajat.

Johtokuntaan kuuluu kaksi opiskelijoiden keskuudestaan valitsemaa edustajaa ja heidän varajäsenensä.

Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan koulun työryhmiin. He ovat mukana sekä toimintasuunnitelman että toimintakertomuksen valmistelussa ja saavat myös mahdollisuuksien mukaan osallistua yksittäisten kurssien ohjelman suunnitteluun. Opiskelijakunta osallistuu koulussa syntyneiden, opiskelijoita koskevien ongelmatilanteiden ratkaisuun.

Opiskelijat ovat mukana koulun yhteisten juhla- ja teemapäivien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tuetaan opiskelijoiden omaa aktiivisuutta, kun he itse järjestävät näyttelytoimintaa, juhlia ja vapaa-ajan toimintaa. Oppilaskunta järjestää yhteistä toimintaa muiden lähialueen koulujen oppilaskuntien kanssa.

2.6. Yhteistyö

Koulussa järjestetään sekä peruskoulun päättöluokan oppilaille että heidän vanhemmilleen tutustumistilaisuuksia.

Opiskelijoitten vanhemmille järjestetään vuosittain vanhempainiltoja, joissa on mahdollisuus tavata ryhmänohjaajia, muita opettajia ja koulun muuta henkilökuntaa. Ryhmänohjaajan tapaamisessa selvitetään vanhempien ja opettajien välisen yhteydenpidon muotoja. Koulussa pyritään luomaan sellainen ilmapiiri, että vuorovaikutus kodin ja koulun välillä olisi luontevaa ja vaivatonta. Koti ja koulu toimivat yhteistyössä ja yrittävät jo varhaisessa vaiheessa ehkäistä ennalta mahdollisia ongelmatilanteita.

Johtokunta, johon kuuluu myös huoltajien edustajia, kokoontuu säännöllisesti.

Erilaisten oppilaitosten, yritysten, museoiden ynnä muiden sidosryhmien kanssa tehtävää yhteistyötä kuvataan luvuissa 3.7 ja 3.8.

3 LUKU

OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN

3.1 Tuntijako

Helsingin kuvataidelukion tuntijako ilmenee liitteenä (liite 3) olevasta kaaviosta.

3.2 Kieliohjelma

Helsingin kaupungin lukioden kielitarjonta on monipuolinen. Lukioissa tarjolla olevat A-kielet ovat englanti, ruotsi, saksa, ranska ja venäjä. B1-kielinä tarjotaan ruotsia ja englantia ja muina B-kielinä saksaa, ranskaa, espanjaa, venäjää, italiaa ja latinaa. Lukiot voivat lisäksi tarjota kursseja muissa kielissä.

Helsingissä toimivien yksityisten ja valtion lukioden sekä aikuislukioden kieliohjelmat täydentävät kaupungin lukioden kielitarjontaa. A-kielen opetusta järjestetään em. kielten lisäksi espanjan kielessä.

Kielten tarjonta, opetusryhmien muodostuminen sekä opiskelun jatkuvuus turvataan lukioden yhteistyöllä ja kaupungin toisen asteen yhteistä kurssitarjontaa hyödyntäen.

Koulussamme tarjotaan A-kielinä englantia, ranskaa, ruotsia, saksaa ja venäjää. B1-kielenä voi opiskella ruotsia. B2-kielinä ovat ranska ja saksa ja B3-kielinä espanja, italia, ranska, saksa ja venäjä. Vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa kuvataan Kallion lukion kanssa yhdessä järjestettävät kielten kurssit.

3.3 Koulun painotukset

Kuvataiteiden erityistehtävän saaneen lukiomme opiskelijoiden on valittava vähintään 12 kurssia seuraavista kuvataideaineista: kuvataide, piirustus ja maalaus, valokuvaus, elokuva ja video, grafiikka, keramiikka, tekstiilitaide, tekninen piirustus ja suunnittelu sekä kuvanveisto. Opiskelijamme ovat täten oikeutettuja vähentämään säädetystä pakollisten kurssien määrästä kahdeksan kurssia. Opiskelijan tulee kuitenkin suorittaa vähintään puolet lukion pakollisten aineiden pakollisista kursseista. Lisäksi koulumme kuvataidekurssien tulee olla muita kuin opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja.

Unesco-Asp-kouluna Helsingin kuvataidelukion yhtenä tehtävänä on toteuttaa kansainvälisyyskasvatusta Unescon kansainvälisyyskasvatussuosituksen pohjalta. Opiskelijoita kannustetaan suvaitsevuuuteen ja tutustumiseen omaan ja vieraisiin kulttuureihin sekä YK:hon ja sen eri järjestöihin. Lukiomme kansainvälisyyskasvatuksessa painottuvat ystävyyskoulutoiminta, projektit, työpajat sekä yhteistyö eri kansalaisjärjestöjen kanssa.

3.4 Opiskelijaksi otto

Helsingin kuvataidelukioon voivat pyrkiä kaikki peruskoulun suorittaneet opiskelijat yhteishaun kautta, ja opiskelijat ottaa koulun rehtori. Valintaan vaikuttavat peruskoulun lukuaineiden keskiarvo sekä koulussamme järjestettävästä pääsykokeesta saadut taidepisteet. Pääsykokeella haetaan kuvataide- ja/tai multimedialinjalle.

Pääsykoe mittaa sekä kuvataiteellista lahjakkuutta että lukiokypsyyttä. Pääsykokeesta voi saada enintään kymmenen (10) pistettä, johon lisätään oppilaan peruskoulun päättötodistuksen lukuaineiden keskiarvo. Yhteispistemäärä voi olla enintään kaksikymmentä (20). Suosituksista ja muista suorituksista ei anneta pisteitä.

3.5 Koulun opetusjärjestelyt

Jaksot

Koulussa noudatetaan viisijaksojärjestelmää. Kunkin jakson alkamis- ja loppumisajat koeviikkoineen samoin kuin lomapäivät on ilmoitettu vuosittain ilmestyvän opinto-oppaan kalenterissa.

Työjärjestys

Työjärjestys ilmenee vuosittain toimintasuunnitelmasta.

Koeviikko ja kokeiden palautus

Oppiaineiden kurssikokeet pidetään koeviikolla, joka käsittää jakson seitsemän viimeistä päivää, ja kokeet palautetaan koeviikon jälkeen sovittuna aikana.

Kurssin uusiminen

Hyväksytyn kurssin voi uusia käymällä kurssin uudelleen opetukseen osallistuen. Rehtorin harkinnan mukaan voidaan yksittäisissä tapauksissa käyttää myös muuta menettelyä. Jos opiskelija suorittaa saman kurssin useamman kerran, paras arvosana jää voimaan.

Uusintakuulustelu

Opiskelija voi ilmoittautua uusintakuulusteluun, mikäli hän on saanut kurssista hylätyn arvosanan tai on ollut kokeesta pois hyväksytyn syyn, kuten sairastumisen, takia.

Kurssin keskeyttäminen

Kurssi katsotaan keskeytyneeksi, mikäli opiskelijan poissaoloja on liikaa, opintosuorituksia on liian vähän tai opiskelija jättää tulematta loppukokeeseen ilman hyväksyttävää syytä. Kurssin keskeyttämiseen liittyviä seikkoja on selvitetty tarkemmin luvussa 6.2.

Kurssipäiväkirjat

Kurssipäiväkirjaan kirjataan pidetyt tunnit, opiskelijoiden poissaolot, myöhästymiset ja kurssin arvosana.

Lomat

Jos opiskelija anoo lomaa koulutyöstä, voi ryhmänohjaaja perustellusta syystä myöntää sitä enintään kolmeksi päiväksi. Pidemmät loma-anomukset osoitetaan rehtorille.

Myöhästyminen

Tunneille saavutaan täsmällisesti, ja siitä muistutetaan opiskelijoita kurssin alussa.

Poissaolot

Opiskelijan on selvitettävä poissaolonsa.

Päivänavaukset

Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

3.6 Itsenäinen opiskelu ja etäopiskelu

Opiskelijalla on oikeus suorittaa itsenäisesti luokattoman lukion kursseja. Oppiaineiden opetussuunnitelmissa on määritelty, mitkä kursseista on mahdollista suorittaa itsenäisesti. Itsenäisesti suoritusta kurssista opiskelijan tulee saada hyväksytty arvosana.

Kursseja voidaan järjestää osaksi tai kokonaan etäopetuksena. Kurssin opettaja määrittelee tenttitehtävät ja ohjaa niiden suorittamisessa. Vain meneillään olevan kurssin voi suorittaa itsenäisesti.

3.7 Oppilaitosten yhteiset opetusjärjestelyt

Teemme yhteistyötä muiden Helsingin toisen asteen oppilaitosten kanssa esimerkiksi järjestämällä yhteisiä kursseja ja tapahtumia. Myös opiskelijavaihto on mahdollista. Lisäksi kehitetään yhteisiä verkkokursseja.

Erityisesti Kallion lukion kanssa yhteistyö on tiivistä. Yhteisen toiminnan muotoja ovat opiskelijavaihto ja yhteisten kurssien järjestäminen. Opiskelijat voivat ottaa kursseja molemmista kouluista, jos vain ryhmiin mahtuu, ja myös yhteisiä kursseja tarjotaan.

Opiskelijat käyvät tutustumassa lähiseudun yliopistojen, korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulujen koulutustarjontaan, tai niiden opiskelijoita vierailee koulussamme. Näin pyritään helpottamaan siirtymistä seuraavan vaiheen opintoihin. Tällaista yhteistyötä pyritään kehittämään.

3.8 Muut opetusjärjestelyt

Koulussamme tehdään yhteistyötä erilaisten sidosryhmien, kuten yritysten, museoiden sekä yhdistysten ja järjestöjen, kanssa. Yhteistyömuotoja ovat esimerkiksi erilaiset tapahtumat ja toiminnalliset vierailut. Yhteistyö voi olla osa jotakin kurssia, tai kokonainen kurssi voidaan järjestää yhdessä jonkin koulun ulkopuolisen tahon kanssa, myös muualla kuin koulussa.

Kansainvälistä yhteistyötä toteutetaan tekemällä erilaisia projekteja sekä opettaja- ja opiskelijavierailuja.

4 LUKU

OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Ohjaustoiminta

Opiskelijoiden yksilölliset ohjaukselliset tarpeet ovat ohjaustoiminnan lähtökohta. Tavoitteena on tukea lukio-opintojen sujumista ja vahvistaa opiskelijoiden tasa-arvoa. Ohjaus tukee opiskelijaa lukio-opiskeluun liittyvissä valinta- ja päätöksentekotilanteissa sekä henkilökohtaisissa opiskelun ja elämäntilanteen kysymyksissä. Ohjauksen avulla opiskelija oppii ymmärtämään, miten hänen tekemänsä valinnat ja päätökset ovat suhteessa ura- ja elämänsuunnitteluun.

Helsingin lukioissa ohjauksen toteuttamiseen osallistuu koko opettajakunta. Lukio laatii ohjaussuunnitelman, josta käyvät ilmi ohjausta toteuttavat henkilöt, heidän tehtävänsä ja vastualueensa. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen tiedotetaan ohjauksen muodoista ja ohjausta antavien henkilöiden tehtäväjaosta. Ohjaussuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain.

Opinto-ohjaus

Opinto-ohjaajalla on päävastuu ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta sekä opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä. Opinto-ohjaaja suunnittelee ohjauksen kokonaisuutta yhteistyössä rehtorin, ryhmäohjaajien, aineenopettajien, erityisopettajan ja muiden kouluyhteisön jäsenten kanssa. Opinto-ohjausta toteutetaan henkilökohtaisena ohjauksena, pienryhmäohjauksena ja opinto-ohjauksen kursseina. On tärkeää huolehtia opiskelijan mahdollisuudesta saada riittävästi henkilökohtaista ohjausta.

Opinto-ohjaajan erityisellä vastuulla on opiskelijoiden lukio-aikaiseen opiskeluun liittyvien valintojen ohjaaminen sekä jatkokoulutus- ja elämänsuunnitelmiin liittyvät ohjaukselliset kysymykset. Opiskelijan päätöksenteon ohjaus on koko lukioajan kestävä prosessi, johon varataan aikaa sekä henkilökohtaisena että ryhmäohjauksena. Lisäksi huolehditaan siitä, että opiskelijat oppivat käyttämään keskeisiä tietolähteitä sekä yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

4.1. Ohjaustoiminnan tehtävä ja tavoitteet

Koulussamme on runsaasti valinnaisuutta sisältävä tuntijako ja poikkeuksellisen laaja kurssitarjotin. Siksi jo lukio-opiskeluun liittyviä valintatilanteita on runsaasti. Niiden ratkaisemisessa opiskelijat hyötyvät henkilökohtaisesta ja pienryhmäohjauksesta. Lisäksi lukion ainevalinnat vaikuttavat jatko-opintoihin pääsyyn ja toisin päin: oman jatkokoulutussuunnitelman selkiytyminen auttaa opiskelijaa tekemään mahdollisimman mielekkäitä ainevalintoja ja opintoja koskevia ratkaisuja. Kuvataiteen erityistehtävän kannalta on tärkeää, että opiskelijat perehtyvät kuvataidealan jatko-opiskeluvaihtoehtoihin opinto-ohjauksen kursseilla.

Opiskelijoiden valintamenettely mahdollistaa sen, että kouluun tullaan monenlaisista lähtökohdista. Opiskelijoilla on myös henkilökohtaisia ja elämäntilanteeseen liittyviä tukitarpeita. Varsinkin lukiovalinnan takia itsenäisesti pääkaupunkiseudulle muuttaneiden opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta tulee koulunkin kantaa vastuuta. Opiskelija voi hakeutua keskustelemaan tilanteestaan ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan, koulupsykologin tai terveydenhoitajan kanssa. Moniammatillista yhteistyötä koordinoidaan opiskelijahuoltoryhmässä.

Helsingin kuvataidelukiossa opinto-ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijaa omien lukio-opintojensa suunnittelussa ja toteutuksessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa. Opiskelijoiden hyvinvointia ja turvallisuudentunnetta edistetään toimivilla ohjauksellisilla ja hallinnollisilla ratkaisuilla, joita suunnitellaan yhteistyönä.

4.2 Ohjauksen osa-alueet

Opiskelun ja oppimisen ohjauksesta huolehtivat ensisijaisesti opettajat oman oppiaineensa osalta. Opiskelijan opintojen seuraamisesta ja lukio-opiskeluun perehdyttämisestä huolehtii ryhmänohjaaja. Erityisopettaja tukee erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan oppimistaitojen oppimista. Opinto-ohjaajien osuus opiskelun ohjauksessa on lähinnä lukio-opintojen suunnittelun ohjausta ja tarvittaessa opiskelutekniikan opastusta.

Jatko-opintojen ja ammatillisen suuntautumisen ohjausta toteuttavat opinto-ohjaajat luokkatunneilla, pienryhmäohjauksena ja henkilökohtaisessa ohjauksessa. Lisäksi opiskelijaa pyritään tukemaan elämänsuunnittelun taidoissa.

4.3 Ohjauksen toteuttaminen, työnjako ja tehtävät

Opinto-ohjaajat

Opinto-ohjaaja huolehtii siitä, että koulussa on toimiva ohjaussuunnitelma, joka sisältää ohjaukseen osallistuvien tehtävät ja työnjaon. Rehtori ja opinto-ohjaajat arvioivat vuosittain ohjaussuunnitelmaa.

Opinto-ohjaajat toteuttavat pääosan ohjauksesta henkilökohtaisena ohjauksena. Lisäksi he pitävät opinto-ohjauksen kurssit ja organisoivat niihin liittyvää toimintaa.

Nivelvaiheessa peruskoulusta lukioon siirryttäessä opinto-ohjaajat ohjaavat koulun aloittajia ensimmäisen vuoden opintosuunnitelman tekemisessä opiskelijaksi oton yhteydessä.

Lukioaikana opinto-ohjaajat ohjaavat opiskelijoita laatimaan henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa, joka sisältää myös ylioppilastutkintosuunnitelman koko lukioajaksi, muun muassa luokkatunneilla, pienryhmäohjauksena ja henkilökohtaisena ohjauksena. Opinto-ohjaajat seuraavat opiskelijan opiskelusuunnitelman toteutumista yhteistyössä erityisesti ryhmänohjaajien kanssa.

Jatko-opintojen suunnittelemiseksi opinto-ohjaajat tarjoavat jokaiselle kolmannen tai neljännen opintovuoden opiskelijalle tilaisuutta henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun tai pienryhmäohjaukseen. Tavoitteena on, että opiskelija motivoituu oman tulevaisuutensa suunnitteluun ja pystyy ammatillisen suuntautumisen pohdittamisessa arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään jatko-opintoihin pyrkimisessä.

Opinto-ohjaajat opastavat opiskelijoita jatko-opintoihin liittyvässä tiedonhankinnassa. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutus- ja ammatinvalintaan liittyvät hakuoppaat ja muut tietolähteet sekä osaa käyttää tietoverkoissa olevaa informaatiota itsenäisesti jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opinto-ohjaajat ovat yhteistyössä ohjauksellisissa asioissa koulun sisäisten ja ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi he ovat opiskelijahuoltotyöryhmän jäseniä. Osallistumisesta opiskelijahuoltotyöryhmän kokouksiin päätetään lukuvuosittain, kuten muustakin työnjaosta.

Ryhmänohjaaja

Uusi ryhmänohjaaja perehtyy oppilaitoksen toimintaan sekä lukio-opiskelun ohjeisiin ja menettelytapoihin huolellisesti, jotta voi perehdyttää oman ryhmänsä opiskelijat niihin.

Ryhmänohjaaja tutustuu ryhmänsä opiskelijoihin ja pitää ryhmälleen viikoittaisen ro-tuokion. Hän myös haastattelee 1. opintovuoden aikana ryhmänsä opiskelijat.

Ryhmänohjaaja pyrkii kehittämään oman ryhmänsä yhteisöllisyyden toteutumista ja hyvinvointia yhteistyössä muun ohjaushenkilöstön ja tutor-opiskelijoiden kanssa. Hän pyrkii omalta osaltaan auttamaan ryhmäytymisessä.

Ryhmänohjaaja ohjaa omalta osaltaan opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadintaa ainakin lukuvuodeksi kerrallaan. Hän seuraa oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen edistymistä, kurssikertymää ja ylioppilassuunnitelman toteutumista. Lisäksi ryhmänohjaaja pitää yhteyttä huoltajiin esimerkiksi vanhempainilloissa tiedottamalla etenemisesteistä, opintojen pitkittämissuunnitelmasta ja muista opiskeluun liittyvistä asioista.

Opettaja

Opettaja ohjaa opiskelijaa oman aineensa opiskelussa ja auttaa opiskelijaa kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja valmiuksiaan. Hän laatii oppiainekohtaiset ohjaukselliset tekstit kuten kurssiesitteen. Lisäksi hän ohjaa opiskelijan itsenäistä opiskelua ja valmistautumista ylioppilaskokeeseen opettamassaan aineessa.

Erityisopettaja

Erityisopettaja tukee erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan opintojen suunnittelua ja valintoja yhteistyössä opinto-ohjaajan ja opiskelijahuoltotyöryhmän kanssa. Hän arvioi erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan oppimisvaikeuksien vaikutusta opintojen etenemiseen yhteistyössä opinto-ohjaajan ja opiskelijahuoltotyöryhmän kanssa.

Rehtori ja/tai apulaisrehtori

Rehtori luo ohjauksen toimintamahdollisuudet sekä tukee ohjauksen suunnittelua ja yhteistyötä.

Rehtori huolehtii lukio-opiskelun ja lukio-opintoihin hakeutumisen tiedottamisesta perusopetuksen päättövaiheessa oleville oppilaille, heidän huoltajilleen, oppilaanohjaajille ja opettajille yhteistyössä koulussa opinto-ohjaajien ja opettajien kanssa lukuvuosittain sovitun työnjaon mukaan. Lisäksi hän tiedottaa lukio-opintoihin ja yo-tutkintoon liittyvistä määräyksistä opiskelijoille ja heidän huoltajilleen.

Rehtorin ja apulaisrehtorin keskinäisessä työnjaossa sovitaan ohjauksellisista tehtävistä, esimerkiksi yo-tutkintoon liittyvästä suunnittelusta. Ohjaussuunnitelmaa arvioidaan vuosittain muun muassa toimintakeromuksessa.

4.4. Ohjauksellinen tiedottaminen

Koulun opiskelijoille tiedotetaan ohjauksellisista asioista opintooppaassa, koulun kotisivuilla ja ylioppilaskokelaan oppaassa. Lukio-opintojen suorittamiseen liittyvistä käytännöistä tiedotetaan ro-tiedotteessa, jota ryhmänohjaajat käyttävät apuna suunnitellessaan viikoittaisia ro-tuokioita. Jatko-opintoja koskevista informaatiotilaisuuksista ja hakumateriaalista tiedotetaan opinto-ohjaajien infopisteessä ja koulun kotisivuilla. Koulustamme tiedotetaan kouluun pyrkiville hakuoppaassa, koulun kotisivuilla ja koulun infotilaisuuksissa. Tiedottamiseen käytetään tarpeen mukaan muitakin kanavia kuten info-TV:tä.

4.5. Ohjaukseen liittyvä yhteistyö

Työelämään tutustuminen (TET) toteutetaan muun muassa siten, että opiskelijat perehtyvät vierailukäynneillä ja kouluun tulevilla asiantuntijavierailuilla heitä kiinnostaviin jatkokoulutusmahdollisuuksiin ja työelämään.

Opiskelijoita ohjataan kurssien valitsemisessa muista oppilaitoksista, erityisesti Kallion lukiosta.

Vuosittain järjestetään vanhempainiltoja lukion aloittavien vanhemmille ja opintojen päättövaiheeseen valmistautuvien vanhemmille sekä tarpeen mukaan muita vanhemmille tarkoitettuja tilaisuuksia. Vanhempainilloissa ryhmänohjaaja tapaa oman ryhmänsä opiskelijoiden huoltajia. Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön pääperiaatteet kuvataan kohdassa 2.6.

5 LUKU OPISKELIJAN TUKEMINEN

5.1 Tukiopetus

Tukiopetusta annetaan opiskelijan pyynnöstä, kun opettaja ja opiskelija ovat arvioineet sen tarpeen.

5.2 Opiskelijahuolto

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää työtä ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden tervettä ja tasapainoista kehitystä sekä luodaan edellytykset hyvälle oppimiselle. Opiskelijahuoltotyö kuuluu osaltaan kaikille kouluyhteisössä työskenteleville.

Lukiossa tuetaan aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyyden ja vastuullisuuden kehittymistä. Samalla huolehditaan tuen tarjoamisesta niin, että nuori ei jää yksin opiskeluun ja elämäntilanteeseen liittyvien ratkaisujen kanssa. Opiskelijahuoltotyö on koulun yhteisöllistä, vuorovaikutuksellista ja kaikkien hyvinvoinnista huolehtivaa toimintakulttuuria. Lukiossa tuetaan opiskelijoiden ryhmäytymistä ja osallisuutta edistävien rakenteiden luomista.

Opiskelijahuoltotyö perustuu luottamukselliseen ja vastuulliseen yhteistyöhön koulun henkilöstön ja opiskelijoiden kesken. Sen onnistuminen edellyttää yhdessä laadittuja toimintamalleja ja suunnitelmia ennaltaehkäisevää työtä sekä ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteiden hoitamista varten. Opiskelijoille ja vanhemmille tiedotetaan säännöllisesti opiskelijahuollon yleisistä käytänteistä ja toimintasuunnitelmista.

Jokaisessa lukiossa on säännöllisesti kokoontuva moniammatillinen opiskelijahuoltoryhmä, joka vastaa opiskelijahuoltotyön kehittämisestä ja toiminnan koordinoimisesta. Moniammatillisessa työssä noudatetaan ammattieettisiä periaatteita sekä tietojensaantia ja salassapitoa koskevia säädöksiä.

Mikäli opiskelija tarvitsee erityistä tukea, tukitoimia voidaan suunnitella ja toteuttaa opiskelijan, opettajien, opiskelijahuoltohenkilöstön ja vanhempien yhteistyönä. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään muiden viranomaisten sekä hoidosta ja kuntoutuksesta vastaavien asiantuntijoiden kanssa. Koulussa huolehditaan siitä, että opiskelijalle annetaan tieto hänen käytettävissään olevista terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista ja muista nuorten tukipalveluista. Tarvittaessa nuori ohjataan hakeutumaan näihin palveluihin. Yhteistyössä

vanhempien kanssa otetaan huomioon luottamuksellisuus, nuoren ikä ja etu.

Opiskelijahuollon palveluita lukiossa on kouluterveydenhuolto. Lisäksi lukioissa voi olla psykologi- ja kuraattoripalveluita. Opiskelijahuoltoa toteutetaan yhteistyössä terveys-, sosiaali- ja nuorisotoimen sekä muiden psykososiaalista tukea tarjoavien yhteistyötahojen kanssa.

Helsingin kuvataidelukiossa opiskelijahuoltotyötä tekevät kaikki koulussa työskentelevät henkilöt. Yhdessä luodaan turvallinen ja avoin ilmapiiri, jossa jokainen on tietoinen sovitusta toimintamalleista. Koulussa on turvallisuuskansio, joka sisältää muun muassa pelastus- ja kriisisuunnitelman, päihdetoimintamallin sekä järjestyssäännöt.

Ryhmänohjaaja tukee ryhmänsä yhteishengen muodostumista. Hän osallistuu opiskelijahuoltoryhmän kokoukseen silloin, kun käsitellyssä ovat hänen ryhmänsä opiskelijoiden asiat, ja hän informoi opiskelijahuoltoryhmää aina kun huomaa siihen tarvetta.

Ryhmänohjaaja haastattelee oman ryhmänsä kaikki opiskelijat ensimmäisen lukuvuoden aikana ja ohjaa tarvittaessa opiskelijoita erityisopettajan, opinto-ohjaajan tai terveydenhoitajan luokse. Resurssien mukaan myös psykologin palvelut ovat käytettävissä. Ryhmänohjaaja toimii yhteistyössä aineenopettajien kanssa ja pyrkii avoimeen vuorovaikutukseen vanhempien kanssa.

Aineenopettaja tiedottaa ryhmänohjaajalle tämän ryhmän opiskelijoita koskevista asioista ja tarvittaessa kertoo opiskelijahuoltoryhmälle havainnoistaan. Aineenopettaja pyrkii ottamaan huomioon erilaiset oppijat ja luomaan turvallisen, avoimen ja kannustavan oppimisilmapiirin, jossa uskalletaan kysyä ja tuoda esille omia mielipiteitä.

Opiskelijahuoltoryhmään kuuluvat rehtori, opinto-ohjaaja, opettajajäsen, terveydenhoitaja sekä mahdollisuuksien mukaan erityisopettaja ja psykologi. Ryhmä kokoontuu kahden viikon välein. Painopiste pyritään muuttamaan korjaavasta toiminnasta ennalta ehkäisevään työhön. Aineenopettajat, ryhmänohjaajat ja henkilökunta tuovat opiskelijahuoltoryhmän tietoon ja käsiteltäväksi asioita. Tarvittaessa opiskelijahuoltoryhmän jäsenet ohjaavat opiskelijoita eri asiantuntijoiden ja tukipalveluiden pariin joko koulun sisällä tai koulun ulkopuolelle.

Opiskelijahuoltoryhmä informoi omasta työstään opiskelijoita ja henkilöstöä suullisesti ja kirjallisesti. Vanhemmille opiskelijahuoltoryhmän työstä tiedotetaan sekä koteihin lähetettävissä kirjeissä että koulun eri tilaisuuksissa. Huoltajat voivat halutessaan olla yhteydessä opiskelijahuoltoryhmän jäseniin, aineenopettajiin ja ryh-

mänohjaajiin. Opiskelijahuoltoryhmä suunnittelee yhteistyössä opiskelijoiden ja opettajien kanssa eri teemoihin liittyviä tapahtumia ja koulutustilaisuuksia.

Koulussa on nimetty turvallisuusvastaava ja kriisityöryhmä.

Vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa kerrotaan terveydenhoitajan ja lääkärin viikoittaiset työajat. Opiskelijoille ja henkilökunnalle annetaan tietoa, miten opiskelija voi hakeutua terveydenhuollon, sosiaalihuollon ja nuorison tukipalveluiden pariin.

5.3 Opiskeluun liittyvä erityinen tuki

Lukiossa annetaan tukea opiskelijalle, jonka opiskelun edellytykset ovat heikentyneet sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi. Erityisen tuen piiriin kuuluvat opiskelijat, jotka tarvitsevat tukea psyykkisistä tai sosiaalisista tai elämäntilanteeseen liittyvistä syistä tai joilla on oppimisvaikeuksia.

Tavoitteena on auttaa ja tukea opiskelijaa siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa lukio-opintonsa. Opiskelija voi saada erityisopetusta, opiskelijahuollon palveluita tai hänet ohjataan tarvittaessa käyttämään koulun ulkopuolisia hoitopalveluita (ks. 5.2. Opiskelijahuolto).

Lukiossa ilmaantuviin vaikeuksiin puututaan välittömästi, kun ne on havaittu. Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan opetus- ja koetilanteet järjestetään siten, että hänen yksilölliset tarpeensa voidaan ottaa huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja eri oppimisympäristöissä.

Erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle laaditaan kirjallinen suunnitelma, jossa todetaan, miten hänen yksilölliset tukitoimensa koulussa järjestetään. Suunnitelman tekoa koordinoi opiskelijahuoltoryhmä. Suunnitelmaa toteuttavat kaikki opiskelijaa opettavat opettajat sen mukaan, miten kunkin opiskelijan tarpeiden perusteella sovitaan.

Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan arviointia käsitellään Opiskelijan oppimisen arviointi -luvussa (ks. luku 6.)

Erityisen tuen tavoitteena Helsingin kuvataidelukiossa on auttaa opiskelijoita etenemään opinnoissaan. Lukio-opintojen suorittaminen loppuun voi osaltaan auttaa opiskelijaa eteenpäin elämässään ja ehkäistä näin syrjäytymistä. Erityisen tuen tarpeen on saattanut havaita opiskelija itse, huoltaja, opettaja tai opiskelijahuoltoryhmän jäsen. On myös mahdollista, että tällainen tarve selvitetään opiskelijahuoltoryhmässä moniammatillisena yhteistyönä.

Opiskelijoille tiedotetaan erityisen tuen ja erityisjärjestelyjen mahdollisuudesta opinto-oppaassa, oppitunneilla, tiedotustilaisuuksissa sekä ryhmänohjaustuokioissa. Huoltajille asiasta tiedotetaan vanhempainillassa.

Erityisjärjestelyt

Erityistä tukea ovat myös Valtioneuvoston asetuksen n:o 144 / 2001 § 14 tarkoittamat erityiset järjestelyt lukion aikana sekä oppimistilanteissa että kokeissa. Erityisjärjestelyjä voidaan suunnitella myös opiskelijalle, jolla on vähintään keskivaikea luki-vaikeus. Erityisjärjestelyt suunnitellaan moniammatillisena yhteistyönä yhdessä opiskelijan kanssa.

Erityisjärjestelyjä lukioaikana voi saada opiskelija, jonka tuen tarpeen opiskelijahuoltoryhmä on arvioinut. Erityisopettajan arvioima keskivaikea lukivaikeus mahdollistaa erityisjärjestelyiden käytön.

Erityisjärjestelyihin lukion aikana on mahdollisuus myös sellaisella opiskelijalla, joka ei aio osallistua ylioppilaskokeeseen. Ylioppilastutkintolautakunnalta anotaan erikseen erityisjärjestelyt ylioppilaskoetta varten.

Opiskelijahuoltoryhmässä kartoitetaan erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden yksilöllisiä tarpeita ja sovitaan tukitoimista, jotka liittyvät muun muassa opetus- ja koetilanteisiin. Erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalle voidaan opiskelijahuoltoryhmässä laatia kirjallinen suunnitelma erityisjärjestelyistä ja yksilöllisistä tukitoimista ja arvioinnista, ja niistä tiedotetaan opettajille ja huoltajille. Suunnitelmaa seurataan ja tarkistetaan sovitun aikataulun mukaisesti. Seurannan vastuuhenkilöstä sovitaan opiskelijahuoltoryhmässä. Opiskelija osallistuu suunnitelman tekoon ja sitoutuu omalta osaltaan toimimaan suunnitelman mukaisesti.

Opiskelijan erityisjärjestelyjen kriteereinä voi olla erityisopettajan, lääkärin, terveydenhoitajan, psykologin tai muun asiantuntijan lausunto. Mikäli opiskelijalla on vähintään keskivaikea lukivaikeus tai jokin muu opiskelua haittaava seikka, hänellä on mahdollisuus saada erityisjärjestelyjä kurssikokeessa ja muussa opiskelussa.

Erityisopetus

Helsingin kaupungin lukioissa ja aikuislukioissa toimii laaja-alaisia erityisopettajia. Lukion erityisopetusta annetaan kurssimuotoisena sekä yksilö- ja pienryhmäopetuksena. Lukion erityisopetuksen kurssit ovat soveltavia kursseja, aikuislukiossa valinnaisia kursseja. Kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Lukion erityisopetus on ensisijaisesti pedagogista tukea, joka kohdistuu oppimaan oppimiseen, oman oppimistyylin löytämiseen sekä itsetunnon vahvistamiseen oppijana. Erityisopetus tukee myös opiskelijaa, jolla on kielellisiä erityisvaikeuksia tai muita oppimisvaikeuksia. Erityisopettaja ei ota vastuuta opetussuunnitelman mukaisten oppiaineiden opetuksesta eikä eri oppiaineiden tukiopetuksesta.

Erityisopettaja osallistuu tarvittaessa opiskelijan ohjaukseen ja arviointiin silloin, kun on kyse oppimisvaikeuksiin liittyvistä asioista. Hän toimii yhteistyössä opiskelijaa opettavien aineenopettajien kanssa.

Opiskelijan tukeminen toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä, johon opiskelija itse ja tarvittaessa hänen vanhempansa osallistuvat.

Lukion erityisopetuksen tavoitteena on tukea opiskelijaa oppimiseen liittyvissä vaikeuksissa. Lukiossa tiedotetaan erityisopetuksesta ja erityisjärjestelyistä siten, että opiskelijat ja opettajat ovat niistä tietoisia. Tällöin tehostuu mahdollisuus puuttua vaikeuksiin välittömästi. Myös huoltajat saavat tietoa erityisopetuksesta.

Helsingin kuvataidelukiossa järjestetään Lue-kursseja, joita pitää erityisopettaja. Kurssit on tarkoitettu opiskelijoille, joilla on kielellisiä oppimisvaikeuksia. Opiskelijan on mahdollista saada myös yksilö- ja pienryhmäopetusta sekä -ohjausta.

Erityisen tuen kurssit kuvataan luvussa 7.21 opinto-ohjauksen kurssien yhteydessä. Koulu päättää toimintasuunnitelmassaan, mitkä erityisen tuen kurssit toteutetaan kunakin lukuvuonna.

5.4 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

Yleistä

Kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksella tarkoitetaan Helsingin opetussuunnitelmalinjauksessa ensisijaisesti maahanmuuttajataustaisten ja muiden vieraskielisten opiskelijoiden opetusta.

Maahanmuuttajataustaisten ja muiden vieraskielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan opetus-suunnitelman perusteita, Helsingin lukiokoulutuksen linjauksia, kunnallista suomi toisena kielenä (S2) -opetus-suunnitelmaa sekä koulun opetussuunnitelmaa.

Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat kuten suomen kielen taito, opiskelijan äidinkieli ja kulttuuri, maassaoloaika ja aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu tukevat opiskelijan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että opiskelijan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Ohjauksella ja huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on keskeinen merkitys maahanmuuttajataustaisen ja muun vieraskielisen opiskelijan opintojen tukemisessa.

Erityinen tuki ja erityisjärjestelyt koskevat yhtä lailla niin maahanmuuttajia kuin alkuperältään suomalaisiakin.

Opinto-ohjaaja neuvoo, missä voi opiskella S2-kielen, oman äidin kielen ja oman uskonnon kursseja.

Suomi toisena kielenä

Maahanmuuttajataustaiselle ja muulle vieraskieliselle opiskelijalle opetetaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä -oppimäärän sijasta S2-oppimäärää, mikäli hänen suomen kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Yhdessä oman äidinkielen kehittymisen kanssa S2-opetus vahvistaa opiskelijan identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle. Lukion S2-oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Kunnallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan opetuksen tavoitteet, sisällöt ja arviointi.

Kaupungin lukioissa S2-opetusta annetaan pääsääntöisesti keskitetyissä opetusryhmissä lukioiden yhteistoiminta-aikoina. Joissakin lukioissa on lisäksi omia S2-opetusryhmiä. Opetusryhmän suositeltava vähimmäiskoko on kymmenen opiskelijaa.

Maahanmuuttajien äidinkieli

Maahanmuuttajataustaisille ja muille vieraskielisille opiskelijoille järjestetään mahdollisuuksien mukaan myös oman äidinkielen opetusta. Opetuksella tuetaan opiskelijan kasvamista sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi. Helsingissä maahanmuuttajien äidinkielen opetusta annetaan keskitetyissä opetusryhmissä kaksi tuntia viikossa niissä kielissä, joihin on laadittu kunnalliset opetussuunnitelmat.

Opiskelijan uskonto

Evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen uskonnon opetuksessa noudatetaan koulukohtaisia opetussuunnitelmia. Opiskelijan oman uskonnon opetuksessa sovelletaan uskonnon opetussuunnitelman perusteiden periaatteita, erityisesti kaikille uskontosidonnaisille ryhmille laadittuja tavoitteita. Opetus perustuu kunnallisiin opetussuunnitelmiin. Omassa uskonnollisessa yhteisössä suoritettut opinnot voidaan rehtorin harkinnan mukaan hyväksilukea ja arvioida suoritusmerkinnällä.

Arviointi

Suomen kielen opetuksen ohella maahanmuuttajataustaisten ja muiden vieraskielisten opiskelijoiden tulee saada tarvittavaa tukea selviytyäkseen lukio-opinnoistaan edellytyksiään vastaavalla tavalla. Opiskelijoita informoidaan jo lukio-opintojen alussa opiskelumahdollisuuksista, tukijärjestelyistä sekä oikeuksista ylioppilastutkinnossa. Opiskelijoiden kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja muuhunkin kuin kirjalliseen näyttöön. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon annettaessa opiskelijan kurssiarvosanaa.

Maahanmuuttajataustainen opiskelija arvioidaan S2-oppimäärän mukaan, jos opiskelija on valinnut sen oppimääräkseen riippumatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä -opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan S2-kursseista. Äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä -oppimäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti S2-kursseihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy S2-kurssin arvosanaksi. S2-kurssit korvaavat äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä -oppimäärän kurssit vain siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pääsääntöisesti pakollis-

ten kurssien osalta edellytetään lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä -oppimäärästä tai S2-oppimäärästä, mutta ei molemmista. S2 merkitään todistuksessa äidinkielen ja kirjallisuuden kohtaan.

Suomi toisena kielenä – ylioppilaskokeeseen voi osallistua vain opiskelija, jonka äidinkieleksi on väestörekisterissä merkitty muu kuin suomi.

Mikäli opiskelijan opiskelema oma äidinkieli ei ole suomi, se kirjataan soveltaviin opintoihin omaksi kohdaksi otsikolla ”Maahanmuuttajan äidinkieli”. Maahanmuuttajien äidinkielen arvioinnin tulee kohdistua monipuolisesti kielitaidon ja -tiedon eri alueisiin. Arviointiin vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset, osallistumisaktiivisuus ja harrastuneisuus. Maahanmuuttajien äidinkieli arvioidaan soveltavana kurssina suoritusmerkinnällä. Arviointia voidaan täydentää kirjallisesti annettavalla sanallisella arvioinnilla.

6 LUKU

ARVIOINTI

6.1 Opiskelijan oppimisen arviointi

6.1.1 Arvioinnin tavoitteet

Helsingin kaupungin lukioissa opiskelijan oppimista ja työskentelyä arvioidaan ja opiskelijalle annetaan palautetta monipuolisesti. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Arvioinnin ja palautteen avulla opiskelijaa ohjataan ja kannustetaan määrätietoiseen opiskeluun, luodaan edellytyksiä itsearviointiin, omien tavoitteiden asettamiseen ja työskentelyn kehittämiseen ja vahvistetaan siten oppimaan oppimisen taitoja. Opiskelijalle annetaan selkeää tietoa opintojen edistymisestä, tavoitteiden saavuttamisesta ja oppimistuloksista sekä opintojen aikana että lukio-opiskelun päättyessä. Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan aina kurssin päättyttyä.

Opiskelun arviointi antaa opettajille tärkeää palautetietoa opetuksen tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta. Huoltajat saavat arvioinnista tietoa opiskelijan opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista. Arviointi antaa tietoa myös jatko-opintojen järjestäjille sekä työelämän edustajille.

Arvioinnin tavoitteena on kannustaa ja ohjata opiskelijaa opintojen suorittamisessa niin, että hänelle syntyy realistinen kuva oppimistuloksista. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. Muita arviointitapoja ovat suoritusmerkintä (S = suoritettu) ja sanallinen arviointi. Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi soveltavista kursseista ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää numeroarvostelua.

Oppiainekohtaisista arvioinnin perusteista tiedotetaan opiskelijoille opetussuunnitelman pohjalta laaditussa kurssiselosteessa. Kurssin alussa opettaja selvittää arviointiperusteet ja keskustelee niistä opiskelijoiden kanssa.

Ryhmänohjaajan kuuluu seurata oman ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja mahdollisten etenemisesteiden syntymistä sekä tiedottaa niistä jaksoittain. Opiskelijat saavat jakson päätyttyä jaksotodistuksen, josta ilmenevät siihen mennessä suoritettut kurssit ja niiden numeroarvosanat tai S-merkinnät. Alle 18-vuotiaalta vaaditaan huoltajan allekirjoitus todistukseen. Ryhmänohjaaja ja opiskelijan huoltaja voivat sopia muustakin menettelystä.

6.1.2 Kurssin arviointi

Arviointikäytännöt ja menetelmät ovat oppiainekohtaisia. Tavoitteena on ohjata opiskelijaa arvioimaan ja tiedostamaan omia opiskelutaitojaan ja suorituksiaan. Arviointi ohjaa opiskelijaa järkevään ja päämäärätietoiseen opiskeluun. Monipuolisella ja jatkuvalla palautteella kannustetaan ja ohjataan opiskelijaa saavuttamaan tavoitteensa.

Helsingin kaupungin lukioissa käytettävät kurssisuorituksiin liittyvät merkinnät ovat seuraavat:

S = hyväksytysti suoritettu

H = hylätty

O = osallistunut opetukseen (mahdollisuus täydentää ja suorittaa kurssi loppuun)

K = keskeyttänyt (mikäli opiskelija haluaa myöhemmin suorittaa kurssin, kurssi on aloitettava alusta)

A = sanallinen arvio

Kesken oleva kurssi (merkintä O) tulee suorittaa loppuun seuraavan lukuvuoden ensimmäisen jakson loppuun mennessä.

Opettaja arvioi pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit numeroarvosanoin. Kurssi arvostellaan itsenäisesti muista saman aineen kursseista riippumatta. Kurssiarvosana annetaan kirjallisten kokeiden, muiden tuotosten ja opiskelussa osoitetun jatkuvan näytön, kuten tuntiaktiivisuuden, harrastuneisuuden, kotitehtävien ja suullisten esitysten, perusteella. Myös opiskelijan oma itsearviointi voidaan ottaa huomioon käyttäen hyväksi mm. kurssin arviointikeskusteluja kokeiden palautustilanteissa. Taideaineiden tehtävien kritiikkitilaisuuksissa opiskelija saa palautetta sekä vertaisryhmältä että opettajalta.

Kurssin voi suorittaa opetukseen osallistumalla tai opettajan luvalla osittain tai kokonaan itsenäisesti opiskelemalla eli tenttimällä. Opiskelija sopii kurssin alussa opettajan kanssa kirjallisesti kurssin itsenäisestä suorittamisesta ja arvioinnin perusteista. Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään aina hyväksytty arvosana.

Jokainen hyväksytysti suoritettu valtakunnallisen opetussuunnitelman mukainen kurssi, joka on arvosteltu, jää opiskelijan kurssikertymään, koska opiskelijan on sitouduttava tekemiinsä valintoihin. Numeroarviointi tallennetaan sen varalta, että opiskelija haluaa numeroarvosanan päättötodistukseen tai haluaa myöhemmin jatkaa aineen opiskelua toisessa oppilaitoksessa.

Oppimis- tai muun vaikeuden vaikutus arvosteluun

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet ja muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja muuhunkin kuin kirjalliseen näyttöön.

Kurssin keskeytys ja uusiminen

Keskeytettyä kurssia ei arvioida. Sairauden tai muun perustellun syyn takia kurssikokeesta poissa ollut tai annettuja tehtäviä palauttamatta jättäneen opiskelijan kurssia ei arvioida, ennen kuin tehtävät on suoritettu, mutta hänelle voidaan antaa O-merkintä. Mikäli opiskelija ei tee annettuja tehtäviä viimeistään seuraavan lukuvuoden ensimmäisen jakson loppuun mennessä, kurssia ei arvioida.

Hylätyn kurssiarvosanan 4 saaneella opiskelijalla on opetukseen osallistumatta oikeus osallistua kerran uusintakuulusteluun saman lukuvuoden aikana. Sen jälkeen hylätyn kurssin voi suorittaa käymällä kurssin uudelleen opetukseen osallistuen.

Hyväksytyn kurssin voi uusia käymällä kurssin uudelleen opetukseen osallistuen. Rehtorin harkinnan mukaan voidaan yksittäistapauksissa käyttää myös muuta menettelyä. Jos opiskelija suorittaa saman kurssin useamman kerran, paras arvosana jää voimaan. Saman kurssin suoritus luetaan kokonaiskurssikertymään vain yhden kerran.

Etenemiseste

Etenemiseste syntyy, jos opiskelija on saanut hylättyjä arvosanoja valtakunnallisista pakollisista ja syventävistä kursseista seuraavasti:

Opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskeltuja pakollisia ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä valtakunnallisia syventäviä kursseja,	joista voi hylättyjä kurssiarvosanoja olla enintään
0–2 kurssia	1 hylätty kurssi
3–5 kurssia	2 hylättyä kurssia
6–8 kurssia	3 hylättyä kurssia
9 kurssia tai enemmän	4 hylättyä kurssia

Ryhmänohjaaja huomauttaa etenemisesteestä kirjallisesti jaksotodistuksessa sekä suullisesti jaksotodistuksen jaon yhteydessä. Hän ohjaa opiskelijan aineenopettajan luokse, jonka kanssa opiskelija suunnittelee opintojen etenemistä. Tarvittaessa opinto-ohjaaja ohjaa opiskelijaa opintojen suunnittelussa. Oppiainekoh-
taisessa osuudessa määrätään kursseista, joiden suorittaminen on edellytyksenä aineen opinnoissa etenemiselle. Opiskelijalla on oikeus kahden kuukauden kuluessa arvioinnista pyytää opintojen etenemistä koskevan päätöksen uusimista kirjallisesti rehtorilta. Etenemiseste koskee vain pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja.

Koulukohtaiset syventävät ja soveltavat kurssit

Koulukohtaiset syventävät ja soveltavat kurssit arvioidaan joko numeroin tai suoritusmerkinnällä. Oppiainekohtaisessa osuudessa selvitetään, millä tavoin mikin kurssi arvioidaan. Opiskelijan kesken jäänyttä tai hylättyä koulukohtaista syventävää tai soveltavaa kurssia ei arvostella mitenkään.

Vastuullisten tehtävien hoitamisesta oppilaskuntatoiminnassa sekä vapaaehtoistoiminnasta opiskelija voi saada hyväksi luettavan kurssin rehtorin päätöksellä.

Hyväksilukeminen

Opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen rehtorin päätöksellä lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi muissa oppilaitoksissa sekä kotimaassa että ulkomailla hyväksytysti suoritettut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia. Opiskelija esittää hakemuksen muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemiseksi.

Aikuislukioiden opetussuunnitelman mukaiset kurssit sekä toisen asteen valinnaiskurssitarjottimella olevat kurssit ovat aina hyväksi luettavia sillä ehdolla, että opiskelija on suorittanut kurssin hyväksytysti. Mikäli opiskelija on suorittanut peruskoulun vuosiluokkien 7–9 aikana lukion opetussuunnitelman mukaisen kurssin, voidaan kurssi lukea hyväksi. Jos koulu hyväksyy autokoulukurssin hyväksi luettavaksi, koulu ei voi asettaa eri autokouluissa suoritettuja kursseja erilaiseen asemaan.

Muualla suoritettujen opintojen arvosanojen muuntaminen lukion arvosana-asteikkoa vastaavaksi tehdään opetussuunnitelman perusteissa esitetyn muuntotaulukon mukaisesti, joka on oheisena.

Asteikko 1–5	Lukioasteikko	Asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Vastaavuus tulee rajatapauksissa määritellä aina opiskelijan eduksi. Opiskelijalta voidaan edellyttää lisänäyttöä arvosanan saamiseksi hyväksi luettavasta kurssista.

6.1.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi

Lukion opinnot jaetaan kolmeen osaan: pakollisiin, syventäviin ja soveltaviin kursseihin. Opiskelijalle oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista pakollisista ja syventävistä kursseista sekä niihin läheisesti liittyvistä koulukohtaisista syventävistä ja soveltavista kursseista.

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien opetussuunnitelman perusteissa määriteltujen valtakunnallisten pakollisten ja syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisen keskiarvon perusteella. Näissä opinnoissa sallittu hylättyjen kurssiarvosanojen enimmäismäärä on määritelty alla olevassa taulukossa:

Opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskeltuja pakollisia ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltymiä valtakunnallisia syventäviä kursseja,	joista voi hylättyjä kurssiarvosanoja olla enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Kuvataiteen (KU) oppimäärän arvosana määräytyy koulukohtaisten pakollisten ja syventävien kurssien arvosanojen aritmeettisen keskiarvon perusteella. Muiden kuvataideaineiden oppimäärän

arvosana määräytyy koulukohtaisten syventävien kurssien arvosanojen aritmeettisen keskiarvon perusteella.

Oppiaineen oppimäärän arvioinnin suorittajilla on mahdollisuus myös korottaa arvosanaa, mikäli tiedot ja taidot ovat aineen opiskelun päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat. Oppiaineisiin läheisesti liittyvien koulukohtaisten syventävien ja soveltavien kurssien suorituksia voidaan pitää päättöarvosanaa korottavana lisänäyttönä.

Opiskelijalla, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on mahdollisuus osallistua kerran ennen päättötodistuksen saamista kuulusteluun, johon voi kuulua sekä suullisia että kirjallisia tehtäviä. Jos opiskelija tässä kuulustelussa osoittaa suurempaa kypsyttää ja aineen hallintaa kuin kurssien arvosanoista määräytyvä arvosana edellyttää, arvosanaa korotetaan. Korotuskuulusteluja eli tenttejä järjestetään sekä ennen ylioppilaskirjoituksia, jolloin ne auttavat myös yo-kokeeseen valmistautumisessa, että ylioppilaskirjoitusten jälkeen. Saman aineen arvosanaa voi yrittää korottaa vain toisessa edellä mainituista kuulusteluista.

Mikäli opiskelija pyytää, hänellä on oikeus saada suoritusmerkintä liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin, sekä valinnaisista vieraisista kielistä silloin, kun opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää enintään kaksi kurssia.

Suomi toisena kielenä -opiskelusta annettava arvosana merkitään lukion päättötodistukseen omaksi kohdaksi. Oman äidinkielen opiskellut kurssit luetaan tällöin soveltaviksi kursseiksi, ja hyväksytysti suoritetuista kursseista annetaan suoritusmerkintä.

6.1.4 Lukion oppimäärän arviointi, todistukset ja ylioppilastutkinto

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut koulumme tuntijaon mukaiset oppiaineiden oppimäärät edellä esitetyllä tavalla hyväksytysti ja lukion vähimmäiskurssimäärä 75 täyttyy. Koulukohtaisista syventävistä ja soveltavista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Opiskelija voi kahden kuukauden kuluessa arvioinnista tiedon saatuaan pyytää päättöarvioinnin uusimista rehtorilta, joka päättää uudesta arvioinnista yhdessä opiskelijan opettajien kanssa. Tähän arviointiin tai ratkaisuun voi pyytää oikaisua lääninhallitukselta. Tämä oikeus saatetaan opiskelijalle tiedoksi päättöarvioinnin yhteydessä jaettavalla tiedotteella.

Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Päättötodistukseen merkitään opiskelijan suorittamat oppiaineet, selvitys kielten opetuksen tasoista, oppiaineissa suoritettujen kurssien määrä, kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin sekä opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä. Päättötodistukseen ei merkitä kaikkien aineiden päättöarvosanojen keskiarvoa. Päättötodistuksen kohtaan Lisätietoja merkitään todistuksen liitteinä annettavat kirjalliset lausunnot ja päättötodistusta täydentävät todistukset kuten lukiodiplomi.

Kesken lukion oppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta.

Ylioppilastutkinto suoritetaan ylioppilastutkintoasetuksen ja ylioppilastutkintolautakunnan ohjeiden mukaisesti. Ylioppilastutkintotodistuksen opiskelija voi saada vasta, kun hän saa lukion päättötodistuksen.

6.2 Koulun toiminnan arviointi

Arviointi

Koulun toiminnan arviointi on osa kouluyhteisön perustyötä ja osa Helsingin yleissivistävän koulutuksen arviointia. Arvioinnin tavoitteena on tukea opiskelijoiden oppimista, opetus-toimen henkilöstön työtä ja sekä hankkia ja analysoida tietoa koulun kehittämistyön ja päätöksenteon pohjaksi.

Lukuvuosittain toiminnan ja talouden suunnittelun lähtökoh-tana ovat koulun oman opetussuunnitelman ohella yleissivis-tävän koulutuksen strategiset sekä toiminnalliset ja taloudel-liset tavoitteet ja edellisen lukuvuoden toimintakertomus. Koulu hyödyntää toiminnan ja talouden suunnittelussa käy-tettävissä olevia arviointituloksia.

Itsearviointia tehdessään ja omia tuloksia seuratessaan koulu ottaa huomioon yleissivistävän koulutuksen arvioinnin linja-uksissa mainitut yhteiset arviointikäytännöt ja niiden tuotta-mat tulokset ja tulosten kehittymisen.

Koulu osallistuu valtakunnallisiin ja opetusviraston tilaamiin tutkimuksiin ja vastaa kyselyihin sekä hyödyntää niistä saatu-ja tuloksia toimintansa kehittämisessä.

Koulu voi kaikille yhteisten arviointikäytänteiden ja arviointi-kohteiden ohella halutessaan myös käyttää omia arviointime-netelmiä ja valita arviointikohteita omista lähtökohdistaan kä-sin.

Koulun toiminnan arvioinnista ovat ensisijaisesti vastuussa rehtori ja opettajat.

6.2.1 Strateginen arviointi

Koulun toimintasuunnitelman ja toimintakertomuksen valmisteluun osallistuvat opettajista ja opiskelijoista muodostetut työryhmät. Toimintasuunnitelmassa suunnitellaan tulevan lukuvuoden toimin-taa ja kehittämishankkeita sekä arvioidaan kehittämishankkeisiin tarvittavaa rahoitusta. Toimintakertomuksessa arvioidaan, kuinka asetettuihin tavoitteisiin on päästy. Arvioinnin pohjalta valitaan seuraavan lukuvuoden kehittämiskohteita. Henkilöstölle, opiskeli-joille ja huoltajille tehtyjen kyselyjen tuloksia voidaan hyödyntää päätettäessä koulun kehittämishankkeista.

Opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumista ja toimivuutta arvioidaan vuosittaisissa arviointikeskusteluissa. Toimintakertomuksessa arvioidaan koulun taloussuunnitelman toteutumista.

6.2.2 Jatkuva arviointi ja kehittäminen

1. Toiminnan itsearviointi

Koulun toiminnan kokonaisvaltaisen laadun arvioinnin työkaluna koulu käyttää Euroopan laatupalkintokriteeristöä (EFQM) tai siihen perustuvia sovelluksia ja lähettää yhteenvetoraportin itsearvioinnin keskeisistä tuloksista opetusvirastoon kerran neljässä vuodessa.

Koulussamme arvioidaan toimintakulttuuria, opetusta, oppimista ja työhyvinvointia. Vuosittain voidaan painottaa eri arviointikohteita. Vuosittaiset arviointialueet ja kriteerit määritellään toimintasuunnitelmassa. Arviointiin osallistuvat sekä henkilökunta että opiskelijat. Arvioinneista saatuja tuloksia hyödynnetään koulun kehittämiskohteita valittaessa.

2. Kouluauditointi

Koulu osallistuu laatukoulutukseen ja toimii sekä auditoitavana että auditoijana säännöllisesti.

3. Kehittämiskeskustelu

Rehtori käy vuosittain opettajien ja koulusihteerin kanssa kehittämiskusteluja. Opettajien itsearviointikohteista voidaan päättää yhteisesti tai opettaja voi valita itselleen henkilökohtaisen kehittämiskohteen. Tällöin voidaan hyödyntää myös kyselyissä esille tulleita asioita.

4. Opetussuunnitelman arviointi

Opetussuunnitelma on koulun keskeinen strategia-asiakirja koko koulun ja opettajan oman työn kannalta. Opetussuunnitelman toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan jatkuvasti sekä kouluyhteisön yhteisissä arviointikeskusteluissa että aineryhmien kokoontumisissa.

5. Tehtyjen kyselyjen ja tutkimusten hyödyntäminen

Opiskelijoille, henkilöstölle ja huoltajille tehtyjen kyselyjen tuloksia käsitellään ja arvioidaan yhdessä. Esille nousseista epäkohdista tai parantamista vaativista asioista valitaan koulun kehittämiskohteita.

7 LUKU

OPPIAINEIDEN TAVOITTEET JA KESKEISET SISÄLLÖT

7.1 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Valtakunnallisesti määritellyt aihekokonaisuudet sisältyvät Helsingin kaupungin lukioiden kasvatustyöhön ja kaikkien aineiden opetukseen. Toteutettavat aihekokonaisuudet ovat

- aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä kehitys
- kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus
- teknologia ja yhteiskunta
- viestintä- ja mediaosaaminen

Aihekokonaisuuksien toteuttamisessa otetaan huomioon pääkaupunkiseudun ja Helsingin sekä erityisesti lukion oman alueen tarjoamat mahdollisuudet ja haasteet.

Aihekokonaisuuksien toteuttamisessa kiinnitetään huomiota sekä kaikille aihekokonaisuuksille yhteisten tavoitteiden että kunkin aihekokonaisuuden omien tavoitteiden toteutumiseen. Erityisesti painotetaan tulevaisuusnäkökulmaa, joka sisältyy opetussuunnitelman perusteissa määriteltuihin aihekokonaisuuksien yhteisiin tavoitteisiin:

- opiskelija osaa havainnoida ja analysoida nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- opiskelija osaa esittää perusteluja käsityksiä tavoiteltavasta tulevaisuudesta
- opiskelija osaa arvioida omaa elämäntapaansa ja valitsevia suuntauksia tulevaisuusnäkökulmasta
- opiskelija osaa tehdä valintoja ja toimia tavoiteltavana pitämänsä tulevaisuuden puolesta

Aihekokonaisuuksien tavoitteet ilmenevät Helsingin kaupungin lukioissa

- opetus- ja kasvatustyötä ohjaavissa arvoissa
- toimintakulttuurin linjauksissa
- tietostrategiassa
- ympäristöohjelmassa
- hyvinvointia ja turvallisuutta koskevissa suunnitelmissa
- kunkin oppiaineen tavoitteissa, sisällöissä ja menetelmissä

Helsingin kuvataidelukion aihekokonaisuudet toteutetaan siten, että opiskelijoiden eri oppiaineissa oppimat asiat jäsentyvät järkeväksi kokonaisuudeksi, mikä auttaa nuorta hahmottamaan ympä-

röivää maailmaa. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuuksia tutustua Helsinkiin, esimerkiksi sen monipuoliseen kulttuuri- ja liike-elämään, luontoon ja rakennettuun ympäristöön. Näin vahvistetaan opiskelijan osallisuutta, hyvinvointia ja turvallisuutta.

Aihekokonaisuudet toteutuvat toimintakulttuurissa, eri oppiaineiden kursseissa, oppiaineiden yhteisissä kursseissa, näyttelyinä ja teemoina. Aihekokonaisuudet syventävät oppiaineiden keskeisten käsitteiden ymmärtämistä ja auttavat opiskelijaa hahmottamaan tieteiden ja taiteiden sekä teorian tiedon ja käytännön sovellusten välisiä yhteyksiä. Opittujen asioiden monipuolinen linkittyminen lisää edellytyksiä omiin oivalluksiin ja uusien asioiden ymmärtämiseen. Myös muiden kuin taideaineiden opetuksessa pyritään ottamaan huomioon koulumme erityistehtävä.

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys sekä hyvinvointi ja turvallisuus

Luvuissa 1. ja 2. on kuvattu aihekokonaisuuksien *aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys* sekä *hyvinvointi ja turvallisuus* ilmenemistä koulumme toimintakulttuurissa.

Kestävä kehitys

Koulumme opetuksen tavoitteena on, että opiskelija ymmärtäisi ympäristön kestävästä käytöstä, ympäristönsuojelusta ja luonnonvarojen rajallisuuden merkityksen.

Koulun opetusjärjestelyissä otetaan huomioon kestävä kehityksen periaatteet ympäristöohjelman mukaisesti. Tämä ilmenee muun muassa opetusmateriaalien ja tilojen mahdollisimman tehokkaassa käytössä, kierrätyksessä sekä energian ja veden säästössä. Opiskelijoita kannustetaan toimimaan samojen periaatteiden mukaan myös muualla kuin koulussa, kuten kotona, harrastuksissa ja työssä.

Koulun muussa toiminnassa kestävä kehityksen periaatteet näkyvät esimerkiksi lämmityksen säätelyssä, jätteiden käsittelyn tehostamisessa, tuuletuksen ja tilojen viihtyvyyden jatkuvassa kehittämisessä sekä materiaalihankintojen järkevässä pitkäjänteisessä suunnittelussa.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Opiskelijaa autetaan havainnoimaan oman kulttuurin erityispiirteitä ja hahmottamaan sen suhdetta muihin kulttuureihin. Opiskelijaa kannustetaan osallistumaan kulttuurien väliseen yhteistyöhön muun muassa kouluvierailuiden ja yhteisten kansainvälisten pro-

jektien muodossa. Koulu pyrkii tekemään yhteistyötä lähiympäristön kulttuurilaitosten, kuten teattereiden ja museoiden, kanssa ja tutustuttamaan opiskelijoita laaja-alaisesti kulttuurin eri muotoihin.

Teknologia ja yhteiskunta

Tavoitteena koulussamme on, että opiskelija ymmärtää ja osaa arvioida monipuolisesti teknologian vaikutuksia yhteiskuntaan ja luontoon. Opiskelijaa kannustetaan pohtimaan tarpeellisen, ei-välttämättömän ja jopa haitallisen tekniikan yhteiskunnallista ja ekologista merkitystä. Lukioaikana hän oppii tietotekniikan käytön valmiuksia ja hyödyntää niitä opiskelussaan.

Kuvataiteisiin erikoistuneena lukiona tarjoamme opiskelijoille mahdollisuuden ymmärtää kuvan teknologista kehitystä ja merkitystä uusissa digitaalisissa ympäristöissä. Näin opiskelija oppii ymmärtämään ja soveltamaan modernia kuvankäsittelytekniikkaa ja saa samalla valmiuksia jatko-opintoihin.

Koulun tietostrategiassa (liite 2) määritetään tarkemmin tieto- ja viestintätekniikan osaamisen ja koulutuksen tavoitteet. Eri aineiden opetuksessa pyritään käyttämään olemassa olevia laitteistoja ja ohjelmia monipuolisesti. Opiskelijat omaksuvat tällöin tietotekniikkaan liittyviä taitoja luontevasti. Lisäksi opiskelijat pääsevät vierailemaan pääkaupunkiseudun yrityksissä ja oppilaitoksissa sekä koululle kutsutaan erilaisten ammattien edustajia tutustuttamaan opiskelijoita työelämään.

Viestintä- ja mediaosaaminen

Koulu antaa opiskelijalle perustietoja ja -taitoja medioiden käytössä, ja häntä rohkaistaan toimimaan aktiivisena viestijänä. Opetuksessa hyödynnetään erilaisia viestintävälineitä ja mediatarjontaa. Kotisivuja pyritään kehittämään niin, että ne toimivat monipuolisena välineenä kouluyhteisön sisäisessä ja ulkoisessa viestinnässä. Koulu tekee mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä pääkaupunkiseudulla toimivien tiedotusvälineiden ja mediayritysten kanssa.

7.2 Oppiainekohtaiset osuudet, tavoitteet, sisältö, työtavat ja arviointi

7.2.3 Äidinkieli ja kirjallisuus

7.2.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta ohjaa näkemys äidinkielestä käsitejärjestelmänä, jolla ihminen jäsentää maailmaa ja rakentaa sosiaalista todellisuutta. Äidinkielen myötä ihminen omaksuu yhteisönsä kulttuurin ja rakentaa omaa identiteettiään. Tämä mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä kulttuurin jatkuvuuden ja sen kehittämisen.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine, joka tarjoaa aineksia kielelliseen ja kulttuuriseen yleissivistykseen. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Kielen, kirjallisuuden ja viestinnän tietoja sekä lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja opitaan erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus opastaa arvostamaan omaa kulttuuria ja kieltä. Oppiaine ohjaa monikulttuurisuuden ja monikielisyyden ymmärtämiseen ja kielelliseen ja kulttuuriseen suvaitsevaisuuteen.

Lukion kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on kaunokirjallisuuden ymmärtäminen, tekstien erittelemine ja tulkitseminen eri näkökulmista. Kaunokirjallisuus tarjoaa aineksia henkiseen kasvuun, kulttuuri-identiteetin muodostumiseen ja omien ilmaisuvarojen monipuolistamiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus tähtää sellaisiin viestintä- ja vuorovaikutustaitoihin, jotka luovat riittävät edellytykset jatko-opinnoille, osallisuudelle työelämässä ja aktiiviselle kansalaisuudelle. Sosiaalinen vuorovaikutus ja oppiminen perustuvat monipuoliseen viestintäosaamiseen ja vankkaan luku- ja kirjoitustaitoon sekä taitoon käyttää kieltä tilanteen vaatimalla tavalla. Oppiaine äidinkieli ja kirjallisuus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn ja tulkintaan.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat toiminnallisessa yhteydessä toisiinsa. Niitä yhdistävänä tekijänä on kieli ja näkemys ihmisestä tavoitteellisesti toimivana, itseään ilmaisevana, merkityksiä tulkitsevana ja tuottavana viestijänä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa käytetään monenlaisia työtapoja käsiteltävän asian mukaan. Keskeisiä työskentelymuotoja ovat esimerkiksi opetuskeskustelu, pari- ja pienryhmätyöt, yksilö- ja ryhmäesitykset sekä erilaiset kirjalliset tehtävät, kuten pienet harjoitukset ja laajahkot kirjoitelmat. Opetuksessa myös hyödynnetään Helsingin runsasta kulttuuritarjontaa esimerkiksi käymällä teattereissa ja taidemuseoissa.

Opetuksen tavoitteet

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan kielestä, kirjallisuudesta ja viestinnästä ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää ja monipuolistaa viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen vuorovaikutukseen
- oppii käyttämään kieltä entistä tarkoituksenmukaisemmin sekä puheessa että kirjoituksessa
- oppii ymmärtämään ja analysoimaan tekstin ja kontekstin suhdetta
- syventää tekstitaitojaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä entistä tietoisempaan niiden tavoitteista ja konteksteista
- oppii arvioimaan tekstin ilmaisua, esimerkiksi retorisia keinoja ja argumentaatiota, sekä soveltamaan tietojaan tekstien vastaanottamiseen ja tuottamiseen
- syventää kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa
- hallitsee kirjoitetun kielen normit ja ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden
- osaa valikoida ja kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituksiperiä, osaa hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa oppiaineen opiskelussa
- nauttii kulttuurista ja arvostaa sen monipuolisuutta.

Opiskelijoita ohjataan suunnitelmalliseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kannustetaan aktiiviseen osallistumiseen.

Koulumme äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa on mahdollisuus tehdä yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa.

Aineenopettajan antama ohjaus

Äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat ohjaavat opiskelijaa työskentelyn eri vaiheiden ja ajankäytön suunnittelussa. Opettaja auttaa opiskelijaa erilaisten suullisten ja kirjallisten tehtävien teossa. Esimerkiksi kirjallisissa tehtävissä opiskelija oppii ideoimaan ja jäsentämään sisältöjä sekä muotoilemaan ja viimeistelemään tekstejään.

Äidinkielen ja kirjallisuuden kurssit suositellaan suoritettavaksi järjestyksessä 1–6. Kurssit ÄI1 ja ÄI2 on suoritettava kuitenkin ennen muita kursseja ja kurssi ÄI3 ennen kurssia ÄI5.

Kurssit ÄI5 ja ÄI6 on mahdollista suorittaa itsenäisesti. Sen sijaan kurssit ÄI1, ÄI2, ÄI3 ja ÄI4 ei suositeta tentittäväksi. Syventävät kurssit keskittyvät jo opittujen taitojen harjoitteluun ja kehittämiseen, joten niitä ei voi suorittaa tenttimällä. Opettaja ohjaa kurssia itsenäisesti suoritettavaa opiskelijaa antamalla tehtäviä, jotka tulee tehdä aikataulun mu-

kaisesti. Hän myös neuvoo opiskelijaa yksittäisten tehtävien tekemisessä ja ohjaa lähteiden käytössä.

Arviointi

Äidinkielen ja kirjallisuuden kurssien arvioinnin tulee kohdistua monipuolisesti oppiaineen eri alueisiin. Arvioinnin pohjana on opiskelijan tieto kurssien tavoitteista ja sisällöistä niin, että hän pystyy seuraamaan omaa edistymistään. Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen. Henkilökohtainen tavoitteenasettelu ja palaute sekä toisilta opiskelijoilta että opettajalta ovat opiskelijan puheviestinnän ja kirjoittamisen taitojen kehittämisessä tärkeitä. Opetuksessa tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja, joiden avulla hän voi rakentaa myönteistä mutta realistista käsitystä itsestään puhujana, lukijana ja kirjoittajana.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosaan vain korottavasti.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

Kursseilla toteutetaan aineen sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puheviestintä, kieli, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla syvennetään kirjoitetun kielen hallintaa ja kehitetään lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja sekä luetaan runsaasti kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta.

1. Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja niiden tulkinnasta syvenee, ja hänen taitonsa lukea tekstejä kehittyy. Hän osaa jäsentää viestintäympäristöään sekä tunnistaa omia taitojaan puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana, lukijana ja median käyttäjänä niin, että hänen viestijäkuvansa tarkentuu.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tekstikäsitystään
- oppii tarkastelemaan monenlaisia tekstejä entistä tietoisempana tulkintaan-
sa ohjaavista seikoista
- ymmärtää tekstin merkityskokonaisuutena ja tarkastelee sen piirteitä tavoitteen, viestintätilanteen ja -välineen kannalta
- oppii tarkastelemaan kielenkäyttöään, lukemistapojaan ja viestintäänsä entistä tietoisemmin
- tottuu huoltamaan tuottamiensa tekstien kieliasua

- syventää tietojään ryhmäviestinnästä: hän kehittää ja oppii arvioimaan omia osallistumistapojaan ryhmän vuorovaikutuksen ja ilmapiirin sekä ryhmätyön tai keskustelun tuloksellisuuden kannalta
- **ymmärtää vapaan puhekielen ja normitetun yleiskielen välisiä eroja sekä niiden molempien arvon erilaisissa viestintätilanteissa.**

Keskeiset sisällöt

- tekstien tulkintaa ja tuottamista ohjaavia perustekijöitä kuten tavoite, vastaanottaja, tekstilaji ja tekstityyppi
- viestintätilanteen ja -välineen vaikutus tekstiin
- tekstikäsitteiden syventäminen, esimerkiksi puhutut ja kirjoitetut tekstit, mediatekstit, sähköiset ja graafiset tekstit, asia- ja kaunokirjalliset tekstit, julkiset ja yksityiset tekstit
- erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia ja harjoittelua: ymmärrettävyys, havainnollisuus ja eheys
- tekstien referointi ja kommentointi
- omien viestintätietojen, -taitojen, -asenteiden ja -motivaation arviointi lukio-opiskelun näkökulmasta
- vuorovaikutustaidot ryhmässä

2. Tekstien rakenteita ja merkityksiä (ÄI2)

Opiskelija harjaantuu erittelemään tekstien kieltä, rakenteita ja merkityksiä sekä oppii näkemään tekstin yhteyden kontekstiin ja muihin teksteihin. Opiskelija syventää tekstilajituntemustaan ja kehittyy erilaisten tekstien tuottajana.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa arvioida tekstien sisältöä, näkökulmia, tyyliä ja muotoa sekä oppii erittelemään tekstiä temporaalisista, kausaalisista, kontrastiivisista ja muista merkityssuhteista koostuvana kokonaisuutena, oppii tekstien erittelyssä tarvittavaa käsitteistöä ja pystyy soveltamaan sitä myös tuottaessaan itse tekstiä
- tottuu työstämään tekstiään oman ja toisten arvion pohjalta
- oppii suunnittelemaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä sekä kykenee välittämään sanomansa kuuntelijoille tai lukijoille tavoitteittensa mukaisesti
- oppii tiedonhankintastrategioita, käyttää painettuja ja sähköisiä tietolähteitä sekä löytää käyttökelpoista ja luotettavaa tietoa kirjoitelmansa tai puheesityksensä pohjaksi.

Keskeiset sisällöt

- tekstuaaliset keinot, esimerkiksi lausetyypit ja -rakenteet, sananvalinnat, kielen kuvallisuus; jaksotus, viittaussuhteet, kytkökset; fokusointi, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi

- kirjoittaminen prosessina: tarkoituksenmukaisen aineksen haku, kriittinen valikointi ja siihen viittaaminen ja hyödyntäminen omassa tekstissä sekä tekstin ja sen kieliasun hiominen erityisesti rakenteen ja tekstin eheyden kannalta

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

Opiskelijoiden käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään kielen kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta
- syventää tietojaan kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä
- kehittyä fiktiivisten tekstien analysoijana erilaisia lukija- ja tulkintalähtökoh-
tia sekä tarpeellisia kirjallisuustieteellisiä käsitteitä käyttäen
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- harjaantuu käyttämään kurssilla havainnoituja kielen keinoja tarkoituksen-
mukaisesti omassa ilmaisussaan.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden erittelyä ja tulkintaa tulkinnan kannalta perusteltua käsitteis-
töä ja lähestymistapaa hyödyntäen
- proosa kirjallisuudenlajina: kerrontateknisiä keinoja, esimerkiksi kertoja,
näkökulma, aihe, henkilö, aika, miljö, teema, motiivi
- lyriikka kirjallisuudenlajina: käsitteinä esimerkiksi runon puhuja, säe, sä-
keistö, rytmi, mitallisuus, toisto, kielen kuvallisuus
- draama kirjallisuudenlajina
- novellien, runojen ja draaman erittelyä
- kirjallisuuden keinojen käyttöä omissa teksteissä

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden kieltä erityisesti vaikuttami-
sen näkökulmasta. Hän perehtyy argumentointiin ja syventää siihen liittyviä
tietoja. Hän oppii analysoimaan ja tuottamaan argumentatiivisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää medialukutaitoaan, jolloin hän pystyy analysoimaan ja tulkitse-
maan erilaisia mediatekstejä, niiden taustoja ja tavoitteita sekä kriittisesti
arvioimaan median välittämää informaatiota ja vaikutusta yksilöihin ja yh-
teiskuntaan
- osaa niin kirjoittajana kuin puhujanakin perustella monipuolisesti näkemyk-
siään sekä arvioida vaikuttamispyrkimyksiä ja tekstin luotettavuutta
- osaa tarkastella kirjallisuuden yhteiskunnallista vaikutusta

- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja myös eettisistä lähtökohdista.

Keskeiset sisällöt

- suora ja epäsuora vaikuttaminen: esimerkiksi suostuttelu, ohjailu, manipulointi; mainonta, propaganda; ironia, satiiri, parodia
- vaikuttamaan pyrkivien tekstien lajeja, graafisia ja sähköisiä tekstejä: mielipide, kolumni, pakina, arvostelu, pääkirjoitus, kommentti, mainos
- argumentointitavat ja retoriset keinot
- kantaa ottavia puheenvuoroja, keskusteluja ja väittelyitä
- tietoisesti vaikuttamaan pyrkivää kirjallisuutta ja muita kantaa ottavia tekstejä
- tekstien ideologisuus, lähdekritiikki ja mediakritiikki
- viestijän vastuu; mediavalinnat ja verkkoetiikka

5. Teksti, tyyli ja konteksti (ÄI5)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden tyyliä siten, että hän osaa ottaa huomioon kontekstin merkityksen tulkinnassa ja tekstin tuottamisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan niin fiktiivisiä tekstejä kuin asiatekstejäkin niiden kulttuurikontekstissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tyylin elementtejä ja niiden vaikutusta tekstin kokonaisuuteen
- pystyy itsenäiseen kirjoitusprosessiin aiheen ja näkökulman valinnasta, aiheiston koonnista ja järjestelystä tekstin muokkaamisen ja tyylin hionnan kautta oman pohdiskelevan tekstin laadintaan
- kehittää omaa ilmaisutapaansa ja kirjallista tyyliään.

Keskeiset sisällöt

- eri aikakausia ja tyyliä edustavia kaunokirjallisia ja muita tekstejä erityisesti kulttuurisen kontekstin näkökulmasta
- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä oman aikansa että nykyajan kontekstissa
- tyylin aineksien kuten sananvalinnan, sävyn, kielen kuvallisuuden, rytmin ja lauserakenteen vaikutus tekstiin
- oppiaineen sisältöihin liittyvästä aiheesta, itse valitusta näkökulmasta laadittu pohdiskeleva teksti
- oman tyylin hiontaa ja huoltoa

6. Kieli, kirjallisuus ja identiteetti (ÄI6)

Opiskelija saa yleiskuvan suomen kielen sekä suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan suomen kielen kehityksen vaiheita ja ymmärtää eurooppalaisten kieli- ja kulttuurikontaktien vaikutuksen suomalaisen kulttuurin muotoutumiseen ja jatkuvaan muutokseen
- arvostaa nyky-Suomen monikulttuurisuutta ja -kielisyyttä ja ymmärtää äidinkielen merkityksen jokaiselle ihmiselle
- tuntee suomalaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja. Hän osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana.

Keskeiset sisällöt

- teksti suullisessa ja kirjallisessa traditiossa: kansanrunoudesta kirjallisuuteen, kirjoitetusta kulttuurista nykyviestintään
- suomen kielen muotoutuminen ja muuttuminen kansainvälisessä ympäristössä; kielenohjailun periaatteet opiskelijan kielenkäytön näkökulmasta
- kielen ja kirjallisuuden merkitys kansallisen identiteetin rakentamisessa
- suomalaista kaunokirjallisuutta aika- ja kulttuurikontekstissaan, keskeisiä teoksia ja teemoja
- kirjallisia ja suullisia tuotoksia kurssin teemoihin liittyvistä aiheista

Valtakunnalliset syventävät kurssit**7. Puheviestinnän taitojen syventäminen (ÄI7)**

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puheviestintään liittyviä tietojaan ja taitojaan sekä oppii arvioimaan puheviestinnän merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puhekulttuurista
- kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä.

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä ja suomalaista puhekulttuuria

8. Tekstitalojen syventäminen (ÄI8)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan analysoida ja tuottaa tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti ja kriittisesti erilaisia tekstejä
- varmentaa taitoaan kirjoittaa sisällöltään, rakenteeltaan ja tyylliltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä.

Keskeiset sisällöt

Kerrataan ja syvennetään seuraavia asioita:

- tekstityypit ja tekstilajit
- tekstianalyysi ja siinä tarvittavat käsitteet
- tekstin rakentaminen: ideointi, suunnittelu, näkökulman valinta, jäsentely, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja ulkoasun viimeistely
- kielenhuoltoa

9. Kirjoittaminen ja nykykulttuuri (ÄI9)

Opiskelija perehtyy kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, median ajankohtaisaiheisiin ja nykykirjallisuuteen. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee, ajattelutaitonsa kehittyy ja kirjallinen ilmaisunsa kypsyy kohti lukion päättötason vaatimuksia.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia kielen, kirjallisuuden ja viestinnän teemoja
- oppii arvioimaan ja arvottamaan ajankohtaisia tekstejä eettisin ja esteettisin perustein ja näkemään niiden merkityksen osana yhteiskunnallista keskustelua
- löytää nykykirjallisuudesta itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun
- osoittaa kypsyyttä oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsitelyssä, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä.

Keskeiset sisällöt

- nykykirjallisuutta ja sen ilmiöitä
- ajankohtaisia suullisia ja kirjallisia puheenvuoroja kieltä ja kulttuuria käsittelevistä aiheista
- mediatekstien ajankohtaisaiheiden, ilmaisukeinojen ja vaikutusten tarkastelua
- osallistumista lukija- ja kirjoittajayhteisöön

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

10. Kirjoittamisen perusteet (ÄI10)

Kurssin tavoitteena on kehittää kirjoittamisen perusvalmiuksia. Kurssilla kerrataan ja opetellaan kielenhuollon perusasioita sekä harjoitellaan tekstin suunnittelua ja jäsentelyä erilaisten tehtävien avulla. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

11. Draama (ÄI11)

Kurssin tavoitteena on perehdyttää opiskelijoita taiteellisen esityksen valmistamiseen ja kehittää yhteistyötaitoja. Kurssilla tehdään improvisaatio- ja eläytymisharjoituksia. Mahdollisesti valmistetaan teatteriesitys koulun tilaisuuteen kurssilaisten työstämän tai valmiin käsikirjoituksen pohjalta. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

12. Kirjallinen ilmaisu (ÄI12)

Kurssilla harjoitellaan sopimuksen mukaan erilaisia tekstilajeja ja kirjoittamisen muotoja. Ryhmän jäsenet lukevat kurssin aikana toistensa tekstejä ja antavat niistä palautetta. Kurssin aikana luetaan esimerkiksi aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja ajankohtaisia mediatekstejä. Tällä kursilla voi syventää ja laajentaa itseään kiinnostavien tekstien tuntemusta. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

13. Projektikurssi (ÄI13)

Kurssi toteutetaan vaihtelevin tavoin aiheen mukaan: Kurssin aikana voidaan valmistaa esimerkiksi jokin näyttely, kirjallinen tuotos tai esitys. Se sopii myös toteutettavaksi muiden oppiaineiden tai ulkopuolisten tahojen kanssa, esimerkiksi vierailuina tai luentokurssina. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7.2.4.1 Ruotsi

Ruotsin kielen opetus kehittää opiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja. Se antaa heille ruotsin kieleen ja sen käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja sekä tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää pohjoismaista yhteiskuntaa ja kulttuuria koskevaa tietoisuuttaan, ymmärtämystään ja arvostustaan. Se auttaa opiskelijoita syventämään tietojaan kaksikielisestä Suomesta. Ruotsin kielen opetus antaa opiskelijoille valmiudet ruotsin kielen omaehtoiseen opiskeluun auttamalla heitä ymmärtämään, että viestintätaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Ruotsin kieli oppiaineena on taito-, tieto- ja kulttuuriaine.

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri oppimäärissä kielitaidon kuvausasteikon tasot seuraavasti:

Oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A-oppimäärä	B2.1	B1.2	B2.1	B1.2
B1-oppimäärä	B1.2	B1.1	B1.2	B1.1

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- osaa viestiä ruotsin kielelle ja sen kulttuurialueelle ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana
- osaa kehittää kielitaitoaan kehittymistarpeensa ja opiskelu- ja viestintätätävän kannalta tarkoituksenmukaisin strategioin.

Opiskelijaa kannustetaan osallistumaan ruotsin kielen ylioppilaskokeeseen.

Aineenopettajan antama ohjaus

Kurssin alussa opettaja esittelee kurssilla käytettäviä työtapoja ja kurssin arviointiin liittyviä asioita. Opettaja ohjaa kurssien suoritusjärjestyksessä ja kurssivalinnoissa.

Syventävän tai soveltavan kurssin voi suorittaa vain opetukseen osallistuen. Ensimmäistä kurssia ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi, koska kurssilla opiskellaan kielen perusrakenteita, esitellään keskeisiä työmenetelmiä ja annetaan valmiuksia oppimaan oppimiselle.

Ruotsin kielessä suositellaan seuraavaa kurssien suoritusjärjestystä: A-ruotsin kurssit 1–5 ja B-ruotsin kurssit 1–3 suoritetaan numerojärjestyksessä. A-ruotsin kurssit 6–8 voi suorittaa haluamassaan järjestyksessä. B-ruotsin kurssien 4 ja 5 sekä 6 ja 7 keskinäisen suoritusjärjestyksen voi vapaasti valita.

Opiskelija, joka siirtyy pitkästä oppimäärästä keskipitkään, saa lukea hyväkseen suorittamansa A-ruotsin kurssit samoin arvosanoin seuraavasti: RUA1=RUB1, RUA2=RUB2, RUA3=RUB3, RUA4=RUB5, RUA5=RUB4, RUA6=RUB6 ja RUA7=RUB7. Opiskelijalle tulee selvittää, että kurssit eivät sisällöltään täysin vastaa toisiaan vaan opiskelijan on itsenäisesti täydennettävä tietojaan ja taitojaan. Opiskelijan, joka siirtyy keskipitkästä oppimäärästä pitkään, täytyy neuvotella vastaavuuksista ja mahdollisista lisäsuorituksista aineenopettajan kanssa. Vastaavuudet pätevät vain, jos opiskelija vaihtaa oppimäärän laajuutta. Muutoin pitkän ja keskipitkän oppimäärän kurssit eivät ole vaihtoehtoisia.

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti.

Arviointi perustuu opiskelijan antamaan jatkuvaan suulliseen ja kirjalliseen näyttöön. Useimmiten kurssiin sisältyy kurssikoe, jossa voi olla mukana myös suullinen osuus. Arviointi voi myös perustua opiskelijan omaan kirjalliseen työhön tai muuhun laajahkoon esitykseen. Lisäksi opiskelijaa ohjataan itsearviointiin, ottamaan vastuu omasta oppimisprosessistaan ja sen laadusta.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvostaan vain korottavasti.

A-oppimäärän syventävän kurssin 7 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 kurssisuorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuu arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4-10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4-10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus päättötodistuksen liitteenä.

Kurssit

Kurssien aiheita käsitellään oman kulttuurin sekä suomenruotsalaisen ja pohjoismaisen kulttuurialueen kannalta niin, että opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus vertailuihin. Aiheiden käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuuksissa esiin tuodut näkökulmat. Kullakin kurssilla voidaan käsitellä myös muita aiheita opiskelijoiden harrastuneisuuden ja toisaalta ajankohtaisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurssittain. Rakenteiden ja sanaston tuntemuksen laajenemiseen ja käytön monipuolistamiseen ja tarkkuuteen kiinnitetään huomiota kaikilla kursseilla kummankin oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Huomiota kiinnitetään äidinkielen ja ruotsinkielisen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoaa tähän mahdollisuuksia. Kulttuurisen herkkyyden kehittymiseksi opiskelijoita tulee ohjata tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnaisuus.

Opiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla. Heitä ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Heitä ohjataan käyttämään strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

Perusopetuksen vuosiluokalla 1–6 alkanut oppimäärä (A)

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Arkielämää Pohjoismaissa (RUA1)

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään ja **lähiympäristöön** sekä **luontevaan arkikeskusteluun**, jolloin kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Arvioinnissa korostuvat **luonteva ääntäminen ja suullinen kielitaito**: keskustelu, mielipiteen ilmaisu ja keskeiset puheviestinnän strategiat.

2. Ihmiset ympärillämme (RUA2)

Kurssilla harjoitetaan puheviestintää monipuolisesti ja vahvistetaan ja laajennetaan rakenteiden hallintaa. Aihepiireinä ovat ihmissuhteet, erilaisuus sekä ihmisen hyvinvointiin liittyvät asiat. Kurssilla vertaillaan elämää ennen ja nyt **esimerkiksi opiskelijahaastatteluiden pohjalta**. Aihekokonaisuus **”hyvinvointi ja turvallisuus”** tarjoaa **elämänilon ja tunteiden sekä mielenterveyden käsittelyyn nuorelle sopivia näkökulmia**. Kirjoittamista harjoitellaan viestinnällisten tehtävien, kuten yksityisten kirjeiden ja verkkokeskusteluiden, avulla. Arvioinnissa korostuvat edelleenkin **luonteva ääntäminen ja suullinen tuottaminen**.

3. Suomi – osa Pohjolaa ja Eurooppaa (RUA3)

Aihepiireinä ovat Suomen ja suomenruotsalaisen kansanosan ja sen kulttuurin esittely eri näkökulmista ja olojemme **sekä traditioidemme** vertailu muihin Pohjoismaihin ja Eurooppaan, Suomi monikulttuurisena maana sekä maamme kaksikielisyys. Aihekokonaisuuksista korostuu erityisesti ”kulttuuri-identiteetti

ja kulttuurien tuntemus”. Kirjallista tuottamista harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä. **Arvioinnissa korostuu kirjoittaminen.**

4. Elinympäristömme (RUA4)

Kurssilla painotetaan ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä vaativahkon tekstiaineksen avulla. Aihepiireinä ovat luonto, ympäristö, tekniikka ja viestintä. Aihekokonaisuudet ”kestävä kehitys”, ”viestintä- ja mediaosaaminen” ja ”tekniologia ja yhteiskunta” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita, **jotka vahvistavat opiskelijan argumentointikykyä. Opiskelijat tuottavat tiivistelmiä.**

5. Opiskelu ja työ (RUA5)

Aihepiireinä ovat työ, elinkeinot, opiskelu sekä palvelutilanteet yhteiskunnassamme. Kurssilla harjoitellaan niille tyypillistä suullista ja kirjallista viestintää **roolileikkien avulla.** Harjoitetaan myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä **laatimalla esimerkiksi reklamaatio ja elämäkerta.** Aihekokonaisuuksista kurssilla korostuu ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys”.

6. Kulttuuri ja sen tekijöitä (RUA6)

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aihekokonaisuudet ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Opiskelijat valmistavat valitsemaansa aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Syventävillä kursseilla kielitaitoa kehitetään monipuolisesti ja haluttaessa yhdessä opiskelijoiden kanssa valikoiden.

7. Puhu ja ymmärrä paremmin (RUA7)

Kurssilla harjoitetaan puheviestinnän strategioita ja suullisen kielen käyttöä eri tilanteissa oppimäärälle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Puhumisen harjoittelun aiheina ovat ajankohtaiset tapahtumat ja muiden kurssien aihepiirit. Puhumista harjoitellaan kyseisiin aiheisiin liittyvien vaativien tekstien ja puheen ymmärtämistä harjoittavien materiaalien avulla.

8. Tiede, talous ja tekniikka (RUA8)

Kurssilla painotetaan ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä vaativan kieliaiineksen avulla lähtökohtana esimerkiksi eri tieteenalat, tekniikan saavutukset ja yritys-elämä. **Kurssin aiheita voidaan syventää vierailemalla pääkaupunkiseudun oppilaitoksissa ja yrityksissä.** Eri aihekokonaisuudet tarjoavat näkökulmia ja lähestymistapoja aiheiden käsittelyyn.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

9. Kertauskurssi abeille (RUA9)

Kurssi on sama kuin RUB 9. Kurssi on tarkoitettu lähinnä abiturienteille. Kurssi arvostellaan numeroarvosanoin.

10. Niveltävä kurssi (RUA10)

Kurssi on suunnattu lähinnä ensimmäisen vuositason opiskelijoille, jotka tarvitsevat kertausta perusrakenteiden hallinnassa. Hyväksytysti suoritusta kurssista saa suoritusmerkinnän.

Perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkanut oppimäärä (B1)

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Koulu ja vapaa-aika (RUB1)

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeen mukaan. **Kurssilla ylläpidetään myönteistä suhtautumista ruotsin kieleen ja kulttuuriin.** Aihepiireinä ovat opiskelu **muun muassa erikoislukiossa** ja nuorten **taide- ynnä muut** harrastukset, ja kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

2. Arkielämää Pohjoismaissa (RUB2)

Kurssilla jatketaan sanaston ja rakenteiden vahvistamista ja painotetaan puheviestinnän harjoittamista sekä kirjoittamista lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla. Kurssilla jatketaan nuorten elämän, opiskelun, työn, harrastusten, palveluiden ja vapaa-ajan tarkastelua. Aihekokonaisuudet ”hyvinvointi ja turvallisuus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” antavat näkökulmia kurssin aiheiden tarkasteluun. Vankennetaan suullisen viestinnän strategioiden hallintaa ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

3. Suomi, Pohjoismaat ja Eurooppa (RUB3)

Aihepiireinä ovat kotimaa, suomenruotsalaisuus, vertailu muihin Pohjoismaihin sekä Suomi pohjoismaisena valtiona Euroopassa. Aihekokonaisuus ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” tarjoaa mahdollisuuksia käsitellä kurssin aiheita **kuten lähiympäristöä esimerkiksi projektitöinä**. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita.

4. Elämää yhdessä ja erikseen (RUB4)

Aihepiireinä ovat elämänarvot, ihmissuhteet, sukupuolten ja ikäryhmien kohtaaminen opiskelussa ja työssä sekä ajankohtaiset yhteiskunnalliset ilmiöt. Aihekokonaisuudesta korostuu ”hyvinvointi ja turvallisuus” **esimerkiksi kulttuurien kohtaamista ja elämäntapoja käsittelevien tekstien avulla**.

5. Elinympäristömme (RUB5)

Aihepiireinä ovat luonto, muuttuva elin- ja työympäristö sekä joukkoviestimet. Aihekokonaisuudet ”kestävä kehitys”, ”teknologia ja yhteiskunta” sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Harjoitellaan ymmärtävän lukemisen strategioita ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä. **Kurssin aikana tutustutaan mahdollisuuksien mukaan lähiympäristön ruotsinkielisiin mediapalveluihin kuten Hufvudstadsbladetiin, Nifiniin, Kaupungin matkailutoimistoon ja Helsingin kaksikielisiin teattereihin.**

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Syventyvillä kursseilla kielitaitoa kehitetään monipuolisesti. **Niiden aihepiirit ovat usein keskeisiä ylioppilastutkinnossa.**

6. Puhu ja ymmärrä paremmin (RUB6)

Kurssilla harjoitetaan puheviestinnän strategioita ja suullisen kielen käyttöä eri tilanteissa oppimäärälle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Puhumisen harjoittelun aiheina ovat ajankohtaiset pohjoismaiset tapahtumat ja muiden kursien aihepiirit. Kurssi vankentaa myös jokapäiväisen elämän kielenkäyttötilanteissa tarvittavaa suullista kielitaitoa. Puhumista harjoitellaan kyseisiin aiheisiin liittyvien tekstien ja puheen ymmärtämistä harjoittavien materiaalien avulla.

7. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (RUB7)

Aihealueita ovat maailmanlaajuiset ilmiöt ja kansainvälinen vaikuttaminen. Kurssilla käsitellään yhteiskunnallisia asioita, päätöksentekoon osallistumista

sekä kansainvälistä vaikuttamista ja vastuuta. **Opiskelu- ja työmahdollisuuksia eri puolilla maailmaa tarkastellaan pohjoismaalaisen nuoren näkökulmasta.** Kurssilla painotetaan ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä entistä vaativamman **(B1.2.)** kieliaineksen avulla. **Lisäksi kurssiin sisältyy ylioppilaskirjoituksissa tarvittavien taitojen monipuolista harjoittelua.**

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

8. Niveltävä kurssi (RUB8)

Kerrataan 1. ja 2. kurssin sanastoa ja kielioppia ja vahvistetaan opiskelijan valmiuksia suoriutua myöhemmistä lukion ruotsin kursseista. Kurssi on tarkoitettu lähinnä 1. ja 2. vuoden opiskelijoille. Hyväksytysti suoritusta kurssista saa suoritusmerkinnän.

9. Kertauskurssi abeille (RUB9)

Kerrataan koko lukion ruotsin oppimäärän keskeistä kieliainesta. Valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin. Kurssi on tarkoitettu lähinnä abiturienteille. Hyväksytysti suoritetusta kurssista saa suoritusmerkinnän.

7.2.5 Vieraat kielet

Vieraiden kielten opetus kehittää opiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja: se antaa heille kieleen ja sen käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja ja tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää opiskeltavan kielen kielialueen tai yhteisön kulttuuria koskevaa tietoisuuttaan, ymmärtämystään ja arvostustaan. Tällöin otetaan huomioon erityisesti eurooppalainen identiteetti ja eurooppalainen monikielisyys ja -kulttuurisuus. Kielten opetus antaa opiskelijoille valmiudet kielten omaehtoiseen opiskeluun auttamalla heitä ymmärtämään, että viestintätaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Vieras kieli oppiaineena on taito-, tieto- ja kulttuuriaine.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurssittain. Opiskeltavan kielen rakenteiden ja sanaston tuntemuksen laajentamiseen ja käytön monipuolistamiseen ja tarkkuuteen kiinnitetään huomiota kaikilla kursseilla kunkin oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Vaativimpia viestinnän muotoja harjoitetaan oppimäärissä, joiden opiskelu on alkanut peruskoulussa. Huomiota kiinnitetään äidinkielen ja opiskeltavan kielen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoavat tähän mahdollisuuksia. Kulttuurisen herkkyyden kehittymiseksi tulee opiskelijoita ohjata tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnaisuus.

Opiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla. Heitä ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Heitä ohjataan käyttämään strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri oppimäärissä kielitaidon kuvausasteikon (liite 4) tasot seuraavasti. **Oppimäärällä tarkoitetaan A-kielissä pakollisia ja syventäviä kursseja, B2- ja B3-kielissä kaikkia syventäviä kursseja.**

Kieli ja oppimäärä	Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Englanti A	B2.1	B2.1	B2.1	B2.1
Muut kielet A	B1.1–B1.2	B1.1	B1.2	B1.1–B1.2
Englanti B1	B1.2	B1.2	B1.2	B1.2
Englanti B2	B1.1	B1.1	B1.1	B1.1
Muut kielet B2	A2.2	A2.1–A2.2	A2.2–B1.1	A2.1–A2.2
Englanti B3	B1.1	A2.2	B1.1	B1.1
Muut kielet B3	A2.1–A2.2	A2.1	A2.1–A2.2	A1.3–A2.1

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- osaa viestiä kohdekielelle ja sen kulttuurille ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana
- osaa kehittää kielitaitoaan kehittymistarpeensa ja opiskelu- ja viestintätätävän kannalta tarkoituksenmukaisin strategioin.

Aineenopettajan antama ohjaus

Opiskelijaa ohjataan käyttämään tehokkaita vieraiden kielten oppimisstrategioita. Opiskelijalle esitellään erilaisia opiskelutekniikoita ja häntä kannustetaan käyttämään itselleen sopivia oppimistapoja. Hänelle annetaan kurssin aikana palautetta omasta edistymisestään. Opiskelijaa ohjataan itsearviointiin ja vastuulliseen opiskeluun.

Pakollisista kursseista enintään puolet voi suorittaa itsenäisesti. A-oppimäärien syventäviä tai soveltavia kursseja ei voi suorittaa itsenäisesti. Tarkka ohjelma sovitaan aina opettajan kanssa kurssin alussa. Kurssin voi suorittaa siinä jaksossa, jossa kurssia tarjotaan. B2- ja B3-oppimäärissä itsenäinen opiskelu ei ole suositeltavaa, koska oppitunneilla tehtävä suullisen kielitaidon ja kuullunymmärtämisen harjoittelu on erityisen tärkeää.

On suositeltavaa suorittaa kurssit numerojärjestyksessä, mutta A-englannissa kauttaviivalla toisistaan erotettujen kurssien keskinäisen suoritusjärjestyksen voi tarvittaessa valita: 1, 2/3, 4/5/6, 7/8.

A-oppimäärän kurssisuorituksilla voi korvata vastaavat B-oppimäärän kurssit. B-oppimäärän suorituksilla ei voi korvata vastaavia A-oppimäärän kursseja, jotka ovat vaativampia.

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti. **Opiskelijaa ohjataan itsearviointiin, ottamaan vastuu omasta oppimisprosessistaan ja sen laadusta. Kurssin arviointikäytänteistä sovitaan kurssin alussa. Useimmiten kurssiin sisältyy kurssikoe, jossa voi olla mukana myös suullinen osuus. Kurssin arvosana perustuu kurssikokeen arvosanaan, oppitunneilla osoitettuun aktiivisuuteen sekä kurssiin kuuluvaan muuhun suulliseen ja kirjalliseen näyttöön, kuten suullisiin esityksiin ja kirjoitustehtäviin. Koulukohtainen soveltava kurssi voi vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.**

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4-10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4-10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus päättötodistuksen liitteenä.

Kurssit

Aiheita käsitellään oman maan, opiskeltavan kielen kulttuurialueen ja kielestä ja aiheesta riippuen myös laajemmasta näkökulmasta niin, että opiskelijoille tarjoutuu mahdollisuus vertailuihin. Aiheiden käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuuksissa esiin tuodut näkökulmat. Kullakin kurssilla voidaan käsitellä myös muita aiheita opiskelijoiden harrastuneisuuden ja toisaalta ajankohtaisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi.

Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

EN = englannin kieli
 RA = ranskan kieli
 SA = saksan kieli
 VE = venäjän kieli
 IA = italian kieli
 EA = espanjan kieli
 KX = muu kieli

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssia numero 2.

Perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkanut oppimäärä (A)

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Nuori ja hänen maailmansa (ENA1, RAA1, SAA1, VEA1)

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen ja ihmissuhteisiin, ja kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Aihekokonaisuus ”hyvinvointi ja turvallisuus” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

2. Viestintä ja vapaa-aika (ENA2, RAA2, SAA2, VEA2)

Kurssilla harjoitetaan puheviestintää monipuolisesti ja vahvistetaan ja laajennetaan rakenteiden hallintaa. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät vapaa-aikaan ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Aihekokonaisuudet ”hyvinvointi ja turvallisuus” sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen” korostuvat kurssin aiheiden käsittelyssä. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Puheviestinnän strategioiden hallintaa vankennetaan ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

3. Opiskelu ja työ (ENA3, RAA3, SAA3, VEA3)

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun ja työelämään, ja kurssilla harjoitellaan niille tyypillistä suullista ja kirjallista viestintää. Harjoitetaan myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä. Aihekokonaisuus ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA4, RAA4, SAA4, VEA4)

Kurssilla painotetaan puhumista ja tekstin ymmärtämistä vaativahkolla tasolla. Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntiin liittyvät tekstit. ”Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” -aihekokonaisuus tarjoaa näkökulmia käsitellä kurssin aiheita. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita. Kirjallista ilmaisua harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

5. Kulttuuri (ENA5, RAA5, SAA5, VEA5)

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aihekokonaisuudet ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. **Kuvataidepainotteisuus pyritään ottamaan huomioon opetuksessa.** Opiskelijat **voivat valmistaa** valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja **esitellä** sen. **Opetuksessa voidaan hyödyntää pääkaupunkiseudun runsasta kulttuuritarjontaa.**

6. Tiede, talous ja tekniikka (ENA6, RAA6, SAA6, VEA6)

Kurssilla painotetaan vaativan kieliaiineksen ymmärtämistä. Aiheina ovat eri tieteenalat, tekniikan saavutukset, viestinnän eri muodot ja talouselämä. Aihekokonaisuus ”teknologia ja yhteiskunta” korostuu kurssin aiheiden käsitellyssä. Jatketaan lukemisstrategioiden harjoittelua ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Syventävillä kursseilla keskitytään kielitaidon monipuoliseen kehittämiseen ja harjoitellaan ylioppilaskoetta varten.

7. Luonto ja kestävä kehitys (ENA7, RAA7, SAA7, VEA7)

Kurssi antaa opiskelijalle valmiuksia ymmärtää ja käyttää luontoon, luonnon-tieteisiin ja kestäväan kehityksen aihepiiriin liittyvää kieltä. **Opiskelijoita ohjataan vastuulliseen suhtautumiseen luontoon, yhteiseen omaisuuteen ja kuluttamiseen.**

8. Puhu ja ymmärrä paremmin (ENA8, RAA8, SAA8, VEA8)

Kurssilla harjoitetaan puheviestinnän yleisiä strategioita **monipuolisesti**. Puhumisen harjoittelun aiheina käytetään ajankohtaisia tapahtumia ja muiden kurssien aihepiirejä. **Harjoittelun tukena käytetään materiaalia, joka liittyy kulloinkin käsiteltävään aiheeseen. Koulun erityisalue, kuvataiteet, voi korostua kurssilla.**

Koulukohtainen soveltava kurssi

9. Abikurssi (ENA9, RAA9, SAA9, VEA9)

Abiturienteille suunnattu kertauskurssi, jossa harjoitellaan monipuolisesti kielen osa-alueita pakollisten ja syventävien kurssien tueksi. Kurssi arvostellaan numeroarvosanoin.

10. Niveltävä kurssi (ENA10, RAA10, SAA10, VEA10)

Kurssi on suunnattu lähinnä ensimmäisen vuoden opiskelijoille, jotka tarvitsevat kertausta perusrakenteiden hallinnassa. Hyväksytysti suoritusta kurssista saa suoritusmerkinnän.

Perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkanut oppimäärä (B2)

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Vapaa-aika ja harrastukset (SAB21, RAB21)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, **lähiympäristöön**, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssi vahvistaa perusopetuksessa opiskellun sanaston ja rakenteiden hallintaa. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisua ja laajennetaan kielten perusrakenteiden tuntemusta.

2. Meillä ja muualla (SAB22, RAB22)

Kurssin aihepiireinä ovat oman **paikkakunnan ja maan sekä** kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomanviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

3. Ennen ja nyt (SAB23, RAB23)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys, **turvallisuus** ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

4. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (SAB24, RAB24)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

5. Kulttuuri (SAB25, RAB25)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. **Hyödynnetään kaupungin kulttuuritarjontaa ja monikulttuurisuutta mahdollisuuksien mukaan.** Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

6. Yhteinen maapallomme (SAB26, RAB26)

Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät yleistajuiset tekstit, myös media tekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

7. Tiede ja tekniikka (SAB27, RAB27)

Lähtökohtana ovat eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyvät yleistajuiset tekstit. **Ohjataan opiskelijoita ymmärtämään ja käyttämään teknologiaa.** Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

8. Luonto ja kestävä kehitys (SAB28, RAB28)

Kurssin aihepiireinä ovat luonto ja sen ilmiöt ja luontoon suhtautuminen omassa ja kohdekielen kulttuurissa. **Ohjataan opiskelijoita vastuulliseen suhtautumiseen yhteiseen omaisuuteen ja kuluttamiseen.** Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Koulukohtainen soveltava kurssi

9. Abikurssi (RAB29)

Abiturienteille suunnattu kertauskurssi, jossa harjoitellaan monipuolisesti kielen osa-alueita pakollisten ja syventävien kurssien tueksi. Hyväksytysti suoritetusta kurssista saa suoritusmerkinnän.

10. Suullisen kielitaidon kurssi (RAB210)

Suullisen kielitaidon kurssi, jossa harjoitellaan puhevalmiuksia eri käytännön tilanteissa. Kurssi soveltuu parhaiten 2. ja 3. vuositasojen opiskelijoille. Hyväksytysti suoritetusta kurssista saa suoritusmerkinnän. Kurssin aikana on mahdollista suorittaa valtakunnallinen suullisen kielitaidon koe, josta tulee arvosana ja erillinen todistus.

Lukiossa alkava oppimäärä (B3)

Valtakunnalliset syventävät kurssit

1. Hyvää päivää, hauska tutustua (SAB31, RAB31, EAB31, IAB31, VEB31)

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää **ja erityisesti ääntämistä sekä oikeinkirjoitusta**.

2. Näin asiat hoituvat (SAB32, RAB32, EAB32, IAB32, VEB32)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käytettäessä esimerkiksi pankki-, posti-, lääkäri-, liikenne-, majoitus- ja ateriointipalveluita. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

Kurssista SAB33 eteenpäin opiskelu tapahtuu samassa ryhmässä B2-saksan opiskelijoiden kanssa. B3-saksan ja B2-saksan kurssit vastaavat toisiaan seuraavasti:

SAB33=SAB21
 SAB34=SAB22
 SAB35=SAB23
 SAB36=SAB24
 SAB37=SAB25
 SAB38=SAB26
 SAB39=SAB27
 SAB310=SAB28

3. Vapaa-aika ja harrastukset (SAB33, RAB33, EAB33, IAB33, VEB33)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, **lähiympäristöön**, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisemista ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

4. Meillä ja muualla (SAB34, RAB34, EAB34, IAB34, VEB34)

Kurssin aihepiireinä ovat oman **paikkakunnan** ja maan **sekä** kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomanviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan yksinkertaisten viestinnällisten tehtävien avulla.

5. Ennen ja nyt (SAB35, RAB35, EAB35, IAB35, VEB35)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys, **turvallisuus** ja hyvinvointi. Kurssil-

la painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

6. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (SAB36, RAB36, EAB36, IAB36, VEB36)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

7. Kulttuuri (SAB37, RAB37, EAB37, IAB37, VEB37)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. **Hyödynnetään kaupungin kulttuuritarjontaa ja monikulttuurisuutta mahdollisuuksien mukaan.** Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

8. Yhteinen maapallomme (SAB38, RAB38, EAB38, IAB38, VEB38)

Lähtökohtana ovat esimerkiksi oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan sekä maapallon nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin liittyvät yleisajukset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Koulukohtainen soveltava kurssi

9. Abikurssi (RAB39, EAB39, IAB39, VEB39)

Abiturienteille suunnattu kertauskurssi, jossa harjoitellaan monipuolisesti kielen osa-alueita pakollisten ja syventävien kurssien tueksi. Hyväksytysti suoritetusta kurssista saa suoritusmerkinnän.

10. Suullisen kielitaidon kurssi (RAB310, EAB310, IAB310, VEB310)

Suullisen kielitaidon kurssi, jossa harjoitellaan puhevalmiuksia eri käytännön tilanteissa. Kurssi soveltuu parhaiten 2. ja 3. vuositasojen opiskelijoille. Hyväksytysti suoritetusta kurssista saa suoritusmerkinnän. Kurssin aikana on mahdollista suorittaa valtakunnallinen suullisen kielitaidon koe, josta tulee arvosana ja erillinen todistus.

7.2.6 Matematiikka

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin.

Opiskelijaa myös kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Arviointi

Matematiikan opetuksessa arvioinnin tulee kehittää opiskelijan kykyä esittää ratkaisuja, tukea opiskelijaa matemaattisten käsitteiden muodostamisprosessissa ja arvioida kirjallista esitystä sekä opettaa opiskelijalle oman työnsä arvioimista. Osaamisen arvioinnissa kiinnitetään huomio laskutaitoon, menetelmien valintaan ja päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Matematiikan pitkä oppimäärä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle matemaattiset valmiudet, joita tarvitaan ammatillisissa opinnoissa ja korkeakouluopinnoissa. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Pitkässä matematiikassa työtavat valitaan siten, että kurssin tavoitteet on käytettävissä olevassa ajassa reaalista saavuttaa. Voidaan käyttää esimerkiksi opetuskeskustelua, luennointia, ryhmä- ja parityöskentelyä, projektityöskentelyä sekä itsenäistä opiskelua ja harjoittelua.

Eri aihekokonaisuuksia käsitellään kursseissa yksittäisten tehtävien avulla. Pyritään käyttämään Helsinkiin liittyvää aineistoa esimerkeissä sekä löytämään geometrisia aiheita rakennetusta ympäristöstä. Opetuksessa pyritään tuomaan esiin kuvataiteissa käytettyjä matemaattisia asioita ja elementtejä.

Matematiikan opiskelun vaatima pitkäjänteinen työskentely ohjaa opiskelijaa ymmärtämään työn merkityksen. Hän oppii ajattelemaan loogisesti ja perustelemaan väitteensä. Matemaattinen ongelmanratkaisu vaatii aloitteellisuutta. Matemaattisten mallien avulla opiskelija oppii arvioimaan yhteiskunnallisia syy- ja seuraussuhteita sekä näkemään muutoksen vaikutuksia ja varautumaan tuleviin muutoksiin. Opiskelija oppii huomaamaan, ettei oikeaan tai hyvään ratkaisuun ole vain yhtä tietä. Hän oppii arvioimaan, mittaamaan ja analysoimaan luonnonympäristössä sekä kulttuuri- ja sosiaalisessa ympäristössä tapahtuvia muutoksia.

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan historiallinen ja yleismaailmallinen merkitys. Oppimisensa kautta hän myös itse luo ja ylläpitää matemaattista kulttuuriperintöä. Lisäksi opiskelija oppii ymmärtämään taiteessa ja arkkitehtuurissa käytettävien matemaattisten elementtien osuuden kulttuuriympäristössä.

Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään matematiikan merkitystä teknologian kehityksessä sekä käyttämään teknisiä apuvälineitä opiskelussaan. Häntä ohjataan lukemaan ja tulkitsemaan median tuottamaa informaatiota ja suhtautumaan siihen kriittisesti sekä tuottamaan tietoa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii sitä kautta luottamaan omaan matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa

- rohkaistuu kokeilevaan ja tutkivaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä.
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

Aineenopettajan antama ohjaus

Opintojen alussa opiskelijoille selvitetään, missä järjestyksessä kurssit on tarkoituksenmukaista suorittaa, ja korostetaan jatkuvan työnteon ja harjoittelun merkitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan neuvoja ja ohjeita. Yksittäiselle opiskelijalle annetaan ohjausta tarvittaessa.

Pakolliset pitkän matematiikan kurssit suositellaan suoritettaviksi numerojärjestyksessä.

Kurssien sisältöjen kannalta on tarkoituksenmukaista, että kurssi MAA5 opiskellaan vasta kurssien MAA3 ja MAA4 jälkeen, kurssit MAA8 ja MAA9 kurssin MAA7 jälkeen ja kurssi MAA10 vasta kurssien MAA7, MAA8 ja MAA9 jälkeen.

Syventävistä kursseista kurssin MAA11 voi opiskella kurssien MAA1 ja MAA2 jälkeen, kurssit MAA12 ja MAA14 pakollisten kurssien jälkeen, kurssin MAA13 kurssien MAA7– MAA10 jälkeen ja kurssin MAA15 kurssin MAA9 jälkeen.

Soveltavista kursseista kurssia MAA16 suositellaan, kun 5–6 pakollista kurssia on suoritettu ennen kurssia MAA7 tai sen rinnalla. Kurssit MAA17 ja MAA18 on tarkoitettu ylioppilaskirjoituksiin valmistautuville opiskelijoille, kun pakollinen oppimäärä on suoritettu.

Ensimmäistä kurssia ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi, koska kurssilla omaksutaan lukiolaisen työskentelytavat. Kertaavat kurssit voi suorittaa vain opetukseen osallistuen. Kun opiskelija saa oikeuden suorittaa kurssin itsenäisesti, opettaja antaa hänelle itsenäisesti suoritettavia tehtäviä. Suoritukset on palautettava määräajassa. Opiskelijan on osallistuttava kurssikokeeseen. Arvioinnissa otetaan huomioon annettujen tehtävien suorittaminen ja kurssikoe. Kurssi on suoritettava hyväksytysti.

Opiskelija, joka vaihtaa pitkän matematiikan oppimäärän lyhyeen, saa lukea hyväkseen suorittamansa pitkän matematiikan kurssit samoin arvosanoin seuraavasti: $MAA1 \rightarrow MAB1$, $MAA3 \rightarrow MAB2$, $MAA6 \rightarrow MAB5$, $MAA7 \rightarrow MAB4$ ja $MAA8 \rightarrow MAB3$.

Opiskelija, joka vaihtaa lyhyen oppimäärän pitkään, saa lukea hyväkseen suorittamansa lyhyen matematiikan kurssit samoin arvosanoin seuraavasti: $MAB1 \rightarrow MAA1$, $MAB2 \rightarrow MAA3$ ja $MAB5 \rightarrow MAA6$.

Oppimäärää vaihtavalle opiskelijalle tulee selvittää, että kurssit eivät sisällöltään vastaa täysin toisiaan. Opiskelijan on itsenäisesti täydennettävä tietojaan ja taitojaan menestyäkseen uuden oppimäärän opinnoissa. Vastaavuudet pätevät vain, jos opiskelija vaihtaa oppimäärän laajuutta; muutoin pitkän ja lyhyen oppimäärän kurssit eivät ole vaihtoehtoisia.

Arviointi

Kurssisuoritusta arvioitaessa otetaan huomioon, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut kurssin tavoitteet. Opiskelijan tiedot ja taidot arvioidaan jatkuvan näytön, mahdollisten projektitöiden ja koesuoritusten perusteella. Tällöin otetaan huomioon, miten opiskelija osallistuu opetukseen, miten hän osaa suullisesti ja kirjallisesti ilmaista matemaattisia asioita ja tehdä johtopäätöksiä sekä miten hän suorittaa itsenäisesti annetut tehtävät sekä kotitehtävänsä. Koulukohtaiset syventävät ja soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Funktiot ja yhtälöt (MAA1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa yhtälön ratkaisemisen ja prosenttilaskennan taitojaan
- syventää verrannollisuuden, neliöjuuren ja potenssin käsitteiden ymmärtämistään
- tottuu käyttämään neliöjuuren ja potenssin laskusääntöjä
- syventää funktiokäsitteen ymmärtämistään tutkimalla potenssi- ja eksponenttifunktioita
- oppii ratkaisemaan potenssiyhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- potenssifunktio
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- juuret ja murtopotenssi
- eksponenttifunktio

2. Polynomifunktiot (MAA2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- oppii ratkaisemaan toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkimaan ratkaisujen lukumäärää
- oppii ratkaisemaan korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- oppii ratkaisemaan yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja binomikaavat
- polynomifunktio
- toisen ja korkeamman asteen polynomiyhtälöitä
- toisen asteen yhtälön juurten lukumäärän tutkiminen
- toisen asteen polynomin jakaminen tekijöihin
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

3. Geometria (MAA3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- ratkaisee geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

4. Analyttinen geometria (MAA4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometristen ja algebrallisten käsitteiden välille
- ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja

- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sel-
laisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä
 $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$
- vahvistaa yhtälöryhmän ratkaisemisen taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

5. Vektorit (MAA5)

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- oppii tutkimaan kuvioden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- tutkii kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla.

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- suorat ja tasot avaruudessa

6. Todennäköisyys ja tilastot (MAA6)

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- oppii havainnollistamaan diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittämään ja tulkitsemaan jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa.

Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka

- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

7. Derivaatta (MAA7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- osaa määrittää rationaalifunktion suurimman ja pienimmän arvon sovel-lusongelmien yhteydessä.

Keskeiset sisällöt

- rationaaliyhtälö ja -epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

8. Juuri- ja logaritmifunktiot (MAA8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- tutkii juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita derivaatan avulla
- oppii yhdistetyn funktion derivoimisen
- tutkii aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita.

Keskeiset sisällöt

- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt
- yhdistetyn funktion derivaatta
- käänteisfunktio
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat

9. Trigonometriset funktiot ja lukujonot (MAA9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tutkimaan trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- oppii ratkaisemaan sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometristen funktioiden yhteydet $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ ja $\tan x = \sin x / \cos x$
- tutkii trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- oppii määrittelemään lukujonoja palautuskaavojen avulla
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla.

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen
- trigonometristen funktioiden derivaatat
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- geometrinen jono ja summa

10. Integraalilaskenta (MAA10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- oppii määrittämään pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Valtakunnalliset syventävät kurssit

11. Lukuteoria ja logiikka (MAA11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii formalisoimaan väitelauseita ja tutkimaan niiden totuusarvoja totuustaulujen avulla
- ymmärtää avoimen lauseen käsitteen ja oppii käyttämään kvanttoreita
- oppii todistusperiaatteita ja harjoittelee todistamista
- oppii lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin
- osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla
- osaa määrittää kokonaislukujen suurimman yhteisen tekijän Eukleideen algoritmilla.

Keskeiset sisällöt

- lauseen formalisoiminen
- lauseen totuusarvot
- avoin lause
- kvanttorit
- suora, käänteinen ja ristiriitatodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

12. Numeerisia ja algebrallisia menetelmiä (MAA12)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään absoluuttisen ja suhteellisen virheen käsitteet ja niiden avulla likiarvolaskujen tarkkuutta koskevat säännöt peruslaskutoimitusten tapauksessa
- ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan yhtälöitä numeerisesti
- oppii tutkimaan polynomien jaollisuutta ja määrittämään polynomin tekijät
- oppii algoritmista ajattelua
- harjaantuu käyttämään nykyaikaisia matemaattisia välineitä
- oppii määrittämään numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa.

Keskeiset sisällöt

- absoluuttinen ja suhteellinen virhe
- Newtonin menetelmä ja iterointi
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- muutosnopeus ja pinta-ala

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan
- täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen
- tutkii lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia.

Keskeiset sisällöt

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit

Koulukohtaiset syventävät kurssit

14. Geometrian jatkokurssi (MAA14)

Tilan, muodon ja mittasuhteiden hahmottaminen, materiaalitarpeen laskeminen ja kustannusten minimoiminen ovat tärkeitä erityistehtävän saaneen lukiomme opiskelijoille jatko-opinnoissa ja työelämässä. Kurs- sin voi suorittaa, kun pakollisen oppimäärän kurssit on suoritettu.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa
- hallitsee yhdenmuotoisten kuvioden ja kappaleiden mittasuhteet
- oppii ratkaisemaan geometrisia ääriarvosovelluksia
- harjaantuu määrittämään janojen pituuksia ja kulmien suuruuksia vektoreiden avulla
- perehtyy koordinaattien välisiin yhteyksiin.

Keskeiset sisällöt

- yhdenmuotoisuus
- kuvioden pinta-alat
- kappaleiden pinta-alat ja tilavuudet
- ääriarvosovellukset
- vektorien pistetulo
- suora, taso ja pallo koordinaatistossa

Arviointi

Kurssista pidetään loppukoe. Kurssi arvioidaan samojen periaatteiden mukaan kuin pakollisen oppimäärän kurssit. Kurssista annetaan arvosana, ja se on suoritettava hyväksytysti.

15. Talousmatematiikka (MAA15)

Kurssi on lyhyen matematiikan talousmatematiikan kurssi MAB7.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

16. Matematiikan harjoituskurssi (MAA16)

Kertaavan kurssin tarkoitus on eheyttää opiskelijan tietoja ja parantaa opiskelijan valmiuksia oppia tutkimaan ja käyttämään funktioita kursseilla MAA7–MAA10.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käsitellä lausekkeita tutkittaessa funktioita
- tutkii lausekkeiden ja funktioiden määrittelyehtoja
- käyttää lausekkeita, yhtälöitä ja epäyhtälöitä sovellustehtävissä.

Keskeiset sisällöt

- murtolukujen laskutoimitukset
- yksinkertaiset rationaalilausekkeet
- polynomin jaollisuus, nollakohdat ja merkit
- potenssi- ja juurilausekkeet
- sovellustehtävät

Arviointi

Kurssin aikana pidetään koe ja mahdollisesti harjoituskokeita. Kurssi arvioidaan samojen periaatteiden mukaan kuin pakollisen oppimäärän kurssit. Kurssi on suoritettava hyväksytysti, ja siitä annetaan suorituserkintä.

17. Matematiikan eheyttävä kertauskurssi (MAA17)

Kurssi on tarkoitettu lähes koko pakollisen oppimäärän suorittaneille opiskelijoille.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- eheyttää pitkän matematiikan oppimäärän tietojaan
- kehittää peruslaskutaitoaan
- osaa soveltaa tietojaan kursseja integroivien tehtävien ratkaisemiseen
- valmentautuu ylioppilaskokeeseen.

Keskeiset sisällöt

- luvut ja lausekkeet
- yhtälöt ja epäyhtälöt
- funktiot

Arviointi

Kurssin aikana pidetään koe. Kurssi arvioidaan samojen periaatteiden mukaan kuin pakollisen oppimäärän kurssit. Kurssi on suoritettava hyväksytysti ja siitä annetaan suoritusmerkintä.

18. Matematiikan preliminäärikurssi (MAA18)

Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan ylioppilaskokeeseen valmentautumista. Sen keskeisenä sisältönä ovat laaja-alaiset ylioppilaskokeen tapaiset tehtäväsarjat. Kurssikokeena tehdään preliminäärikoe. Suoritusmerkinnän saaminen edellyttää, että opiskelija työskentelee aktiivisesti kurssilla ja saa hyväksytyn arvosanan preliminäärikokeesta.

Matematiikan lyhyt oppimäärä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa.

Kursseille valitaan opiskelijoita aktivoivia työtapoja, joiden avulla voidaan saavuttaa asetetut tavoitteet. Kursseilla käytettäviä työtapoja voivat olla projektityö, ryhmä-, pari- ja itsenäinen työskentely sekä tuntien aikana että niiden ulkopuolella. Matemaattisten perustaitojen harjoittaminen kuuluu tärkeänä osana kurssien sisältöön.

Kursseilla opetellaan käytännön elämässä tarvittavia ongelmanratkaisutaitoja ja harjaannutaan näkemään, ettei ratkaisuun ole vain yhtä tietä. Opiskelijaa opetetaan mittaamaan, arvioimaan ja analysoimaan yhteiskunnan ja luonnon tapahtumia. Hän oppii arvioimaan matemaattisten mallien avulla yhteiskunnallisia syy- ja seuraussuhteita sekä varautumaan tuleviin muutoksiin ja ongelmatilanteisiin. Häntä ohjataan ymmärtämään matematiikan historiallinen sekä yleismaailmallinen merkitys. Oppimisensa kautta opiskelija ylläpitää matemaattista kulttuuriperintöä.

Opiskelija oppii ymmärtämään matematiikan merkitystä teknologian kehityksessä ja käyttämään teknisiä apuvälineitä oppimisessaan. Yritysvierailut auttavat opiskelijaa tutustumaan lähiympäristön teollisuuteen ja tieteenaloihin. Jokaisessa kurssissa lähiympäristö pyritään ottamaan huomioon myös tehtävien valinnassa.

Kursseilla harjaannutaan tulkitsemaan median tuottamaa informaatiota ja suhtautumaan siihen kriittisesti sekä tuottamaan tietoa median käytettäväksi. Opetuksessa kiinnitetään huomiota kuvataiteissa esiintyviin matemaattisiin ilmiöihin ja kehoitetaan oppilaita soveltamaan matematiikkaa kuvataide- ja mediaopinnoissaan.

Projektitöiden avulla opiskelija pääsee aktiivisesti vaikuttamaan työnsä tulokseen. Aihekokonaisuuksia käsitellään kursseissa myös yksittäisten tehtävien avulla.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään ja oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa, rohkaistuu kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä

- saa käsityksen matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatioita ja arvioimaan sen luotettavuutta
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- oppii käyttämään kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna.

Aineenopettajan antama ohjaus

Kurssin alussa opettaja keskustelee opiskelijoiden kanssa kurssilla käytettävistä työtavoista ja kurssin arviointiin liittyvistä asioista. Opettaja ohjaa kurssien suoritusjärjestyksessä ja kurssivalinnoissa. Kertaavan kurssin (MAB9) voi suorittaa vain opetukseen osallistuen.

Ensimmäinen kurssi (MAB1) suositellaan suoritettavaksi ennen muita matematiikan kursseja. Pakolliset kurssit suositellaan suoritettavaksi numerojärjestyksessä. MAB3-kurssi suositellaan suoritettavaksi ennen MAB4-kurssia ja MAB4-kurssi ennen MAB6-kurssia. Yhdeksäs kurssi on tarkoitettu ylioppilaskirjoituksiin valmistautuville opiskelijoille, ja sitä suositellaan pakollisen oppimäärän suorittaneille.

Ensimmäistä kurssia ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi, koska kurssilla opiskellaan matemaattisia perustaitoja ja työskentelymenetelmiä. Kun opettaja ja opiskelija ovat sopineet itsenäisestä opiskelusta, opettaja valitsee kurssiin sopivat tehtävät, jotka opiskelija suorittaa sovitun aikataulun mukaisesti. Opiskelija osallistuu kurssikokeeseen. Kurssi on suoritettava hyväksytysti.

Opiskelija, joka vaihtaa pitkän matematiikan oppimäärän lyhyeen, saa lukea hyväkseen suorittamansa pitkän matematiikan kurssit samoin arvosanoin seuraavasti: MAA1 → MAB1, MAA3 → MAB2, MAA6 → MAB5, MAA7 → MAB4 ja MAA8 → MAB3.

Opiskelija, joka vaihtaa lyhyen oppimäärän pitkään saa lukea hyväkseen suorittamansa lyhyen matematiikan kurssit samoin arvosanoin seuraavasti: MAB1 → MAA1, MAB2 → MAA3 ja MAB5 → MAA6.

Oppimäärää vaihtavalle opiskelijalle tulee selvittää, että kurssit eivät sisällöltään vastaa täysin toisiaan, vaan menestyäkseen uuden oppimäärän opinnoissa opiskelijan on itsenäisesti täydennettävä tietojaan ja taitojaan. Vastaavuudet pätevät vain, jos opiskelija vaihtaa oppimäärän laajuutta; muutoin pitkän ja lyhyen oppimäärän kurssit eivät ole vaihtoehtoisia.

Arviointi

Kurssisuoritusta arvioitaessa otetaan huomioon, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut kurssin tavoitteet. Opiskelijan tiedot ja taidot arvioidaan jatkuvan näytön, mahdollisten projektitöiden ja koesuoritusten perusteella. Tällöin otetaan huomioon, miten opiskelija osaa suullisesti ja kirjallisesti ilmaista matemaattisia asioita ja suorittaa itsenäisesti annetut tehtävät sekä miten täsmällinen opiskelija on ja miten hän suorittaa koti-tehtävänsä. Koulukohtainen soveltava kurssi voi vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Pakolliset kurssit

1. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

2. Geometria (MAB2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvien ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvien ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- kuvien yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause
- kuvien ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

3. Matemaattisia malleja I (MAB3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla

4. Matemaattinen analyysi (MAB4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- oppii sovellusten yhteydessä määrittämään polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon.

Keskeiset sisällöt

- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen
- graafisia ja numeerisia menetelmiä

5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- tutustuu laskinten ja tietokoneiden käyttöön tilastotehtävissä
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin.

Keskeiset sisällöt

- jatkuvien ja diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- normaalijakauma ja jakauman normittaminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

6. Matemaattisia malleja II (MAB6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- varmentaa ja täydentää yhtälöiden ratkaisutaitojaan
- osaa ratkaista käytännön tilanteisiin liittyviä lineaarisia optimointitehtäviä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- ratkaisee käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja summan avulla.

Keskeiset sisällöt

- kahden muuttujan lineaariset yhtälöt
- lineaarisen yhtälöparin ratkaiseminen
- kahden muuttujan epäyhtälön graafinen ratkaiseminen
- lineaarinen optimointi
- lukujono
- aritmeettinen ja geometrinen jono ja summa

Valtakunnalliset syventävät kurssit

7. Talousmatematiikka (MAB7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- saa matemaattisia valmiuksia oman taloutensa suunnitteluun
- saa laskennallisen pohjan yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn.

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

8. Matemaattisia malleja III (MAB8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa käsitystään teknologisoituvassa yhteiskunnassa tarvittavasta matematiikasta
- saa apuneuvoja jaksollisten ilmiöiden matemaattiseen käsittelyyn.

Keskeiset sisällöt

- trigonometristen funktioiden määrittely yksikköympyrän avulla
- radiaani
- tyyppiä $f(x) = a$ olevien trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen

- muotoa $f(x) = A \sin(bx)$ olevien funktioiden kuvaajat jaksollisten ilmiöiden mallintajina
- vektorin käsite ja vektoreiden peruslaskutoimitusten periaatteet
- koordinaatiston vektoreiden komponenttiesitys ja skalaaritulo
- kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteiden ja kulmien tutkiminen vektoreiden avulla

Koulukohtainen soveltava kurssi

9. Kertauskurssi (MAB9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii matemaattisia taitoja ylioppilaskirjoituksia varten
- osaa soveltaa tietojään kursseja integroivien tehtävien ratkaisuihin
- oppii valitsemaan osaamiaan matemaattisia ratkaisumalleja vastaavia tehtäviä
- saa käytännön valmiudet vastata ylioppilaskirjoitusten tehtäviin.

Keskeiset sisällöt

- lyhyen matematiikan pakollisten kurssien pääasiat
- kursseja integroivien tehtävien ratkaiseminen
- ylioppilaskirjoitusten käytäntö kirjoittajan näkökulmasta
- valittujen vanhojen ylioppilaskirjoitusten tehtävien ratkaiseminen

Arviointi

Kurssikokeena tehdään preliminäärikoe. Kurssista annetaan suoritusmerkintä, jonka saaminen edellyttää, että opiskelija työskentelee aktiivisesti kurssilla ja saa hyväksytyn arvosanan preliminäärikokeesta.

7.2.7 Biologia

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyl- ja solutasolta biosfääriin. Biologialle tieteenä on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta. Biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään laajasti yhteiskunnassa. Biologia tuo esille uutta tietoa elollisen luonnon monimuotoisuudesta ja kestävän kehityksen edistämisestä.

Biologian opetuksen tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää toimivan eliömaailman rakenteen ja kehityksen, ihmisen osaksi eliömaailmaa sekä ihmisen toiminnan merkityksen ympäristössä. Lukion biologian tulee myös luoda perusta ymmärtää biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Opetus kehittää opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua, herättää kiinnostusta biotieteisiin sekä edistää opiskelijan luonnon monimuotoisuutta säilyttävää ja ympäristövastuullista käyttäytymistä.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee biologian keskeiset käsitteet
- tunnistaa elämän tuntomerkit ja osaa jäsentää elämän ilmiöt sekä biologian eri organisaatiotasot molekyylitasolta biosfääriin
- oppii arvostamaan eliökunnan monimuotoisuutta ja ymmärtämään eliöiden sopeutumisen erilaisiin ympäristöihin
- ymmärtää perimän ja evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin sekä osaa arvioida kriittisesti eri lähteistä saamaansa biologista tietoa
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisen biologisen kokeen sekä tulkita sen tuloksia
- tuntee biotieteiden, esimerkiksi bioteknologian ja lääketieteen sovelluksia
- tuntee ihmiselimistön toiminnan peruspiirteet
- ymmärtää perimän ja ympäristötekijöiden merkityksen terveyden taustana sekä yksilön että ihmiskunnan kannalta
- tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

Aineenopettajan antama ohjaus

Kurssin alussa opettaja keskustelelee opiskelijoiden kanssa kurssilla käytettävistä työtavoista ja kurssin arviointiin liittyvistä asioista. Opettaja ohjaa kurssien suoritusjärjestyksessä ja kurssivalinnoissa.

Pakollisista kursseista suositellaan suoritettavaksi ensin BI1 ja sitten BI2. Syventävät kurssit suositellaan suoritettaviksi pakollisten kurssien jälkeen.

Perustelluista syistä opiskelija voi suorittaa pakollisia ja poikkeuksellisesti syventäviä kursseja itsenäisesti. Jokaisesta suorituksesta on sovittava erikseen asianomaisen opettajan kanssa. Opettaja valitsee kurssiin sopivat tehtävät, jotka opiskelija suorittaa itsenäisesti. Opiskelija osallistuu normaalisti kurssikokeeseen.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opiskelijan kykyä hallita ja käyttää biologian keskeisiä käsitteitä sekä soveltaa biologisia tietoja. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Taitojen arvioinnissa painotetaan opiskelijan luonnontieteellisiä työskentelytaitoja, ryhmässä toimimista, kykyä käyttää erilaisia lähteitä biologisen tiedon hankinnassa sekä kykyä arvioida tietoa kriittisesti. Harrastuneisuus biologian eri osa-alueisiin voidaan ottaa arvioinnissa huomioon.

Kurssin arviointi perustuu mahdollisiin kirjallisiin kokeisiin ja opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin. Arvioinnissa otetaan huomioon myös biologialle ominaisten työmenetelmien hallinta ja opiskelijoiden omat tuotokset. Myös opiskelijan itsearviointi voidaan ottaa huomioon.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Eliömaailma (BI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- ymmärtää, mitä luonnon monimuotoisuus biosysteemien eri tasoilla tarkoittaa
- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, mekanismit ja merkityksen
- tuntee muuntelun, sopeutumisen ja lajien välisten suhteiden merkityksen elämän kehitykselle
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä
- tuntee ekosysteemien keskeiset toimintaperiaatteet.

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet ja perusedellytykset
- biologiset tieteet ja tutkimusmenetelmät

Luonnon monimuotoisuuden ilmeneminen

- ekosysteemien ja lajien monimuotoisuus
- eläinten käyttäytyminen monimuotoisuuden ilmentäjänä
- geneettinen monimuotoisuus

Evoluutio – elämän kehittyminen

- elämän syntyvaiheet
- lisääntymisstrategiat ja evoluutiovoimat
- lajien syntyminen ja häviäminen
- nykyinen eliökunta

Miten luonto toimii?

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutus
- ekosysteemien rakenne ja toiminta
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja levinneisyys

2. Solu ja perinnöllisyys (BI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää solun merkityksen elämän perusyksikkönä, tunnistaa erilaisia soluja ja niiden rakenteita
- ymmärtää solurakenteiden kehityksen ja merkityksen sekä evoluutioprosessin kokonaisuuden
- osaa solun kemiallisen rakenteen ja toiminnan sekä osaa kytkeä ne yksilön toimintaan
- hallitsee solun energiatalouden prosessit ja niiden merkityksen
- tuntee geneettisen informaation rakenteen sekä sen siirtymisen solusta soluun ja sukupolvelta toiselle
- tietää miten geenit ohjaavat solun toimintaa
- osaa periytymisen lainalaisuuksien perusperiaatteet
- tietää kuinka soluja tutkitaan ja hallitsee kokeellisen työskentelyn taitoja.

Keskeiset sisällöt

Solu elämän perusyksikkönä

- miten soluja tutkitaan
- erilaisia soluja
- solun rakenne ja toiminta

Solun energiatalous

- energian sitominen
- energian vapauttaminen

Solujen toiminnan ohjaaminen

- DNA:n rakenne ja toiminta
- proteiinisynteesi

Solujen lisääntyminen

- mitosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytymisen perusteet

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meiosisissa
- periytymismekanismit

Populaatiogenetiikka ja synteettinen evoluutioteoria

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Ympäristöekologia (BI3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ekologian perusteet ja ymmärtää ihmisen toiminnan vaikutuksen eloliseen luontoon
- ymmärtää biodiversiteetin merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle
- hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä
- tutustuu suomalaisiin ekosysteemeihin ja niiden erityispiirteisiin sekä perehtyy myös ihmisen muokkaamiin ekosysteemeihin
- tuntee ja osaa arvioida menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia
- osaa suunnitella ja toteuttaa pienen tutkimuksen ympäristön tilasta ja esittää sen tulokset
- kehittää ympäristölukutaitoaan, ymmärtää vastuunsa ympäristön tilasta ja osaa toimia kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Ekologinen tutkimus

- ekologisten peruskäsitteiden syventäminen
- ekologisen tutkimuksen tehtävä
- ympäristön laadun indikaattorit
- oman tutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen

Biodiversiteetti ja sen merkitys

- biodiversiteetti luonnonvarana
- eliölajien ja elinympäristöjen uhanalaisuus ja suojelu
- biodiversiteetin väheneminen

Ekologiset ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- aineiden kiertoon liittyvät ongelmat
- paikalliset ympäristöongelmat

Suomen luonnon haavoittuvuus

- pohjoiset metsät
- suot
- järvet ja virtavedet
- Itämeri

Kestävä tulevaisuus

- ekologisesti kestävä kehitys ja yksilön valinnat
- rakennettu ympäristö ja kaupunkiekologia
- ekologisesti kestävä tuotanto
- ympäristötekniikan mahdollisuudet

4. Ihmisen biologia (BI4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ihmissolun erilaistumisen pääpiirteet sekä kudosten ja elinten rakenteet ja toimintaperiaatteet
- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelymekanismeja sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia niihin
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia sekä ihmisen yhteisöllisyyden merkityksen terveyden kannalta
- pystyy selittämään elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan ja tuntee merkityksellisimpien sairauksien syntymekanismeja
- ymmärtää ihmisen lajinkehityksen sekä perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- pystyy tarkastelemaan oppimiaan asioita arkielämän esimerkkien avulla ja tutustumaan alan uutisiin ja arvioimaan niitä kriittisesti.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen solujen ja kudosten erityispiirteet

- solujen synty, kasvu ja erilaistuminen kudoksiksi sekä kantasolujen merkitys
- solujen vanheneminen ja kuolema
- syöpä

Elimistöjen rakenne, toiminta ja merkitys

- ruoansulatus ja ravitsemus
- hengityselimistö ja hengityksen säätely
- veri ja verenkierto
- erityselimistöt ja kemiallinen tasapaino
- tuki- ja liikuntaelimistö

Elintoimintojen säätely

- umpirauhaset ja hormonit
- hermosto ja aistit
- lämmönsäätely

Ihmisen lisääntyminen

- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys

Ihmisen elämänkaari ja yhteisöllisyys

Perimän merkitys

- ihmisen evoluutio ja ihminen lajina
- perinnöllisyys ja terveys

Elimistön sopeutuminen ja puolustusmekanismit

- elimistön puolustusjärjestelmät
- ihminen ja mikrobit
- myrkylliset aineet ja mutageenit

5. Bioteknologia (BI5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan solun hienorakenteesta ja solun eri osien toiminnasta
- ymmärtää elämän keskeisten molekyylien rakenteen ja merkityksen solun toiminnassa
- hallitsee tärkeimpien mikrobiryhmien kuten bakteerien ja virusten rakenteen, toiminnan ja lisääntymisen periaatteet
- tuntee geenien toiminnan ja sen säätelyn
- tuntee geenien etsintä- ja tunnistusmenetelmiä sekä geenien siirtämisen tekniikan pääpiirteet ja hallitsee geenin- ja biotekniikan keskeiset käsitteet

- tuntee biotekniikan tarjoamia sovellusmahdollisuuksia eri biotieteissä ja teollisuudessa
- pystyy arvioimaan biotekniikan kehittymisen luomia mahdollisuuksia, uhkatekijöitä ja eettisiä ongelmia sekä tekemään niiden pohjalta perusteltuja arkielämän ratkaisuja.

Keskeiset sisällöt

Solun hienorakenne ja solujen välinen viestintä

Solut proteiinien valmistajina

- DNA:n, geenien ja genomien rakenne
- entsyymit solun ja biotekniikan työkaluina

Geenien toiminta

- geenin toiminta ja sen säätely
- mutaatiot

Geeniteknologia ja sen mahdollisuudet

- geenitekniikan menetelmät ja geenikartoitus
- geenitutkimus lääketieteessä
- geenitutkimus yksilöiden tunnistamismenetelmänä

Mikrobit ja niiden merkitys

- bakteerin ja viruksen rakenne, toiminta ja lisääntyminen
- bakteerien viljely ja käsittely
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Bioteknikka teollisuudessa

Kasvien ja eläinten jalostus

Geenitekniikan etiikka ja lainsäädäntö

7.2.8 Maantiede

Maantieteessä tarkastellaan elottoman ja elollisen luonnon sekä ihmisen luomien järjestelmien rakennetta ja toimintaa. Maantieteen opetuksen tulee ohjata opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttuvana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saa valmiuksia ympäristökysymysten alueelliseen jäsentämiseen ja kestävän kehityksen mukaisten ratkaisujen etsimiseen.

Lukion maantieteen opetuksen tulee auttaa opiskelijaa ymmärtämään maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Tavoitteena on, että opiskelija oppii maantieteellisen tiedon avulla havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja mielipiteitä, ottamaan kantaa lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Maantieteen opiskelun luonteeseen liittyy keskeisesti erilaisten karttojen, ilma- ja satelliittikuvien sekä tilastojen antamien tietojen tulkinta ja analysointi. Nykyaikainen tietojenkäsittely- ja tiedonsiirtotekniikka lisäävät opiskelijan mahdollisuuksia hankkia ja tuottaa tietoa itse.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hankkia, tulkita ja kriittisesti arvioida maantieteellistä tietoa, kuten karttoja, tilastoja, kirjallisia, digitaalisia ja muita medialähteitä sekä osaa hyödyntää monipuolisesti tietotekniikkaa maantieteellisten tietojen esittämisessä
- ymmärtää, mitä alueellisuus, tila ja paikka merkitsevät maantieteessä ja maantieteellisessä ajattelussa
- osaa kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä osaa kriittisesti arvioida ajankohtaisia maailman tapahtumia
- osaa havainnoida, analysoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee ja osaa pohtia mahdollisuuksia ratkaista taloudellisia ja sosiaalisia eriarvoisuusongelmia
- tuntee ja ymmärtää erilaisia kulttuureja sekä suvaitsee ja kunnioittaa erilaisuutta
- tuntee suunnittelun keinoja eri aluetasoilla ja tietää mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä kehitykseen
- osaa toimia ympäröivän maailman kysymyksiin kantaaottavana ja kestävän kehityksen puolesta toimivana aktiivisena maailmankansalaisena.

Aineenopettajan antama ohjaus

Kurssin alussa opettaja keskustelee opiskelijoiden kanssa kurssilla käytettävistä työtavoista ja kurssin arviointiin liittyvistä asioista. Opettaja ohjaa kurssien suoritusjärjestyksessä ja kurssivalinnoissa.

Opiskelu, erityisesti työkursseilla, voi tapahtua osin itsenäisesti niin, että opiskelija tekee tarvittavia kenttätutkimuksia, hankkii tietoja maantieteellisistä tietolähteistä, käsittelee tietoja ja esittää niitä suullisesti, kirjallisesti, graafisesti ja kuvallisesti.

Pakollisista kursseista suoritetaan ensin GE1 ja sitten GE2. Syventävät kurssit suositellaan suoritettaviksi pakollisten kurssien jälkeen.

Perustellusta syystä opiskelija voi anoa lupaa pakollisen tai poikkeuksellisesti syventävän kurssin suorittamiseen itsenäisesti. Tällöin suoritukseen vaadittavista tehtävistä ja mahdollisesta kurssikokeesta on sovittava kurssia opettavan opettajan kanssa. Opettaja valitsee kurssiin sopivat tehtävät, jotka opiskelija suorittaa itsenäisesti. Opiskelija osallistuu normaalisti kurssikokeeseen.

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan maantieteellisen ajattelun kehittymistä tietojen ja taitojen suhteen. Arvioinnin kohteina ovat peruskäsitteiden hallinta, valmius perustella maantieteellisiä väittämiä ja kannanottoja sekä taito havaita alueellisia riippuvuuksia. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito tulkita ja arvioida maantieteellistä tietoa sekä soveltaa maantieteellistä tietoa eri tilanteissa. Arvioitavia taitoja ovat maantieteellisen tiedon analysointi-, käsittely- ja esittämistäidot kuten kartan tulkintataito ja muut graafiset taidot sekä opiskelijan yhteistyötaidot.

Arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta maantieteen opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista. Palautteen tavoitteena on ohjata ja kannustaa myönteisellä tavalla opiskelijaa opintojen suorittamisessa. Häntä esimerkiksi kannustetaan asettamaan omia tavoitteitaan, tarkentamaan työskentelytapojaan ja arvioimaan itseään sekä toimintaansa ryhmässä. Maantieteen kurssin arviointi perustuu mahdollisiin kirjallisiin kokeisiin, opiskelun edistymisen jatkuvaan havainnointiin ja opiskelijan tuotosten arviointiin.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Sininen planeetta (GE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvat ilmiöt
- osaa kuvata ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat ja osaa tulkita kuvis-
ta ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- osaa soveltaa hankkimaansa luonnonmaantieteellistä tietoa sekä paikalli-
sesti että maailmanlaajuisesti.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- Mitä on maantiede?
- maantiede luonnontieteenä
- maantieteellinen tietoaaines, tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen kulku
- maailmankuvan muutos ja karttakuvan kehitys

Maan planetaarinen luonne

- aurinkokunnan synty ja perusrakenne
- Aurinko ja sen vaikutukset maapallolla
- Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä liikkeessä

- ilmakehän rakenne ja merkitys
- tuuli ja sen synty, planetaariset ja alueelliset tuulet sekä paikallistuulet

Vesikehä liikkeessä

- veden kiertokulku luonnossa
- sateiden synty ja jakautuminen
- meriveden liikkeet ja merkitys

Sää ja ilmasto

- sää ja sen ennustaminen
- lämpö- ja ilmastovyöhykkeet
- ilmastonmuutos

Maapallon muuttuvat pinnanmuodot

- Maan rakenne
- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina

Maapallon kasvillisuusvyöhykkeet

- kasvillisuusvyöhykkeiden sijainti ja kuvaus
- ihmisen toiminnan edellytykset ja vaikutukset eri kasvillisuusvyöhykkeillä

Luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla

2. Yhteinen maailma (GE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää kulttuurimaantieteen käsitteitä sekä osaa tulkita ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja rakenteita kulttuurimaantieteen teorioita ja malleja hyväksi käyttäen
- tuntee eri kulttuureja ja osaa arvioida niiden kehittymiseen vaikuttaneita tekijöitä
- osaa analysoida maapallon eri alueiden väestönkehitystä ja asutuksen piirteitä sekä kaupungistumisen syitä ja seurauksia
- osaa arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan eri alueilla sekä ymmärtää ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen merkityksen
- tuntee aluesuunnittelun tavoitteita ja vaikuttamiskeinoja
- tuntee kehittyneisyyserojen erilaiset ilmenemismuodot
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia, ympäristön tilaa sekä kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitystä nyt ja tulevaisuudessa maapallon eri alueilla.

Keskeiset sisällöt

Kulttuurimaantieteen olemus ja tehtävät

- lähestymistavat ja näkökulmat
- maantieteellinen mieltäminen ja miellekartat
- paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus

- väestönkehitys ja väestönkasvu
- asutuksen alueellinen jakautuminen, muuttoliikkeet ja kaupungistuminen
- kulttuurit ja kulttuurien muuttuminen sekä vähemmistökulttuurit

Luonnonvarat

- luokittelu ja riittävyys

Alkutuotanto ja ympäristö

- ravinnontuotanto ja ravinnon riittävyys sekä kestävä maa- ja kalatalous
- maatalouden muodot
- metsät luonnonvarana ja kestävä metsätalous

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet ja energialähteet
- teollisuuden sijainti
- kestävän teollisuuden ja energiatalouden periaatteet

Liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikennejärjestelmät
- matkailu ja sen merkitys eri alueilla
- maailmankauppa
- alueellinen leviämismalli – maantieteellinen diffuusio

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- ytimet ja periferiat
- maankäyttö maaseudulla ja kaupungeissa
- keskukset ja vaikutusalueet
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyyserot eri aluetasoilla
- kansainvälinen yhteistyö
- globalisaatio

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Riskien maailma (GE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyvät riskit maapallolla sekä osaa arvioida niiden merkitystä ihmisen ja ympäristön kannalta
- tuntee millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee sekä osaa vertailla ja arvioida eri alueiden riskiherkkyyttä sekä maailmanlaajuisesti että paikallisesti
- osaa arvioida alueiden kehittyneisyyden ja alueilla ilmenevien riskien välistä suhdetta
- osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia riskiuutisia eri medioissa sekä osaa soveltaa oppimaansa tietoa riskiuutisten analysointiin ja arviointiin
- tietää, millaisten ratkaisujen avulla uhkia voidaan välttää tai niiden vaikutuksia lieventää
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen
- tietää mahdollisuudet ennakoita ja varautua riskeihin, säädellä ristiriitoja sekä toimia kestävän kehityksen mukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Riskien maantiede, riskien luokittelu ja merkitys

Luonnon toimintaan liittyvät riskit ja riskialueet

- avaruuteen liittyvät uhkat, endogeeniset riskit, myrskyt, tulvat, kuivuus ja eliöperäiset riskit
- luonnonriskeihin varautuminen

Ihmisen ja luonnon riippuvuuteen liittyvät ympäristöriskit ja riskialueet

- luonnonvarojen käyttöön liittyvät riskit: energiakysymykset ja luonnonvarojen riittävyys, puhtaan veden saatavuus, eroosio ja aavikoituminen, ilmaston muutos, saastuminen ja biodiversiteetin heikkeneminen
- mahdollisuudet estää ja pienentää ympäristöriskejä kestävä kehityksen keinoin

Ihmiskunnan riskit ja riskialueet

- väestönkasvu ja nälkä, kaupungistuminen, globalisoitumiseen liittyvät riskit, yhteiskunnalliset ja poliittiset jännitteet, sodat, pakolaisuus ja sosiaalinen eriarvoistuminen
- ristiriitojen säätelymahdollisuudet

Tekniset riskit

4. Aluetutkimus (GE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kartografian perusteet
- tuntee maantieteellisten paikkatietojärjestelmien periaatteita ja sovellusmahdollisuuksia
- osaa kerätä tiettyyn alueeseen liittyvää tietoa eri tavoin kuten kenttähavainnoinnin, kyselyn tai haastattelun avulla sekä kartastoista, kartoista, tilastoista ja muista lähteistä
- osaa käyttää tietoverkkoja aineistojen hankinnassa, vuorovaikutteisessa työstämisessä ja tulosten julkaisemisessa
- osaa visualisoida alueellista tietoa karttoina, diagrammeina ja valokuvina
- osaa analysoida ja tulkita hankkimaansa aineistoa ja laatia aineiston avulla kuvauksen alueesta
- osaa tieteellisen kirjoittamisen periaatteet, kuten kriittisen lähteiden käytön ja viittaustekniikan sekä tuntee tekijänoikeudet.

Keskeiset sisällöt

Kartografian perusteet ja maantieteelliset lähdeaineistot

- kenttähavainnot, kysely ja haastattelu
- kartat, niiden mittakaavat, karttaprojektiot ja karttatyypit, ilmakuvat ja satelliittikuvat
- numeeriset lähteet sekä niiden visualisointi karttoina ja diagrammeina
- painettu lähdekirjallisuus ja digitaalisessa muodossa kuten tietoverkoissa ja CD-ROM-tallenteina olevat lähteet

Paikkatietojärjestelmät

- paikkatiedon perusteet ja sen sovellusmahdollisuudet
- esimerkkejä maantieteellisen lähdeaineiston käsittelystä, tulkinnasta ja visualisoinnista eritasoisilla alueilla paikkatieto-ohjelman avulla

Oma aluetutkimus

- tutkimusalueen valinta
- aineiston keruu karttojen, tilastojen, digitaalisen paikkatietoaineiston tai muiden tietolähteiden avulla, aineiston käsittely ja tulkinta sekä pienimuotoisen aluekuvauksen raportointi
- aihealueet: tutkimusalueen sijainti osana laajempia aluekokonaisuuksia, alueen koko, luonnonolot, väestö ja asutus, luonnonvarat ja maankäyttö, elinkeinot, liikenne ja palvelut, alueen jako osa-alueisiin sekä alueen ongelmat ja kehittäminen

7.2.9 Fysiikka

Fysiikka on empiirinen luonnontiede, jossa luonnon perusrakennetta ja -ilmiöitä pyritään ymmärtämään ja selittämään käyttäen luonnosta kokeellisin menetelmin saatavaa tietoa. Tavoitteena on löytää luonnossa yleispäteviä lainalaisuuksia ja esittää ne matemaattisina malleina.

Fysiikan opiskelulle luonteenomainen kokeellisuus voi olla aihepiirin, opetuksen vaiheen ja välineiden mukaan opiskelijoiden omakohtaista työskentelyä, opettajan esittämiä demonstraatioita, vierailujen, videoiden tai vain kerronnan kautta tapahtuvaa toimintaa. Kokeellisuudella tuetaan opiskelijaa omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja. Fysiikan opiskelu kehittää opiskelijan kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja. Kokeellisuus auttaa opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja tukee luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä.

Opiskelija oppii tarkastelemaan luonnon rakenteita ja ilmiöitä omien aikaisempien tietojensa ja käsitystensä valossa. Hän oppii tiedostamaan ja kyseenalaistamaan ennakkokäsityksiään ja tarkentamaan maailmankuvaansa hankkimansa uuden tiedon perustella. Opiskelija oppii suunnittelemaan kokeita yhdessä ja keskustelemaan kokeellisesti hankitusta tiedosta tai aineistosta, sen käsittelystä ja mallintamisesta sekä sen luotettavuuden arvioimisesta. Opiskelijayhteisö oppii jakamaan uuden tiedon keskenään.

Luonnontieteiden opiskelussa tiedon hankkimiseen käytetään kokeellisia menetelmiä, erilaisia tiedon lähteitä sekä tapoja käsitellä tietoa. Fysikaalisen tiedon lähteenä on ensisijaisesti luonto. Koulussa luonnontieteellisen tiedon lähteinä ovat lisäksi oppi- ja tietokirjat, digitaaliset tietovarannot ja alan asiantuntijat.

Fysiikan opiskelu lukiossa on monipuolisen ja laajan luonnontieteellisen tiedon ja fysiikan menetelmien opiskelua. Se on ilmiöiden tunnistamista, havaintojen ja mittausten tekemistä, mittaustulosten käsittelyä ja matemaattista mallintamista. Siihen kuuluu työmenetelmien, välineiden käytön ja työturvallisuuden oppiminen.

Fysiikan kursseilla opiskelijat tekevät mittauksia yksin ja erisuuruisissa ryhmissä. Monet mittauksista tehdään käsin sellaisilla mittavälineillä, joita on mahdollista löytää kotoa, osa fysiikan luokan laboratoriovälineillä ja osa tietokonepohjaisella mittalaitteistolla. Opiskelijoita ohjataan toimimaan erilaisissa ryhmissä ja työympäristöissä siten, että tietoa haetaan sähköisistä tietolähteistä, kirjoista ja lehdistä. Opiskelijoilla teetetään erityyppisiä tiedon käsittelyn ja jäsentämisen harjoituksia. Tällaisia ovat käsitekartat, työraportit ja ilmiön, suureen, lain tai jonkin sovelluksen jäsentämisharjoitukset. Oppitunneilla käytetään monipuolisia, erilaiset oppijat huomioon ottavia työmenetelmiä kuten yksilötoita, perinteisiä pari- tai ryhmätöitä, yhteistoiminnallisia ryhmätöitä, väitekortteja ja väitelyitä. Tavoitteena on luoda avoin, luottamuksellinen ja kannustava ilmapiiri. Opiskelijoita ohjataan määrätietoiseen, systemaattiseen, toisia tukevaan ja rauhalliseen työtapaan.

Fysiikan tietojen hallitseminen voi auttaa kuvataiteiden opintojen syventämistä erityisesti kuvataiteen materiaalien, menetelmien ja välineiden osalta. Lukion fysiikassa on yhteyksiä kuvataiteisiin runsaasti.

Kaikista aihekokonaisuuksista löytyy yhteyksiä fysiikkaan. Teknologia ja yhteiskunta liittyy kiinteästi kaikkiin fysiikan kursseihin, sillä teknologia on fysiikan ilmiöiden, käsitteiden, lakien ja teorioiden soveltamista. Keskeisen kehityksen ja fysiikan yhteyksiä on runsaasti, kuten energiantuotanto, energian kiertokulku ja raaka-aineiden kulutus tavaroiden ja palvelujen tuotannossa. Aktiivisena kansalaisena osallistumiseen luo valmiuksia luonnontieteellisen tiedon keskeisten käsitteiden ja luonnon lainalaisuuksien hallinta. Yrittäjyyden merkityksen ymmärtämiseen auttavat erityisesti fysiikan opintojen aikana tehtävät yritysvierailut.

Nykyaikaisen viestinnän mahdollistava tekniikka ja teknologia pohjautuu fysiikan tietoihin. Keskeinen merkitys tässä on sähkömagnetismilla. Yhteiskuntamme toiminnot ja arkisen ympäristön laitteet sekä luonnon monimutkaiset syy-seuraussuhteet tulevat päivittäin esiin eri tiedotusvälineissä. Fysiikan osaaminen auttaa ymmärtämään näitä ilmiöitä ja tekniikkaa.

Fysiikka on osa kulttuuriamme ja nykyaikainen maailmankuva on fysiikkaan perustuva. Sen peruslait määrittävät rajat ihmisen vaikutusmahdollisuuksille, joten näiden lakien tunteminen on laadukkaan päätöksenteon perusedellytyksiä. Fysiikan historia on ihmiskunnan historiaa. Se on yhtä aikaa tieteen, tekniikan ja keksintöjen historiaa. Fysiikan tunneilla työskenneltäessä opitaan turvallisen laboratoriotyöskentelyn periaatteita, rauhaa, tavoitteellista ja pitkäjänteistä yhdessä tekemistä.

Fysiikan kursseilla on mahdollisuus tehdä vierailuja helsinkiläisiin yrityksiin, museoihin, energialaitoksiin ja korkeakoulujen sekä muiden oppilaitosten laboratorioihin.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa ihmisen osana luontoa ja ymmärtää fysiikan merkityksen luonnon ilmiöiden mallintamisessa
- ymmärtää kokeellisen toiminnan ja teoreettisen pohdiskelun merkityksen luonnontieteellisen tiedon muodostumisessa
- hahmottaa fysiikan merkityksen tieteessä, taiteessa, tekniikassa, kommunikatioissa ja elinkeinoelämässä sekä ihmisen arkiympäristössä
- vaikuttaa aktiivisesti ja vastuullisesti terveellisen ja turvallisen ympäristön luomiseksi
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- pystyy ratkaisemaan luonnontieteiden ja teknologian alaan kuuluvia ongelmia fysiikan lakeja ja käsitteitä luovasti hyväksi käyttäen

- hankkii ja käsittelee tietoa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa asiantuntijayhteisön tapaan
- suunnittelee ja tekee yksinkertaisia mittauksia, kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan tuloksia sekä soveltamaan niitä
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä tiedonhankinnassa sekä kykenee esittämään ja julkistamaan tietoja monipuolisella tavalla myös teknisiä apuvälineitä käyttäen
- tarkastelee fysiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä ihmistä fysiikan tietojen soveltajana, tutustuu fysiikan sovelluksiin ja niiden taitavaan, eettiseen ja hallittuun käyttöön tuotteiden aikaansaamisessa ja arkielämän helpottamisessa sekä saa valmiuksia ymmärtää teknologisten sovellusten vaikutuksia.

Aineenopettajan antama ohjaus

Erityisen suuri merkitys fysiikan menetelmien oppimiselle on pakollisella kurssilla. Pakollinen kurssi ei siten sovi itsenäisesti suoritettavaksi. Myös muiden fysiikan kurssien suorittaminen on erittäin vaativaa, joten fysiikan kursseja ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi. Mikäli opiskelija suorittaa kurssin itsenäisesti, on siihen liittyvät harjoitustehtävät ja muut työt tehtävä opettajan kanssa sovitun aikataulun mukaisesti.

Fysiikan opettajat ohjaavat opiskelijoita fysiikan opintojen suoritusjärjestyksessä. Opintojen suunnittelussa keskeistä on suoritusten rytmittäminen siten, että riittävä määrä kursseja tulee suoritettua ajoissa ennen ylioppilastutkintoa. Matematiikan ja fysiikan opintojen rytmittämisessä kannattaa ottaa huomioon se, että pitkän matematiikan kaksi ensimmäistä kurssia luovat pohjaa suureyhtälöiden laskennallisten ratkaisujen hallintaan. Lukiossa fysiikan opinnot on mahdollista suorittaa myös lyhyen matematiikan pohjalta. Lyhyessä matematiikassa lukiofysiikkaa tukevat erityisesti kurssit MAB1, MAB4, MAB6 ja MAB8.

Arviointi

Fysiikassa arvioidaan opetussuunnitelman perusteissa esitettyjen kurssikohtaisten fysiikan tietojen ja niiden soveltamistaitojen saavuttamista erityisesti matemaattisia malleja käyttäen. Arvioinnin kohteena ovat myös tiedonkäsitteilytaitojen, kokeellisen työskentelyn taitojen sekä muiden opiskelua tukevien taitojen kehittyminen, kuten fysikaalisen ongelman ratkaisuprosessin jäsennty kuvaaminen.

Arvioinnin perusteena käytetään kurssikoetta, opiskelijoiden laatimia käsitekarttoja, pienimuotoisia kokeellisia töitä ja niiden raportteja, erilaisia käsitteiden jäsentämisharjoituksia, tuntityöskentelyä ja kotona sekä tunneilla tehtyjä harjoitustehtäviä. Opettaja valitsee yhdessä opiskelijoiden kanssa kuhunkin kurssiin soveltuvat harjoitukset ja sopii arvioinnin perusteet kurssin alkaessa. Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Valtakunnallinen pakollinen kurssi

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa tyydytystä tiedon ja ymmärtämisen tarpeelleen sekä saa vaikutteita, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa kohtaan
- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja osaa jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- suunnittelee ja tekee yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita sekä kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan kokeellisesti saatua tietoa ja esittämään sitä muille
- tulkitsee ja mallintaa kokeellisen työn tuloksia graafisesti
- käyttää opiskelun tukena tieto- ja viestintätekniikkaa.

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys historian eri vaiheissa ja nykyaikana
- aineen ja maailmankaikkeuden rakenteet ja perusvuorovaikutukset
- energian, erityisesti säteilyn, sitoutuminen ja vapautuminen luonnon ja ihmisen aikaansaamissa prosesseissa
- kokeellisuus ja mallintaminen perustana fysikaalisen tiedon rakentumisessa, mittaaminen, tulosten esittäminen ja niiden luotettavuuden arviointi
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana
- liikkeen kuvaamisessa tarvittavat peruskäsitteet ja liikkeen graafinen esitys

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Syventävien kurssien tavoitteena on, että opiskelija

- saa valmiuksia opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla
- tutkii luonnon ilmiöitä sekä mallintaa ja esittää niitä matemaattisten ja graafisten menetelmien avulla
- rakentaa fysiikan malleja ja käyttää niitä ennusteiden tekemiseen
- tutkii ja havainnollistaa malleja tieto- ja viestintätekniikan avulla
- tutustuu klassisen fysiikan osa-alueisiin ja modernin fysiikan alkeisiin
- tutustuu fysiikan eri osa-alueisiin liittyvään teknologiaan
- tutustuu fysiikan merkitykseen yhteiskunnan eri alueilla
- tutustuu fysiikan sovelluksiin ja niihin liittyviin turvallisuustekijöihin.

2. Lämpö (FY2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee lämpöön liittyvät ilmiöt
- tutkii aineen termodynaamiseen tilaan tai lämpöopin pääsääntöihin liittyviä ilmiöitä
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan kriittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

Keskeiset sisällöt

- kaasujen tilanmuutokset ja lämpölaajeneminen
- paine, hydrostaattinen paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen energia, työ, teho ja hyötysuhde
- lämpöopin pääsäännöt, sisäenergia
- energiavarat

3. Aallot (FY3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa yleiskuvan luonnon jaksollisista ilmiöistä ja perehtyy niitä selittäviin keskeisiin periaatteisiin
- perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä, ääntä tai sähkömagneettisia aaltoja.

Keskeiset sisällöt

- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen interferenssi, diffraktio ja polarisoituminen
- heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valo, peilit ja linssit
- ääni, melun terveysvaikutukset ja kovalta ääneltä suojautuminen

4. Liikkeen lait (FY4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää liikkeeseen liittyviä ilmiöitä ja käsittelee niitä selittäviä malleja
- tutkii etenemisliikkeeseen liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja perehtyy niiden avulla Newtonin lakeihin
- ymmärtää säilymislakien merkityksen fysiikassa.

Keskeiset sisällöt

- liikkeen mallit ja Newtonin lait
- etä- ja kosketusvoimat, erityisesti liikettä vastustavat voimat, noste
- liikemäärän säilyminen ja impulssiperiaate
- liike- ja potentiaalienergia sekä työperiaate
- värähdysliikkeen energia

5. Pyöriminen ja gravitaatio (FY5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää osaamistaan mekaniikassa sekä statiikkaan ja pyörimiseen liittyvien ilmiöiden laskennallista hallintaa
- syventää tuntemustaan mekaniikan maailmankuvasta.

Keskeiset sisällöt

- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen
- pyörimisliikkeen mallit, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä pyörimisliike
- pyörimisen liikeyhtälö
- pyörimismäärän säilyminen
- pyörimisliikkeen energia
- ympyräliike ja ympyräliikkeen kiihtyvyys
- gravitaatio ja gravitaation alainen liike
- heittoliike ja planeettojen liike
- satelliitit ja niiden käyttö

6. Sähkö (FY6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää sähköön liittyviä peruskäsitteitä, tutustuu mittaustekniikkaan
- osaa tehdä sähköopin perusmittauksia sekä rakentaa ja tutkia yksinkertaisia virtapiirejä.

Keskeiset sisällöt

- sähköpari, sähkövirran kulku metallijohteessa
- jännitteen ja sähkövirran mittaaminen

- Ohmin laki
- Joulen laki
- vastukset, vastusten kytkennät ja Kirchhoffin lait
- Coulombin laki, homogeeninen sähkökenttä ja aine sähkökentässä
- kondensaattori, kytkennät ja energia
- sähkövirran kulku puolijohteessa, esimerkkinä diodi

7. Sähkömagnetismi (FY7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tuntemustaan sähkömagnetismin ilmiöistä
- perehtyy sähköturvallisuuteen
- syventää tuntemustaan sähkömagneettisten ilmiöiden merkityksestä yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- magneettinen voima, magneettikenttä ja aine magneettikentässä
- varattu hiukkanen homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- induktiolaki ja Lenzin laki
- induktioilmiöitä - pyörrevirrat, generaattori ja itseinduktio
- energian siirto sähkövirran avulla
- tehollisen jännitteen ja sähkövirran mittaaminen sekä impedanssin taajuusriippuvuuden määrittäminen
- värähtelypiiri ja antenni, sähkömagneettinen viestintä
- sähköturvallisuus
- energiateollisuus

8. Aine ja säteily (FY8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu kvanttumiseen, dualismiin sekä aineen ja energian ekvivalenssiin aineen rakennetta ja rakenneosien dynamiikkaa hallitsevina periaatteina
- syventää kokonais kuvaa fysiikan kehityksestä ja sen pätevyysalueesta luonnonilmiöiden tulkitsijana.

Keskeiset sisällöt

- sähkömagneettinen säteily
- röntgensäteily
- mustan kappaleen säteily
- valosähköilmiö
- säteilyn hiukkasluonne ja hiukkasten aaltoluonne
- atomimallit esimerkkinä Bohrin atomimalli
- kvanttuminen, viivaspektri, atomin energiatilat ja energiatasokaavio
- atomiytimen rakenne
- radioaktiivisuus ja säteilyturvallisuus

- massan ja energian ekvivalenssi
- ydinreaktiot ja ydinenergia
- aineen pienimmät osaset ja niiden luokittelu

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

9. Kertauskurssi (FY9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja eheyttää fysiikan tietoja ja taitoja
- saa valmiuksia ylioppilaskirjoituksiin
- saa valmiuksia eri oppilaitosten pääsykokeisiin
- osaa soveltaa tietojaan integroiviin, oppiainerajat ylittäviin tehtäviin.

Keskeiset sisällöt

- valtakunnallisten kurssien pääsisällöt
- ylioppilaskirjoitusten tehtäviä eri vuosilta
- preliminäärikoe

Arviointi

Kurssi suositellaan suoritettavaksi sen jälkeen, kun opiskelija on suorittanut valitsemansa fysiikan valtakunnalliset kurssit. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

10. Fysiikan työkurssi (FY10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- suunnittelee ja tekee fysiikan eri osa-alueisiin liittyviä mittauksia
- tulkitsee ja analysoi mittaustuloksia
- oppii arvioimaan tulosten luotettavuutta
- käyttää tietokonepohjaista mittauslaitteistoa luontevasti
- oppii tekemään työselostuksia ja jäsentämään kokeellisesti saatavia tuloksia sanallisesti, graafisina esityksinä ja fysiikan lakeihin liittyvinä matemaattisina malleina
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä tiedonhankinnassa
- kykenee esittämään tietoja monipuolisella tavalla myös tietotekniikkaa ja muita teknisiä apuvälineitä käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- lämpöopin, mekaniikan, aaltoliikeopin, sähköopin tai säteilyfysiikan kouluvälineillä tehtäviä töitä
- mahdollisia vierailuja korkeakoulujen tai yritysten laboratorioihin

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suorituserkintä.

11. Valo ja väri (FY11)

Kurssi on fysiikan, kemian ja kuvataiteiden yhteinen kurssi. Sen tavoitteena on valon ja värien kemiaan ja fysiikkaan tutustuminen. Kurssilla voidaan tehdä yritysvierailu. Vierailusta tehtävä raportti on osa kurssisuoritusta. Opiskelijat tutustuvat optisiin laitteisiin ja värien käyttöön eri kulttuureissa. Kurssin sisällöistä ja toteutustavoista sovitaan kurssin alkaessa opiskelijoiden kanssa. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suorituserkintä.

7.2.10 Kemia

Kemian opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleisivistystä. Opetus välittää kuvaa kemiasta yhtenä keskeisenä perusluonnontieteenä, joka tutkii ja kehittää materiaaleja, tuotteita, menetelmiä ja prosesseja kestäväen kehityksen edistämiseksi. Opetus auttaa ymmärtämään jokapäiväistä elämää, luontoa ja teknologiaa sekä kemian merkitystä ihmisen ja luonnon hyvinvoinnille tutkimalla aineita, niiden rakenteita ja ominaisuuksia sekä aineiden välisiä reaktioita.

Kemian opetukselle on luonteenomaista kemiallisten ilmiöiden ja aineiden ominaisuuksien havaitseminen ja tutkiminen kokeellisesti, ilmiöiden tulkitseminen ja selittäminen mallien ja rakenteiden avulla, ilmiöiden kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä ilmiöiden mallintaminen ja matemaattinen käsittely. Monipuolisin työtavoin ja arviointimenetelmin opiskelijoita ohjataan kemian tietojen ja taitojen sekä persoonallisuuden kaikkien osa-alueiden kehittämiseen. Kemian opetuksen toteutuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden opiskeluvalmiudet ja luodaan myönteinen kuva kemialla sekä sen opiskelua kohtaan.

Kemian kursseilla käytetään erilaisia työtapoja, esimerkiksi projekti- ja ryhmätöitä, kokeellista työskentelyä ja tutustumiskäyntejä.

Tavoitteena on, että opiskelija osaa arvioida, miten hän voi omalla toiminnallaan ja valinnoillaan (esimerkiksi kemikaalien käytössä ja käsittelyssä) vaikuttaa niin omaan hyvinvointiinsa ja turvallisuuteensa kuin ympäristön tilaankin. Kestäväen kehityksen periaatetta korostetaan kemian opetuksessa. Erilaisten materiaalien koostumuksen, ominaisuuksien ja valmistusmenetelmien opetuksen yhteydessä kiinnitetään huomiota materiaalien elinkaareen ja ympäristövaikutuksiin.

Opiskelija oppii tuntemaan kemian historiaa ja ymmärtämään, miten kemian tietämyksen lisääntyminen on vaikuttanut ympäröivään yhteiskuntaan. Hän alkaa ymmärtää kemian merkitystä myös teknologian kehitymisessä. Opetuksessa pyritään tuomaan esille kemian osuutta erilaisissa kulttuureissa.

Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään viestintä- ja mediatekniikkaa opiskelun välineenä esimerkiksi tiedonhankinnassa. Pyrkimyksenä on, että opiskelija osaa arvioida kriittisesti tietoa ja muodostaa oman perustellun mielipiteensä käyttäen kemian tietämystään.

Yrittäjyyttä opiskelija oppii esimerkiksi mahdollisten yritys- ja tehdasvierrailujen yhteydessä, jolloin voidaan pohtia paikallista teollisuuden ja teknologian kehittymistä ja merkitystä Helsingissä. Lisäksi mahdollisten ammattikorkeakoulu- ja yliopistovierailujen avulla oppilaan tietämys paikallisesta erityisosaamisesta lisääntyy. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään kemian tietämystään hyväksi myös kuvataideopinnoissa.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kemian keskeisimmät peruskäsitteet ja tietää kemian yhteyksiä joka-päiväisen elämän ilmiöihin sekä ihmisen ja luonnon hyvinvointiin
- osaa kokeellisen työskentelyn ja muun aktiivisen tiedonhankinnan avulla etsiä ja käsitellä tietoa elämän ja ympäristön kannalta tärkeitä kemiallisista ilmiöistä ja aineiden ominaisuuksista sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- osaa tehdä ilmiöitä koskevia kokeita ja oppii suunnittelemaan niitä sekä osaa ottaa huomioon työturvallisuuskohdat
- osaa tulkita ja arvioida kokeellisesti tai muutoin hankkimaansa tietoa ja keskustella siitä sekä esittää sitä muille
- perehtyy tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksiin tiedonhankinnan ja mallintamisen välineinä
- perehtyy nykyaikaiseen teknologiaan teollisuudessa ja ympäristötekniikassa
- osaa käyttää kemiallista tietoa kuluttajana terveyden ja kestävä kehityksen edistämiseksi sekä osallistuttaessa luontoa, ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon
- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan.

Aineenopettajan antama ohjaus

Kurssin alussa opettaja esittelee kurssilla käytettäviä työtapoja. Opettaja ohjaa kurssien suoritusjärjestyksessä ja kurssivalinnoissa.

Opettaja ja opiskelija sopivat itsenäisen opiskelun tehtävistä ja aikataulusta ennen suorituksen aloittamista. Sovitut tehtävät tulee suorittaa tiedollisesti ja taidollisesti hyväksyttävästi. Lisäksi voidaan edellyttää kurssikokeen hyväksyttyä suoritusta.

Pakollinen kurssi KE1 suositellaan suoritettavaksi ensimmäisenä ja valtakunnalliset syventävät kurssit jossakin seuraavista järjestyksistä: KE2, KE3, KE4, KE5 tai KE2, KE4, KE3, KE5 tai KE2, KE3, KE5, KE4. Koulukohtainen soveltava kurssi KE6 suositellaan suoritettavaksi valtakunnallisten kurssien jälkeen.

Arviointi

Kemiassa arvioinnin kohteena on kemiallisen tiedon ymmärtäminen sekä soveltamisen taito. Arvioinnissa tulee lisäksi ottaa huomioon kokeellisen tiedonhankinnan ja -käsittelytaitojen kehittyminen, johon kuuluvat

- havaintojen tekeminen, mittausten ja kokeiden suunnittelu ja toteutus
- työvälineiden ja reagenssien turvallinen käyttö
- tulosten esittäminen sekä suullisesti että kirjallisesti
- tulosten tulkitseminen, mallintaminen ja arviointi
- johtopäätösten tekeminen ja soveltaminen.

Kemiassa arvioinnin menetelminä käytetään kurssikokeita, osallistumisaktiivisuuden seuranta, kokeellista työskentelyä, työselostuksia, projektitöitä, esitelmia tai tutkielmia. Lisäksi opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti.

Opettaja keskustelee opiskelijoiden kanssa kuhunkin kurssiin sopivista arviointimenetelmistä. Itsenäisen suorituksen arvioinnissa otetaan huomioon annettujen tehtävien suorittaminen ja mahdollinen kurssikoe. Koulukohtainen soveltava kurssi voi vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Valtakunnallinen pakollinen kurssi

1. Ihmisen ja elinympäristön kemia (KE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kuvan kemiasta, sen mahdollisuuksista ja merkityksestä
- syventää aiemmin opittujen kemian perusteiden ymmärtämistä kurssilla käsiteltävien asioiden yhteydessä
- osaa orgaanisten yhdisteiden rakenteita, niiden ominaisuuksia ja reaktioita sekä ymmärtää niiden merkityksen ihmiselle ja elinympäristölle
- tuntee erilaisia seoksia sekä niihin liittyviä käsitteitä
- kehittää tietojen esittämisessä ja keskustelussa tarvittavia valmiuksia
- oppii kokeellisen työskentelyn, kriittisen tiedonhankinnan ja -käsittelyn taitoja
- osaa tutkia kokeellisesti orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia ja reaktioita, tuntee erotus- ja tunnistamismenetelmiä sekä osaa valmistaa liuoksia.

Keskeiset sisällöt

- orgaanisia yhdisteryhmiä kuten hiilivetyjä, orgaanisia happiyhdisteitä, orgaanisia typpiyhdisteitä sekä niiden ominaisuuksia ja sovelluksia
- orgaanisissa yhdisteissä esiintyvät sidokset sekä poolisuus
- erilaiset seokset, ainemäärä, pitoisuus
- orgaanisten yhdisteiden hapettumis- ja pelkistymisreaktioita sekä protoninsiirtoreaktioita

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Kemian mikromaailma (KE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee aineen rakenteen ja ominaisuuksien välisiä yhteyksiä
- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä erilaisia kemian malleja, taulukoita ja järjestelmiä
- ymmärtää orgaanisten yhdisteiden rakenteita ja tuntee rakenteen määrittämisessä käytettäviä menetelmiä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen aineiden rakentamiseen, ominaisuuksiin ja reaktioihin liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- alkuaineiden ominaisuudet ja jaksollinen järjestelmä
- elektroniverhon rakenne ja atomiorbitaalit
- hapetuslukujen määräytyminen ja yhdisteen kaava
- kemiallinen sidos, sidosenergia ja aineen ominaisuudet
- atomiorbitaalien hybridisoituminen ja orgaanisten yhdisteiden sidos- ja avaruusrakenne
- isomeria

3. Reaktiot ja energia (KE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen reaktion tapahtumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä niiden merkityksen elinympäristössä (teollisuus)
- ymmärtää energian sitoutumisen ja vapautumisen kemiallisissa reaktioissa sekä niiden merkityksen yhteiskunnassa
- osaa kirjoittaa reaktioyhtälöitä ja käsitellä reaktioita matemaattisesti
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin, reaktionopeuteen ja -mekanismeihin liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu
- epäorgaanisia ja orgaanisia reaktiotyyppejä, mekanismeja sekä sovelluksia
- stoikiometrisia laskuja, kaasujen yleinen tilanyhtälö
- energianmuutokset kemiallisessa reaktiossa
- reaktionopeus ja siihen vaikuttavat tekijät

4. Metallit ja materiaalit (KE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee teollisesti merkittäviä raaka-aineita sekä niiden jalostusprosesseja
- tuntee hapettimia ja pelkistimiä ja niiden käyttöä sekä osaa kirjoittaa hapettumis-pelkistymisreaktioita
- osaa sähkökemiallisten ilmiöiden periaatteet sekä niihin liittyviä kvantitatiivisia sovelluksia
- tuntee erilaisia materiaaleja, niiden koostumusta, ominaisuuksia ja valmistusmenetelmiä sekä kulutustavaroiden ympäristövaikutusten arviointiin käytettäviä menetelmiä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen metalleihin ja sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- sähkökemiallinen jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- hapettumis-pelkistymisreaktiot
- metallit ja epämetallit sekä niiden happi- ja vety-yhdisteet
- bio- ja synteettiset polymeerit, komposiitit

5. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää reaktion tasapainotilan muodostumisen ja niihin liittyviä laskennallisia tasapainosovelluksia
- ymmärtää tasapainon merkityksen ja tutustuu tasapainoon teollisuuden prosesseissa ja luonnon ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- reaktiotasapaino
- happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit, puskuriliuokset ja niiden merkitys
- liukoisuus ja liukoisuustasapaino
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset

Koulukohtainen soveltava kurssi

6. Kertauskurssi (KE6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja eheyttää kemian tietoja ja taitoja
- osaa soveltaa tietojaan kursseja integroivien tehtävien ratkaisuihin
- saa käytännön valmiudet vastata ylioppilaskirjoitusten tehtäviin

Keskeiset sisällöt

- valtakunnallisten kurssien pääsisällöt
- valittujen vanhojen ylioppilaskirjoitusten tehtävien ratkaiseminen

Arviointi

Kurssi suositellaan suoritettavaksi sen jälkeen, kun opiskelija on suorittanut kemian valtakunnalliset kurssit. Kurssikokeena tehdään preliminäärikoe. Kurssista annetaan suorituserkintä, jonka saaminen edellyttää, että opiskelija työskentelee aktiivisesti kurssilla ja saa hyväksytyn arvosanan preliminäärikokeesta.

7.11 Uskonto

Uskonnonopetuksen keskeinen tehtävä on perehdyttää opiskelija omaan uskontoonsa, sen kulttuuriperintöön sekä uskonnosta nousevaan elämänkatsomukselliseen ja eettiseen ajatteluun. Muihin uskontoihin tutustutaan niiden omista lähtökohdista käsin. Uskonnonopetuksessa uskontoa tarkastellaan laajasti osana kulttuuria ja yhteiskuntaa sekä yhteisön ja yksilön elämää.

Uskonnonopetus on erilaisia näkemyksiä huomioon ottavaa ja yksilöllistä vakaumusta kunnioittavaa. Oppiaineksen opetuksessa hyödynnetään viimeaikaista teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta. Koska uskonto on osa kulttuuria ja yhteiskuntaa, uskonnonopetuksella on luontaiset kytkennät myös humanistis-yhteiskunnallisiin tieteisiin ja taideaineisiin.

Uskonnonopetuksessa luodaan edellytykset ymmärtää uskontoja ja soveltaa tätä tietoa oman maailmankatsomuksen, kulttuurin ja yhteiskunnan jäsentämisessä sekä kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa käytetään hyväksi uskontojen omia lähteitä, tutkimusta ja eri medioiden välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa painottuvat aktivoivat työtavat, joiden avulla uskonnon sisältöjä liitetään opiskelijoiden kokemusmaailmaan ja autetaan heitä prosessoimaan ja sisäistämään kurssien sisältöjä ja kasvamaan asetettujen tavoitteiden suuntaan.

Opetuksen tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa niin, että hän ymmärtää uskonnon merkityksen ja vaikutuksen niin yksityisen ihmisen ja yhteisön elämässä kuin yhteiskunnassa ja kulttuurissakin
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoa, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida erilaisia uskontoihin liittyviä kysymyksiä
- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään sekä arvostaa oman kulttuurinsa ja muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä
- kunnioittaa ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja pystyy elämään ja toimimaan eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ja uskovien ihmisten kanssa monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- ymmärtää henkilökohtaisen vastuun merkityksen sekä tiedostaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavat arvot ja niiden merkityksen
- hallitsee uskonnollisiin ja moraalisiin kysymyksiin liittyviä keskustelu- ja ajattelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

7.11.1 Evankelis-luterilainen uskonto

Oppiaineen luonteen vuoksi kaikki valtakunnalliset aihekokonaisuudet tulevat eri painoarvoin otetuksi huomioon sekä valtakunnallisissa pakollisissa että syventävissä kursseissa. Aihekokonaisuus ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys” toteutuu kursseissa UE1–UE3 ja UE5, ”hyvinvointi ja turvallisuus” sekä ”kestävä kehitys” kurssissa UE3, ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” kursseissa UE1–UE5 sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen” kursseissa UE3–UE5.

Koulun erityistehtävän vuoksi kuvataiteellinen ilmaisu uskonnollisten tunteiden ja oman aikakautensa ilmentäjänä sekä kristillisessä että muissa kulttuureissa korostuu erityisesti uskonnon kursseilla 1, 2 ja 4.

Uskonnon kursseilla käytetään kurssikohtaisesti vaihdellen erilaisia työtapoja, muun muassa seuraavia:

- yksilölliset tiedonhankintatehtävät
- pari- ja ryhmäkeskustelut
- opettajajohtoinen työskentely
- teksti- ja kuva-analyysit
- esitelmät
- seinälehtityöskentely
- tutustumiskäynnit, vierailijat.

Integrointia historiaan ja taidehistoriaan pyritään toteuttamaan opetuksessa luonnollisissa asiayhteyksissä erityisesti kursseissa UE2, UE4 ja UE5.

Aineenopettajan antama ohjaus

Uskonnonopettaja ohjaa opiskelijaa uskonnon kurssien ajoituksen suunnittelussa. Eteneminen numerojärjestyksessä on suositeltavaa, koska kukin kurssi rakentuu edellisen tietomäärälle. Poikkeuksena tästä on ainoastaan kurssi UE4, joka voidaan suorittaa kurssin UE1 jälkeen. Uskonnon ainereaalikokeen suorittamiseen tähtäävän kannattaa suorittaa kaikki viisi kurssia. Viimeiseksi suositellaan suoritettavaksi kurssi UE5, koska se on osin kokoava ja kertaava.

Uskonnon kurssin itsenäinen suorittaminen on mahdollista perustelluista syistä. Itsenäiseen suorittamiseen liittyy kurssikokeen lisäksi joko laajempi tutkielma jostakin kurssiin liittyvästä aiheesta tai 2–3 esseetasustustyypistä tutkistelua annetun tai itse hankitun aineiston pohjalta. Tarkka, sitova suoritusaikataulu ja palautteenantotapa sovitaan henkilökohtaisesti opiskelijan kanssa.

Arviointi

Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaan, joka tarkoittaa kykyä yhdistellä, eritellä ja arvioida uskontoja, uskonnon ja kulttuurin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta. Opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvioimaan asetettujen ja omien tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työn määrä ja laatu sekä opiskelijoiden yksilölliset taidot. Arvioinnin tulee kannustaa opiskelijoita oman työskentelynsä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Kurssin arviointi perustuu kurssikokeeseen ja kurssin luonteen mukaan erilaisiin oppitunneilla annettaviin näyttöihin, joita ovat esimerkiksi alustus, seinälehti, teksti- ja kuva-analyysi. Ajatustenvaihdolla eli aktiivisella osallistumisella on erittäin suuri merkitys uskonnon kurssien arvostelussa. Opettaja selvittää kunkin kurssin alussa arvioinnin painotukset.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Uskonnon luonne ja merkitys (UE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, millainen ilmiö uskonto on, ja tuntee Raamatun ominaislaadun pyhän kirjallisuuden edustajana
- ymmärtää uskonnon yleismaailmallisen luonteen, uskonnoissa ilmenevät kysymyksenasettelut ja uskonnon nivoutumisen kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- saa aineksia ja käsitteellisiä välineitä oman maailmankatsomuksensa jäsentämiseen
- tuntee Raamatun vaikutuksen länsimaaisessa kulttuurissa ja Raamatun tutkimuksen osana uskonnon tutkimusta
- oppii pyhyden ymmärtämisen avulla kunnioittamaan ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon määrittely ja tutkiminen
- uskonnon ydinkysymykset
- uskonto yhteisössä ja yksilön kokemuksessa
- Raamattu pyhänä kirjallisuutena
- yleispiirteet Raamatun synnystä ja sisällöstä
- Raamatun tutkimus- ja tulkintatavat
- Raamatun vaikutukset maailmankuvaan ja kulttuuriin

2. Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta (UE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, miten kristillinen kirkko on muotoutunut, levinnyt ja vaikuttanut ympäristöönsä eri aikoina ja miten se on ollut vuorovaikutuksessa aikansa kulttuurin ja yhteiskunnan kanssa
- tuntee kirkon opin rakentumisen, jumalanpalveluselämän ja taiteen vuorovaikutuksen, sekä kirkon poliittisen ja sosiaalisen merkityksen historian eri vaiheissa
- ymmärtää, miten kristinusko vaikuttaa erilaisina kirkkokuntina eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida erilaisten kristillisten perinteiden ilmenemistä nykyajassa ja ymmärtää näihin sisältyvän yhteisen, ekumeenisen perustan.

Keskeiset sisällöt

- kristillisen kirkon synty
- alkukirkosta idän ja lännen kirkon eroon
- lännen kirkko keskiajalla
- idän kirkon kehitys
- reformaatio ja kirkkojen kehitys uudella ajalla
- nykyinen kristikunta ja kirkkojen rooli nykyajan maailmassa
- kirkkojen ja uskontojen välinen vuoropuhelu

3. Ihmisen elämä ja etiikka (UE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee eettisen kysymyksenasettelun ja ymmärtää elämänkysymysten ja eettisen pohdinnan merkityksen
- saa käsitteellisiä välineitä eettisten kysymysten tarkasteluun
- ymmärtää tekevänsä päivittäin moraalisia valintoja ja tietää olevansa vastuussa ratkaisuksistaan
- saa perustiedot ihmisen elämänkysymyksistä ja ajankohtaisista etiikan aiheista ja osaa kytkeä ne uskonnon kannalta keskeisiin kysymyksenasetteluihin
- ymmärtää Raamatun yhteyden elämänkysymyksiin ja etiikkaan
- ymmärtää kristinuskon ja etiikan yhteyden, erityisesti luterilaisen etiikan keskeisen sisällön ja kirkkojen eettisten kannanottojen taustalla olevia teologisia perusteita.

Keskeiset sisällöt

- ihmisen tärkeät elämänkysymykset: elämän tarkoitus, kärsimys, kuolema
- kristillinen käsitys Jumalasta, ihmisestä, luonnosta ja pelastumisesta
- hyvän ja pahan käsitteet
- kristillinen etiikka ja etiikan teorial
- yksilöeettisiä kysymyksiä
- yhteiskuntaeettisiä kysymyksiä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

4. Uskontojen maailmat (UE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista ja eettistä perinnettä.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan luonnonkansojen uskontojen yhteisiä piirteitä.

- uskontojen levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen kultit ja rituaalit
- uskontojen suuntaukset
- uskonnot ja yhteiskunta

5. Mihin suomalainen uskoo? (UE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee uskonnon ilmenemismuodot Suomessa muinaissuomalaisesta uskonnosta nykypäivän uskonnollisuuteen
- ymmärtää Suomen uskonnollisista ja maailmankatsomuksellisista kysymyksistä käytyä keskustelua ja siihen liittyviä taustatekijöitä
- osaa jäsentää Suomen uskonnollisia liikkeitä niiden toiminnan ja opillisten korostusten näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- muinaissuomalainen uskonto
- Suomen kirkkohistorian yleislinjat
- luterilainen kirkko ja muut kristilliset kirkot nykypäivän Suomessa
- ei-kristilliset yhteisöt Suomessa
- kristinuskon vaikutus suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan

7.11.2 Ortodoksinen uskonto

Aihekokonaisuudet tulevat luontevasti esiin sekä valtakunnallisissa pakollisissa että syventävissä kursseissa. Aihekokonaisuus ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” toteutuu kursseissa UO1, UO2, UO4 ja UO5, ”hyvinvointi ja turvallisuus” sekä ”kestävä kehitys” kursseissa UO2 ja UO5, ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” kursseissa UO1–UO6, ”teknologia ja yhteiskunta” kursseissa UO2 ja UO5 sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen” kursseissa UO1, UO2, UO3 ja UO5.

Uskonnon kursseilla käytetään vaihdellen erilaisia työtapoja. Opettaja-johtoisen työskentelyn lisäksi käytetään muun muassa seuraavia: yksilölliset tiedonhankintatehtävät, pari- ja ryhmäkeskustelut, teksti- ja ikonianalyysi, esitelmät, nettityöskentely, tutustumiskäynnit sekä vierailijat.

Integrointia etenkin historiaan pyritään toteuttamaan opetuksessa luonnollisissa asiayhteyksissä erityisesti kursseissa UO1, UO3, UO5 ja UO6. Myös kuvataide ja äidinkieli ja kirjallisuus ovat luontevia integrointiai-
neita.

Aineenopettajan antama ohjaus

Kurssien suoritusjärjestys on vapaa, ja koska kaikkia kursseja ei tarjota joka vuosi, on syytä suorittaa kurssit mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Uskonnon ainereaalikokeen suorittamiseen tähtäävän kannattaa suorittaa kaikki kuusi kurssia.

Uskonnon kurssin itsenäinen suorittaminen on mahdollista perustelluista syistä, mutta sitä tulisi kuitenkin välttää. Itsenäiseen suorittamiseen liittyy kurssikokeen lisäksi laaja tutkielma jostakin kurssiin liittyvästä aiheesta, luentomuistiinpanot kurssin materiaalista sekä opettajan antamat muut tehtävät. Tarkka, sitova suoritusaikataulu ja palautteenantotapa sovitaan opiskelijan kanssa yksilöllisesti.

Arviointi

Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaan, joka tarkoittaa kykyä yhdistellä, eritellä ja arvioida uskontoja, uskonnon ja kulttuurin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta. Opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvioimaan asetettujen ja omien tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työn määrä ja laatu sekä opiskelijoiden yksilölliset taidot. Arvioinnin tulee kannustaa opiskelijoita oman työskentelynsä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Kurssin arviointi perustuu kurssikokeeseen sekä kurssin luonteen mukaan tunneilla annettavaan jatkuvaan näyttöön ja kirjallisiin töihin.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Ortodoksinen maailma (UO1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kirkon synnyn ja kehityksen sekä kirkon nykyisyyttä muovanneet tekijät
- ymmärtää oman kirkkonsa muotoutumisen historian kulussa
- tuntee ortodoksisia paikalliskirkkoja sekä niiden historiallista ja kulttuurista merkitystä
- näkee oman uskonnollisen perinteensä osana historiallista ketjua.

Keskeiset sisällöt

- varhaiskirkko
- Bysantin aika – oppi ja hallinto määräytyvät
- idän ja lännen kirkon ero
- Venäjän kirkko ja muut ortodoksiset paikalliskirkot
- orientaaliset kirkot
- lännen kirkot

2. Uskonoppi ja etiikka (UO2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ortodoksisen kirkon opin lähteet ja perusteet
- hahmottaa eri kirkkojen opillisia eroja ja eriävään kehitykseen johtaneita syitä
- tuntee ortodoksisen ihmiskuvan ja etiikan perusteet sekä ymmärtää, kuinka näiden pohjalta kirkko voi muodostaa eettisiä kannanottoja uusiin esille tuleviin kysymyksiin
- ymmärtää, että eri maiden ortodoksiset kirkot voivat päätyä erilaisiin eettisiin tulkintoihin.

Keskeiset sisällöt

- ortodoksisen opin lähteet ja pyhän käsite
- Pyhä Kolminaisuus
- Jumalansynnyttäjä
- pyhät ihmiset ja ajan pyhittäminen
- ortodoksinen ihmiskuva
- yksilö- ja yhteisöeettisiä kysymyksiä

3. Raamattutieto (UO3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Raamatun synnyn ja rakenteen sekä taustalla vaikuttaneen kulttuurin historian
- hahmottaa jumalakuvan kehityksen historian kulussa ja Raamatun sisällä sekä messiasodotuksen syntymisen ja täyttymisen Palestiinassa
- tuntee Raamatun käytön ortodoksisessa kirkossa ja sen liturgisessa elämässä
- ymmärtää eri Raamatun kirjojen merkityksen tämän päivän kristinuskolle ja erityisesti ortodoksiselle kirkolle sekä Raamatun merkityksen etiikan muotoutumisessa
- osaa omatoimisen Raamatun käytön.

Keskeiset sisällöt

- Jumala ja ihminen Pentateukissa
- viisaukirjallisuus
- profeetat ja messiasodotus
- evankeliumien synty ja niiden erityispiirteet
- Jeesuksen henkilö
- Apostolien tekojen kuvaus kirkon ensi vaiheista
- Paavali ja hänen kirjeensä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

4. Uskontojen maailmat (UO4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja
- oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan kristillisperäisiä uskontoja ja uususkontoja.

- uskontojen levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen kultit, rituaalit ja taide
- uskontojen suuntaukset
- uskonnot ja yhteiskunta

5. Ortodoksinen Suomi (UO5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon historian ja nykypäivän
- ymmärtää eri kirkkojen merkityksen suomalaisessa yhteiskunnallisessa kehityksessä
- hahmottaa uskonnon ilmenemisen taiteessa
- tuntee Suomessa elävää monikansallista ortodoksista kulttuuria
- tuntee oman kotiseurakuntansa vaiheita
- osaa jäsentää nykyistä uskonnollista tilannetta Suomessa.

Keskeiset sisällöt

- suomalainen muinaisusko
- ortodoksit idän ja lännen välissä
- katolisuudesta luterilaisuuteen
- itsenäisen Suomen ortodoksinen kirkko
- helsinkiläisen ortodoksisuuden historiaa ja nykypäivää
- maahanmuuttajien ortodoksinen perinne – ykseys ja erilaisuus
- uskonnollinen tilanne nykypäivän Suomessa

Koulukohtainen soveltava kurssi

6. Ortodoksinen kirkkotaide (UO6)

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee ortodoksisen kirkkotaiteen eri osa-alueita ja näiden historiallista kehitystä
- hahmottaa läntisen ja itäisen kirkkotaiteen yhteneväisyydet ja erot sekä näkee näiden teologiset syyt.

Keskeiset sisällöt

- kirkkomusiikki
- ikonitaide
- kirkkoarkkitehtuuri
- kirkkotekstiilit

Arviointi

Kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7.11.3 Katolinen uskonto

Arviointi

Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaan, joka tarkoittaa kykyä yhdistellä, eritellä ja arvioida uskontoja, uskonnon ja kulttuurin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta. Opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvioimaan asetettujen ja omien tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työn määrä ja laatu sekä opiskelijoiden yksilölliset taidot. Arvioinnin tulee kannustaa opiskelijoita oman työskentelynsä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Katolinen maailma (UK1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kirkon synnyn ja kehityksen päälinjat sekä kirkon nykyisyyttä muovanneita tekijöitä
- ymmärtää katolisen kirkon muotoutumisen historiaa eri vaiheissa
- tuntee katolista maailmankirkkoa eri maanosissa ja osakirkkojen suhdetta ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- tuntee ekumeniaa, katolisen kirkon käymää oppikeskustelua muiden kristittyjen kanssa ja dialogia muiden uskontojen kanssa.

Keskeiset sisällöt

- kirkon synty vanhalla ajalla
- kirkon kehitys keskiajalla
- reformaatio ja katolisen kirkon reformi
- katolisen kirkon kehitys uudella ajalla
- Vatikaanin 2. konsiili ja sen jälkeinen kirkko

2. Raamattu, Traditio ja opetusvirka (UK2)

Tavoitteet

- Kurssin tavoitteena on, että opiskelija
- tuntee Raamatun synnyn ja taustalla vaikuttanutta kulttuurihistoriaa
- tuntee Raamatun sisältöä ja sen kehittymistä ja messiaanisen täyttymyksen
- tuntee Tradition sisältöä ja suhteen Raamattuun
- ymmärtää opetusviran Raamatun ja Tradition tulkitsijana
- tuntee dogminmuodostusta
- tuntee liturgian kehityshistoriaa.

Keskeiset sisällöt

- Vanhan ja Uuden testamentin pyhät kirjoitukset ja niiden käyttö liturgiassa
- Jumalan ilmoitus – Revelatio Divina
- kirkon apostolinen Traditio
- jakamattoman kirkon konsiilien opilliset kysymykset
- piispat opetusviran haltijoina
- dogmien määrittely ja sisältö
- liturgia ja sakramenttien vietto elävän Tradition elementteinä

3. Etiikka ja moraali (UK3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee katolisen ihmiskäsityksen ja moraalin perusteet sekä ymmärtää, kuinka kirkko voi niiden pohjalta muodostaa eettisiä kannanottoja
- tuntee katolisen opetuksen seksuaalisuudesta ja seksuaalimoraalista
- tuntee katolista sosiaaliopetusta
- hahmottaa eri kirkkojen eettistä näkemystä.

Keskeiset sisällöt

- katolinen ihmiskäsitys Raamatun ja kirkon opetuksen perustalta
- kirkon eettisten ja moraalisten kannanottojen muotoutuminen
- ihmisen seksuaalisuus, kirkon seksuaaliopetus, perhe, avioliitto ja selibaatti
- kirkon kannanottoja yhteiskunnan, oikeudenmukaisuuden ja rauhan kysymyksistä
- muiden kirkkojen kannanottoja eettisiin kysymyksiin.

4. Uskontojen maailmat (UK4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta. Kristinuskoo otetaan mukaan yleissivistyksen edellyttämänä rinnakkaistietona ja muita kursseja täydentäen. Lisäksi tarkastellaan kristillisperäisiä uskontoja ja uususkontoja.

- uskontojen levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen kultit, rituaalit ja taide
- uskontojen suuntauksat
- uskonnot ja yhteiskunta

5. Katolinen elämäntapa (UK5)*Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee luostarien ja sääntökuntien kehitystä ja spiritualiteettia
- tuntee maallikkoapostolaatteja
- tuntee katolisen hurskauden ilmenemismuotoja
- tuntee katolisen kirkon hierarkian ja sen kehitysvaiheita
- tuntee katolisen kirkon elämää Suomessa.

Keskeiset sisällöt

- luostarilaitoksen ja sääntökuntien kehitys ja karisma
- spiritualiteetin erilaisia muotoja
- Vatikaanin 2. konsiilin määrittelemiä apostolaatteja ja niiden kehitystä
- perinteisiä ja liturgisia rukouksia ja hartauksia ja niiden kehityshistoriaa
- pyhiinvaellusperinteitä
- miten kirkkoa johdetaan
- katolisen kirkon rakenne ja toiminta Suomessa
- muiden kristittyjen ja uskontojen kohtaaminen Suomessa.

7.11.4 Islamin uskonto

Islamin opetussuunnitelma perusopetuksessa ja lukiossa

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun ja identiteetin näkökulmasta sekä laajempuna yhteiskunnallisena ilmiönä. Uskontoa käsitellään yhtenä inhimillisen kulttuurin vaikuttavana pohjavirtana. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia, etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavia katsomusperinteitä. Muita uskontoja tarkastellaan niiden omista lähtökohdista käsin.

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä. Opetuksen tavoite on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

Opetuksen tavoitteena on

- perehdyttää omaan uskontoon
- perehdyttää suomalaiseen katsomusperinteeseen
- tutustuttaa muihin uskontoihin
- kasvattaa kunnioittamaan eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä
- kasvattaa eettisyyteen ja auttaa ymmärtämään uskonnon eettistä ulottuvuutta.

Oppilaan tietojen ja taitojen kehittymistä arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa oppilas saa eri tavoin palautetta oppimisestaan ja edistymisestään. Arvioinnin keskeisiä keinoja ovat opettajan ja oppilaan käymät keskustelut, palautteet ja arvosanat oppimistehtävistä ja kokeista sekä oppilaan itsearviointitehtävät. Oppimista ja opiskelutaitoja voidaan arvioida myös yhdessä koko opetusryhmän kesken.

Uskonnon opetuksen keskeisiä työtapoja ovat havaintojen tekeminen ja ilmaisu, tiedonhaku- ja tuottamistehtävät, kerronta, opetuskeskustelu, pohdinta, perustelu, tutkivat projektit sekä opitun soveltaminen eri tavoin.

Uskonnon opetus liittyy valtakunnallisissa perusteissa määriteltyihin aihekokonaisuuksiin, keskeisimmin aihekokonaisuuksiin Ihmisenä kasvaminen sekä Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys.

Islamin uskonto lukiossa

Opetuksen tavoitteet

Lukion islamin uskonnon opetuksen tavoitteena on

- perehdyttää opiskelija islamiin, sen kulttuuriperinteeseen ja auttaa opiskelijaa tarkastelemaan islamia tieteellisestä näkökulmasta. Lisäksi opetuksen tavoitteena on
- korostaa, että islam on tunnustanut kaikki Jumalan uskonnot, ja että islam on viimeinen ja täydellisin uskonto
- korostaa, että islam ei ole tarkoitettu vain muslimeille vaan kaikille luoduille
- korostaa, että islam kattaa kaikki elämän alueet
- perehtyä Koraanin tieteelliseen arvoon ja sen yhdenmukaisuuteen uusien tieteellisten löytöjen kanssa
- kertoa profeetan ja hänen seuraajiensa elämästä ja antaa siten nuorille hyvä toimintamalli elämään
- antaa looginen todiste Allahin olemassaolosta
- käsitellä islamin uskonnon harjoittamisen vaikutusta ihmisen elämään
- selventää, että islam hyväksyy ajatuksen islamin eri suuntauksista
- käsitellä ihmisten välistä kanssakäymistä islamin mukaan

Arviointi

Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaan, joka tarkoittaa kykyä yhdistellä, eritellä ja arvioida uskontoja, uskonnon ja kulttuurin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta. Opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvioimaan asetettujen ja omien tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työn määrä ja laatu sekä opiskelijoiden yksilölliset taidot. Arvioinnin tulee kannustaa opiskelijoita oman työskentelynsä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Kurssi 1 (UI1)

- uskonnon pääperiaatteiden kertaus
- uskonnon merkitys ihmisille; miksi ihmiset tarvitsevat uskontoa
- Allahin ominaisuudet
- uskontojen jako Jumalan uskontoihin ja muihin uskontoihin
- velvollisuusikä (ikä, jolloin muslimi on vastuussa Jumalalle kaikista teoistaan)
- paasto; syventävää tietoa paastosta
- Koraani ja tiede
- profeettojen elämäkerrat
- islamin etiikka
- muutamia suuria Koraanista ja niiden selitykset

- muutamia haditheja ja niiden selitykset

2. Kurssi 2 (UI2)

- islamin viiden pilarin kertaus
- rukous: eri rukoukset, velvollisuudet rukouksessa, mikä mitätöi rukouksen
- Koraani ja tiede
- zakat; syventävää tietoa almujen annosta
- Jumalan lähettämät kirjat (toora, psalmit, evankeliumi)
- profeetta Muhammedin (RHK) elämäkerta
- joidenkin profeetan kumppaneiden ja kannattajien (sahaba, tabiin) elämäkerrat
- hadithien kategoriat
- muutamia suuria Koraanista ja niiden selitykset
- muutamia haditheja ja niiden selitykset

3. Kurssi 3 (UI3)

- hadzi: syventävää tietoa pyhiinvaelluksesta
- tuomiopäivän merkit
- Koraanin ilmestyminen, kerääminen, leviäminen ja käännökset
- islamilainen maailma
- islamin suuntaukset
- sufismi islamissa
- islamin historiaa
- avioliitto islamissa
- naisen asema islamissa
- muutamia suuria Koraanista ja niiden selitykset
- muutamia haditheja ja niiden selitykset

Edellä kuvattuja kurssien sisältöjä voidaan lisäksi käsitellä syventäen ja laajentaen uskonnon syventävien opintojen kursseilla.

7.11.5 Krishna-liikkeen uskonto

Krishna-liikkeen uskonnon opetussuunnitelma perusopetuksessa ja lukiossa

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun ja identiteetin näkökulmasta sekä laajempaan yhteiskunnallisena ilmiönä. Uskontoa käsitellään yhtenä inhimillisen kulttuurin vaikuttavana pohjavirtana. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia, etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavia katsomusperinteitä. Muita uskontoja tarkastellaan niiden omista lähtökohdista käsin.

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä. Opetuksen tavoite on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

Opetuksen tavoitteena on

- perehdyttää omaan uskontoon
- perehdyttää suomalaiseen katsomusperinteeseen
- tutustuttaa muihin uskontoihin
- kasvattaa kunnioittamaan eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä
- kasvattaa eettisyyteen ja auttaa ymmärtämään uskonnon eettistä ulottuvuutta.

Oppilaan tietojen ja taitojen kehittymistä arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa oppilas saa eri tavoin palautetta oppimisestaan ja edistymisestään. Arvioinnin keskeisiä keinoja ovat opettajan ja oppilaan käymät keskustelut, palautteet ja arvosanat oppimistehtävistä ja kokeista sekä oppilaan itsearviointitehtävät. Oppimista ja opiskelutaitoja voidaan arvioida myös yhdessä koko opetusryhmän kesken.

Uskonnon opetuksen keskeisiä työtapoja ovat havaintojen tekeminen ja ilmaisu, tiedonhaku- ja tuottamistehtävät, kerronta, opetuskeskustelu, pohdinta, perustelu, tutkivat projektit sekä opitun soveltaminen eri tavoin.

Uskonnon opetus liittyy keskeisimmin valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa määriteltuihin aihekokonaisuuksiin Ihmisenä kasvaminen sekä Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys.

Krishna-liikkeen uskonto lukiossa

Arviointi

Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaan, joka tarkoittaa kykyä yhdistellä, eritellä ja arvioida uskontoja, uskonnon ja kulttuurin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta. Opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvioimaan asetettujen ja omien tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työn määrä ja laatu sekä opiskelijoiden yksilölliset taidot. Arvioinnin tulee kannustaa opiskelijoita oman työskentelynsä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Krishna-tietoinen maailma (UKR1)

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee Krishna-liikkeen syntyhistorian ja kehityksen sekä liikkeen nykyisyyttä muovanneet tekijät
- ymmärtää oman uskonnollisen instituutionsa muotoutumisen historian kullussa
- ymmärtää Krishna-liikkeen suhteen intialaiseen uskonnolliseen perinteeseen

Keskeiset sisällöt

- Krishna-liikkeen synty 1500-luvun Bengalissa ja sen taustatekijät
- 6 Goswamia ja opin määräytyminen
- Srinivas, Narottama ja Syamananda
- Bhaktivinoda Thakura
- Gaudiya Matha
- Krishna-liikkeen tulo länteen ja sen tausta
- Krishna-liikkeen tulo Suomeen

2. Uskonoppi ja etiikka (UKR2)

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee Krishna-liikkeen keskeisen opin ja perusteet
- hahmottaa eri vaishnava-liikkeiden opilliset erot, lisäksi advaita-vedanta koulukunnan oppi pääpiirteittäin ja miten se eroaa vaishnava-koulukunnista
- tuntee Krishna-tietoisien ihmiskuvan ja etiikan perusteet sekä ymmärtää, kuinka näiden pohjalta ihminen voi tehdä eettisiä ratkaisuja jokapäiväisessä elämässä

Keskeiset sisällöt

- Krishna-liikkeen opin lähteet
- Krishnan kolme energiaa
- Jumala, sielu, aine karma ja aika
- avatara-oppi
- oppi bhaktista
- aine, henki ja aineen henkistäminen omistamalla se Krishnan palveluun
- guru
- Krishna-liikkeen ihmiskuva
- opin johtaminen etiikaksi
- yksilöeettisiä kysymyksiä
- yhteisöeettisiä kysymyksiä

3. Pyhät kirjoitukset

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee kirjoitusten synnyn ja taustan -tuntee teismin kehityksen Intiassa
- saa perustietoa eri kirjoitusten osista. Veedat, Upanisadit, Puranat, eepokset ja myöhempi gaudiya-vaishnava-kirjallisuus, Prabhupadan kirjat
- tuntee kirjoitusten käytön Krishna-liikkeessä

Keskeiset sisällöt

- Veedojen synty ja sisältö
- Upanisadien maailmakuva
- Puranat ja eepokset, erityisesti, Bhagavad-gita
- Avatarat
- Caitanya Bhagavata ja Caitanya Caritamrita
- Caitanyan henkilö
- Prabhupadan kirjojen synty ja keskeiset teemat

Valtakunnalliset syventävät kurssit

4. Uskontojen maailmat

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden
- arvostaa muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan uususkontoja.

- uskontojen levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen kultit ja rituaalit
- uskontojen suuntauksia ja tulkinnat
- uskonnot ja taide
- uskonnot ja yhteiskunta

5. Krishna-liike Suomessa

Tavoitteet

Opiskelija

- tuntee Suomen Krishna-liikkeen historian ja nykypäivän sekä ympäröivää uskonnollista kulttuuria
- ymmärtää Krishna-liikkeen tilanteen Suomessa vähemmistöuskontona
- ymmärtää eri kirkkojen merkityksen suomalaisessa valtiollisessa ja yhteiskunnallisessa kehityksessä
- osaa jäsentää nykyistä uskonnollista tilannetta Suomessa

Keskeiset sisällöt

- Suomen muinaisuskot
- Kristinuskon tulo Suomeen ja sen vaiheet
- Krishna-liikkeen tulo Suomeen
- Muut ei-kristilliset liikkeet Suomessa
- Maailmankatsomuksellinen tilanne Suomessa

7.2.12 Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustieto oppiaineena on perustaltaan monitieteinen. Filosofian ohella se hyödyntää niin ihmis-, yhteiskunta- kuin kulttuuritieteitäkin. Elämänkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä pidetään luonnollisina, tajunnallisina ja kulttuurisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämänkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineen opetuksessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämänkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä hahmottumista.

Elämänkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, toiminnallista arviointikykyä ja tällanlannetajua, eettisiä valmiuksia ja suvaitsevaisuutta sekä keskustelun, kuuntelelun ja itseilmaisun taitoja. Katsomuksellisen arviointikyvyn kehittyminen on avain hyvään elämään sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti.

ET1-kurssilla toteutuvat aihekokonaisuudet aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys, hyvinvointi ja turvallisuus sekä kestävä kehitys. ET2-kurssilla toteutuvat aihekokonaisuudet kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus, viestintä- ja mediaosaaminen sekä teknologia ja yhteiskunta. ET3-kurssilla toteutuvat aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys, hyvinvointi ja turvallisuus sekä kestävä kehitys. ET4-kurssilla toteutuvat kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus sekä kestävä kehitys. ET5-kurssilla toteutuu kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus. Koska Helsingin kuvataidelukio on myös UNESCO-koulu, elämänkatsomustiedon sisälöissä näkyvät sekä maailmanperintö- että kansainvälisyyskasvatus.

Elämänkatsomustiedon kursseilla käytetään kurssikohtaisesti vaihdellen erilaisia työtapoja, mm. seuraavia:

- yksilölliset tiedonhankintatehtävät
- pari- ja ryhmäkeskustelut
- opettajajohtoinen työskentely
- esitelmät
- tutustumiskäynnit, vierailijat
- tietokoneavusteinen opiskelu
- lukeminen, kirjoittaminen ja tekstianalyysi.

Helsingin kuvataidelukion erityistehtävä toteutuu elämänkatsomustiedon opetuksessa erityisesti opetusmenetelmien valinnassa. Erilaiset elämykselliset opetusmenetelmät liittyvät taiteeseen: elokuviin, taide- näyttelyihin, teatteriin, kaunokirjallisuuteen ja musiikkiin.

Opetuksen tavoitteet

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa tukea pyrkimyksilleen rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta ja toimintakykyään
- sisäistää ihmisoikeuksien, myönteisen monikulttuurisuuden, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestäväen kehityksen periaatteita
- ymmärtää taiteen elämänkatsomuksellista merkitystä.

Aineenopettajan antama ohjaus

Elämänkatsomustiedon opettajat ohjaavat opiskelijoita elämänkatsomustiedon kurssien ajoituksen suunnittelussa. Elämänkatsomustiedon kurssien suoritusjärjestys on periaatteessa vapaa. Ensimmäinen kurssi kuitenkin suositellaan suoritettavaksi mahdollisimman varhain. Elämänkatsomustiedon reaaliaineen yo-kokeen suorittamiseen tähtäävän opiskelijan kannattaa opiskella kaikki kurssit ET1–5.

Elämänkatsomustiedon kurssien itsenäinen suorittaminen on mahdollista perustellusta syystä. Tällöin suoritetaan kurssin opettajan kanssa sovittavat tehtävät, joiden avulla opiskelija kykenee omaksumaan kurssin opetussuunnitelman mukaisen sisällön. Itsenäisesti opiskelevan tulee suoritettavan kurssikokeen lisäksi yleensä tehdä 1–3 ylimääräistä kirjallista tehtävää sovitun aikataulun mukaisesti. Opettaja ohjaa tarvittaessa tehtävien suorittamisessa ja antaa palautetta. Elämänkatsomustiedon kurssien itsenäiseen suorittamiseen ei suoranaisesti kannusteta aineen keskustelevan luonteen vuoksi.

Arviointi

Elämänkatsomustiedossa arvioidaan sisällöllisen tiedon omaksumisen ja katsomuksellisen ymmärryksen kehittymisen lisäksi opiskelijan valmiutta tarkastella sekä ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti, taitavasti ja luovasti. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan suvaitsevaisuutta, eri näkökulmien ja toisten katsomustapojen huomioimista.

Kurssisuorituksen arvioinnissa otetaan huomioon menestys kirjallisessa kokeessa ja aktiivisuus tuntityöskentelyssä, johon voi kuulua esimerkiksi suullisesti pidettäviä esitelmiä, kirjallisia tehtäviä, työskentelyä yksin tai ryhmässä. Opettaja selvittää kunkin kurssin arvioinnin perusteet kurssin alussa.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Hyvä elämä (ET1)

Kurssilla pohditaan, mitä on hyvä elämä, millaisista aineksista identiteetti ja yksilöllinen elämä koostuvat ja millaiset mahdollisuudet ihmisillä on tavoitella hyvää elämää.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kasvattaa kykyään sitoutua valitsemiinsä moraalisiin periaatteisiin ja haluaan toimia arvostustensa mukaisesti
- kasvattaa valmiuttaan ja haluaan välittää ja kantaa vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- kehittää kykyään nähdä kokonaisuuksia yhä monimuotoisemmaksi käyvässä maailmassa ja näin vahvistaa kykyään muodostaa omaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämänkatsomuksia koskevia väitteitä
- kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämänkatsomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tunteuksiaan suvaitsevaisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- peruskäsitteet: elämänkatsomus, elämänkatsomustieto, hyvä elämä, minuus, identiteetti
- hyvä elämä: ihmisen perustarpeita, maallisia ja uskonnollisia hyvän elämän malleja
- ihmisen yksilöllisen olemassaolon peruskysymykset: vapaa tahto ja valinnat, syntymä ja kuolema, optimismi, pessimismi ja realismi
- elämänhallinnan keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- identiteetin muodostaminen ihmisen elämänkaaren aikana sekä eettiset valinnat eri elämänvaiheissa
- yksilöllinen elämä ennen sekä nykyisessä monien mahdollisuuksien yhteiskunnassa
- hyveitä ja paheita koskevia käsityksiä ennen ja nyt sekä niiden suhde elämäntapoihin ja tottumuksiin

2. Maailmankuva (ET2)

Kurssilla pohditaan maailmankuvan muodostumista ja maailmankuvien eroja. Kurssilla perehdytään maailman käsitteellistämisen tapoihin sekä tiedon ja eri yhteisöllisten instituutioiden merkitykseen siinä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan historiallisesti merkittäviä ja nykyajassa vaikuttavia maailmankuvia sekä kasvattaa tietämystään niiden perustalla olevista uskomusjärjestelmistä
- oppii kysymään ja arvioimaan väitteiden ja uskomusjärjestelmien peruste-luja
- kehittää ymmärrystään eri instituutioiden merkityksestä maailmankuvan muokkaajina ja välittäjinä
- jäsentää omaa maailmankuvaansa samalla pitäen sen avoimena mielek-käälle keskustelulle.

Keskeiset sisällöt

- maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämänkatsomuksen käsitteet ja niiden keskinäinen suhde
- maailmankuvan rakenne ja ydinalueet: käsityksiä ihmisestä, yhteiskunnas-ta, kulttuurista ja luonnosta sekä todellisuuden rakenteesta
- maalliset ja uskonnolliset katsomukset maailmankuvan perustana: tietei-den, näennäistieteiden ja uskontojen rajankäynti
- koulu, media ja taide maailmankuvaa luovina ja välittävinä instituutioina
- länsimaisen maailmankuvan murrokset ja mullistajat
- kokemusten, arkikäsitysten ja uskomusten synty ja tiedollinen luotettavuus
- maailmankuvien ja tiedon lähteiden järkiperäinen arviointi

3. Yksilö ja yhteisö (ET3)

Kurssilla pohditaan yksilöä, yhteisöllisyyttä, yhteiskuntaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta. Kurssilla perehdytään oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksi-en ja demokratian toteutumiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja yksilölliselle identi-teetille
- oppii arvioimaan omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä ja yhteiskunnassa, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä
- oppii tarkastelemaan yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toimintaa osa-na yhteiskunnallista vallankäyttöä
- oppii arvioimaan poliittisia keinoja ja päämääriä sekä kasvattaa kykyään ja haluaan rakentavaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen

- ymmärtää ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeudenmukaisuuden merkityksen hyvän yhteiskunnan ja tulevaisuuden kannalta.

Keskeiset sisällöt

- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys, yksityinen ja julkinen
- vallan käsite, vallan muodot ja valtasuhteet sekä erilaiset vaikuttamiskeinot
- teorioita yhteiskunnan rakenteesta ja muutoksesta
- hyvä kansalainen suomalaisena, eurooppalaisena ja maailmankansalaisena
- ihmisoikeudet, ihmisoikeussopimukset, ja niiden historia, ihmisoikeusrikkouksia kuten holokausti
- poliittiset ihanteet, ideologiat, utopiat ja demokratian muodot
- oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena, maailmanlaajuisena ja ekologisena kysymyksenä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

4. Kulttuuriperintö ja identiteetti (ET4)

Kurssilla pohditaan kulttuuriperintöä hyvän elämän lähtökohtana ja hyvän elämän mittana sekä toisaalta jatkuvasti kehittyvänä ja muuttuvana ilmiönä. Kurssilla perehdytään sekä maailman että suomalaisen nyky-yhteiskunnan monikulttuurisuuteen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan kulttuuria merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana
- tutustuu erilaisiin kulttuuriperintöihin ja niihin liittyviin elämäntapoihin
- kehittää kykyään arvioida ihmisten käsityksiä ja tekoja suhteessa heidän omiin arvostuksiinsa ja uskomusjärjestelmiinsä
- oppii suvaitsevaisuutta erilaisia elämäntavojen ja identiteettivalintoja kohtaan
- perehtyy suomalaisen identiteetin ilmenemismuotoihin
- ymmärtää rasismia, muukalaisvihan ja syrjinnän ihmisoikeusloukkauksina.

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys ennen ja nyt
- identiteetti, etnisyys ja kulttuuriperintö
- saamelaiset, suomalaiset ja eurooppalaiset kulttuuripiirteet ja niiden nykyinen merkitys
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus
- etninen ja kulttuurinen moninaisuus Suomessa ja maailmassa
- elämä monikulttuurisessa yhteiskunnassa
- etnosentrisyys sekä rasismia ja suvaitsevaisuuden historiaa

5. Maailman selittäminen katsomusperinteissä (ET5)

Kurssilla pohditaan erilaisia tapoja selittää maailmaa myyttisissä, uskonnollisissa ja katsomuksellisissa perinteissä. Kurssilla perehdytään erilaisten katsomusten syntyyn, historiaan ja tutkimukseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää herkkyyttään arvioida arvostuksissa ja uskomusjärjestelmissä esiintyviä eroja ja yhtäläisyyksiä
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämänkatsomuksia koskevia väitteitä
- tuntee eri kulttuureissa vaikuttavia ja tärkeinä pidettyjä uskomusjärjestelmiä ja elämänkatsomuksellisia ratkaisuja sekä kasvattaa tietämystään niiden taustoista sekä niiden välittymisestä nykyajassa
- ymmärtää myyttien ja uskonnollisten käsitysten historiallisen synnyn ja nykyisen merkityksen maailman ilmiöiden selittäjinä
- oppii hahmottamaan maailman selittämistä eurooppalaisessa kulttuuriperinnössä.

Keskeiset sisällöt

- maailman myyttinen selittäminen ennen ja nyt
- uskonnon ja uskonnollisuuden olemus
- uskontokritiikki: sosiologinen, moraalinen, antropologinen ja psykologinen
- ateismi ja agnostismi
- sekulaarin humanismin ja vapaa-ajattelun historiaa ja nykysuuntauksia
- humanismi ja kristinusko länsimaiden katsomuksellisina perusvirtauksina

7.2.13 Filosofia

Filosofinen ajattelu käsittelee koko todellisuutta, sen monimuotoista hahmottamista sekä ihmisen toimintaa siinä. Filosofian erityisluonne on sen tavassa jäsentää ongelmia käsitteellisesti, järkipäisesti ja keskustellen. Filosofian opiskelu lukiossa tukee opiskelijoiden yksilöllistä kehitystä ja edistää yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia, joita tarvitaan muuttuvassa ja monimutkaisessa yhteiskunnassa. Filosofiasa opiskeltavat tiedolliset kokonaisuudet ovat välttämättömiä kulttuuriperinnön ja nykykulttuurin ymmärtämiseksi.

Filosofian käytännön merkitys perustuu siihen, että opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Tietojen ja taitojen erikoistumisen vastapainona filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajempia käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset todellisuudesta, arvoista ja normeista voivat muodostaa keskenään johdonmukaisia kokonaisuuksia tai olla keskenään ristiriidassa. Filosofia kehittää arvostelukykä.

Filosofian opetus edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiasa annetaan runsaasti tilaa opiskelijoiden yksilöllisten näkemysten muodostamiselle. Kun opiskelijat paneutuvat filosofian peruskysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuullisiksi ja suvaitsevaisiksi kansalaisiksi.

Filosofiassa aihekokonaisuuksista korostuvat aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys, kestävä kehitys sekä teknologia ja yhteiskunta, joita käsitellään erityisesti syventävillä kursseilla 2 ja 4. Filosofian opiskelu rakentaa myös kulttuuri-identiteettiä (erityisesti kurssit 1 ja 5) liittämällä länsimaisen ajattelun tradition keskeiset ajattelutavat, käsitteet ja teoriat opiskelijan maailmankuvaan.

Filosofian kursseilla käytetään kurssikohtaisesti vaihdellen erilaisia työtapoja, mm. seuraavia:

- yksilölliset tiedonhankintatehtävät
- pari- ja ryhmäkeskustelut
- opettajajohtoinen työskentely
- esitelmät
- tutustumiskäynnit, vierailijat
- tietokoneavusteinen opiskelu
- lukeminen, kirjoittaminen ja tekstianalyysi.

Helsingin kuvataidelukion erityistehtävä toteutuu filosofian opetuksessa erityisesti opetusmenetelmien valinnassa. Erilaiset elämykselliset opetusmenetelmät liittyvät taiteeseen: elokuvaan, taidenäyttelyihin, teatteriin, kaunokirjallisuuteen ja musiikkiin.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja
- osaa jäsentää puhetta ja tekstiä käsitteellisesti sekä tunnistaa väitteitä ja niiden perusteluja
- ymmärtää erilaisten filosofisten käsitysten perusteluja sekä pystyy keskustelemaan niistä johdonmukaisesti ja järkevästi
- hallitsee yleissivistävät perustiedot sekä filosofian historiasta että nykysuuntauksista ja osaa suhteuttaa niitä yhteiskunnan ja kulttuurin ilmiöihin.

Aineenopettajan antama ohjaus

Filosofian opettajat ohjaavat opiskelijoita filosofian kurssien ajoituksen suunnittelussa. Opiskelijan tulee suorittaa ensimmäiseksi pakollinen kurssi FI1, jonka jälkeen syventävien kurssien suoritusjärjestys on vapaasti valittavissa. Suositeltavaa on myös jättää FI3-kurssin suorittaminen viimeiseksi sen käsitteellisen vaativuuden vuoksi. Koulukohtainen soveltava kurssi FI5 on mahdollista opiskella heti pakollisen FI1-kurssin jälkeen.

Filosofian ylioppilastutkinnon ainereaalikokeen suorittamiseen tähtäävän opiskelijan kannattaa opiskella kaikki kurssit FI1–5.

Filosofian kurssien itsenäinen suorittaminen on mahdollista perustellusta syystä. Tällöin suoritetaan kurssin opettajan kanssa sovittavat tehtävät, joiden avulla opiskelija kykenee omaksumaan kurssin sisällön. Itsenäisesti opiskelevan tulee suoritettavan kurssikokeen lisäksi yleensä tehdä 1–3 ylimääräistä kirjallista tehtävää sovitun aikataulun mukaisesti. Opettaja ohjaa tarvittaessa tehtävien suorittamisessa ja antaa palautetta. Filosofian kurssien itsenäiseen suorittamiseen ei suoranaisesti kannusteta filosofian keskustelemaan luonteen vuoksi.

Arviointi

Filosofiassa arvioidaan käsitteiden ja teorioiden omaksumista sekä kykyä ilmaista omaa filosofista ajattelua. Opiskelijan suhde filosofisiin kysymyksiin on yksilöllinen, mutta kysymysten käsittelyn perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja järjestelmällisyys.

Kurssisuorituksen arvioinnissa otetaan huomioon menestys kirjallisessa kokeessa ja aktiivisuus tuntityöskentelyssä, johon voi kuulua esimerkiksi suullisesti pidettäviä esitelmiä, kirjallisia tehtäviä, työskentelyä yksin tai ryhmässä. Opettaja selvittää kunkin kurssin arvioinnin perusteet kurssin alussa.

Koulukohtainen soveltava kurssi voi vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Valtakunnallinen pakollinen kurssi

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja, ymmärtää, miten filosofiassa käsitteellistetään todellisuutta, tietämistä, toimintaa ja arvoja
- tunnistaa erilaisia filosofisia, tieteellisiä ja arkisia käsityksiä todellisuudesta, sen tietämisestä ja siinä toimimisesta
- hahmottaa kuvailevien ja normatiivisten väitteiden eroja ja osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten luonne ja niiden suhde käytännöllisiin, tieteellisiin ja uskonnollisiin kysymyksiin, filosofian keskeiset osa-alueet
- todellisuuden luonnetta koskevia filosofisia perusnäkökymyksiä: hengen ja aineen suhde, vapaus ja välttämättömyys
- tietoa ja tietämistä koskevia filosofisia perusnäkökymyksiä ja niiden suhde tieteellisiin ja arkisiin näkökulmiin: tieto, totuus ja perustelu, käsitteellisen ja kokemuksellisen suhde tiedon muodostumisessa
- yksilön ja yhteiskunnan suhde filosofisena kysymyksenä, oikeudenmukaisuuden ja vapauden käsitteet
- hyvän ja oikean käsitteet, toimintaa ohjaavien moraalisten arvojen luonne ja suhde tosiasioihin sekä muihin arvoihin kuten kauneuteen, hyvää elämää ja onnellisuutta koskevia filosofisia näkökymyksiä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Filosofinen etiikka (FI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan tärkeimpiin ongelmiin, käsitteisiin ja teorioihin
- osaa arvioida elämää ja toimintaa moraalista näkökulmista sekä perustella arvioitaan etiikan käsittein

- kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja perusteitaan filosofisen etiikan välinein
- oppii kriittisyyttä ja suvaitsevaisuutta niin itseä kuin toisia kohtaan.

Keskeiset sisällöt

- moraali ja sitä pohtiva soveltava ja normatiivinen etiikka sekä metaetiikka
- moraalisia arvoja ja normeja koskevien vakaumusten erilaiset perustat, moraalin suhde oikeuteen ja uskontoon, järjen ja tunteiden asema moraalisissa vakaumuksissa
- moraalisten arvojen ja normien objektiivisuus ja subjektiivisuus, kysymys eettisten perusteiden tiedollisuudesta ja eettisten totuuksien mahdollisuudesta
- klassisen hyve-etiikan sekä seuraus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- filosofinen etiikka ja kysymys hyvästä elämästä

3. Tiedon ja todellisuuden filosofia (FI3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa, mitä tieto ja tietäminen ovat filosofiassa, tieteessä ja arkielämässä
- osaa arvioida, millaisia kuvia todellisuuden perusrakenteesta muodostuu filosofiassa, tieteessä ja katsomuksissa
- oppii erittelemään ja arvioimaan kriittisesti tiedollisia uskomuksia ja väitteitä
- oppii hahmottamaan tieteellisen tutkimuksen ja päättelyn luonnetta.

Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeisiä kysymyksiä ja peruskäsitteitä, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta, todellisuuden rakenne luonnontieteellisen, ihmistieteellisen ja käytännöllisen tiedon valossa
- totuuden luonne ja totuusteoriat
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tietäminen, ymmärtäminen ja tulkinta, käytännöllisen ja tieteellisen tiedon eroja ja yhtäläisyyksiä, tietäminen luonnontieteissä ja ihmistieteissä
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja sen metodologisia peruskäsitteitä
- argumentoinnin ja päättelyn perusteita

4. Yhteiskuntafilosofia (FI4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin
- oppii hahmottamaan yhteiskunnan luonnetta ja sen keskeisten instituutioiden toimintaa
- osaa arvioida yhteiskunnallisen järjestyksen oikeutusta

- osaa jäsentää yhteiskunnan ja yksilön suhdetta sekä yhteiskunnallista ja poliittista toimintaa.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, ihmisoikeussopimuksia ja julistuksia
- yksilön oikeudet ja velvollisuudet, rikos ja rangaistus
- yhteiskuntajärjestyksen, vallan ja omistamisen oikeuttaminen: yhteiskuntasopimusteoriat, anarkismi ja yhteiskunnalliset utopiat, dystopiat ja niiden toteutuminen kuten holokausti
- poliittinen filosofia: konservatismin, liberalismien ja sosialismin perusajatukset ja niiden yhteiskuntafilosofiset nykytulkinnat
- nykykulttuuriin liittyviä filosofisia kysymyksiä: sukupuoli ja sukupuolisuus, identiteetti ja identiteetin rakentuminen, toiseus, vieraus ja monikulttuurisuus.

Koulukohtainen soveltava kurssi

5. Taiteen filosofia (FI5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy taidefilosofian ja estetiikan keskeisiin kysymyksenasetteluihin ja käsitteisiin
- ymmärtää niin taiteen ja sen arviointikriteerien kuin myös taiteesta tehtyjen tulkintojen monimuotoisuuden
- kykenee jäsentämään ja perustelemaan omia esteettisiä arvostelmiinsa filosofisesti
- hahmottaa 1900-luvun taidekeskustelun yleisiä linjoja.

Keskeiset sisällöt

- 'taiteen' ja 'kauneuden' käsitteet sekä niiden historia
- erilaiset taiteen tekemisen lähtökohdat
- taiteellinen merkitys, tulkinta ja taiteen arvottaminen
- nykyisten taidekäsitysten perustat: romantiikka, modernismi, post-modernismi, nykyaide

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7.2.14 Historia

Lukion historian opetus luo opiskelijalle edellytyksiä ymmärtää eri aikakausien luonnetta, oman aikansa ongelmia ja muutosprosesseja sekä auttaa häntä hahmottamaan kansainvälistä maailmaa. Historia on yksilöllistä, kansallista ja eurooppalaista identiteettiä luova oppiaine.

Opetuksen lähtökohtana ovat historian luonne tieteenalana ja sen tiedon muodostumisen perusteet. Sen vuoksi huomiota kiinnitetään tietojen kriittiseen pohdintaan ja tulkintaan sekä pyritään ottamaan huomioon ilmiöiden moniperspektiivisyys. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos ja jatkuvuus sekä syy-yhteydet. Muutoksen analyysia korostavana oppiaineena historia luo mahdollisuuksia käsitellä tulevaisuutta sekä arvioida tulevaisuuteen liittyviä mahdollisuuksia. **Opetuksessa annetaan aineksia, joita opiskelija voi käyttää oman persoonallisuutensa sekä oman elämänkatsomuksensa ja maailmankuvansa rakentamiseen.** Opetuksessa korostetaan ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä inhimillisen kulttuurin laaja-alaisuutta, kulttuurien erilaisuuden ymmärtämistä ja kansainvälisen yhteisymmärryksen merkitystä. Oman maan menneisyyttä tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset tapahtumat sekä niiden taustat ja seuraamukset
- näkee nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historian jatkumoon ja näin rakentamaan historiatietoisuuttaan
- osaa hankkia menneisyyttä koskevaa tietoa ja arvioida sitä kriittisesti sekä ymmärtää sen monitulkintaisuuden, suhteellisuuden ja syy-yhteyksien monisäikeisyyden
- osaa arvioida menneisyyden ihmisen toimintaa ja historiallisia ilmiöitä kunakin ajan omista lähtökohdista sekä nykyajan näkökulmasta
- ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden erilaisuutta
- saa aineksia ihmisoikeuksia ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan luomiseen sekä toimintaan vastuullisena kansalaisena.

Aineenopettajan antama ohjaus

Ensimmäisen pakollisen kurssin yhteydessä esitellään johdantona historia oppiaineena sekä opetuksessa käytettävät työtavat ja arvioinnissa käytettävät perusteet. Lisäksi opettaja esittelee lyhyesti opetettavat kurssit sisältöineen sekä suosituksen niiden opiskelujärjestyksestä. Suositus on ohjeellinen, ja siitä voi yhdessä opettajan kanssa tarvittaessa keskustella. Historian opiskelu on luontevinta aloittaa kurssista 1,

koska se muodostaa perustan historian opiskelulle. Kurssia ei myöskään suositella suoritettavaksi itsenäisesti.

Opiskelija voi suorittaa historian pakolliset kurssit myös itsenäisesti opiskellen, jos hän tekee kurssikohtaiset tenttitehtävät, joista hän on sopinut yhdessä opettajan kanssa. Historian syventäviä ja soveltavia kursseja ei suositella itsenäisesti suoritettaviksi niiden erikoisluonteen vuoksi.

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historialle ominaiset taidot ja ajattelutavat sekä oppimäärän keskeisten sisältöjen hallinta. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan valmiuteen rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, erottaa olennainen ja epäolennainen tieto toisistaan, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja tiedonlähteitä kriittisesti. **Kurssin arviointi perustuu opiskelijan kokonaisvaltaiseen työskentelyyn. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä: kokeita, tutkielmia, opintotehtäviä ja muita vaihtoehtoisia arviointikeinoja. Arviointikohteita on myös opiskelijan tuntityöskentely, johon voi kuulua esimerkiksi osallistuminen opetuskeskusteluun, suullisesti pidettyjä esitelmia ja työskentelyä yksin tai ryhmässä.**

Koulukohtainen soveltava kurssi voi vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Ihminen, ympäristö ja kulttuuri (HI1)

Kurssi tarkastelee ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta sekä tämän tuloksena tapahtunutta kulttuuriympäristön rakentumista ja kehittymistä esihistoriasta nykyaikaan. **Kurssin teemat liittyvät läheisesti aihekokonaisuuksiin kestävä kehitys sekä teknologia ja yhteiskunta.**

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen ja luonnon välisen riippuvuussuhteen osana kestävä kehitystä
- ymmärtää, miten ihminen käyttää luonnonvaroja toimeentulon lähteenä ja miten se vaikuttaa ympäristöön ja yhteiskuntarakenteeseen
- tuntee tuotantotalouden kehityslinjat ja vaikutukset elämäntapaan
- tietää väestönkasvun pääpiirteet ja siihen vaikuttavat tekijät
- **tuntee yhteisöjen sosiaalisia rakenteita**
- **tuntee sukupuolirooleissa ja perherakenteissa tapahtuneita muutoksia.**

Keskeiset sisällöt

Esihistoria – pyyntikulttuurin aika

- ihmisen kehitysvaiheet
- keräilijöiden ja metsästäjien elämäntapa

Maanviljely ja sen aiheuttamat muutokset

- työnjako ja kulttuurin synty
- suurten jokilaaksojen kulttuurit

Välimeren talousalue antiikin aikana

- Kreikan talouselämä
- Rooma – miljoonakaupunki ja imperiumi
- orjuus ja antiikin ajan tekniikka

Keskiajan talous- ja yhteiskuntajärjestelmä

- feodaaliyhteiskunta
- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Löytöretket

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset
- maailmantalouden syntyminen

Teollistuva maailma

- tekniset innovaatiot ja koneteollisuuden alkuvaiheet
- muutokset sukupuolten työnjaossa
- yhteiskunnalliset muutokset ja ympäristövaikutukset
- muutokset kaupunkirakenteessa

Globaali kulutusyhteiskunta

- raaka-aineiden ja markkinoiden jakaminen
- massatuotanto ja kulutusyhteiskunta
- sosialistinen suunnitelmatalous
- kolmannen maailman muotoutuminen
- kasvun rajat ja uudet haasteet

2. Eurooppalainen ihminen (HI2)

Kurssi tarkastelee eurooppalaisen kulttuurin keskeisiä saavutuksia sekä eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan muutosta ja sen taustalla vaikuttanutta tieteellistä ja aatehistoriallista kehitystä. Kurssilla tutustutaan eurooppalaisen kulttuurin tuotoksiin erityyppisen historiallisen lähdeaineiston avulla. Kulttuuri ymmärretään laaja-alaisena käsitteenä. **Kurssi niveltyy aihekokonaisuuteen kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus.**

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mistä eurooppalaisuus rakentuu tutustumalla Euroopan keskeiseen kulttuuriperintöön
- ymmärtää tieteen saavutusten merkityksen ihmisen maailmankuvan muokkaajana
- osaa analysoida kulttuuri-ilmiöitä aikakautensa ilmentäjinä
- tuntee yhteiskunnallisen kehityksen taustalla vaikuttavia aatehistoriallisia virtauksia
- tuntee eri aikakausien elämäntapoja ja maailmankuvaa
- **ymmärtää yksittäisten henkilöiden merkityksen kulttuurimme eri kehitysvaiheissa**
- **ymmärtää, miten taide on sidoksissa omaan aikaansa ja miten sen yhteiskunnallinen merkitys on vaihdellut eri aikakausina.**

Keskeiset sisällöt

Antiikin aika

- demokratian synty
- antiikin kulttuuri

Keskiajan yhtenäiskulttuuri

- keskiajan ihmisen maailmankuva ja tapakulttuuri
- uskonnon merkitys kulttuurissa

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- uskonpuhdistus
- barokki itsevaltiuden ja vastauskonpuhdistuksen ilmentäjänä
- luonnontieteellisen maailmankuvan synty

Valistuksen aikakausi

- valistusfilosofia ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja taiteeseen
- Yhdysvaltain itsenäistymisen ja Ranskan suuren vallankumouksen aatteellinen perintö

Aatteiden vuosisata

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata

Nyky aika

- kulttuurin pirstoutuminen
- populaarikulttuuri massaviihdeksi

3. Kansainväliset suhteet (HI3)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä tapahtumia, taustoja ja muutoksia 1800-luvun lopulta lähtien. Kurssilla analysoidaan kansainvälisen politiikan ilmiötä taloudellisen, aatteellisen ja valtapoliittisen kilpailun perusteella. Kurssin keskeisiä tarkastelunäkökulmia **ovat erilaiset poliittiset järjestelmät ja suurvaltojen merkitys kansainvälisessä politiikassa.**

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kansainvälisen politiikan pääpiirteet ja teoriaa
- ymmärtää kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen perusteita
- ymmärtää aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen vaikutuksen kansainvälisten suhteiden historiassa
- **näkee, miten kansainvälisen politiikan ilmiöt ja talouden valtavirrat vaikuttavat kansalaisten arkipäivään ja ihmiskohtaloihin.**

Keskeiset sisällöt

Suurvaltojen ylivaltauskäytännöt

- kansainvälisen politiikan peruskäsitteet
- imperialismien teoria ja käytännöt
- ensimmäinen maailmansota ja sen vaikutukset kansainväliseen politiikkaan

Maailmansotien välinen aika ja toinen maailmansota

- eurooppalaiset ääriliikkeet, demokratian kriisi
- ihmisoikeudet, joukkotuhonta, holokausti ja muut kansanvainot
- toinen maailmansota seurausilmiöineen
- YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus ja sen merkitys sekä muut keskeiset ihmisoikeussopimukset

Kylmä sota

- kylmän sodan teoriat: Yhdysvallat ja Neuvostoliitto kaksinaapaisen maailman johtajina
- kylmän sodan ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset rintamat
- kylmän sodan kriisien luonne
- Saksa kylmän sodan näyttämönä
- **Japanin ja Kiinan rooli kansainvälisessä politiikassa**

Uusi epävarmuuden aika

- Neuvostoliiton hajoaminen ja kaksinaapaisuuden purkautuminen
- kansainväliset rauhanpyrkimykset
- kolmas maailma osana kansainvälistä politiikkaa
- Lähi-idän ongelmakenttä
- Yhdysvaltain aseman muutos kansainvälisessä politiikassa

- uudet kansainväliset rakenteet

4. Suomen historian käännekohtia (HI4)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja 1800-luvulta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelunkohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman muuttuminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. **Suomen historiaa analysoidaan uusimpien historiantutkimusten valossa.**

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee keskeiset **taloudelliset**, yhteiskunnalliset ja **poliittiset** muutokset
- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden.

Keskeiset sisällöt

Ruotsin ajan perintö

Vallanvaihdos

- Suomen liittäminen Venäjään
- autonomian synty

Suomalaisuuden synty ja kansallinen herääminen

- aatteellinen ydin ja keskeiset vaikuttajat

Yhteiskunnallinen ja taloudellinen murros

- elinkeinorakenteen muuttuminen ja Suomen teollistuminen
- sääty-yhteiskunnan hajoaminen ja kansalaisyhteiskunnan synty
- sortokaudet ja kansanvallan synty

Suomen itsenäistymisprosessi

- Suomen itsenäistyminen
- sisällissota

- hallitusmuoto

Kahtiajaosta eheytymiseen

- oikeistoradikalismien nousu
- elintason nousu
- kulttuurista kulutustavaraa

Toinen maailmansota jälkiseurauksineen

- sodat ja jälleenrakentaminen
- ulkopolitiikan muutos

Hyvinvointivaltion rakentaminen

- rakennemuutos
- 1960- ja 1970-lukujen kulttuurinen ja yhteiskunnallinen muutos

Suomen uusi kansainvälinen asema

- kytkeytyminen kansainväliseen talouteen kulttuurisesti, taloudellisesti ja poliittisesti
- suomalaisten tulevaisuus osana globaalia järjestelmää

Valtakunnalliset syventävät kurssit

5. Suomen vaiheet esihistoriasta autonomian aikaan (HI5)

Kurssi tarkastelee Suomen historian keskeisiä kehityslinjoja ennen vuotta 1809 sekä suomalaista kulttuuriperintöä. **Kurssin sisältö liittyy aihekokonaisuuteen kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus.**

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maamme historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen
- tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- ymmärtää suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin
- oppii arvostamaan suomalaista kulttuuriperintöä **ja näkee sen osana omaa kulttuuri-identiteettiään**
- oppii yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta.

Keskeiset sisällöt

Esihistoria

- esihistoria ja tulkinnat suomalaisten ja saamelaisten alkuperästä
- asutus, elinehdot, uskonnot ja uskomukset sekä ulkoiset yhteydet

Suomen liittyminen länsieurooppalaiseen kulttuuriyhteisöön keskiajalla

- Suomi idän ja lännen välimaastossa
- sääty-yhteiskunnan synty
- asutus, elinkeinot, uskonnolliset ja poliittiset muutokset

Uuden ajan uudet tuulet

- uskonpuhdistus ja keskusvallan voimistuminen

Suurvaltakausi

- suurvaltakauden vaikutukset Suomessa
- talous, väestö, koulutus

Vapauden ja hyödyn aika

- kulttuurillinen ja taloudellinen kehitys
- kustavilaiset uudistukset
- kansallisen tietoisuuden ensi askeleet

6. Kulttuurien kohtaaminen (HI6)

Kurssilla tarkastellaan valinnaisesti jonkun tai joidenkin kulttuuripiirien ominaispiirteitä ja nykyaikaa sekä kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Käsiteltävät kulttuurialueet valitaan Euroopan ulkopuolelta. **Tutkiva työtapo soveltuu erityisen hyvin tämän kurssin opetusmenetelmiin.**

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee kulttuurin peruskäsitteitä ja oppii ymmärtämään omasta kulttuuristaan poikkeavan kulttuurin arvomaailmaa ja elämäntapaa
- ymmärtää henkisen kulttuurin, yhteiskuntarakenteen, talouselämän ja luonnonolosuhteiden keskinäisen riippuvuuden
- tuntee tarkasteltavan kulttuurin historiallisen kehityksen sekä sen vuorovaikutuksen muiden kulttuurien kanssa
- oppii analysoimaan kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa
- osaa ottaa huomioon kulttuuritaustojen erilaisuuden vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

Tarkasteltavaksi kulttuurialueeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- Afrikka
- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Intia
- islamin maailma
- Japani ja Kaakkois-Aasia
- Kiina
- Korea

- Latinalainen Amerikka
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit

Koulukohtainen soveltava kurssi

7. Uuden mantereen historiaa (HI7)

Kurssilla keskitytään Etelä- ja Pohjois-Amerikan historiaan aina maanosien asutuksesta nykypäivään asti. Kurssilla tutustutaan muun muassa varhaisiin intiaanikulttuureihin eli aikaan ennen eurooppalaisia sekä löytöretkien jälkeiseen uuteen aikaan ja sen mukanaan tuomiin muutoksiin uudella mantereella. Kurssin painotus on kulttuurihistoriassa, jossa varhaisten kulttuurien lisäksi esiin tulee myös näkökulmia intiaanien ja eurooppalaisten väliseen kulttuurien kohtaamiseen. Kurssin sisältö liittyy aihekokonaisuuteen kulttuuri-identiteetti ja kulttuuri-identiteetti.

Keskeiset sisällöt

Etelä-Amerikka

- uuden mantereen asuttaminen
- varhaiset intiaanikulttuurit (mayat, atsteekit ja inkat)
- intiaanikulttuurien pääpiirteet
- löytöretket ja uusi maailma
- Etelä-Amerikka löytöretkien jälkeen

Pohjois-Amerikka

- siirtokuntakausi
- USA:n vapaustaistelu
- siirtolaisten Amerikka
- USA:n orjatalousjärjestelmä
- liittovaltio ja intiaanikysymys
- vaurastuva Pohjois-Amerikka
- amerikkalaiset arvot ennen ja nyt

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin.

7.2.15 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijoiden käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta. Yhteiskunnan rakennetta ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan, Euroopan ja maailman näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteiden sisällöistä. Se luo opiskelijoille edellytyksiä aktiiviseen ja kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan.

Opetus perustuu keskeisiin yhteiskuntaeettisiin arvoihin, kuten oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon, sosiaaliseen vastuuseen, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, työn ja yrittäjyyden arvostukseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen historiallisen kehityksen tuloksena
- tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin
- hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön
- on selvillä vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksista kansalaisyhteiskunnassa ja osaa myös käyttää niitä
- pystyy hankkimaan ajankohtaista tietoa eri lähteistä sekä arvioimaan kriittisesti verbaalista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- kykenee muodostamaan itselleen perustellun näkemyksen ristiriitaisista ja arvosidonnaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- saa edellytyksiä vastuuntuntoisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja suvaitsevan yhteiskunta-käsityksen rakentamiseen.

Aineenopettajan antama ohjaus

Ensimmäisen pakollisen kurssin yhteydessä esitellään johdantona yhteiskuntaoppi oppiaineena sekä opetuksessa käytettävät työtavat ja arvioinnissa käytettävät perusteet. Lisäksi opettaja esittelee lyhyesti opettavat kurssit sisältöineen sekä suosituksen niiden opiskelujärjestyksestä. Suositus on ohjeellinen, ja siitä voi yhdessä opettajan kanssa tarvittaessa keskustella.

Opiskelija voi suorittaa yhteiskuntaopin pakolliset kurssit myös itsenäisesti opiskellen, jos hän tekee kurssikohtaiset tenttitehtävät, joista hän on sopinut yhdessä opettajan kanssa

Arviointi

Yhteiskuntaopin oppimisen arvioinnissa huomio kiinnitetään oppimäärän asiasisällön ja keskeisten käsitteiden hallintaan, opiskelijan valmiuteen ilmaista tietonsa jäsentyneesti sekä arvioida ja tulkita yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota kriittisesti. Näitä valmiuksia arvioidaan kurssien yhteydessä monipuolisten koetehtävien avulla tai käyttämällä vaihtoehtoisia arviointikeinoja.

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Yhteiskuntatieto (YH1)

Kurssi perehdyttää valtiolliseen ja yhteiskunnalliseen järjestelmään ja keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen. **Kurssi liittyy aihekokonaisuuksiin aktiivinen kansalaisuus sekä viestintä- ja mediaosaaminen.**

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet
- omaksuu tasapainoisen ja analyttisen näkökulman yhteiskuntaan
- tuntee hyvinvointiyhteiskunnan perusteet.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan kehitys

- Suomen väestörakenne
- hyvinvointivaltion rakentuminen
- hyvinvointivaltion mahdollisuudet *ja haasteet*

Valta

- valta käsitteenä ja vallankäytön muodot
- poliittiset järjestelmät

Vaikuttaminen

- demokratia ja kansalaisyhteiskunta
- *media vaikuttamisen välineenä*
- globaali vaikuttaminen
- vaikuttamisen haasteet

Oikeusvaltio ja turvallisuusjärjestelmät

- perusoikeudet
- tuomio- ja järjestysvalta
- turvallisuuspolitiikka ja vaihtuvat uhkakuvat

Sosiaalipolitiikka

- tarkoitus, tehtävä ja muodot

2. Taloustieto (YH2)

Kurssi johdattaa ymmärtämään talouselämän toimintaperiaatteita. Se pohjautuu taloustieteisiin. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kuluttajan, yritysten ja valtioiden näkökulmasta. Kurssilla tutustutaan talouselämään erityyppisten tilastojen ja muiden lähteiden avulla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu kansantalouden keskeisiin perusteisiin, käsitteisiin ja teorioihin
- tutustuu Suomen ja kansainvälisen talouselämän nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin
- saa taitoja tehdä jokapäiväisiä taloudellisia päätöksiä ja tarkastelee taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta
- tuntee työnteon ja yrittäjyyden merkityksen kansantaloudelle.

Keskeiset sisällöt

Suomalaisten elinkeinot

- alkutuotanto
- teknologia ja teollistuminen
- palveluyhteiskunta

Taloudellinen toiminta ja yritykset

- talouden peruskäsitteet
- kysyntä, tarjonta ja tasapaino markkinatalouden perusteina
- kilpailu ja sen muodot
- **yrityksen perustaminen ja yrittäjyys Suomessa**
- yritystoiminta ja kuluttaja

Talouselämän vaihtelut ja häiriöt

- taloudellinen kasvu
- keynesiläisyys ja monetarismi talouden häiriöiden vaihtoehtoisina ratkaisumalleina

Rahapolitiikka ja rahoitusmarkkinat

- markkinoiden vapautuminen
- rahoitusmarkkinoiden rakenne
- rahapolitiikka ja korko

Julkinen talous ja talouspolitiikka

- verotus ja finanssipolitiikka
- politiikka ja markkinavoimat
- tulopolitiikka

Suomi kansainvälisessä kaupassa

- kansainvälistyvä talous ja Suomi
- globalisaation vaikutuksia

Suomen talouden tulevaisuudennäkymät

- uhkatekijät, mahdollisuudet ja kasvun rajat

Valtakunnalliset syventävät kurssit

3. Kansalaisen lakitieto (YH3)

Kurssi antaa perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja opettaa opiskelijaa valvomaan omia oikeuksiaan sekä hoitamaan yksinkertaiset oikeustoimet itse.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista
- saa perustiedot Suomen tuomioistuinlaitoksesta ja kansalaisen kannalta merkittävistä kansainvälisistä tuomioistuimista
- oppii hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat
- tuntee oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana
- **oppii asioimaan eri viranomaisten luona**
- kykenee löytämään ja oppii käyttämään keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä
- haluaa toimia oikein ja lainmukaisesti.

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- Suomen oikeushistoria
- oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä
- peruskäsitteet
- oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, takaus ja maksukyvyttömyys
- asuminen, **kilpailu ja yrittäjäsuoja**
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin

Rikos- ja prosessioikeus

- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- **vahingonkorvausvastuu**
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

4. Eurooppalaisuus ja Euroopan unioni (YH4)

Kurssi perehdyttää opiskelijat Euroopan unionin toimintaan, yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa sekä kannustaa osallistumaan ajankohtaiseen Euroopan unionista käytävään keskusteluun.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa monipuolista ja syventävää tietoa Euroopan unionista ja sen toiminnasta
- oppii toimimaan Euroopan unionin kansalaisena
- tuntee Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja uhkia
- osaa hankkia Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa
- ymmärtää Euroopan yhdentymisen vaikutuksen oman elämänsä ja Suomen poliittisen järjestelmän kannalta.

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen identiteetti

- yhteiset eurooppalaiset arvot
- Euroopan unionin kansalaisuus

Vaikuttaminen ja vallankäyttö Euroopan unionissa

- Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmä
- suomalaiset Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmässä
- erilaiset jäsenet

Euroopan unionin alueelliset vaikutukset

- nuorten opiskelu ja työnteko EU:ssa
- alueitten unioni kansalaisen näkökulmasta

Euroopan unionin haasteet

- EU:n laajeneminen
- yhteinen turvallisuuspolitiikka
- EU ja globaalit järjestelmät
-

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

5. Kansalainen ja yrittäjyys (YH 5)

Kurssi tutustuttaa opiskelijat yrittäjyyteen ja antaa perustietoja yrittäjänä toimimisesta. Kurssin tarkoituksena on selvittää yrittäjän ja yrittäjyyden roolia suomalaisessa yhteiskunnassa, sekä antaa tietoa yritysmaailman lainalaisuuksista, ja yrittäjän velvollisuuksista.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteina on, että opiskelija

- ymmärtää yksityisten yritysten merkityksen Suomen kansantaloudelle
- saa perustiedot yrittäjän oikeudellisista ja yhteiskunnallista velvollisuuksista
- hallitsee yrityksen perustamiseen liittyvät toimenpiteet ja muodollisuudet
- ymmärtää liiketoiminnan taloudellisten toimintaedellytysten periaatteet ja osaa analysoida tilinpäätöksiä
- saa valmiuksia toimia yrittäjänä

Keskeiset sisällöt

Yrittäjyys ja kansantalous

- yritykset ja pienyritykset osana kansantaloutta
- yritykset työllistäjinä
- yritykset työllistäjinä
- sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden käsitteet

Yritystoiminnan käynnistäminen

- liikeidea
- liiketoimintasuunnitelman laatiminen
- yhteiskunnan tukitoimenpiteet aloitteleville yrittäjille
- rahoituksen hankkiminen
- elinkeinoilmoituksen tekeminen
- kaupparekisteriin rekisteröityminen

Yrittäjän velvollisuudet

- yritysten verotus
- kirjanpito
- yrittäjän velvollisuudet työntekijöiden suhteen

Tilinpäätökset

- mitä tilinpäätös kertoo yrityksen tilasta?

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7.2.16 Psykologia

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaaliin, kulttuuriin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedon muodostumista painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä sisältöjä.

Valtakunnalliset aihekokonaisuudet on purettu kurssien tavoitteisiin ja sisältöihin jo valtakunnallisten kurssien opetussuunnitelmatyössä. PS1-kurssissa toteutuvat erityisesti hyvinvoinnin ja turvallisuuden, kulttuuri-identiteetin sekä viestintä- ja mediaosaamisen aihekokonaisuudet. PS2-kurssissa toteutuvat seuraavat aihekokonaisuudet: aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys, hyvinvointi ja turvallisuus, kestävä kehitys (ylisukupolvisuus, sosiaalinen pääoma) sekä kulttuuri-identiteetti. PS3-kurssissa toteutuvat erityisesti viestintä- ja mediaosaamisen sekä teknologian ja yhteiskunnan aihekokonaisuudet (aivotutkimusmenetelmät, havaintojen mallintaminen, robotit).

PS4-kurssissa toteutuvat aihekokonaisuuksista hyvinvointi ja turvallisuus, kestävä kehitys, kulttuuri-identiteetti (luova ihminen), teknologia ja yhteiskunta (aivotutkimus) sekä viestintä- ja mediaosaaminen. PS5-kurssissa toteutuvat hyvinvoinnin ja turvallisuuden, kulttuuri-identiteetin ja kulttuurien tuntemuksen aihekokonaisuudet sekä aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys. Koulukohtaisella syventävällä Sosiaalipsykologian kurssilla toteutuvat aihekokonaisuudet aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys, hyvinvointi ja turvallisuus, kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus sekä viestintä- ja mediaosaaminen.

Psykologian kursseilla käytetään kurssikohtaisesti vaihdellen erilaisia työtapoja, mm. seuraavia:

- yksilölliset tiedonhankintatehtävät
- pari- ja ryhmäkeskustelut
- opettajajohtoinen työskentely
- esitelmät
- tutustumiskäynnit, vierailijat
- tietoverkkoihin tutustuminen
- kuvien ja tekstien analyysitehtävät.

Helsingin kuvataidelukion erityistehtävä toteutuu psykologian opetuksessa tiettyjen opiskeltavien tietojen painottamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Esimerkiksi havaintopsykologiassa tutustutaan visuaalisen havaitsemisen mekanismeihin, kehityopsykologiassa ja älykkyyden psykologiassa luovuuden kehittymisen edellytyksiin ja mielen-terveysteemassa taideterapiaan.

Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tietää psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta
- kehittää valmiuksiaan sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan, yhteiskunnallisten ja kulttuurillisten muutosten – kuten teknologisen kehityksen – tunnistamiseen ja kohtaamiseen sekä erilaisista kulttuuritaustoista ja yhteiskunnallisista oloista tulevien ihmisten toiminnan ymmärtämiseen.

Aineenopettajan antama ohjaus

Psykologian opettajat ohjaavat opiskelijoita psykologian kurssien ajoituksen suunnittelussa. Opiskelijan tulee suorittaa ensimmäiseksi pakollinen kurssi PS1, jonka jälkeen syventävien kurssien suoritusjärjestys on vapaasti valittavissa.

Psykologian reaaliaineen yo-kokeen suorittamiseen tähtäävän opiskelijan kannattaa opiskella kaikki kurssit PS1–PS6. Kursseista viimeisiksi suositellaan opiskeltavaksi kurssit PS4 ja PS5, koska niiden sisällöt ovat

osin kokoavia ja kertaavia. Sen sijaan koulukohtainen syventävä kurssi PS6 sopii opiskeltavaksi jo esimerkiksi PS1-kurssin jälkeen.

Mikäli opiskelija opiskelee psykologiaa vain yhden pakollisen kurssin, hän voi suorittaa sen minkä tahansa opiskeluvuoden aikana. Kurssiin kuuluvista oppimisen psykologian sisällöistä opiskelijalle on kuitenkin hyötyä heti lukio-opintojen alkuvaiheessa.

Psykologian kurssien itsenäinen suorittaminen on mahdollista perustelusta syystä. Tällöin suoritetaan kurssin opettajan kanssa sovittavat tehtävät, joiden avulla opiskelija kykenee omaksumaan kurssin opetussuunnitelman mukaisen sisällön. Itsenäisesti opiskelevan tulee yleensä tehdä 1–3 ylimääräistä kirjallista tehtävää sovitun aikataulun mukaisesti. Opettajan kanssa sovitaan myös, missä aikataulussa opettaja antaa palautetta tai arvosanan itsenäisistä tehtävistä. Lisäksi opiskelija suorittaa kurssikokeen.

Mikäli opiskelija aikoo opiskella psykologiaa enemmän kuin yhden kurssin, niin psykologian 1. kurssin itsenäistä opiskelua ei suositella peruskäsitteiden ja psykologiatieteen lähestymistavan oppimisen varmistamiseksi.

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden kognitiivisesti korkeatasoiseen ymmärrykseen tähtäävään osaamiseen. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamista ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelijan tulee osoittaa, että hän on ymmärtänyt opiskelemansa asiat ja että hän pystyy soveltamaan oppimaansa tietoa.

Kurssisuorituksen arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan menestys kirjallisessa kokeessa ja aktiivisuus tuntityöskentelyssä, johon voi kuulua esimerkiksi suullisesti pidettäviä esitelmiä, kirjallisia perehtymistehtäviä tai muuta, osin itsenäistäkin, työskentelyä yksin tai ryhmässä. Opettaja keskustelee opiskelijoiden kanssa kunkin kurssin arvioinnin perusteista kurssin alussa.

Koulukohtainen syventävä kurssi voi vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Valtakunnallinen pakollinen kurssi

1. Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus (PS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu psykologiaan tieteenä ja psykologian soveltamiseen yhteiskunnan eri alueilla
- ymmärtää erilaisia tapoja tutkia ja selittää ihmisen toimintaa
- tietää psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten emootio, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa näitä kuvaavien käsitteiden avulla
- ymmärtää oppimista psykologiseen tietoon tukeutuen ja osaa pohtia psykologisen tiedon avulla omaa opiskeluaan
- osaa soveltaa sosiaalipsykologista tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelussa ja ymmärtää itseään ryhmän jäsenenä.

Keskeiset sisällöt

- psykologia tieteenä: psykologian tutkimuskohteet ja sovellusalueet, psykologisen tiedon muodostuminen, keskeisiä lähestymistapoja psykologisten ilmiöiden selittämiseen
- psyykkisen toiminnan luonne: psykologian peruskäsitteitä, toimintaa ohjaavia psyykkisiä, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä
- oppimisen psykologian perusteet ja sovelluksia
- sosiaalipsykologian perusteita, kuten ryhmädynamiikka, roolit ja normit

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Ihmisen psyykkinen kehitys (PS2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä ja näiden keskinäistä riippuvuutta
- tietää keskeisiä kehityspsykologisia teorioita ja osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa omaan elämäänsä
- ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen jatkuvan monimuotoisena koko elämän ajan
- ymmärtää yksilön kehitykseen liittyviä mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
- ymmärtää, miten psyykkistä kehitystä tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- yksilön psyykkinen kehitys elämän eri vaiheissa
- psyykkisen kehityksen osa-alueet kehityspsykologisten teorioiden valossa
- psyykkisen kehityksen yhteydet biologisiin tekijöihin, esimerkiksi perintötekijöihin ja hermoston kehitykseen

- sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkitys ihmisen psyykkisessä kehityksessä
- psyykkisen kehityksen ongelmia ja niihin vaikuttaminen
- psyykkisen kehityksen tutkiminen

3. Ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet (PS3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kognitiivisten perusprosessien, kuten tarkkaavaisuuden, havaitsemisen ja muistin toiminnan periaatteita
- ymmärtää vireystilan säätelyä ja sen merkitystä ihmisen hyvinvoinnin kannalta
- ymmärtää hermoston perusrakenteen ja toiminnan periaatteita sekä niiden yhteyden kognitiivisiin perustoimintoihin
- tietää, miten kognitiivisia perusprosesseja ja hermoston toimintaa tutkitaan.

Keskeiset sisällöt

- kognitiiviset perusprosessit
- **visuaalisen tiedon käsittely**
- vireystilan säätely, nukkuminen ja uni
- hermoston rakenne, hermosolun ja hermoverkkojen toiminta ja niiden yhteys psyykkisiin toimintoihin
- kognitiivisen toiminnan häiriöt ja aivovauriot sekä niiden kuntoutus
- kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimus ja sovelluksia

4. Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta (PS4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ihmisen toiminnan olevan sekä tietoisien ohjauksen että tiedostamattomien tekijöiden vaikutuksen alaisista
- tutustuu motivaation ja emootioiden perusteorioihin ja tietää, miten ihmisen motivaatiota ja emootioita koskeva tutkimustieto syntyy niiden pohjalta
- ymmärtää, miten motivaatio, emootiot ja kognitiiviset toiminnot muodostavat dynaamisen toimintaa ohjaavan kokonaisuuden
- ymmärtää, miten motivaatio ja emootiot ovat yhteydessä yksilön ja yhteisön hyvinvointiin
- ymmärtää tietoisuuden, ajattelun ja kielen merkityksen ihmisen toiminnassa
- ymmärtää taitavan ajattelun, älykkyyden, asiantuntijuuden ja luovuuden edellytyksiä ja kehittämismahdollisuuksia yksilön ja yhteisön näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- eritasoiset motiivit sekä motivaation kehittäminen ja ylläpitäminen
- tunteet moniulotteisina prosesseina sekä niiden muodostuminen, ilmeneminen ja merkitys
- motivaation ja emootioiden perusteoriat ja tutkimus
- motivaation, emootioiden ja kognitiivisten toimintojen keskinäiset vaikutukset ihmisen toiminnassa
- motivaation, emootioiden ja niiden säätelyn yhteys hyvinvointiin yksilö- ja yhteisötasolla
- motivaation ja tunteiden yhteydet sosiaalisiin ja kulttuurisiin tekijöihin sekä motivaation ja tunteiden biopsykologinen perusta
- korkeatasoinen kognitiivinen toiminta, kuten ajattelu, ongelmanratkaisu ja päätöksenteko

5. Persoonallisuus ja mielenterveys (PS5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää persoonallisuuskäsitteen laaja-alaisuuden ja tietää, millaisin tutkimusmenetelmin persoonallisuutta koskeva tieto on syntynyt
- ymmärtää erilaisia lähestymistapoja persoonallisuuden kuvaamiseen
- ymmärtää mielenterveyden määrittelyn vaikeuden sekä sen, miten psyykkiset, biologiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät ovat yhteydessä mielen-terveyteen
- tietää keskeisiä mielenterveyden häiriöitä ja niiden erilaisia hoitomuotoja
- tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja.

Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuspsykologian keskeisiä käsitteitä, esimerkiksi minuus ja identiteetti
- persoonallisuuden määrittely ja selittäminen psykologian eri näkökulmista
- persoonallisuuden tutkiminen
- mielenterveyteen vaikuttavat tekijät ja mielenterveyden häiriöt
- psykoterapia ja lääkehoito mielenterveyden ongelmien hoidossa
- psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen

Koulukohtaiset syventävät kurssit

6. Sosiaalipsykologia (PS6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on lisätä ja syventää sosiaalipsykologian perustieto-ja, parantaa opiskelijoiden edellytyksiä psykologisen ja sosiaalipsykologisen tiedon soveltamiseen esimerkiksi mediakäyttäytymisen ja vuorovaikutusilmiöiden analysoimiseksi. Kurssilla kokeillaan myös toiminnallisia työtapoja.

Keskeiset sisällöt

- yksilön ja hänen ympäristönsä vuorovaikutus
- erilaiset ryhmät ja niiden jäsenten roolit
- sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti
- ryhmädynamiikan harjoituksia
- sosiaalinen havaitseminen
- omien ja toisten toiminnan syiden arviointi
- yhdenmukaisuuden paine
- virtuaalitodellisuus sosiaalisena ympäristönä
- johtamistyyli, vallankäyttö
- asenteet ja niiden tutkiminen
- stereotypiat, esimerkiksi etnisen ryhmän jäsenyyteen liittyvät
- asenteisiin vaikuttamisen mahdollisuudet esimerkiksi mediassa
- yksilön vastuu ryhmän jäsenenä
- prososiaalinen toiminta
- sosiaalipsykologian klassiset tutkimukset

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin.

7. Psykologinen tutkimus –verkkokurssi (PS7)***Tavoitteet***

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen yksin tai pienryhmässä
- oppii työskentelemään verkko-oppimisympäristössä
- saa valmiuksia arvioida kriittisesti mediassa esitettyjä psykologisia tutkimustuloksia
- hallitsee psykologian yo-kokeen tutkimustehtävien edellyttämiä taitoja (tutkimussuunnitelman kirjoittaminen, tutkimusten arviointi)

Keskeiset sisällöt

- tieteellisen tiedon tuntomerkit
- psykologia-tieteen tutkimusmenetelmä
- psykologisen tutkimuksen suunnittelu
- tutkimusongelman rajaaminen
- tutkimuksen teko käytännössä
- tutkimustulosten raportointi
- tutkimustiedon soveltaminen
- vertaispalautteen antaminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin.

7.2.17 Musiikki

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on merkittävä osa ihmisen kulttuuria. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Tehtävänä on tarjota elämyksiä, taitoja ja tietoja, jotka lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä ja rohkaisevat häntä elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Musiikinopetuksessa on keskeistä opiskelijan oma ilmaisu, luovuus, vuorovaikutustaidot ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen, ajattelu ja kyky oman toiminnan arviointiin kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja. Musiikin tuottaminen – laulaminen, soittaminen ja musiikillinen keksintä – ja kuunteleminen ovat opetuksen keskeisiä sisältöjä. Oppisisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilainen suuntautuminen ja lähtötaso. Musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Taideaineena musiikin tulee tukea ja luoda koulun kulttuuritoimintaa. Se on tärkeä osa koulun juhlia ja muita tapahtumia. Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija saa valmiuksia taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikin alalla ja median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Taideaineena musiikki tukee kuvataiteiden opiskelua tarjoamalla itseilmaisuuksiin musiikillisen näkökulman. Kursseilla käsitellään musiikin lisäksi ääniympäristöämme yleisesti sekä siihen vaikuttamista ja sen vaikutusta meihin.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja kykenee arvioimaan sitä sekä oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä musiikista
- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää tietojaan musiikin eri tyyleistä, lajeista ja historiasta
- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta ja toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa
- oppii ymmärtämään musiikin ja äänen merkitystä mediassa
- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa

- osaa asettaa musiikinopiskelulleen tavoitteita ja arvioida niiden toteutumista.

Aineenopettajan antama ohjaus

Musiikinopettaja pyrkii ohjaamaan opiskelijoita keskeisten musiikillisten kysymysten ääreen ja opastaa tietojen hankinnassa.

Musiikin kurssien itsenäistä suorittamista ei suositella. Luvan voi kuitenkin myöntää opettaja, jos opiskelijalla on musiikkioppilaitosopintoja tai muu musiikkiharrastus. Itsenäiseen suoritukseen vaadittavat tehtävät harkitaan tapauskohtaisesti harrastuneisuuden mukaan. Kurssien suoritustajärjestys on vapaa.

Arviointi

Musiikinopetus tarjoaa samanaikaisesti useita tapoja kehittää opiskelijoiden muusikkoutta ja musiikillista osaamista. Kukin opiskelija syventää musiikillisia valmiuksiaan sekä itsenäisesti että yhdessä ryhmän kanssa. Nämä musiikinopiskelun erityispiirteet edellyttävät jatkuvaa ja monipuolista arviointia, jolla suunnataan ja tarkennetaan oppimisprosessin kulkua. Arviointi tukee myönteisesti opiskelijan musiikillista edistymistä ja hänen musiikkisuhteensa syventymistä.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Opiskelijan itsearviointi on olennainen osa arviointia. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan. **Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.**

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

1. Musiikki ja minä (MU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää oman tapansa toimia musiikin alueella. Hän pohtii oman musiikkisuhteensa kautta musiikin merkitystä ihmiselle ja ihmisten väliselle vuorovaikutukselle. Hän tutkii omia mahdollisuuksiaan musiikin tekijänä ja tulkitsijana, kuuntelijana sekä kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan.

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin peruskäsitteiden tuntemusta käytännön

musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

Kurssilla etsitään yhteyksiä kuvataiteen ja musiikin välillä sekä pohditaan mahdollisuuksia musiikin kriittiseen kuluttamiseen.

2. Moniääninen Suomi (MU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja ja oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisen taidemusiikin vaikutuksia suomalaiseen musiikkikulttuuriin.

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman ilmaisun sekä kuuntelu- ja kommunikointivalmiuksien kehittämiseen. Sisältöjen tulee edustaa eri musiikinlajeja: populaari-, taide- ja perinnemusiikkia.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

3. Bändi (MU3)

Kurssin tavoitteena on kehittää yhteismusisointitaitoja käyttämällä perinteisiä bändisoittimia tai opiskelijoiden harrastuneisuuden mukaan myös muita soittimia. Kurssilla voidaan tehdä sovituksia valmiista kapaleista tai säveltää omaa musiikkia. Opiskelijat saavat halutessaan myös teoriaopetusta. Bändit esiintyvät koulun tapahtumissa. Hyväksytysti suoritetusta kurssista saa suoritusmerkinnän.

4. Musiikkiprojekti 1 (MU4)

Kurssin tavoitteena on toteuttaa musiikillinen kokonaisuus ryhmässä tai itsenäisesti. Se voi olla musiikkiäänite, ohjelmaa koulun juhliin tai pienimuotoinen konsertti. Musiikkiprojekti voi myös liittyä koulun kuvataideopintoihin tai näyttämötaiteisiin. Kurssin sisällöt muotoutuvat vuosittain opiskelijoiden kiinnostuksen kohteiden ja koulun tarpeiden mukaan.

Kurssiin voi kuulua itsenäistä työskentelyä, pienryhmätapaamisia ja yksilöllistä ohjausta. Hyväksytysti suoritetusta kurssista saa suoritusmerkinnän. Sen edellytyksenä on aktiivinen työskentely kurssiin vaadittavan tuntimäärän ajan.

5. Musiikkiprojekti 2 (MU5)

Katso Musiikkiprojekti 1:n kurssikuvaus.

6. Musiikkiprojekti 3 (MU6)

Katso Musiikkiprojekti 1:n kurssikuvaus.

7.2.18 Kuvataide

Lukion kuvataideopetuksessa opiskelija oppii tulkitsemaan, arvostamaan ja arvottamaan omaa ja muiden kuvallista kulttuuria. Kuvataideopetuksen tarkoituksena on kehittää opiskelijan ymmärrystä yhteiskunnan ja ympäristön visuaalisista ilmiöistä ja niiden merkityksistä. Omakohtainen taiteellinen työskentely antaa opiskelijalle mahdollisuuden taiteesta nauttimiseen, onnistumisen kokemuksiin ja itselle tärkeiden asioiden ilmaisemiseen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan mielikuvituksen, luovan ajattelun ja assosiaatiokyvyn kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan ja perustelemaan esteettisiä ja eettisiä arvovalintojaan omassa elämässä, kuvataiteessa, mediassa ja kulttuuriympäristössä. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taiteen merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Opetuksessa syvennetään visuaalisen kulttuurin yleissivistyksen perusteita ja luodaan riittävät edellytykset jatko-opinnoille.

Kuvataidelukion kuvataiteen opetuksessa opiskelija oppii kuvailmaisun ja kuvallisen ajattelun perusteet. Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen, ympäristön suunnittelu, arkkitehtuuri ja muotoilu kuuluvat kuvataiteen osaamiseen. Kuvallisen viestinnän kulttuuri- ja mediatekstien hallinta kuuluu kuvataiteen opetuksen sisältöihin. Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, jossa taidolliset ja tiedolliset sisällöt täydentävät toisiaan.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja arvottamaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria omassa elämässään ja yhteiskunnassa
- tuntee kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin keskeisiä käsitteitä ja osaa käyttää niitä taideteosten, visuaalisten viestien sekä omien ja toisten töiden tulkinnassa, arvioinnissa ja työskentelyprosessin kuvailussa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn ja itsearviointiin sekä yhteistyöhön
- tuntee nykytaidetta ja kuvataiteen historiaa
- ymmärtää mediakulttuuria ja sen vaikutusta ihmiseen ja yhteiskuntaan
- oppii mediatuotannon visuaalisen sisällön suunnittelua, tuottamista ja esteettistä arviointia
- tuntee arkkitehtuurin, muotoilun ja esinekulttuurin visuaalista kieltä ja historiaa
- **tiedostaa oman toimintansa vaikutukset luontoon, kulttuurimaisemaan, rakennettuun ympäristöön ja niitä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon**
- osaa käyttää ja arvostaa kulttuuripalveluja
- **oppii erilaisia visuaalisen tuottamisen työtapoja sekä kaksi- että kolmiulotteisessa toteutuksessa niin yksilö- kuin ryhmätyöskentelyssäkin**

- saa valmiuksia jatkokoulutukseen hakeutumiseen sekä tietoa visuaalisen alan ammateista.

Aineenopettajan antama ohjaus

Kuvataiteen kurssien tehtävät suoritetaan opettajan ohjauksessa oppituntien aikana. Opiskelija oppii arvioimaan edistymistään yhteiskritiikin ja itsearvioinnin avulla. Kurssin itsenäisestä suorituksesta sovitaan asianomaisen opettajan kanssa erikseen. Kurssit suositellaan suoritettaviksi numerojärjestyksessä. Kurssi KU1 on suoritettava ensin.

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on pitkäkestoista ja vuorovaikutteista. Arvioinnin tulee antaa tietoa opiskelijan edistymisestä ja samalla kannustaa häntä ilmaisemaan itseään rohkeasti ja luottamaan omaan kuvalliseen ilmaisuuksensa. Kuvataideopetuksen tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja. Arvioinnin kohteina ovat työprosessit, työskentelyn tulokset, sisällölliset, ilmaisulliset ja tekniset taidot ja kyky soveltaa teoretietoja omassa ilmaisussaan. Kuvataidekurssien arvioinnissa otetaan huomioon kuvalliset ja kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät, luonnokset, itsenäisesti suoritettavat tehtävät ja yleinen aktiivisuus. **Kursseilla KU2, KU3 ja KU5 arvioinnissa käytetään myös kirjallisia kokeita.**

Koulukohtaiset pakolliset ja syventävät kurssit arvioidaan numeroin, ja oppimäärän arvosana määräytyy suoritettujen kurssien arvosanojen keskiarvon perusteella. Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Koulukohtaiset pakolliset kurssit

1. Sommittelun ja väriopin perusteet (KU1)

Kurssilla tarkastellaan kuvan rakentamisen peruselementtejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii

- tuntemaan visuaalisen kulttuurin sisältöjä ja perusteita
- tiedostamaan kuvan peruselementtien merkityksen omassa työskentelyssään
- ymmärtämään värin merkityksen kuvallisessa viestinnässä
- orientoitumaan kuvataidelukion työskentelytapoihin.

Keskeiset sisällöt

- kuvan rakentamisen keinot: sommittelu, väri, liike, tila ja aika
- sommittelu: rytmi, jännite, rajausta ja tasapaino
- värioppi: värin ominaisuudet, värisekoitukset, taittaminen ja murttaminen, värikontrastit ja väriharmoniat

- tilan kuvaamisen keinot
- oma kuvallinen ilmaisu, piirtäminen, maalaaminen ja kolmiulotteinen työskentely

2. Eurooppalaisen taiteen historia ja kulttuurin tuntemus esihistoriasta uusklassismiin (KU2)

Kurssilla opiskelija tutustuu taiteen historiaan esihistoriallisesta ajasta uusklassismiin kirjallisuuden, kuvien ja omakohtaisen työskentelyn avulla. Kurssi niveltyy aihekokonaisuuteen kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on että opiskelija

- hahmottaa Euroopan kuvataiteen historian pääpiirteitä teemoittain ja kronologisesti kurssilla käsiteltävältä ajanjaksolta
- ymmärtää kuvataiteen sisältöjä ja ilmaisutapoja eri aikoina ja eri kulttuureissa
- ymmärtää kuvataiteen merkityksen yhteiskunnan peilinä.

Keskeiset sisällöt

- mitä taide on: taide yksilön ja yhteiskunnan kannalta ja erilaiset taidekäsitykset
- kuvan valta ja vallan kuva kulttuurissa
- eri aikakausien kulttuuristen merkitysten ja käsitysten ilmeneminen kuvataiteessa
- ihmisen ja tilan kuvaamisen muuttuminen (esimerkiksi aksonometria ja keskeisperspektiivi)

3. Eurooppalaisen taiteen historia 1800 ja 1900-luvuilla (KU3)

Kurssi tarkastelee eurooppalaista kuvataidetta ja arkkitehtuuria romantiikasta nykytaiteeseen luentojen, kuvien, kuva-analyysien ja omakohtaisen työskentelyn avulla. Kurssi niveltyy aihekokonaisuuteen kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on että opiskelija

- hahmottaa Euroopan kuvataiteen historian pääpiirteitä teemoittain ja kronologisesti kurssilla käsiteltävältä ajanjaksolta
- oppii tarkastelemaan taidehistorian ilmiöitä kriittisesti ja tulkitsemaan niiden sisältöjä, muotoja ja merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään
- tunnistaa ja osaa analysoida modernia ja jälkimodernia taidetta
- käyttää omassa ilmaisussaan taiteen tuntemustaan
- oppii työskentelemään itsenäisesti ja harjaantuu pohdiskelemaan, sanalliseen itsearviointiin.

Keskeiset sisällöt

- modernistinen ja jälkimodernistinen taidekäsitys
- kuvan tulkinta ja analysointi kuvallisin ja sanallisin keinoin
- analysointitavat kuten formalistinen, semioottinen, ikonografinen ja reseptioanalyttinen
- oma taiteellinen ja kuvallinen työskentely

4. Ihminen ja ympäristö (KU4)

Kurssi tarkastelee rakennettua ja luonnon ympäristöä. Mahdollisuuksien mukaan vieraillaan aihepiiriin sopivissa näyttelyissä, museoissa, muissa julkisissa tiloissa tai esimerkiksi muotoilijan työhuoneella.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on että opiskelija

- oppii muotoilun ja arkkitehtuurin perusteita, ilmaisutapoja, materiaalituntemusta, estetiikkaa ja suunnitteluprosesseja
- oppii ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa tekemään havaintoja eri näkökulmista, kuten esteettiseltä ja eettiseltä sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävänsä kehityksen kannalta
- oppii tarkastelemaan ympäristöä luonnonvaraisena, rakennettuna, sosiaalisena ja psyykkisenä ilmiönä sekä kulttuurisena viestinä
- ymmärtää yhteisö- ja ympäristötaiteen merkityksen ympäristösuunnittelussa ja laajemmin visuaalisessa kulttuurissa.

Keskeiset sisällöt

- tila käsitteenä: tilan kokeminen psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena paikkana
- arkkitehtuurin ja muotoilun peruskäsitteet: ekologia, ergonomia, estetiikka ja ekonomia, mittakaava, liike, tila, suhdejärjestelmät, rakenne, väri, muoto ja materiaali
- maisema, rakennus, esine ja taideteos materiaalisena, henkisenä, esteettisenä ja oman aikansa kulttuurihistoriallisena viestinä
- arkkitehtuuri ja muotoilu kulttuurisesti kestävänsä kehityksen ja talouselämän näkökulmasta
- mallintaminen, havainnekuvat, pienoismallit ja materiaalikokeilut
- pukeutumisen kulttuuriset merkitykset ja viestit sekä vaatteiden rooli identiteetin rakentamisessa

5. Suomalaisen taiteen historia (KU5)

Kurssi tarkastelee suomalaisen kuvataiteen ja arkkitehtuurin historiaa. Kurssi niveltyy aihekokonaisuuteen kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Suomen kuvataiteen historian pääpiirteitä teemoittain ja kronologisesti
- käyttää omassa ilmaisussaan taiteen tuntemustaan
- seuraa ja arvioi suomalaisen nykutaiteen ajankohtaisia ilmiöitä
- oppii käyttämään taiteen käsitteistöä tarkastellessaan ja arvioidessaan omia, muiden opiskelijoiden ja taiteen kuvia.

Keskeiset sisällöt

- suomalainen taide ja kulttuuri identiteetin ilmaisijana
- taidekuvan tulkinta ja analyysi kuvin ja sanoin
- oma taiteellinen työskentely
- museot ja taidenäyttelyt, arkkitehtuuriekskursiot

Koulukohtaiset syventävät kurssit

6. Media ja kuvien viestit (KU6)

Kurssilla opiskelija tutustuu kuvan merkitykseen mediassa. Käsitellään kuvajournalismia, mainontaa, populaarikulttuuria ja sarjakuvaa. Opiskelija analysoi mediakuvia eri näkökulmista. Tarkastellaan muun muassa sukupuolen ja vallan rooliin mediakuvastossa. Kurssilla opiskelija oppii graafisen suunnittelutyön perusteita ja ymmärtää visuaalisuutta tuotteistamisessa ja tuotemerkkien luomisessa. Kurssilla tutkitaan myös kuvataidekriittikää. Tietokonetta käytetään mahdollisuuksien mukaan.

7. Tavoitteena kuvataiteen jatko-opinnot (KU7)

Kurssilla opiskelija tutkii sisällön ja muodon suhteita ilmaisussaan. Kurssi syventää opiskelijan omaa kuvallista ja sisällöllistä ilmaisua kaksi- ja kolmiulotteisten harjoitustöiden avulla. Käsitellään sommittelun ja väriopin erityisongelmia. Kurssi on tarkoitettu abiturienteille.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on

- tukea opiskelijan kuvallisen ilmaisun kehittymistä
- antaa valmiuksia jatko-opintoihin.

Keskeiset sisällöt

- sommittelun ja väriopin kertaus
- sommittelun erityisongelmia
- oma taiteellinen työskentely
- taidelaitokseen pyrkimiseen liittyviä näkökohtia

8. Ulkoeurooppalainen taide (KU8)

Kurssilla tarkastellaan esimerkiksi Etelä-Amerikan, Afrikan, Intian, Kiinan ja Lähi-idän taiteen historiaa, kulttuuria ja nykytaidetta. Tutustutaan ulkoeurooppalaisiin taidekäsityksiin ja taiteen merkitykseen identiteetin muodostumiselle. Aiheita lähestytään luentojen, diojen ja omakohtaisen taiteellisen työskentelyn kautta. Mahdollisuuksien mukaan kurssilla vierailaan aihepiiriin liittyvissä näyttelyissä ja museoissa.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

9. Muotoilukurssi (KU9)

Tavoitteet

Kurssilla selvitetään mitä on muotoilu ja mitä tarkoittaa tuotekehitysprosessi. Minkälaista on muotoilijan työ ja mikä on muotoilijan rooli. Tutustutaan tuotteen kehityskaareen: miten tapahtuu muutos ideasta valmiiksi tuotteeksi ja mitä on tuotteistaminen. Hahmotetaan tuotteen elinkaari ja pohditaan kestäväää kehitystä. Tutustutaan termeihin estetiikka, ekologia, ekonomia ja ergonomia muotoilun yhteydessä. Puhutaan konseptisuunnittelusta, reunaehdoista ja markkinoinnista. Opitaan muotoilun perustaitoja; ongelmanratkaisua, kulttuurista ajattelua, taiteellista ilmaisua ja innovatiivista asennetta.

Keskeiset sisällöt

- ymmärtää, mistä tuotesuunnittelussa on kyse. Kurssilla työskennellään 2- ja 3-ulotteisesti
- tehdään yritys- ja museovierailuja
- tutustutaan muotoilun historiaan
- perehdytään käsitteisiin tuotekehitysprosessi ja konseptimuotoilu
- opiskelija oppii kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, muotoihin, väreihin ja materiaaleihin

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin.

10. Nykytaide oman työskentelyn lähtökohtana (KU10)

Kurssilla tarkastellaan nykytaidetta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii seuraamaan ja arvioimaan nykyaiteen ajankohtaisia ilmiöitä
- oppii ymmärtämään ja käyttämään nykyaiteen keinoja työskennellessään erilaisten ilmiöiden parissa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn.

Keskeiset sisällöt

- mitä nykyaide on: nykyaiteen taustalla vaikuttavat ilmiöt ja erilaiset taidekäsitykset
- nykyaide ja kulttuurien välinen vuorovaikutus, visuaaliset alakulttuurit
- oman produktion toteuttaminen
- näyttelyvierailut

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

11. Kuvataiteen lukiodiplomi (KU11)

Osallistuminen kuvataiteen lukiodiplomikurssille edellyttää, että kuvataiteen pakolliset kurssit KU1–KU5 on suoritettu. Kurssi on vuosittain toistuva valtakunnallinen kurssi, jonka tehtävät tulevat Opetushallituksesta. Opiskelija valitsee yhden tehtävän, jonka parissa hän työskentelee koko kurssin ajan. Tämän kurssin työhön liittyy prosessiportfolio, josta näkyvät työn edistyminen ja ideoiden kehittyminen. Opiskelija ei saa kurssilla opettajalta apua, vaan työskentelee itsenäisesti opettajan valvonnassa koulun tiloissa. Kurssiin kuuluu kirjallinen osuus.

Diplomityön arvioivat sekä ohjaava opettaja että ulkopuolinen asiantuntija. Työ arvioidaan asteikolla 1–5.

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

12. Kuvitus ja kirjansidonta (KU12)

Kurssilla opiskellaan kirjansidonnan ja kuvituksen perusteita. Kurssilla opiskellaan pääasiassa kirjansidonnan- ja ajan salliessa kuvituksen perusteita. Kurssilla tutustutaan käsityöläisyyteen yrittäjyyden muotona. Mahdollisuuksien mukaan vieraillaan kuvittajan työpajassa tai kirjansitomossa. Kestävän kehityksen ideologiaa toteutetaan suosimalla kierrätysmateriaaleja.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii

- suunnittelemaan ja sitomaan kirjan
- suunnittelemaan ja toteuttamaan oman kuvituskokonaisuuden.

Keskeiset sisällöt

- itsenäinen ja tavoitteellinen työskentely
- kirjansidonta taiteellisena käsityöläisyyden muotona
- kuvitus taiteenlajina

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7.2.19 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on edistää terveellistä ja aktiivista elämäntapaa sekä ohjata opiskelijaa ymmärtämään liikunnan merkitys fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Liikunnan myönteiset kokemukset vahvistavat psyykkistä vireystilaa ja jaksamista koulutyössä. Liikunnassa opiskelija ilmaisee itseään ja kokee elämyksiä. Se on toiminnallinen oppiaine, jossa kehitetään opiskelijoiden fyysis-motorisia ominaisuuksia sekä tuetaan heidän tasapainoista kasvuaan ja kehitystään. Liikunnan avulla vahvistetaan sosiaalisia taitoja ja yhteenkuuluvuutta, ohjataan vastuullisuuteen ja reilun pelin hengen ymmärtämiseen sekä hyviin tapoihin. Liikunnanopetus tukeutuu eettiseen ja esteettiseen arvopohjaan.

Fyysisen kunnon harjoittamisen ja seurannan avulla opiskelijaa ohjataan ymmärtämään hyvän kunnon merkitys jaksamiselle ja työkyvylle. Monipuolisella liikunnan opetuksella luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen.

Liikuntaa opetetaan monipuolisesti ottaen huomioon vuodenajat ja paikalliset olosuhteet. **Opetustiloina käytetään koulun liikuntasalia ja kuntosalia sekä Helsingin liikuntalaitoksia ja ulkoilualueita.** Opetusjärjestelyinä käytetään yksilö-, pienryhmä- sekä ryhmäopetusta. Suomalaisen liikuntakulttuurin perinteet otetaan huomioon valittaessa liikuntamuotoja. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille opetusta eriytetään yksilöllisten tarpeiden pohjalta. Opetuksen toteuttamisessa otetaan huomioon turvallisuus, monikulttuurisen oppilaslaitoksen erityistarpeet sekä uskonnollinen vakaumus.

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää taitojaan ja tietojään eri liikuntamuodoissa
- saa valmiuksia omaehtoiseen liikuntaharrastukseen
- osaa arvioida omaa fyysistä kuntoaan sekä asettaa itselleen tavoitteita
- toimii hyvien tapojen mukaisesti, noudattaa sovittuja sääntöjä sekä osaa liikkua luonnonarvoja kunnioittaen
- osaa työskennellä rakentavasti, turvallisesti ja vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä
- **saa myönteisiä elämyksiä oman kehonsa kokemisen kautta**
- **ymmärtää liikunnan visuaalisuuden.**

Liikunnanopetuksessa aktiivinen kansalaisuus on ennen kaikkea sisäistä yrittäjyyttä, jaksamista ja rohkeutta toimia erilaisissa ympäristöissä ja ryhmissä. Hyvinvointi ja turvallisuus kasvavat tiedon, taidon ja kunnon kohotessa. Opitaan liikkumaan eri välineillä ja eri elementeissä (lumesa, jäällä, vedessä, teillä, metsässä). Kestävään kehitykseen pyritään esimerkiksi liikkumalla luonnossa luonnonarvoja kunnioittaen. Ergonomisesti tarkoitustenmukaisten työtapojen opettelu säästää sekä omaa kehoa että ympäristöä.

Hyvien käytöstapojen opetteleminen ja soveltaminen kuuluu osana kulttuuriimme. Perinteisten liikuntamuotojen ja kansallisten liikuntalajien tuntemus syventää myös omaa kulttuuri-identiteettiä. Liikunnassa teknologiaa voidaan soveltaa esimerkiksi palautteen saamiseksi omasta suorituksesta (videointi, mittaukset, testit). Viestintä- ja mediaosaaminen harjaantuu erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, joissa tarvitaan monipuolista kehollista ja sanallista ilmaisua ja viestintää.

Aineenopettajan antama ohjaus

Liikunnan kursseja ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi, koska niihin kuuluu lajeja, jotka vaativat ryhmätyöskentelyä. Kurssien suoritusjärjestys on muutoin vapaa, paitsi että ennen lukiodiplomikurssia on neljä liikunnan kurssia oltava suoritettuna.

Arviointi

Liikunnan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus ja asennoituminen sekä taidot, tiedot ja toimintakyky. **Koulukohtainen syvenävä kurssi ja koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.**

Valtakunnalliset pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja taitoja ja tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua uusiin lajeihin. Tarvittaessa opetusta eriytetään opiskelijälähtöisesti. Kurssien suunnittelussa tulee ottaa huomioon vuodenajat niin, että pakollisten kurssien aikana pyritään harjoittamaan kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa. Opetuksessa tulee korostaa liikunnan vaikutusta terveyteen ja hyvinvointiin. Opiskelussa huomioidaan turvallisuus ryhmiä muodostettaessa.

1. Taitoa ja kuntoa (LI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- jatkaa peruskoulussa opittujen liikuntataitojen syventämistä ja harjoittamista
- saa ohjausta monipuoliseen liikuntaan
- saa myönteisiä liikuntakokemuksia
- tutustuu mahdollisuuksien mukaan uusiin liikuntalajeihin
- ymmärtää monipuolisen fyysisen kunnon harjoittamisen periaatteet ja toimii terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävästi.

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnon harjoittelu, oman fyysisen kunnon mittaaminen ja arviointi
- lihashuolto ja rentoutus
- sisä- ja ulkopalloilu, mailapelit
- voimistelu eri muodoissaan
- tanssi eri muodoissaan
- talviliikunta
- uinti ja vesipelastus
- yleisurheilu
- suunnistus ja luontoliikunta

2. Liikuntaa yhdessä ja erikseen (LI2)*Tavoitteet*

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa lajitaitojaan ja -tietojaan
- saa perustiedot kunto-ohjelman laatimiseen ja toteuttamiseen
- saa ohjausta henkilökohtaisen, terveyttä edistävän liikuntaharrastuksen aktivoimiseen
- oppii vastuulliseen toimintaan itsenäisesti ja ryhmässä
- oppii arvostamaan ja ylläpitämään terveyttä ja työkykyä
- kehittyä sosiaalisessa kanssakäymisessä.

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnon harjoittelu, lihashuolto ja rentoutus
- sisä- ja ulkopalloilu, mailapelit
- voimistelu eri muodoissaan
- tanssi eri muodoissaan
- talviliikunta
- kuntouinti ja vesiliikunta
- luontoliikunta
- jokin uusi liikuntalaji

Valtakunnalliset syventävät kurssit

Kurssien tavoitteena on opiskelijälähtöisyyden korostuminen, yhteistoiminnallisuuden edistäminen ja koulun yhteishengen vahvistaminen. Syventävien kurssin sisältöjen tarkentaminen tapahtuu opiskelijoiden kanssa yhdessä.

3. Virkisty liikunnasta (LI3)

Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Kurssi koostuu yhdestä tai useammasta liikuntamuodosta. Opettaja tarkentaa yhdessä opiskelijaryhmän kanssa kurssin sisällön.

4. Yhdessä liikkuen (LI4)

Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden yhteisiä liikuntaharrastuksia. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän yhteistoiminta. Kurssin sisältönä ovat vanhat tanssit tai jokin muu yhdessä toteutettava liikunta.

5. Kuntoliikunta (LI5)

Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan tehostaminen, oman kunnon kohottaminen ja seuraaminen sekä jatkuvan liikunnan harrastamisen merkityksen oivaltaminen. Opiskelijat laativat henkilökohtaisen liikuntasuunnitelman kurssille, joka toteutetaan sekä itsenäisesti että ryhmässä. Opettaja tarkentaa sisällön yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

Koulukohtainen syventävä kurssi

6. Nauti luonnosta (LI6)

Kurssin tavoitteena on tutustuttaa ne opiskelijat, jotka eivät tunne Helsinkiä ja sen lähiympäristöä, kaupungin tarjoamiin retkeilymahdollisuuksiin. Tavoitteena on turvallisuudentunteen ja yhteenkuuluvuuden lisääminen sekä yhteisten elämysten, myös visuaalisten, kokeminen. Retkeilyä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan kävellen, pyöräillen, meloen, ratsastaen, hiihtäen ja luistellen. Kurssi arvioidaan numeroin.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

7. Lumo (LI7)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu saamelaiseen kulttuuriin ja Lapin elinkeinoihin, esimerkiksi porotalouteen. Kurssilla vaelletaan luonnossa ja harjoitellaan eränkävijän taitoja. Kurssi pyritään integroidaan kuvataiteisiin tai biologiaan. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

8. Liikunnan projektikurssi (LI8)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija osallistuu ajankohtaiseen liikuntaprojektiin, kuten liikuntatapahtumaan, esitykseen, kilpailuun tai lasketteluretkkeen. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

9. Liikunnan lukiodiplomikurssi (LI9)

Kurssin tavoitteena, että opiskelija suorittaa liikunnan lukiodiplomin. Liikunnan lukiodiplomin suorittaminen edellyttää viittä suoritettua liikunnan kurssia, joista yksi on lukiodiplomikurssi. Liikunnan lukiodiplomin suoritus on osoitus oppilaan liikunnallisista kyvyistä, erityisosaamisesta sekä harrastuneisuudesta ja yhteistyötaidoista. Tarkat ohjeet diplomin suorittamisesta jaetaan kurssin alussa.

Erityisosaamisen näytön arvioivat sekä ohjaava opettaja että ulkopuolinen arvioija. Näyttö arvioidaan asteikolla 1–5.

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7.2.20 Terveystieto

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoitus on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Tämä osaaminen ilmenee tiedollisina, sosiaalisina, tunteiden käsittelyä ohjaavina, toiminnallisina, eettisinä sekä tiedonhankintavalmiuksina. Terveysosaamiseen kuuluu valmius ottaa vastuuta oman ja toisten terveyden edistämisestään. Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairautta sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena työ- ja toimintakykynä. Lukion terveystiedon opiskelussa terveyteen ja sairauksiin liittyviä ilmiöitä tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla. Tärkeää on myös terveyttä koskeva arvopohdinta.

Pakollisen kurssin aikana opiskelija perehtyy terveyteen ja sairauksiin vaikuttaviin tekijöihin kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyn sekä työ- ja toimintakyvyn edistämisen näkökulmasta. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien kehittäminen.

Syventävillä kursseilla perehdytään seikkaperäisemmin nuoren arkielämässään tarvitsemiin terveystietoresursseihin, terveystottumuksiin ja selviytymisen keinoihin sekä terveystietokysymysten käsittelyyn vastuullisen aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta. Terveyteen ja sairauteen liittyviä tekijöitä ja mahdollisuuksia vaikuttaa niihin tarkastellaan tutkimuksen, terveydenhuollon ammattikäytäntöjen, palvelujen sekä historiallisen ja yhteiskunnallisen kehityksen näkökulmasta.

Aktiivinen kansalaisuus merkitsee terveystiedon opetuksessa hyviä itsehoitovalmiuksia sekä vastuunottoa omasta ja toisten terveyden edistämisestä. Hyvinvointi ja turvallisuus näkyvät hyvien terveystottumusten oivaltamisena sekä turvallisuusnäkökohtien huomioon ottamisena kotona, vapaa-aikana ja työssä. Kestävä kehitys toteutuu terveyttä edistävien valintojen arvostamisessa opiskelijan omassa elämäntavassa ja ympäristössä.

Terveyskulttuuriin sisältyy historiallinen näkökulma ja terveyseroihin vaikuttavien tekijöiden ymmärtäminen maailmassa. Teknologisen kehityksen ilmiöitä tarkastellaan terveystietonäkökulmasta. Viestintä- ja mediaosaamista harjoitellaan perehtymällä terveyttä koskevan tiedonhankintamenetelmiin ja terveyttä koskevan kirjallisen ja kuvallisen viestinnän kriittiseen tulkintaan.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää työ- ja toimintakyvyn, turvallisuuden sekä sairauksien ehkäisyn ja terveyden edistämisen merkityksen
- osaa käyttää terveyden edistämiseen, terveyteen ja sairauteen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- ymmärtää sairauksien, erityisesti kansantautien ja tartuntatautien, ehkäisyn merkityksen ja tuntee niiden keskeisiä ehkäisy- ja hoitomahdollisuuksia yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- pohtii terveyttä koskevia arvokysymyksiä ja osaa perustella omia valintojaan ja oppii arvostamaan terveyttä voimavarana sekä edistämään terveyttä
- tuntee kansanterveyden historiallista kehitystä ja väestöryhmien välisten terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- tuntee terveyden- ja sosiaalihuollon peruspalveluja sekä kansanterveyteen liittyvää kansalaistoimintaa
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin sekä osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa ja erilaisia terveyskulttuuriin liittyviä ilmiöitä.

Aineenopettajan antama ohjaus

Pakollisen kurssin suorittamista suositellaan ennen syventäviä kursseja. Soveltava kurssi suoritetaan pakollisen ja syventävien kurssien jälkeen. Kursseja ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi oppiaineen arvioinnin pohjana olevien työskentelymenetelmien vuoksi, joita ovat ryhmätehtävät, toiminnalliset tehtävät, draama, keskustelut ja argumentaatio.

Arviointi

Arvioinnissa korostetaan terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ymmärtämistä ja soveltamista. Huomio kiinnitetään siihen, miten opiskelija osaa käyttää ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnin kohteena on opiskelijan valmius terveyttä ja sairautta koskevaan eettiseen arvopohdintaan ja taito perustella omia terveysvalintoja sekä taito arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Terveystiedon arvioinnissa voidaan käyttää kurssikokeita, yksilö- ja ryhmätehtäviä, esitelmiä, pienimuotoisia kartoituksia ja tutkimuksia sekä toiminnallisia tehtäviä. **Koulukohtainen soveltava kurssi voi vaikuttaa terveystiedon oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.**

Valtakunnallinen pakollinen kurssi

1. Terveyden perusteet (TE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn sekä työ- ja muuhun turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista omassa elämäntavassaan ja ympäristössään
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyn merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta sekä oppii pohtimaan niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja yhteiskunnassa
- tunnistaa terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveystietoon ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä terveystieteen näkökulmasta
- tuntee keskeiset terveyden ja sosiaalihuollon palvelut.

Keskeiset sisällöt

- työ- ja toimintakykyyn sekä turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä: ravitsemus, uni, lepo ja kuormitus, terveystietoon, mielenterveys, sosiaalinen tuki, työhyvinvointi, työturvallisuus, turvallisuus kotona ja vapaa-aikana, ympäristön terveys
- seksuaaliterveys, parisuhde, perhe ja sukupolvien sosiaalinen perintö
- kansantaudit ja yleisimmät tartuntataudit sekä niihin liittyvät riski- ja suojaavat tekijät sekä niihin vaikuttaminen
- sairauksien ja vammojen itsehoito, ensiapu ja avun hakeminen
- terveyserot maailmassa, terveyseroihin vaikuttaviin tekijöihin tutustuminen
- terveystietojen tiedonhankintamenetelmiä sekä terveyttä koskevan viestinnän, mainonnan ja markkinoinnin kriittinen tulkinta
- terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelujen käyttö, kansalaistoiminta kansanterveystyössä

Valtakunnalliset syventävät kurssit

2. Nuoret, terveys, ja arkielämä (TE2)

Kurssilla syvennetään pakollisen kurssin tavoitteita nuoren arkielämän terveystottumuksien ja selviytymisen keinojen osalta. Eri sisältöalueiden avulla tarkastellaan terveysongelmia selittäviä kulttuurisia, psykologisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niiden tulkintoja. Lisäksi perehdytään käsitykseen itsestä ja muista fyysisellä, psyykkisellä ja sosiaalisella tasolla. Erityisesti korostetaan terveyden ylläpitoon liittyvää vastuullisuutta. Työskentelyssä korostuvat arvopohdinta, yksilö- ja ryhmäharjoitukset, draama ja sosiaalisten taitojen harjoittelu sekä keskustelu- ja argumentaatiotaitoja kehittävät työmuodot.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan elämäänsä aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta
- osaa pohtia ja tarkastella terveyteen ja sairauteen liittyviä arvoja ja arvosuoksia
- osaa perustella omia valintojaan terveyden näkökulmasta ja arvioida elämäntapaan ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille
- osaa kuvata koettua terveyttä ja terveysongelmia selittäviä ilmiöitä ja niiden erilaisia tulkintoja.

Keskeiset sisällöt

- itsetuntemus, aikuistuminen, sosiaalisen tuen merkitys perheessä ja lähiyhteisössä
- vanhemmuuteen ja perhe-elämään valmentautuminen
- elämänilo, mielenterveyden ylläpitäminen ja jaksaminen, masennuksen ja kriisien kohtaaminen
- ruuan terveydelliset, kulttuuriset ja yhteiskunnalliset merkitykset sekä painonhallinta, terveysliikunta, syömishäiriöt
- fyysinen ja psyykinen turvallisuus, väkivallaton viestintä
- seksuaaliterveys
- terveysongelmia selittäviin kulttuurisiin, psykologisiin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja niiden tulkintoihin tutustuminen, esimerkiksi elämän mielekkyyden kokeminen, ruumiinkuva/kehollisuus, mielihyvä ja riippuvuudet nykyaikana
- tupakka, alkoholi ja huumeet yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmasta

3. Terveys ja tutkimus (TE3)

Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttaviin historiallisiin tekijöihin ja näkökulmiin, terveyden ja sairauden tutkimiseen sekä kuolleisuuteen ja sairastavuuteen liittyviin kehityslinjoihin. Kurssilla käsitellään myös terveydenhuollossa ja itsehoitona toteutettaviin tavallisimpiin tutkimuksiin, niiden tulosten tulkintaan ja johtopäätöksiin. Lisäksi perehdytään pakollisen kurssin tavoitteita syventäen terveydenhuollon eri käytäntöihin, terveyspalvelujen tarjontaan sekä yksilön asemaan terveyden- ja sairaudenhoidossa. Työskentelyssä korostuvat toiminnallisuus, tekemällä oppiminen, tutkiva oppiminen ja vierailukäynnit.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa pohtia kansanterveystieteen ja ehkäisevän terveydenhuollon kehityksen päälinjoja kansallisesti ja maailmanlaajuisesti
- osaa hankkia, arvioida ja tulkita terveyteen ja sairauksiin liittyvää tutkimus- ja arkitietoa

- toteuttaa pienimuotoisia terveysterveys-/terveyskäyttämiskartoituksia omassa opiskeluympäristössään
- osaa käyttää terveydenhuollon palveluja sekä tuntee asiakkaan ja potilaan oikeudet
- osaa pohtia ja arvioida teknologisen kehityksen merkitystä terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Keskeiset sisällöt

- terveyden edistämiseen, sairauksien tunnistamiseen ja ehkäisyyn liittyviä eri aikakausien menetelmiä
- terveyskäyttämisen ja koetun terveyden tutkiminen: fyysisen ja psyykkisen työ- ja toimintakyvyn mittaaminen, ergonomiamittaukset, työhyvinvointi ja siihen vaikuttavat tekijät
- terveydenhuollon ja hyvinvointipalvelujen käytäntöjä, asiakkaan ja potilaan oikeudet
- tutkimustiedon ja median terveydestä välittämien mielikuvien kriittinen lukutaito, medikalisaatio
- terveystottumusten arviointi ja seuranta sekä tutkimusten tekeminen

Koulukohtainen soveltava kurssi

4. Tekemällä terveeksi (TE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa soveltaa terveyteen liittyviä tietoja ja taitoja käytännössä
- osaa ottaa vastuuta sekä omasta että toisten hyvinvoinnista.

Keskeiset sisällöt

Opiskelija suunnittelee terveyteen liittyvän projektin ja sen toteutuksen sekä esittelee sen kirjallisesti opettajalle. Projekteina voivat olla esimerkiksi oma painonhallinta, tupakoinnin lopettaminen, terveyteen liittyvän tapahtuman suunnittelu ja toteutus koulussa sekä ”ajankohtaista terveydessä” -taulun ylläpito. Teemoina voivat olla vaihtuvat aihekokonaisuudet tai osallistuminen koulun ulkopuoliseen kurssiin. Kurssi suoritetaan pääsääntöisesti itsenäisesti ja aikataulu sovitaan projektin mukaan.

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä, ja se voidaan suorittaa vain, jos pakolliset ja syventävät kurssit on suoritettu.

7.21 Opinto-ohjaus

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalla on riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävä jatku-mo, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit tarjoavat opiskelijoille mahdollisuu-den hankkia perustiedot ja taidot, joiden varassa heidän on mahdollista suunnitella jatko-opintoja ja pohtia ammatillista suuntautumista. Valinta- tai muissa ongelmatilanteissa sekä päätöksentekotaitojensa kehittämiseksi opiskelijoiden tulee saada henkilökohtaista tai pienryhmäohjausta. Henkilökohtaisessa ohja-uksessa opiskelijan tulee voida keskustella opintoihinsa, koulutusvalintoihinsa sekä ammatti- ja urasuunnitteluunsa, tulevaisuuteensa ja elämäntilanteeseen-sa liittyvistä kysymyksistä. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus käsitellä pien-ryhmissä asioita, jotka ovat muiden opiskelijoiden kanssa jaettavissa olevia ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä.

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea ja auttaa erityistä tukea tarvitsevia opis-kelijoita myös opintoihin liittyvissä käytännön kysymyksissä.

Opinto-ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa itsenäisyyteen ja vastuulli-suuteen siten, että hän pystyy suunnittelemaan oman henkilökohtaisen opis-kelusuunnitelmansa, tunnistamaan opiskeluunsa liittyviä ongelmia ja etsimään tietoa, miten hän saa apua näihin ongelmiin. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy opiskelemaan täysipainoisesti koko lukion ajan, kykenee kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan sekä löytämään omat yksilölliset oppimisen ta-pansa ja vahvuutensa opiskelijana.

Opiskelijaa tulee ohjata hankkimaan tietoa ja hyödyntämään tieto- ja viestintä-teknologian tarjoamia mahdollisuuksia. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutus- ja ammatinvalintaan liittyvät hakuoppaat ja muut tieto-lähteet sekä osaa käyttää tietoverkoissa olevaa informaatiota itsenäisesti jat-ko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opiskelijaa tulee ohjata ja tukea elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa. Opiskelijan tulee saada ohjausta jatko-opintojen suunnittelussa ja päätöksen-teossa siten, että hänellä on tietoa opiskeluvaihtoehtoista lukion jälkeen ja et-tä hän tuntee toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulu-jen ja yliopistojen keskeisen koulutustarjonnan. Tarkoituksena on, että opiske-lijalla on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jäl-keen. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy ammatillisen suuntautumisen et-simisessä ja päätöksenteossa arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan tarkoituksenmukaisella taval-la ottaen koko ajan huomioon jatko-opintosuunnitelmansa.

Opinto-ohjauksen tehtävänä on välittää tietoa työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus tutustua eri ammatteihin ja työelämään sekä opiskeluun muissa oppilaitoksissa. Opiskelijaa tulee ohjata siten, että hän osaa etsiä tietoa muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla.

Opinto-ohjauksessa toteutuvat aihekokonaisuudet aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys, hyvinvointi ja turvallisuus, teknologia ja yhteiskunta sekä viestintä- ja mediaosaaminen.

Valtakunnallinen pakollinen kurssi

1. Koulutus, työ ja tulevaisuus (OP1)

Opinto-ohjauksen pakollisen kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa lukio-opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Kurssiin liittyen järjestetään tutustumista työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin.

Opinto-ohjauksen kurssilla tulee käsitellä kaikille opiskelijoille yhteisiä, lukio-opintoihin, ylioppilastutkintoon, jatko-opintoihin, ammatti- ja urasuunnitteluun liittyviä kysymyksiä sekä kulloinkin lukio-opintojen kannalta ajankohtaisia asioita.

Keskeiset sisällöt

- opintojen rakentuminen ja omien opiskelutaitojen kehittäminen
- itsetuntemus
- omien toimintamallien ja vahvuuksien tunnistaminen
- työelämä tietous
- ylioppilastutkinto
- ammatillinen suuntautuminen ja jatko-opintojen pohtiminen
- jatko-opintoihin hakeutuminen, **erityisesti visuaalisen ja muun kulttuurin alalle hakeminen**
- työelämään siirtyminen

Työtapoina käytetään luokkamuotoista opetusta, pienryhmäohjausta ja henkilökohtaista ohjausta. Kurssia ei suositella suoritettavaksi itsenäisesti. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

Valtakunnallinen syventävä kurssi

2. Opiskelu, työelämä ja ammatinvalinta (OP2)

Opinto-ohjauksen syventävän kurssin keskeisenä tavoitteena on lisätä opiskelijan opiskeluvalmiuksia, parantaa hänen itsetuntemustaan ja ohjata häntä perehtymään jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin kysymyksiin, joihin muussa ohjauksessa ei ole mahdollista syventyä. Kurssin puitteissa voidaan tutustua mahdolliseen jatko-opiskelupaikkaan.

Itsetuntemuksen syventämisellä pyritään laajentamaan opiskelijan käsitteitä häntä kiinnostavista ja hänelle sopivista koulutusaloista. Opiskelijan tietoja ja kokemuksia hänelle keskeisestä jatkokoulutus- ja työelämäalasta syvennetään mm. tutustumiskäynneillä. Kurssi voi painottua esimerkiksi kulttuurialaan. Kurssi voi sisältää tet-jakson, jonka aikana tutustutaan vähintään yhteen työpaikkaan ja jatkokoulutuspaikkaan. Kursilla tehdään oppimispäiväkirja, johon sisältyy raportti vierailuista. Perehdyttävistä aloista sovitaan kurssikohtaisesti. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suorituskirje.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

3. LUE 1 (OP23)

Lukemisen ja kirjoittamisen taitojen kehittäminen

LUE 1 -kurssi on tarkoitettu ensisijaisesti opiskelijoille, joilla on kielellisiä oppimisvaikeuksia.

Kurssin tavoitteena on tehostaa opiskelijan lukemisen ja kirjoittamisen taitoja, tukea häntä oman oppimistyylin löytämisessä, opiskelutaitojen parantamisessa sekä vahvistaa opiskelijan myönteistä minäkuvaa oppijana. Kurssilla voidaan tarvittaessa arvioida opiskelijan lukivaikeutta ylioppilastutkintoa varten.

LUE 1 -kurssi on koulukohtainen soveltava kurssi, ja se arvioidaan suorituskirjeellä.

4. LUE 2 (OP24)

Oppimisen taitojen syventäminen

LUE 2 -kurssi on tarkoitettu opiskelijoille, joilla on vaikeuksia vieraissa kielissä.

LUE 2 -kurssia voidaan muokata opiskelijoiden kulloistenkin tarpeiden mukaan. Kurssilla voidaan esim. kerrata kieliopin keskeisiä käsitteitä, etsiä keinoja sanaston opiskelun tueksi ja harjoitella luetun ymmärtämistä.

Kurssilla ei tehdä arviota lukivaikeudesta, vaan opiskelija ohjataan lukivaikeuden havaitsemisen jälkeen LUE 1 -kurssille.

LUE 2 -kurssista saa soveltavan kurssin suoritusmerkinnän.

5. MaTu (OP25)

Matematiikan tukikurssi

Matematiikan tukikurssi on suunnattu lyhyen matematiikan opiskelijoille, joilla on vaikeuksia matematiikan opiskelussa. Kurssi toteutetaan yhteistyössä lyhyen matematiikan aineenopettajan ja lukion erityisopettajan kesken. Kurssilla käydään läpi ryhmän tarpeiden mukaan matematiikan keskeisimpiä osa-alueita monipuolisesti havainnollistaen.

Kurssin tavoitteena on motivoida opiskelijaa kehittämään omaa matematiikan oppimistaan. Kurssilla opiskellaan työtapoja ja menetelmiä, joiden avulla opiskelija oppii hyödyntämään omia vahvuuksiaan ja omaa oppimistyyliään myös matematiikan opiskelussa. Tarkoituksena on myös selvittää syitä matematiikan vaikeuksiin ja pyrkiä poistamaan sekä ehkäisemään niitä.

MaTu-kurssi on koulukohtainen soveltava kurssi, ja se arvioidaan suoritusmerkinnällä.

6. ReTu (OP26)

Rentoutumisen tuki

ReTu-kurssi on tarkoitettu opiskelijoille, joiden opiskelua haittaa jännittäminen, pelko tai stressi ja jotka näiden syiden vuoksi ehkä alisuoriutuvat opinnoissaan. Kurssilla harjoitellaan erilaisia rentoutumismenetelmiä ja pohditaan rentoutumisen merkitystä oppimiselle.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää itselleen parhaiten sopivat rentoutumis- ja opiskelumenetelmät sekä oppii hyödyntämään opiskelussaan omia vahvuuksiaan ja oppimistyyliään.

ReTu -kurssi on koulukohtainen soveltava kurssi, ja se arvioidaan suorituserkinnällä.

7. Tutor-kurssi (OP7)

Tutor-kurssi antaa opiskelijoille valmiuksia toimia nuorempien opiskelijoiden opastajana sekä koulumme esittelijänä erilaisissa tilaisuuksissa. Kurssi sisältää luentojen ja harjoitusten lisäksi tutorina toimimisen. Hyväksytysti suoritettusta kurssista annetaan suorituserkintä.

8. Oppilaskuntatoiminnan kurssi (OP8)

Oppilaskuntatoiminnan kurssilla kehitetään omaa koulua vaikuttamalla koulun sisäisiin ja ulkoisiin hankkeisiin sekä uudistuksiin. Kurssi antaa opiskelijalle tietoa ja kokemusta yhteiskuntaelämässä toimimisesta. Kurssilaiset järjestävät lukuvuoden aikana koulussa erilaisia teemapäiviä, tempauksia ja tapahtumia. Kurssin suorittaminen vaatii aktiivista osallistumista sekä oppilaskunnan hallituksen kokouksiin että kokouksissa tehtyjen päätösten toteuttamista. Hyväksytysti suoritettusta kurssista annetaan suorituserkintä.

7.2.22 Piirustus ja maalaus

Helsingin kuvataidelukion piirustuksen ja maalauksen opetuksessa opiskelija oppii tuntemaan erilaisia tekniikoita ja valitsemaan niistä omaan taiteelliseen ilmaisuunsa sopivimmat. Kurssien tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään kuvailmaisussaan perinteisten tekniikoiden rinnalla muuttuvan kulttuurin, median ja teknologian luomia uusia mahdollisuuksia. Piirustuksen ja maalauksen kurssien tarkoituksena on antaa opiskelijalle keinot kuvallisen ilmaisun kautta osallistua ja ottaa kantaa kulttuurin kehittymiseen, kestävään kehitykseen ja yhteiskunnan turvallisuuteen sekä hyvinvointiin. Helsinki ja erityisesti Kallion kaupunginosa tarjoavat innostavan aiheympäristön piirustuksen ja maalauksen opiskeluun.

Piirustuksen ja maalauksen kursseilla käytetään yleisimmin tunnettuja välineitä ja työtapoja. Pääosin työskentely on yksilötyötä, koska opiskelija oppii kursseilla henkilökohtaisen kuvan tekemisen tekniikoiden hallintaa ja omaa persoonallista kuvailmaisua. Jokaiseen kurssiin kuuluu tehtäväkohtainen yhteiskritiikki, jossa opiskelija oppii kuvailmaisun käsitteiden hallintaa sekä oppii keskustelemaan kuvallisista tuotoksista ja arvioimaan niitä ja omaa työskentelyprosessiaan. Ryhmätyöt, näyttelyissä käynnit ja yhteistyö sidosryhmien kanssa ovat myös työtapoja kursseilla.

Opetuksen tavoitteet

Piirustuksen ja maalauksen opetus alkaa ympäristön havainnoinnilla. Opiskelija tutustuu piirustuksen ja maalauksen välineistöön ja tekniikoihin. Tavoitteena on auttaa opiskelijoita löytämään oma ilmaisunsa ja siihen sopivat työtavat. Rohkaistaan opiskelijaa tuomaan esille näkemyksiään kuvailmaisun sisällöllisissä ratkaisuissa. Kannustetaan häntä oma-aloitteiseen aiheiden etsintään henkilökohtaisin perustein.

Aineenopettajan antama ohjaus

Taideaineissa oppiminen on prosessi, joka perustuu opiskelijan ja opettajan väliseen vuorovaikutukseen. Kurssien itsenäinen suorittaminen ei ole suositeltavaa.

PM1 ja PM2 suoritetaan ensin, sen jälkeen voi kurssit valita vapaasti. PM6-kurssilla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa näyttelykokonaisuuden. Kurssi on tarkoitettu ensisijaisesti abiturienteille ja suositellaan suoritettavaksi ennen lukiodiplomikurssia.

Arviointi

Opettaja arvioi lopputuotoksen lisäksi työskentelyprosessia. Opiskelijaa ohjataan itsearviointiin sekä analysoimaan omaa kehittymistään esimerkiksi portfoliotyöskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena on opiskelijan onnistuminen tekemissään valinnoissa, jotka koskevat tekniikkaa, ideointia ja sisältöä. Arviointia annetaan yhteiskritiikeissä, ja kurssin lopussa opiskelija keskustelee henkilökohtaisesti opettajan kanssa tuloksista. Arvioinnissa pyritään kannustavaan kritiikkiin.

Koulukohtaiset syventävät kurssit arvioidaan numeroin, ja oppimäärän arvosana määräytyy suoritettujen kurssien arvosanojen keskiarvon perusteella. Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

1. Piirtämisen perusteet (PM1)

Erilaisia piirtimiä käyttäen perehdytään viivan ja valöörin käyttöön. Havaintotarkkuutta kehitetään piirtämällä mallista kohteita lähiympäristöstä. Tutkitaan esineiden muotoja, kasvojen mittasuhteita, sommitelmia ja näkymiä kuvapinnassa. Tutkitaan tilan esittämiseen vaikuttavia tekijöitä. Osa tehtävistä perustuu ideointiin mielikuvin. Kurssin tavoitteena on saada opiskelija ymmärtämään keskittyneen ja herkistyneen mielentilan merkitys taiteellisessa työskentelyssä. Arviointikriteereinä ovat tekninen taito, havainnoinnin tarkkuus, ideointikyky ja lopputulos.

2. Maalaamisen perusteet (PM2)

Perehdytetään opiskelija maalaamisen perusteisiin opettamalla akvarelli- ja peiteväritekniikoita. Värien sekoittamisen ja sivellintekniikan hallinnan avulla opiskelija etsii kuvailmaisuunsa sopivan värimaailman. Maalauksissa tutkitaan väripintojen suhteita, valo- ja varjoilmiöitä sekä erilaisia väriharmonioita kuvan sisällöllisen ilmaisun kannalta. Aiheita käsitellään tunnelmien, tunteiden, mielikuvituksen ja ympäristön havainnoinnin pohjalta. Harjoitellaan pelkistämistä ja rikastamista kuvallisessa esityksessä. Opiskelussa korostetaan kokonaisvaltaisen syventymisen merkitystä sekä työskentelyn että lopputuotoksen onnistumisessa. Arviointikriteereinä ovat maalauksellisuuden taju, värinkäytön persoonallisuus ja yleisvaikutelma.

3. Tekniikat ilmaisun tukena (PM3)

Erilaisia piirustus- ja maalaus- sekä materiaalitekniikoita yhdistelemällä etsitään kuvan sisältöön vaikuttavia tekijöitä. Tutkitaan nykyaiteen käytämiä kuvailmaisun välineitä. Kokeilemalla pyritään löytämään omaan ilmaisulliseen tavoitteeseen sopiva tekniikka. Uusina tekniikkoina ovat pastelli ja tempera. Harjoitellaan havainnoinnin ja mielikuvien pohjalta abstrahoitua ja abstraktia kuvailmaisua. Ilmaisun lähtökohtana voi olla tekijän omaan kulttuuriympäristöön, sen yhteiskunnalliseen ja yksilölliseen hyvinvointiin tai median maailmaan viittaava sisältö.

Arviointikriteereinä ovat tekniikoilla kokeilun ennakkoluulottomuus, ilmaisullinen voima ja persoonallinen ote. Arvioitavana on myös kuvan sisällön ja ilmaisun vastaavuus.

4. Ihminen (PM4)

Ihminen on oman kulttuurinsa mitta, mikrokosmos. Ihmisen kuvaaminen ja ihmisen kuvan merkitys nykyaiteen kielessä ovat kurssin keskeisiä sisältöjä. Kurssilla tutkitaan mittasuhteiden, muotojen ja liikkeen merkitystä ihmisen kuvaamisessa. Ihmistä käsitellään kuvissa yksinään ja ryhmissä sekä realistisesti että käyttäen eri tyyllilajeja. Tekniikoita vaihdellen etsitään aiheeseen sopivia näkökulmia. Arviointikriteereinä ovat ihmisen kuvaamisen taito, persoonallinen ilmaisu ja sisällöllinen syvyys.

5. Öljymaalauk (PM5)

Öljyväriä ilmaisuvälineenä käyttäen etsitään omaa ilmaisukieltä ja identiteettiä. Perehdytään öljyväreiden ominaisuuksiin ja maalaustekniikan perinteisiin ja perusteisiin. Tutustutaan myös nykypäivän tapaan käyttää öljyväriä uutta luoden ja perinteitä rikkoen. Arviointikriteereinä ovat maalauksellisuus, materiaalin taju ja persoonallinen ilmaisu ja sisältö.

6. Teematyöskentelyn kurssi (PM6)

Opiskelijaa kannustetaan itsenäiseen työskentelyyn ja oman sisällöllisen lähtökohdan etsimiseen. Kurssilla opiskelija tekee yhdellä tai usealla tekniikalla teossarjan. Tutkitaan niitä tekijöitä, jotka tekevät sarjasta kokonaisuuden. Opiskelijaa ohjataan persoonalliseen ilmaisuun sekä aiheen käsittelyssä että tekniikassa ja kannustetaan tutkimaan myös nykyaiteen ilmaisukeinoja. Omasta työskentelystä kootaan prosessiportfolio. Arviointikriteereinä ovat työskentelyn itsenäisyys, tuotoksen omaperäisyys sekä ilmaisun ja materiaalien osuva valinta ja prosessin kuvaus.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

7. Sarjakuvatyöpaja (PM7)

Opitaan tekemään sarjakuvia käsin piirtämisen ja analysoinnin kautta. Kurssilla harjoitellaan sarjakuvan piirtämisen tavallisimpia tekniikoita lyijykynällä ja tusseilla. Kurssilla tutustutaan harjoitustöiden avulla mustavalkoisen sarjakuvan perusteisiin ja keinoihin sekä tehdään lopputyölehti, jossa on jokaisen tekemä sarjakuvanovelli. Tarkastellaan kriittisesti ja avoimesti omia ja muiden tekemiä sarjakuvia. Kurssi ei vaadi aiempaa kokemusta. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suorituserkintä.

8. Elävän mallin piirustus (PM8)

Median luoma stereotyyppinen ihmiskuva luo vääristyneitä mielikuvia ihmisvartalosta. Elävän mallin piirustuksen kurssin tavoitteena on oikeista näitä median tarjoamia mielikuvia ja edistää realistisen käsityksen muodostumista ihmisvartalosta ja omasta identiteetistä. Kurssilla piirretään alastonmallia. Tutkitaan ihmisen vartaloa levossa ja liikkeessä. Havainnosta piirtäminen edistää myös keskittymiskykyä ja siten mielen hyvinvointia. Arviointikriteerinä ovat havainnon herkkyyks ja tarkkuus ihmisen kuvaamisessa sekä ilmaisun omaperäisyys ja tuoreus. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suorituserkintä.

7.2.23 Kuvanveisto

Helsingin kuvataidelukion kuvanveiston opetuksessa opiskelija kehittää tilantajuaan ja avaruudellista hahmotuskykyään. Hän oppii myös tulkitsemaan, arvottamaan ja arvostamaan omaa ja muiden kuvallista kulttuuria veistotaiteen kautta. Kolmiulotteisia töitä tehdessään hän oppii määrittelemään muotoja ja niiden suhteita. Omakohtainen taiteellinen työskentely veistoksen parissa antaa opiskelijalle mahdollisuuden kokea onnistumisen elämyksiä ja mielihyvää taiteen tekemisestä. Kursseilla käytetään ilmaisun kannalta tarkoituksenmukaisia materiaaleja, välineitä ja työstimistöpoja. Opiskelija tutkii materiaalien ominaisuuksia, luonnetta, rakennetta ja niiden suhdetta muotoon ja sisältöön. Työprosessiin kuuluvat oleellisena osana suunnittelun merkityksen ymmärtäminen ja oman toiminnan arvioiminen. Näiden perustana on pohtiva opetuskeskustelu. Kuvanveistokurssit ovat työpajaluonteisia.

Opetuksen tavoitteet

Kuvanveiston opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja arvottamaan kuvanveistotaiteita eri kulttuureissa
- tuntee kuvanveistotaiteen keskeisiä käsitteitä ja osaa käyttää niitä omien ja toisten töiden tulkinnessa, arvioinnissa ja työskentelyprosessin kuvailussa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn ja itsearviointiin sekä yhteistyöhön
- oppii itsenäiseen, kokeilevaan ja tutkivaan työskentelyyn sekä erilaisien projektien avulla myös ryhmätyöhön suurten kokonaisuuksien luomiseksi
- pyrkii työssään käyttämään myös kierrätysmateriaaleja ja oppii ymmärtämään kestäväen kehityksen merkityksen
- ymmärtää kuvanveistotaiteen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa, eri kulttuureissa ja historian eri aikakausina
- tuntee nykytaidetta ja kuvanveistotaiteen historiaa
- tiedostaa oman toimintansa vaikutukset luontoon, kulttuurimaiseen ja rakennettuun ympäristöön
- oppii hakemaan ja käyttämään hyväkseen hakemaansa tietoa.

Aineenopettajan antama ohjaus

Opiskelijaa kannustetaan seuraamaan omaa työskentelyään oppimispäiväkirjan tai portfolion avulla, ja häntä ohjataan etsimään ja käyttämään omassa työprosessissaan tarvitsemaansa tietoa. Opiskelija tarvitsee ohjausta koko ajan työn edistyessä, siksi kuvanveiston kurssija ei voi tenttiä.

Suoritusjärjestys on vapaa. KO2- ja KO3-kursseja suositellaan 2. ja 3. vuoden opiskelijoille. Opiskelijaa ohjataan suhtautumaan omaan työhönsä kriittisesti. Omaperäisten ideoiden syntymistä tuetaan ohjaamalla erilaisten lähdeaineistojen tutkimiseen ja innoituksen etsimiseen.

Arviointi

Arvioinnin kohteina ovat työprosessit, työskentelyn tulokset, sisällölliset, ilmaukselliset ja tekniset taidot ja kyky soveltaa teorian tietoa omassa ilmaisussa. Kuvanveiston tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja. Kuvanveistokurssien arvioinnissa otetaan huomioon portfoliot, yksilö- ja ryhmätehtävät, luonnokset ja yleinen aktiivisuus. Koulukohtaiset syventävät kurssit arvioidaan numeroin, ja oppimäärän arvosana määräytyy suoritettujen kurssien arvosanojen keskiarvon perusteella. Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korrattavasti.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

1. Malli, muotti ja valu (KO1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii kolmiulotteista ajattelua ja havainnointia
- oppii saven ja kipsin käsittelyä ja osaa valaa kipsimuotin ja valmistaa pystin sekä reliefin
- tutustuu eri maiden kuvanveistotaiteisiin eri aikakausina
- oppii erilaisia kipsin käsittelytapoja sekä työ- että viimeistelyvaiheissa
- tuntee vastuunsa jättemateriaalien asianmukaisesta hävittämisestä ja ymmärtää suojauksen merkityksen.

Keskeiset sisällöt

Kurssin pääpaino on veistoksellisuuden löytämisessä ja materiaalien hallinnassa. Valon merkitystä muodon ilmentäjänä opiskellaan veistosten avulla. Harjoitustöiden yhteydessä perehdytään muun muassa saven ominaisuuksiin ja työstämistapoihin sekä kipsimassan valmistamiseen. Kurssin aikana tutustutaan kuvanveistotaiteen historiaan ja syvennytään klassiseen länsimaiseen ja alkuperäiskansojen kuvanveistoon.

2. Valo, varjo ja veistos (KO2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii havainnoimaan kolmiulotteista muotoa ja rakentamaan yksinkertaisia perusrakenteita
- ymmärtää veistoksen luonteen tilaa hahmottavana taidemuotona
- ymmärtää suunnittelun merkityksen taiteellisessa työskentelyprosessissa.

Keskeiset sisällöt

- aiheen käsittely
- oman veistosproduktion toteuttaminen
- valo, varjo ja liike sekä illusorisuus ja kolmiulotteisuus veistoksessa
- paperiveistokset
- aineettomuus, käsitetaide ja nykytaide

3. Kokeileva kuvanveisto (KO3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää omaa ilmaisuaan kolmiulotteisen muodon alueella omien lähtökohtiensa pohjalta
- oppii koon, muodon ja materiaalien keskinäisten suhteiden vuorovaikutusta ilmaisussa
- ymmärtää yhteiskunnallisten, henkisten ja esteettisten arvojen merkityksen julkisissa veistoshankkeissa
- oppii työskentelemään itsenäisesti ja harjaantuu pohdiskelemaan sanalliseen itsearviointiin.

Keskeiset sisällöt

- oman veistosproduktion toteuttaminen
- puu- ja kivimateriaalien veistäminen perinteisillä työtavoilla
- veistomateriaalien pintakäsittelyt ja niiden synnyttämät vaikutelmat
- kierrätysmateriaalit
- minimalismi, käsitetaide ja ympäristötaide

Koulukohtainen soveltava kurssi

4. Lasimaalaus (KO4)

Lasimaalauksen kurssilla sovelletaan opittuja sommittelun ja väriopin taitoja ja harjaannutaan abstraktiin ajatteluun ja pelkistämiseen. Kurssilla kerrataan taidehistoriaa suurten lasimaalattujen ikkunoiden osalta: perehdytään esimerkiksi goottilaisten kirkkojen ja nykytaiteen lyijylasi-ikkunoihin. Suunnitellaan ja valmistetaan värillisistä laseista lasimaalaus käyttäen sekä lyijylasi- että tiffany-tekniikkaa. Lasia leikataan lasiveitsillä

ja upotetaan lyijykiskoon tai liitetään kokonaisuudeksi kuparifolionauhalla eli tiffanylla. Työtavat ovat perinteisiä, mutta samassa työssä käytetään soveltaen kahta toisistaan poikkeavaa tekniikkaa.

Koska kurssi on työpajaluonteinen ja edellyttää pitkäjänteistä työskentelyä, se soveltuu parhaiten viikonloppukurssiksi. Kurssi soveltuu kaikille, mutta parhaiten niille, jotka ovat käyneet KU2-kurssin. Kurssi arvioidaan numeroin.

7.2.24 Valokuvaus

Helsingin kuvataidelukion valokuvauksen kursseilla opiskelija oppii jäsentämään todellisuutta valokuvailmaiselle ominaisin keinoin ja käyttämään tarvittavaa tekniikkaa. Opiskelija saa perustiedot ja -taidot valokuvauksen ilmaisukeinoista ja optisen kuvanmuodostuksen tekniikasta. Opiskelijaa ohjataan näkemään valokuvaus kuvallisen ajattelun, itseilmaisun, tutkimisen ja esittämisen keinona, havainnoimaan ympäristöään ja hahmottamaan valon, tilan ja ajan suhteita.

Opiskelija tutustuu valokuvauksen historian pääpiirteisiin, valokuvan rooliin kulttuurin ja teknologian kehityksessä. Opiskelijaa rohkaistaan oman työskentelyn kautta tutkimaan valokuvan ja kuvataiteen vuorovaikutusta sekä perehtymään valokuvan eri käyttötarkoituksiin ja muotoihin taiteen ja median kentässä. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan, arvioimaan ja tulkitsemaan erilaisia valokuvaviestejä sekä pohtimaan omaa viestintää valokuvan keinoin.

Työskentelyssä korostetaan vastuullista toimintaa niin työturvallisuuden liittyvissä seikoissa kuin ympäristölle haitallisen jätteen käsittelyssäkin. Kurssien yhteydessä pyritään luomaan kontakteja yhteiskunnassa toimiviin valokuvaa hyödyntäviin tahoihin, esimerkiksi alan yrittäjiin, julkaisutoiminnan ammattilaisiin ja taiteilijoihin. Valokuvaus voi myös tarjota aineksia julkaisutoimintaan liittyviin kursseihin, kuten taittokurssiin sekä koulun eri oppiaineiden yhteisiin projekteihin. Monialaisissa projekteissa opiskelija voi kehittää ja hyödyntää valokuvaopinnoissa kartuttamia tietoja ja hankkimaansa osaamista muun muassa kulttuurisiin ilmiöihin ja identiteetin tutkimiseen, media- ja viestintäteknologiaan sekä väriin, valoon ja optiikan ilmiöihin liittyvissä töissä.

Valokuvakursseilla käytettäviä työtapoja ovat teorialuennot, opetuskeskustelu, laiteopetus, demonstraatiot, itsenäinen työskentely yksin tai ryhmässä sekä opintokäynnit.

Opetuksen tavoitteet

Valokuvauksen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii jäsentämään ympäröivää todellisuutta valokuvailmaiselle ominaisin välinein
- oppii käyttämään tarkoituksenmukaisesti optisen kuvanmuodostuksen tekniikkaa ja valokuvauksen ilmaisukeinoja oman ilmaisunsa välineenä
- harjaantuu näkemään valokuvauksen kuvallisen ajattelun, itseilmaisun, tutkimisen ja esittämisen keinona, havainnoimaan ympäristöään sekä hahmottamaan valon, tilan ja ajan suhteita
- tuntee valokuvauksen historian pääpiirteet ja eri käyttötarkoituksia ja lajeja
- oppii arvioimaan ja tulkitsemaan erilaisia valokuvaviestejä

- saa tietoa valokuva-alasta, mediatuotannoista ja jatko-opiskelumahdollisuuksista
- oppii hyödyntämään valokuvaosaamistaan koulun oppiaineiden yhteisissä projekteissa ja muissa opinnoissa
- osaa käyttää paikallisia valokuvakulttuuripalveluja.

Aineenopettajan antama ohjaus

Opiskelijaa kannustetaan seuraamaan omaa etenemistään oppimispäiväkirjan tai portfolion avulla. Opettaja voi tukea tätä toimintaa järjestämällä kurssin mittaan tilaisuuksia pohtia ja tarkastella omaa edistymistään ja esille nousseita kysymyksiä.

Valokuvakurssit 1, 2 ja 3 on suoritettava tässä järjestyksessä. VAL1-kurssin tenttiminen on mahdollista, jos opiskelija on hankkinut vastaavat tiedot ja taidot muualla ja voi osoittaa sen näytetöin ja hyväksytyllä koesuorituksella. Kurssit VAL4 ja VAL5 edellyttävät kolmen ensimmäisen kurssin suorittamista. Kurssille VAL6 osallistuminen edellyttää KU3- ja KU4- sekä VAL1- ja VAL2-kurssien suorittamista. Myös kurssit VAL3 ja VAL4 suositellaan suoritettavaksi ennen kurssia VAL6.

Kursseilla VAL4 ja VAL5 opiskelija voi suorittaa osan tunneista oppituntien ulkopuolella, jos se on projektin kannalta välttämätöntä ja siitä sovi- taan erikseen. Myös viikonlopputyöskentely voi näillä projektiluontoisilla kursseilla olla vaihtoehto.

Opettaja voi valokuvakurssien ohella suositella Photoshop- ja taitto- kurssin suorittamista median lukiodiplomin (ELO8) pohjakursseiksi va- lokuvauksen jatko-opintoja suunnitteleville opiskelijoille.

Arviointi

Arvioinnin tavoitteena on olla vuorovaikutteista sekä opettajan, opiskeli- jan että ryhmän kesken. Sen tarkoitus on rohkaista kuvataiteellisten il- miöiden sanalliseen pohtimiseen ja itsearviointiin. Vuorovaikutteisessa arvioinnissa perehdytään opiskelijan henkilökohtaiseen edistymiseen, työn haastavuuteen ja toteutuksen tarkoituksenmukaisuuteen. Arvioin- nin kohteena ovat sekä työprosessi että työn tulokset, valokuvauksen tekniikan ja ilmaisun keinojen käyttötaito. Kunkin kurssin alussa täs- mennetään kurssikohtaiset arviointiperusteet. Arviointiin vaikuttaa opis- kelijan tuntityöskentelyssä osoittama aktiivisuus.

Koulukohtaiset syventävät kurssit arvioidaan numeroin, ja oppimäärän arvosana määräytyy suoritettujen kurssien arvosanojen keskiarvon pe- rusteella. Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

1. Valokuvauksen peruskurssi (VAL1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii valokuvauksen perustekniikkaa ja käsitteistöä
- oppii löytämään kameran rakenteesta ja toiminnasta omaa ilmaisuaan tukevat valinnat
- oppii laboratoriotekniikan mahdollisuudet vaikuttaa omaan ilmaisuun
- osaa toimia vastuullisesti ja ottaa huomioon työturvallisuuden muun muassa ongelmajätteiksi luokiteltujen kemikaalien ja materiaalien käsittelyssä.

Keskeiset sisällöt

- valokuvauksen perustekniikka ja käsitteistö
- kuvausharjoitukset pienryhmissä ja itsenäisesti
- mustavalkokuvan valmistus filmin kehityksestä valmiiseen vedokseen
- valokuvailmaisun perusilmiöt: valo, rajausta, tila, sommittelu, hetki, aika, liike

2. Valokuvataide (VAL2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa valokuvahistorian camera obscurasta digitaaliseen valokuvaan sekä valokuvan asemaa kulttuurisessa vuorovaikutuksessa
- tutkii valokuvan olemusta tulkitsemalla ja analysoimalla
- ymmärtää kuvarinnastusten vaikutuksen ilmaisuun
- hahmottaa digitaalisen ja filmipohjaisen valokuvauksen eroavaisuuksia ja ominaispiirteitä ja kehittyä kuvan valmistajana kummassakin ympäristössä
- oppii löytämään valokuvauksen menetelmiä oman ilmaisunsa monipuolistajina
- tunnistaa hyvän vedoksen ominaisuuksia valokuvassa.

Keskeiset sisällöt

- valokuvauksen historia: valokuvauksen keskeiset kehitysvaiheet ja tyylisuunnat
- tekniikan ja ilmaisun syventävät harjoitukset sekä perinteisessä että digitaalisessa ympäristössä
- valokuva-analyysi, kuvarinnastusten ja -montaasien vaikutus kuvaviestintään
- mediateknologian hyödyntäminen

3. Valokuvasarjat (VAL3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tulkitsemaan valokuvan ilmaisuja kuvasarjan osana
- tutustuu journalistiseen ja sarjalliseen kuvakerrontaan
- pohtii samanaikaisen ja ajassa etenevän kuvasarjan eroja ja ominaispiirteitä
- tutustuu mediakerronnan tyylilajeihin ja vaikutusmekanismeihin.

Keskeiset sisällöt

- valokuvasarja, reportaasi tai kuvaessee sekä ääntä ja kuvaa yhdistävä kuvasarja dioin tai tietokoneella
- kuvallinen jatkuvuus kerronnassa, kuvien vuorovaikutus
- värikuvauksen perusteet: valo ja väri, värilämpötila ja valkotasapaino, väri-ilmaisu
- kuvan, äänen ja ajallisen keston suhteet ajassa etenevän kuvasarjan ilmaisussa

4. Värivalokuvaus (VAL4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa valokuvailmaisuaan värin maailmassa
- pohtii värien merkitystä sekä kulttuurisessa, psykologisessa että visuaalisessa kontekstissa
- oppii hallitsemaan värin vaikutusta valokuvan viestiin ja sommiteluun
- oppii näkemään valon, varjon ja heijastusten värejä
- harjaantuu havainnoimaan sävyjä ja vivahteita sekä ympäristössä etätyöstämissään kuvissa
- tutustuu valokuvan värinmuodostuksen menetelmiin ja teknologiaan
- oppii värinhallintaa kuvanvalmistusprosessissa
- tutustuu eri värijärjestelmiin.

Keskeiset sisällöt

- värin näkeminen ja väriajattelu
- spektraalinen, harmoninen sekä additiivinen ja subtraktiivinen kolmi-värijärjestelmä
- väri-ilmaisuun keskittyvät kuvausharjoitukset
- värinhallinta kuvanvalmistusprosessissa

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

5. Valokuvauksen kokeileva muotokuvakurssi (VAL5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu projektiluontoiseen työskentelyyn, jossa toimitaan ryhmänä luovan ongelman parissa
- pohtii muoto- ja henkilökuvan ominaisuuksia ja mahdollisuuksia
- tutkii valon ja valaisun luonnetta ja keinoja ilmaisussa
- oppii studiokuvauksen perusasioita: valaisua, studiokaluston käyttöä, tilanteen ja mallin ohjausta ja kontaktin luomista sekä projektin organisointia.

Keskeiset sisällöt

- harjoitustyöt opiskelijan hallitsemalla tekniikalla: mustavalko- tai vä-rivedos, polymeeri-, dia- tai digitaalikuva
- jokin kokeileva valokuvaus- tai vedostusmenetelmä, esim. solarisaa-tio, syanotypia, ruskovedos, valomaalaus, monivalotus
- studiokaluston laiteopetus: valaisimet, heijastimet, kohdistuvan ja heijastuvan valon mittaussuunnitelmat ja studiokamerat
- valaisun periaatteita studiossa ja vallitsevassa valossa
- muoto- ja henkilökuvan ominaisuuksia, persoonallisuuden havain-nointi, kuvattavan kohtaaminen ja vuorovaikutus mallin kanssa

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suorituserkintä.

6. Ympäristötaide ja valokuva (VAL6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu ympäristötaiteen estetiikkaan, ajatusmaailmaan ja toiminta-tapoihin
- arvioi omaa elämäntapaansa, ympäristösuhdettaan ja vallitsevia suuntauksia tulevaisuuden näkökulmasta
- käyttää valokuvan mahdollisuuksia ympäristötaiteessa
- tutustuu projektiluontoiseen työskentelyyn, jossa toimitaan ryhmänä luovan ongelman parissa.

Keskeiset sisällöt

- ympäristötaiteen teoria ja valokuvan soveltavat ilmaisukeinot
- elämyksellinen työskentely viikonloppuna maastossa
- mustavalko- ja/tai vä-rivedos
- näyttelytasoisten vedosten valmistaminen opiskelijan hallitsemalla tekniikalla
- näyttelykokonaisuuden suunnittelu ja rakentaminen

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7. ImageOn valokuvaa ja grafiikkaa (VAL7)**Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu valokuvan ja grafiikan yhdistämisen tuomiin mahdollisuuksiin
- oppii valmistelemaan valokuvan painolaattaa varten tietokoneella
- käyttää hyväkseen kuvailmaisussaan valokuvaa, valotettavaa kuvaa (piirrosta tms), digitaalista kuvankäsittelyä sekä grafiikan vedostusmenetelmiä
- tutustuu polymeegravyyriä ja ImageOn tekniikkaa käyttävien taiteilijoiden tuotantoon

Keskeiset sisällöt

- ImageOn-tekniikka laatan valmistuksesta vedostamiseen
- valokuvan yhdistäminen muuhun valotettavaan materiaaliin sekä grafiikan vedostusmenetelmiin
- digitaalisen kuvankäsittelyn yhdistäminen perinteisiin materiaaleihin vedospaperista painoväreihin

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

8. Portfoliokurssi (VAL8)**Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tekee sekä sähköisen että perinteisen portfolion omista kuvistaan ja teoksistaan
- ymmärtää edustavan portfolion merkityksen omien teostensa esittelyssä
- oppii esittelemään vakuuttavasti omia taiteellisia tuotoksiaan valokuvista veistoksiin
- esittelee itsensä kuvien tekijänä ja persoonana sekä sanoin että kuvin

Keskeiset sisällöt

- portfolion valmistamiseen tarvittava tietokoneohjelma sekä muu tarvittava materiaalin hallinta
- omien teosten ja itsensä valokuvaaminen persoonallisesti ja vakuuttavasti
- piirrosten ja maalausten saattaminen sähköiseen muotoon
- portfolion graafisen asun yhtenäisyyteen, persoonallisuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen pyrkiminen

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä

7.2.25 Elokuva

Helsingin kuvataidelukion elokuvaopetus tukee erityisesti lukion viestintä- ja mediaosaamisen tavoitteita. Elokuvaopetuksessa opiskelija saa perustiedot ja -taidot liikkuvan kuvan ilmaisukeinoista, historiasta ja tekniikasta ja löytää elokuvan mahdollisuudet esittämisen, tulkitsemisen ja itseilmaisun välineenä. Opiskelija perehtyy elokuvan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheisiin.

Elokuvakurssien pääasiallisena työtapana on videotekniikalla tehtävien elokuvaprojektien kautta oppiminen. Lisäksi työskentelytapoina ovat teorialuennot, laiteopetus, opetuskeskustelut, elokuvien ja videoiden katselu, analyysitehtävät ja opintokäynnit esimerkiksi media-alan tapahtumissa, oppilaitoksissa tai tuotantoyhtiöissä. Opiskelija oppii tuntemaan liikkuvan kuvan eri käyttötarkoituksia, tyyllilajeja ja rakenteita. Hän suhtautuu elokuvaan ja videoihin paitsi nauttien ja eläytyen myös kriittisesti ja kykenee erittelemään sanallisesti kokemuksiaan. Hän kiinnittää tietoisesti huomiota elokuvailmaisun elementteihin.

Elokuvan kursseilla opiskelijoita kannustetaan yhteistoiminnalliseen oppimiseen. Elokvateos syntyy vuorovaikutteisena prosessina, jossa työryhmän jokaisen jäsenen toiminta vaikuttaa teoksen elokuvallisiin ja viestinnällisiin arvoihin. Työryhmä ohjataan määrittämään omat tavoitteensa projektissa ja seuraamaan niiden toteutumista prosessin eri vaiheissa.

Kursseilla pohditaan elokuvan asemaa kulttuurisessa ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa sekä elokuvien vaikutusta kulttuuri-identiteettiin. Elokvaprojektin teemoissa ja projektin toteuttamisessa kannustetaan aktiiviseen kansalaisuuteen ja vuorovaikutukseen ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Käsitellään tekijän vastuuta median vaikutuksista. Elokvaprojektit tehdään ryhmätyönä oppitunneilla ja aiheesta riippuen myös oppituntien ja koulun ulkopuolella. Opiskelijat voivat osallistua myös taiteiden välisiin ja muihin integroiviin projekteihin koulussa tai koulun ulkopuolella. Työtavoissa korostetaan turvallisuutta ja kestävästä kehitystä.

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa perustiedot elokuvan ilmaisukeinoista ja keskeisistä käsitteistä
- oppii tuntemaan liikkuvan kuvan eri käyttötarkoituksia, tyyllilajeja ja rakenteita
- jäsentää todellisuutta elokuvalle ominaisin keinoin
- tutkii liikkuvan kuvan ja äänen sommittelua suhteessa aikaan
- tutustuu elokuvanteon prosessiin suunnittelusta toteutukseen
- oppii kuvaus-, valaisu-, äänitys- ja editointitekniikan
- oppii soveltamaan mediateknologiaa omassa ilmaisussaan

- pystyy tuottamaan audiovisuaalisia mediatekstejä ja syventämään ilmaisullista osaamistaan sisällöntuottamisessa ja viestien välittämisessä
- oppii vuorovaikutustaitoja, kykenee aloitteelliseen ja luovaan työskentelyyn ryhmässä ja projektin suunnitelmalliseen aikataulutukseen ja toteuttamiseen
- syventää elokuvallisten viestien tulkinta- ja vastaanottotaitoa
- oppii mediakriittisyyttä vastaanottajana
- oppii arvottamaan ja arvostamaan elokuvaa taiteena sekä sen kulttuurihistoriallista merkitystä
- osaa käyttää elokuvakulttuuripalveluja sekä ymmärtää elokuvataiteen merkitystä monikulttuurisessa vuorovaikutuksessa
- löytää elokuvan mahdollisuudet opiskelun, esittämisen ja tutkimisen, yhteiskunnallisen vaikuttamisen sekä itseilmaisun välineenä
- ymmärtää tekijän vastuun median vaikutuksista
- saa tietoa elokuva-alasta, ohjelmatuotannosta, tekijänoikeuksista, audiovisuaalisten alojen ammateista ja jatko-opiskelumahdollisuuksista.

Aineenopettajan antama ohjaus

Syventävät elokuvakurssit 1, 2, 3 ja 4 on suoritettava numerojärjestyksessä, ellei ole hyväksyttävää syytä poiketa järjestyksestä. Hyväksyttävä syy voi olla esimerkiksi aiemmat opinnot tai kurssin sijoittuminen kurssitarjottimessa opiskelijan kannalta hankalasti. Poikkeavasta järjestyksestä on neuvoteltava opettajan kanssa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. ELO1-kurssi tulee aina suorittaa ensimmäisenä, koska siinä opitaan ilmaisun ja tekniikan perusteet sekä koulun käytänteet tila- ja laitekysymyksissä.

Kurssien alkupuoli on kaikille yhteistä opetusta, joka vaatii ehdottoman läsnäolon. Kurssien loppupuoli on useimmiten suureksi osaksi pienryhmätyöskentelyä. Projektin ja laitetilanteen mukaan voi osan kurssien loppupuolen tunneista suorittaa oppituntien ulkopuolella. Tästä on kuitenkin aina sovittava etukäteen opettajan kanssa. Kursseilla voi olla viikonlopputyöskentelyä erikseen sovittaessa. Esimerkiksi kuvausvaiheessa tämä voi olla tarkoituksenmukaisin vaihtoehto.

Soveltava ELO5-kurssi voidaan suorittaa missä tahansa opintojen vaiheessa. Kurssilla valmistettavan käsikirjoituksen voi toteuttaa elokuvaksi ELO2-, ELO3- tai ELO4-kurssilla.

Soveltavalle ELO6-kurssille suositellaan pohjaksi ELO1- ja ELO2-kursseja tai VAL1-kurssia. Mikäli osallistujia joudutaan karsimaan, etusijalla ovat eniten ELO- ja VAL-kursseja suorittaneet. Työpajaluontoinen ELO6 sisältää aina viikonlopputyöskentelyä.

Kursseja ei pääsääntöisesti voi suorittaa itsenäisesti. Hyvin perustellusta syystä tästä voidaan tehdä poikkeus, jos opiskelija on osoittanut hallitsevansa tarvittavat taidot kurssin suorittamiseen sekä esittänyt työsuunnitelman ja aikataulun opettajalle etukäteen. Opiskelija dokumentoi elokuvan tekoprosessin esimerkiksi portfolion avulla.

Arviointi

Kunkin kurssin alussa täsmennetään kurssikohtaiset arviointiperusteet. Opiskelijaa kannustetaan itsearviointiin. Oma edistymistään hän voi seurata esimerkiksi oppimispäiväkirjan avulla ja muilta saadun palautteen perusteella. Arviointiin vaikuttaa aktiivisuus työskentelyprosessiin osallistumisessa.

Harjoitustöiden tuloksia arvioitaessa kiinnitetään huomiota elokuvien sisältöön, elokuvailmaisun elementtien käyttöön, teknisiin taitoihin sekä kykyyn soveltaa teorian tietoa omaan ilmaisuun. Arvioinnissa otetaan huomioon kuvalliset ja kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät sekä yleinen aktiivisuus.

Koulukohtaiset syventävät kurssit arvioidaan numeroin, ja oppimäärän arvosana määräytyy suoritettujen kurssien arvosanojen keskiarvon perusteella. Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

1. Elokuvakerronnan perusteet – dokumentti (ELO1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu elokuvailmaisun perusteisiin ja keskeiseen sanastoon
- oppii erittelemään dokumenttielokuvien rakennetta, muotoa ja sisältöä
- oppii perusteet kuvaamisesta ja editoinnista
- tutustuu elokuvan työprosessiin tuottamalla yhdessä muiden kanssa lyhyen dokumenttielokuvan
- harjaantuu mediakriittisyyteen.

Keskeiset sisällöt

- elokuvakerronnan perusteet, elokuvan kieli ja ilmaisutekijät, perusanasto
- dokumenttielokuvien rakenteen, sisällön ja muodon analyysiä
- laiteopetus (kamera, mikrofonit, valot, editointilaitteet), tarkoituksenmukaiset tekniset valinnat
- ennakosuunnittelu ja visualisointi
- vaikuttaminen dokumenttielokuvan keinoin
- dokumenttiprojektin toteutus

2. Fiktiivinen elokuva (ELO2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee elokuvataiteen historian keskeisiä suuntauksia ja lajityyppejä
- osaa analysoida sanallisesti ja kuvallisesti fiktiivisten elokuvien dramaturgista rakennetta, muotoa ja sisältöä sekä elokuvan keinoja
- tutustuu elokuvatuotantoprosessiin ja tuotantoryhmän työtehtäviin fiktiivisen lyhytelokuvaprojektin muodossa
- oppii vuorovaikutustaitoja projektin visualisoinnissa ja toteutusvaiheessa
- ymmärtää elokuvataiteen merkitystä kulttuurisessa vuorovaikutuksessa.

Keskeiset sisällöt

- katsaus elokuvataiteen historiaan
- elokuvailmaisun ja -tekniikan syventävä tutkiminen: kuvaus, valaisu, äänimaailma, dramaturgisia malleja, leikkaustapoja
- elokuva-analyysin harjoittelu
- elokuvatuotannon vaiheet ideasta elokuvaksi: idea, synopsis, käsikirjoitus, kuvakäsikirjoitus, tuotannon suunnittelu, työnjako, lavastus ja puvut, esiintyjän ilmaisu, valaisu, äänisuunnittelu ja äänitys, harjoitukset, kuvaus, editointi, äänileikkaus ja jälkikäsittely
- fiktioprojektin toteutus

3. Animaatiotyöpaja (ELO3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää animaation periaatteen
- tutustuu perinteisiin animaatiotekniikoihin, animaatioelokuvan lajeihin ja animaatiolle ominaisiin elokuvallisiin mahdollisuuksiin katsoamalla ja kokeilemalla
- oivaltaa liikkeen ja keston suhteita, oppii määrittämään animaation ajoitusta
- tutustuu animaatiotuotantoon toteuttamalla pienryhmässä oman animaatioprojektin raaputus-, piirros-, pala-, esine-, nukke- tai vaha-animaationa.

Keskeiset sisällöt

- miten liikkeen illuusio syntyy
- animaatioelokuvan lajit ja ilmaisukeinot
- tuotannon vaiheet ideasta animaatioksi huolellisen ennakosuunnittelun avulla: tarina, hahmot, lavasteet, kuvakäsikirjoitus
- animaation kuvaustekniikka ja valaisu, editointivaiheen mahdollisuudet, ääni-ilmaisu
- animaatioprojektin toteutus

4. Syventävä elokuvailmaisu (ELO4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu elokuvan ja videotaiteen keinoihin nykytaiteessa
- seuraa ja arvioi elokuvan ajankohtaisia ilmiöitä
- ymmärtää liikkuvan kuvan ja äänen mahdollisuudet taiteellisessa prosessissa, tutkimisen välineenä sekä ajatuksien ja tunteiden ilmaisussa
- toteuttaa syventävänä lopputyönä elokuvan, videoinstallaation, käsikirjoituksen tai muun elokuvaan liittyvän kirjallisen tai kuvallisen esityksen, jonka tyyli tai käyttötarkoitus on vapaasti valittavissa.

Keskeiset sisällöt

- esimerkkejä vaihtoehtoisesta liikkuvasta kuvasta: kokeellinen elokuva, videotaide, videoinstallaatio, liikkuva kuva muun taiteen osana
- elokuvan ja muiden taiteiden vuorovaikutus, intertekstuaalisuus
- elokuvan ja liikkuvan kuvan ajankohtaiset ilmiöt
- syventävä tekniikkaopetus, joka liittyy omaan projektiin
- vapaavalintaisen elokuvaprojektin toteutus
- elokuvan opiskelumahdollisuudet eri taide- ja viestintäalojen oppilaitoksissa ja korkeakouluissa

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

5. Elokuvakäsikirjoitus (ELO5)

Kurssilla tutustutaan elokuvan suunnittelun vaiheisiin ideasta käsikirjoitukseksi. Opetellaan fiktiokäsikirjoittamisen niksejä ja elokuvan dramaturgisen kokonaisrakenteen hahmottamista kirjoitusharjoitusten, elokuva-analyysien ja luentojen avulla. Opitaan synopsiksen ja treatmentin käyttö käsikirjoituksen työstössä ja käsikirjoituksen ulkoasu. Harjoitellaan rakentamaan henkilöitä ja kohtauksia, kirjoittamaan dialogia ja hyödyntämään elokuvan keinoja monipuolisesti käsikirjoituksessa.

Tavoitteena on oppia analysoimaan ja purkamaan tarinarakenteita ja elokuvallisia keinoja. Kurssi sopii myös niille kirjoittamisesta kiinnostuneille, joilla ei ole muita elokuvaopintoja. Kurssilla yksin tai pienryhmässä tehty käsikirjoitus voidaan haluttaessa toteuttaa ELO2-, ELO3- tai ELO4-kurssilla. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suorituserkintä.

6. Kokeellinen 16 mm:n elokuva (ELO6)

Kurssilla tutustutaan liikkuvan kuvan taiteeseen ja elokuvan teon perusteisiin filmitekniikkaa käyttäen. Työpajaluonteisella kurssilla hyödynnetään avantgardistien perinnettä jatkavaa, kokeellisen elokuvan tekijöiden

elvyttämää handprocessing-tekniikkaa. Elokuvat kuvataan 16 mm:n kameralla, kehitetään negatiivit itse sangoissa ja leikataan leikkauspöydässä tai jatkotyöstetään DV-työasemassa. Lopputuloksena on "vanhanaikainen" mustavalkoinen filmi naarmuineen ja roskineen. Kurssilla tehdään ryhmätyönä esimerkiksi perinteinen mykkäelokuva tai kokeellinen elokuvaruno. Osallistujat valitaan suoritettujen elokuva- ja valokuvauskurssien määrän perusteella. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7. Elokuvan projektikurssi (ELO7)

Kurssilla toteutetaan elokuvaan liittyvä projekti. Projekti voi olla oppiaineita integroiva, tai se voidaan tehdä yhteistyössä esimerkiksi kulttuurilaitosten, yritysten, muiden oppilaitosten, yhteisöjen tai kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Kunkin projektin tavoitteet ja sisällöt määritellään erikseen. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

8. Median lukiodiplomi (ELO8)

Kurssin aikana suoritetaan median lukiodiplomi. Kurssi on vuosittain toistuva valtakunnallinen kurssi. Lukiodiplomityön lisäksi kurssiin kuuluu prosessiportfolio tehtävineen. Opettaja valvoo työskentelyprosessin etenemistä. Lukiodiplomityön opiskelija tekee itsenäisesti. Median lukiodiplomikurssia varten tulee olla suoritettuna neljä pohjakurssia, joista pakollinen on Johdatusta mediaan (OY7). Muita mahdollisia kursseja ovat kaikki elokuvakurssit, kaikki multimedian kurssit, kaikki valokuvauksen kurssit, Median kuvat (KU6), Sarjakuvatyöpaja (PM7) tai opettajan kanssa erikseen sovittavat kurssit.

Diplomityön arvioivat sekä ohjaava opettaja että ulkopuolinen media-alan asiantuntija. Työ arvioidaan asteikolla 1–5.

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7.2.26 Grafiikka

Kuvataidelukion grafiikan opetuksessa opiskelija oppii käyttämään taiteilijoiden yleisimmin käyttämiä grafiikan tekniikoita omassa kuvallisesa ilmaisussaan. Kursseilla aiheet voidaan valita oman tai vieraan kulttuurin alueelta. Aiheet voivat myös käsitellä opiskelijan omaa tai yhteiskunnan käsitystä ajastamme.

Opetuksen tavoitteet

Grafiikan kurssien tavoitteena on, että opiskelija oppii grafiikan eri tekniikoita. Opiskelija oppii itsenäisesti valitsemaan sopivan tekniikan kuvan sisällön ja oman taiteellisen ilmaisunsa tueksi.

Aineenopettajan antama ohjaus

Grafiikan kurssit 2, 3 ja 4 suoritetaan numerojärjestyksessä. Kurssin GR1 voi suorittaa milloin vain. Kursseja ei voi suorittaa itsenäisesti. Kursseilla opiskelija oppii tunnistamaan omat graafiset kykynsä.

Arviointi

Kurssilla arviointia tapahtuu jatkuvasti työn edetessä. Kurssin lopussa pidetään yhteiskritiikki. Arviointikriteereinä ovat tekniikan hallinta, työskentelyn omatoimisuus, kuvan ulkoinen muoto ja rakenne sekä kuvan sisällölliset tekijät. Koulukohtaiset syventävät kurssit arvioidaan numeroin, ja oppimäärän arvosana määräytyy suoritettujen kurssien arvosten keskiarvon perusteella. Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosaan vain korottavasti.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

1. Kohopainomenetelmät (GR1)

Kurssilla opitaan kohopainomenetelmistä linoleikkaus ja vesiväripuupiirros. Linoleikkaukset toteutetaan sekä yhdellä että useammalla laatalla, vesiväripuupiirros yhdellä. Töistä otetaan useita toisistaan poikkeavia värivedoksia. Arviointikriteerinä ovat tekniikan hallinta ja kuvailmaisun ilmeikkyyys.

2. Metalligrafiikan perusteet (GR2)

Kurssilla opiskelija oppii metalligrafiikan työtavat, joiden avulla syntyy kuva laatalle. Opiskelija oppii seuraavat metalligrafiikan tekniikat: etsa-

us-, akvatinta- ja kuivaneulatekniikat. Kurssilla opitaan vedosten tekeminen. Kokeilemalla erilaisia värivaihtoehtoja vedoksissaan opiskelija oppii värin käytön merkityksen kuvan sisällön tukena. Kurssilla tutustutaan grafiikan historiaan diakuvien ja luennon avulla. Arviointikriteereinä ovat tekniikan hallinta, värin käytön oivaltavuus, kuvan taiteellisuus ja sisältö.

3. Väri, viiva ja valööri metalligrafiikassa (GR3)

Kurssille tullessaan opiskelija osaa etsaus- ja akvatintatekniikat. Kurssilla hän tekee metalligrafiikan teoksen kahdella laattalla. Opiskelija oppii uudenlaisia akvatintan työtapoja ja käyttää kahta laattaa työn valöörias- teikon ja värivaihtelujen tukena. Arviointikriteereinä ovat tekniikan hallinta, kuvan taiteellinen ja tekninen toteutus sekä kuvan sisältö.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

4. Metalligrafiikalla kokeilua (GR4)

Kurssille tullessaan opiskelija on suorittanut vähintään grafiikan kurssin 2. Kurssilla opiskelija oppii uusia tekniikoita: avosyövytyksen, pehmeäpohjan, chine coléen, carborundumin ja monotypian. Tavoitteena on oppia tekemään metalligrafiikkaa luovalla tavalla. Kurssilla opitaan käyttämään eri tekniikoita ennakkoluulottomasti ilman täsmällistä alku- luonnostelua. Opiskelija oppii suhtautumaan työhönsä luovasti etenevänä prosessina kokeilujen pohjalta.

Arviointikriteerinä ovat luovuus, ennakkoluuloton työskentely ja tekniikoiden hyödyntäminen omassa taiteellisessa työskentelyssä. Oman työn kuvallinen sisältö on myös arviointikohteena. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

5. ImageOn, valokuvauksen ja grafiikan integroiva kurssi (GR5)

Kurssilla opiskelija oppii tekniikan, jonka avulla valokuvasta tehdään grafiikan menetelmin monistettava laatta. Opiskelijalta edellytetään, että valokuvauksen kurssit 1 ja 2 sekä grafiikan kurssi 2 on suoritettu. Hän oppii soveltamaan aikaisemmin oppimaansa ja hyödyntää taitojaan uuden tekniikan opinnoissa. Kurssilla perehdytään myös tietokoneavusteisen kuvankäsittelyn perusteisiin: skannaukseen, värierotteluun ja sävyhallintaan.

Arviointikriteereinä ovat tekniikan hallinta, kuvankäsittelyntaito, idean kehittäminen prosessi, kuvan taiteellisuus ja tekniikan hyödyntäminen kuvan sisällössä. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7.2.27 Keramiikka

Helsingin kuvataidelukion keramiikan opetuksessa opiskelija oppii käyttämään keramiikkatyön valmistukseen liittyviä ratkaisuja oman kolmiulotteisen ilmaisunsa välineenä niin taiteellisessa työskentelyssä kuin käyttökeramiikan suunnittelussa ja toteutuksessakin. Opiskelija oppii tulkitsemaan, arvostamaan ja arvottamaan keraamisia tuotteita ja taide-teoksia. Omakohtainen työskentely antaa opiskelijalle mahdollisuuden nauttia saven työstämisestä ja antaa onnistumisen kokemuksia. Opetuksessa käytetään turvallisia työtapoja.

Opetuksen tavoitteet

Keramiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu savenkäsittelytekniikoihin, sekä käsinrakennuksen tekniikoihin että valumuotilla valamiseen
- tutustuu erilaisiin savilaatuihin
- perehtyy erilaisiin pinnanväritys-, kuviointi- ja koristelutapoihin
- tutustuu keskeisiin työvälineisiin
- sisäistää keramiikkatyön valmistuksen vaiheet savesta keraamiseksi esineeksi.

Aineenopettajan antama ohjaus

Opettaja tukee opiskelijan kehitystä ja itsearviointia kurssin kuluessa keskustellen ja kannustaen. Luokan vuorovaikutteisessa ilmapiirissä opiskelijoilla on mahdollisuus pohtia ja tarkastella omaa edistymistään ja kysyä epäselvissä asioissa apua.

Keramiikan kurssit 1–3 suoritetaan numerojärjestyksessä. Jos opiskelijalla on ennestään kokemusta savitöistä, voi opettaja oman harkintansa mukaan antaa opiskelijalle luvan poikkeavaan suoritusjärjestykseen. Keramiikkakursseja ei voi suorittaa itsenäisesti.

Arviointi

Arvioinnin kohteina ovat työprosessit, työskentelyn tulokset, sisällölliset, ilmaisulliset ja tekniset taidot ja kyky soveltaa tietoa omassa ilmaisussa. Arvioinnissa otetaan huomioon tehtävät, luonnokset, tuntiaktiivisuus ja harrastuneisuus. Arviointi on pitkäkestoista ja vuorovaikutteista. Se antaa tietoa opiskelijan edistymisestä ja kannustaa ilmaisemaan itseään rohkeasti ja luottamaan omiin kykyihin. Arviointi kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja. KR3-kurssilla arvioinnin apuna käytetään oppimispäiväkirjan tapaista kirjallista ja kuvallista tuotosta projektityökurssista.

Koulukohtaiset syventävät kurssit arvioidaan numeroin, ja oppimäärän arvosana määräytyy suoritettujen kurssien arvosanojen keskiarvon perusteella. Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

1. Käsinerakennustekniikat (KR1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy keramiikan käsinerakennusmenetelmiin: muovailemiseen, levytekniikkaan ja makkaratekniikkaan
- saa teoreettista tietoa sekä käytännön kokemusta erilaisista keraamisista materiaaleista, työvälineistä ja lasitteista
- hallitsee erilaisia viimeistely- ja koristelumenetelmiä
- sisäistää keramiikkatyön valmistuksen vaiheet savesta keraamiseksi esineeksi
- sisäistää turvalliset menettelytavat käsiteltäessä terveydelle haitallisia materiaaleja.

Keskeiset sisällöt

- työturvallisuusluento
- makkaratekniikka
- levytekniikka
- muovaaminen
- esineiden viimeistely, kuivaus, lasittaminen sekä poltot

2. Valutekniikat (KR2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu kipsiin keramiikan apuvälineenä
- oppii valmistamaan kolmiulotteisen savimallineen ja yksiosaisen muotin
- oppii valamaan esineitä valutekniikalla
- oppii ottamaan huomioon tuotesuunnittelun näkökohdat omassa suunnittelussaan
- harjaantuu toiston kautta käytettäviin työmenetelmiin.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla valmistetaan pääsääntöisesti yksiosainen eli päästävä valumuotti ja mahdollisesti kaksiosainen muotti (esimerkiksi korvamuotti). Muotteja käyttämällä valmistetaan pieniä 4–15 kappaleen sarjoja. Kun viimeisteltävänä on useita samanlaisia esineitä, opiskelijalle muodostuu prosessista selkeämpi kuva toistettaessa samoja työvaiheita useasti.

Muotilla tuotettuja esineitä on myös helpompi käyttää kokeilevasti lasitusvaiheessa.

3. Keramiikan projektityö (KR3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii arvioimaan omaa osaamistaan ja resurssejaan työhön
- oppii aikatauluttamaan keraamisen prosessin
- arvioi omaa prosessiaan kirjallisen ja kuvallisen selvityksen avulla
- syventää aikaisemmilla keramiikan kursseilla oppimiaan tietoja ja taitoja.

Keskeiset sisällöt

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa keraamisen tuotteen tai tuotekokonaisuuden. Projekti voi painottua tuotesuunniteluun tai taiteeseen. Projektityöhön kuuluu pienimuotoinen kirjallinen selvitys työn eri vaiheista aikatauluineen. Selvityksessä havainnollistetaan työskentelyprosessia luonnosten avulla, ja se sisältää myös itsearviointia. Dokumenttia käytetään arviointikeskustelussa apuna.

Koulukohtainen soveltava kurssi

4. Raku-keramiikka (KR4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu perinteiseen japanilaiseen polttomenetelmään sekä teorias-
sa että käytännössä
- saa kuvan raku-tekniikan historiasta ja kytkennästä tee-seremoniaan
- syventää omaa ilmaisuaan taidekeramiikan keinoin.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla valmistetaan karkeasta shamottipitoisesta savesta esineitä, jotka lasituspolttetaan ulkona kaasuuunissa. Kaasupolton jälkeen työt savustetaan. Tuloksena on yllätyksellisiä ja uniikkeja töitä.

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7.2.28 Tekstiilitaide

Kuvataidelukion tekstiilitaiteen opetuksessa opiskelija tutustuu taide- ja käyttötekstiileihin sekä perehtyy tuotteiden suunnitteluprosessiin. Oma-kohtainen taiteellinen työskentely antaa opiskelijalle mahdollisuuden taiteesta nauttimiseen, onnistumisen kokemuksiin ja itselle tärkeiden asioiden ilmaisemiseen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan mielikuvituksen, luovan ajattelun ja assosiaatiokyvyn kehittymistä. Opetuksessa syvennetään visuaalisen kulttuurin perusteita tekstiilitaiteen näkökulmasta ja luodaan riittävät edellytykset jatko-opinnoille.

Opetuksen sisältöjä ovat taiteellinen ilmaisu tekstiilitaiteen keinoin sekä erilaisten tekniikoiden oppiminen, kulttuurinen osaaminen sekä asuin- ja julkisen ympäristön suunnittelu. Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, jossa tiedolliset ja taidolliset sisällöt täydentävät toisiaan. Oppisisällöistä rakennetaan teemakokonaisuuksia ja opetuksessa pyritään tekemään yhteistyötä eri tekstiilitaiteen alan ammattilaisten kanssa.

Tekstiilitaiteen kurssien käytännönläheisyys opettaa opiskelijaa paitsi käyttämään aktiivisesti oppimiaan taitoja arkisen ympäristönsä parantamiseksi, myös näkemään ne mahdollisuudet, joita alalla toimiminen muun muassa yrittäjänä antaa. Monipuolinen kuva, joka syntyy viiden kurssin sisällöistä, auttaa myös ymmärtämään kestävä kehityksen merkityksen. Kursseilla esimerkiksi tutustutaan eri tavoin materiaalien uusiokäyttöön.

Kulttuuri-identiteettiä taas vahvistavat aiheet ja materiaalit, joita haetaan esimerkiksi eri aikakausien suomalaisesta käyttötaiteesta. Myös muiden maiden tekstiilitraditioihin tutustutaan. Teknologia ja yhteiskunta tulevat tutuksi yritysvierailuilla ja tehdaskierroksilla. Käymällä alan näyttelyissä sekä järjestämällä niitä itse, tiedottamalla niistä ja mainostamalla niitä ulkopuolisille opitaan ymmärtämään markkinoinnin merkitys.

Opetuksen tavoitteet

Tekstiilitaiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu erilaisiin tekstiilitaiteessa käytettäviin materiaaleihin sekä tekotapoihin ja oppii käyttämään näitä monipuolisesti oman ilmaisun välineenä
- tuntee tekstiilitaiteen ja visuaalisen kulttuurin keskeisiä käsitteitä ja osaa käyttää niitä omien ja toisten töiden tulkinnessa, arvioinnissa ja työskentelyprosessin kuvailussa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn ja itsearviointiin sekä yhteistyöhön
- oppii valitsemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja, tekniikoita ja välineitä ilmaisussaan

- tuntee muotoilun, vaatemuodin ja taidetekstiilien historiaa ja visuaalista kieltä
- tiedostaa oman toimintansa vaikutukset luontoon, kulttuurimaisemaan ja rakennettuun ympäristöön
- osaa käyttää ja arvostaa kulttuuripalveluja.

Aineenopettajan antama ohjaus

Opiskelija suunnittelee työskentelypäiväkirjaa apuna käyttäen työskentelynsä eri vaiheet ja arvioi niitä loppuarviointitilanteessa muiden opiskelijoiden kanssa. Opettaja antaa ohjausta vaiheittain työn vaatimusten mukaisesti. Tehtävä alustetaan kaikille yhteisesti kuva- ja muunlaisen materiaalin avulla. Omaperäisten ideoiden syntymistä tuetaan ohjaamalla erilaisten lähdeaineistojen tutkimiseen ja innoituksen etsimiseen. Tämän jälkeen ohjaus on henkilökohtaista. Työskentelyn eri vaiheet opetetaan juuri ennen kyseisen työvaiheen alkamista, jotta oppilas pystyisi hallitsemaan vaikeat ja monimutkaisetkin tekniikat ja työtavat. Oppimista tuetaan esimerkein, kuten näyttämällä tekotavat ja tekniikat käytännössä.

Kurssin TS1 voi suorittaa koska tahansa. Kurssit TS2, TS3 ja TS4 suoritetaan mieluiten numerojärjestyksessä, koska näillä kursseilla opitut asiat auttavat seuraavan kurssin suorittamisessa ja uuden oppimisessa ja sisäistämisessä. TS5 on täysin riippumaton aikaisempien kurssien opeista, joten sen voi suorittaa missä vaiheessa hyvänsä. Kurssit TS6 ja TS7 edellyttävät ainakin kahden aikaisemman tekstiilitaiteen kurssin suorittamista.

Opiskelija voi opiskella osittain itsenäisesti kurssin aikana sovittuaan siitä ensin opettajan kanssa. Koko kurssin suorittaminen itsenäisesti ei ole tekstiilitaiteessa mahdollista. Arvosteltavien töiden tulee olla valmiina samanaikaisesti muiden oppilastöiden kanssa, ja opettajan täytyy voida seurata oppilaan edistymistä säännöllisesti. Itsenäisesti opiskelevaa opiskelijaa opettaja ohjaa aina tarvittaessa.

Arviointi

Tekstiilitaiteen arviointi on pitkäkestoista ja vuorovaikutteista. Arvioinnin tulee antaa tietoa opiskelijan edistymisestä ja samalla kannustaa häntä ilmaisemaan itseään rohkeasti sekä luottamaan omaan kuvalliseen ilmaisuunsa. Tekstiilitaiteen opetuksen tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja. Arvioinnin kohteina ovat työprosessit, työskentelyn tulokset, sisällölliset, ilmaisulliset ja tekniset taidot ja kyky soveltaa teoriatietoa omassa ilmaisussaan. Tekstiilitaiteen kurssien arvioinnissa otetaan huomioon kuvalliset ja kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät, luonnokset, itsenäisesti suoritettavat tehtävät, portfolioit, prosessipäiväkirjat ja yleinen aktiivisuus sekä omaperäisyys.

Koulukohtaiset syventävät kurssit arvioidaan numeroin, ja oppimäärän arvosana määräytyy suoritettujen kurssien arvosanojen keskiarvon perusteella. Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

1. Seinätekstiili huovuttaen (TS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tekemään huovuttamalla sekä maalauksellista että kolmiulotteista pintaa
- tuntee huovutuksen historiaa ja huovuttamalla tehtyjen tuotteiden käyttötarkoituksen eri maissa
- osaa käyttää mahdollisimman monipuolisesti erilaisia huovutuksessa perinteisesti käytettyjä tekniikoita sekä kehittää luovasti uusia menetelmiä ja käyttömahdollisuuksia
- oppii käyttämään karstoja ja karstarullaa värillisten villojen sekoittamiseen keskenään
- oppii kuivaneulan monipuolisen käytön huovutuksessa
- osaa valmistaa sekä taidetekstiilin että käyttöesineen huovuttamalla valmiiksi värjätystä villasta
- oppii suojaamaan itsensä asianmukaisilla työvaatteilla ja asusteilla
- oppii näkemään myös tekemiensä tuotteiden kaupalliset mahdollisuudet
- oppii käyttämään mielikuvitustaan uusien materiaalien yhdistelemiseksi ja visuaalisesti rikkaiden pintarakenteiden luomiseksi.

Keskeiset sisällöt

- mitä tekstiilitaide on: tekstiilitaide yksilön ja yhteiskunnan kannalta
- mitä huovuttaminen on, mihin tällä tekniikalla tehtyjä tuotteita voi käyttää ja miksi
- eri kulttuureissa käytetyt tekniikat ja koristelutavat, kuten applikointi, päällekkäiskirjonta, apuhuovan käyttö kuvioiden tekemisessä, kuvion tekeminen pintakerrosta leikkaamalla
- kolmiulotteisen pinnan rakentaminen käyttäen vaahtomuovia, tähteeksi jääneitä huovutettuja paloja, erilaisia huokoisia kierrätystekstiilejä tai muuta kierrätysmateriaalia
- oma taiteellinen ilmaisu
- huovutustaide kulttuurin tulkkina
- sommittelu, muoto ja väri
- työn valmistaminen näyttelyä varten ja näyttelyn pystyttäminen

2. Silkkipaino (TS2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii kankaanpainannan eri menetelmät
- perehtyy pigmenttipainantaan silkkipainotekniikalla
- oppii sekä paperi- että valotuskaavion valmistamisen, iris- ja päällekkäispainatuksen sekä jatkuvan pinnan rakentamisen
- oppii käyttämään kohdistuskulmaa ja silkkipainoseulaa
- oppii ilmaisemaan itseään tekstiilitaiteen keinoin
- oppii hakemaan innoitusta ja värimaailmoja eri maiden kulttuureista ja käyttämään niitä ennakkoluulottomasti omassa työssään
- pystyy irtautumaan esittävästä kuvasta ja löytämään abstraktin muotokielen kankaan kuviointia suunnitellessaan
- oppii hyödyntämään sommittelun ja väriopin opiskeluaan
- oppii pitämään huolta käyttämistään välineistä
- tiedostaa tekstiilien merkityksen niin taide-esineinä kuin tunnelman luoja

Keskeiset sisällöt

- mitä silkkipaino on
- oman työn suunnittelu maalaamalla
- paperikaavion teko
- valotuskaavion teko valotusemulsion ja valotuspöydän avulla
- kohdistuskulman käyttö apuvälineenä
- päällekkäispainanta
- kuultavuus ja peittävyys
- silkkipainotaide kulttuurin tulkkina
- oma taiteellinen ilmaisu
- ompelu- ja saumauskoneen käyttö viimeistelyssä

3. Kankaanpainannan ja värjäyksen jatkokurssi (TS3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy syvemmin silkkipainannan mahdollisuuksiin
- tutustuu erilaisiin batiikkivärjäyksen tekniikoihin ja oppii kehittämään ennakkoluulottomasti uusia tapoja kankaan värjäämiseen
- tutustuu silkin maalaamiseen
- perehtyy tekstiilitaiteen kenttään eri kulttuureissa: tutustuu käyttö- ja taidetekstiileihin vierailemalla käsityöläisten työhuoneilla, pienyrityksissä sekä käymällä näyttelyissä ja messuilla
- tekee kankaan oppimiaan tekniikoita yhdistellen
- oppii näkemään kulttuurisia eroja muotokielessä ja värien käytössä
- oppii etenemään työssään järjestelmällisesti vaiheesta toiseen ja pystyy projektiluontoiseen työskentelyyn

- oppii tarkastelemaan omaa työskentelyään kriittisesti ja parantamaan tekniikkaansa sekä luovuuttaan tekemällä työprosessistaan portfolion
- oppii arvioimaan omaa työtään suhteessa annettuihin tavoitteisiin.

Keskeiset sisällöt

- kankaan värjäys ja maalaus, solmu- ja vahabatiikki sekä silkkimaalaus
- erilaisten työvälineiden, kuten vahakauhojen, siveltimien ja silitysrautojen, käyttö
- ryijyt, raanut ja muut perinteiset taidetekstiilit osana omaa perinnekulttuuriamme
- pystypuiden käyttömahdollisuudet
- portfolion teko
- vieraat kulttuurit innoittajina
- yritys- ja tehdaskäynnit

4. Kokeilevan tekstiilitaiteen kurssi (TS4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tekstiilitaiteilijan työnkuvaan suunnittelutehtävien avulla
- pystyy lähestymään tehtäväänsä materiaalien kautta ja tekemään työnsä annetusta teemasta
- oppii hakemaan tietoa kirjoista, videoista ja Internetistä
- oppii hakemaan ja käyttämään työssään kierrätysmateriaaleja sekä yhdistelemään niitä ja esimerkiksi luonnosta löytämiään aineksia kolmiulotteisen taidetekstiilin luomiseksi
- oppii ottamaan vastuun työn valmistumisesta määräaikana
- rohkaistuu laittamaan omia töitään näytteille ja oppii hinnoittelemaan työnsä
- tuntee kaikki työaineet, värit ja muut materiaalit siten, että osaa käyttää niitä vaarantamatta ympäristöään tai omaa terveyttään
- ymmärtää kestävä kehityksen tärkeyden tekstiilitaiteessa
- uskaltaa irrottautua perinteisistä tekniikoista ja kokeilee ennakkolulottomasti ja luovasti erilaisia materiaaleja ja työskentelytapoja.

Keskeiset sisällöt

- katsaus nykytaiteeseen ja mahdollinen näyttelykäynti
- opiskelijan motivoiminen tutustumalla tämän päivän tekstiilitaiteilijoiden tuotantoon niin Suomessa kuin ulkomailla
- kolmiulotteisen taidetekstiilin suunnittelu ja valmistaminen käyttäen perinteisten materiaalien lisäksi kierrätysmateriaalia ja portfolion teko

5. Vaatesuunnittelu (TS5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu vaatesuunnittelijan työnkuvaan
- harjoittelee ideointia ja sen visualisointia
- harjaantuu piirtäessään tyyllittelemään ja ottamaan huomioon vaateen muotokielen ja rakenteen
- saa kokonaiskuvan vaatteiden ja asusteiden historiasta.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään alan termistöä ja käsitteitä ja keskustellaan vaatteiden kielestä: Mitä vaate kertoo kantajastaan? Mitä pukeutumisella voidaan viestittää? Harjoitellaan esitystekniikkaa piirros- ja maalaustehtävin. Kurssilla ei varsinaisesti kaavoiteta tai ommella uusia vaatteita mutta voidaan esimerkiksi muokata anonyymi vaate uudeksi tai tehdä asusteita tai vaatteiden pienoismalleja. Kurssilla on mahdollista vierailla alan ajankohtaisessa näyttelyssä tai suunnittelijan työhuoneella.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

6. Tekstiilitaiteen lukiodiplomi (TS6)

Tekstiilitaiteen diplomikurssi edellyttää vähintään kahden tekstiilitaiteen kurssin suorittamista.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii valitsemaan sellaisen tehtävän, jonka parissa pystyy työskentelemään koko kurssin ajan ilman ohjausta
- oppii arvioimaan kykyään itsenäiseen työhön jo ennen kurssin alkamista
- oppii arvioimaan omia edellytyksiään tehtävän eri vaiheita suunnitelllessaan
- oppii arvioimaan oman työnsä lopputulosta kriittisesti
- oppii sitoutumaan annettuun tehtävään ja noudattamaan annettua aikataulua.

Keskeiset sisällöt

Kurssi on vuosittain toistuva valtakunnallinen kurssi, jonka tehtävät tulevat Opetushallituksesta. Opiskelija valitsee yhden tehtävän, jonka parissa hän työskentelee kurssin ajan. Lisäksi hän tekee prosessiportfolion, josta ilmenevät työn edistyminen ja ideoiden kehittyminen.

Arviointi

Diplomityön arvioivat sekä ohjaava opettaja että ulkopuolinen asiantuntija. Työ arvioidaan asteikolla 1–5. Kurssista saa suoritusmerkinnän.

7. Tekstiilitaiteen projektikurssi (TS7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii työskentelemään yhteisen päämäärän hyväksi koko projektin ehdoilla
- oppii itsenäisesti ja ryhmässä suunnittelemaan ja ideoimaan kokonaisuuksia jotain tiettyä etukäteen valittua projektia varten käyttäen hyväkseen jo oppimiaan tietoja ja taitoja työskentelyssään
- oppii sitoutumaan työhönsä, jonka hän on vapaaehtoisesti valinnut.

Keskeiset sisällöt

Kurssi pidetään tarvittaessa, ja se voi olla projekti mihin hyvänsä koulun tai sen ulkopuoliseen tapahtumaan, jossa tarvitaan tekstiilitaiteen kursseilla opittuja taitoja (esimerkiksi puvustuskurssi näytelmään). Projektikurssi voidaan myös pitää kahden tai useamman oppiaineen kanssa yhdessä. Aluksi suunnitellaan kurssin kokonaisuus ja tehdään työnjako opiskelijoiden kesken sekä selvitetään työskentelyaikataulu. Kurssilla käytetään kokeilevia materiaaleja ja tekniikoita sekä kierrätysmateriaaleja mahdollisuuksien mukaan. Kurssi ei edellytä erityisempää ompelutaitoa, mutta ompelu- tai saumauskoneen käyttö opetetaan tarvittaessa.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin.

7.2.29 Tekninen piirustus ja suunnittelu

Helsingin kuvataidelukion teknisen piirustuksen opetuksessa opiskelija saa käsityksen teknisten piirrosten, havainnekuvien ja pienoismallien käytöstä suunnittelussa. Omakohtainen työskentely suunnittelupiirrosten parissa kehittää kuvanlukutaitoa, jota jokainen tarvitsee tulkitessaan esimerkiksi sisustus-, talonrakennus- tai kaavoituspiirustuksia. Omien suunnitelmien toteuttaminen piirroksin tai pienoismallein antaa mahdollisuuden kehittää taiteellista ja teknistä osaamista tilanhahmotuskykyä vaativissa tehtävissä.

Opetuksen tavoitteet

Kurssit antavat perustiedot teknisen piirustuksen välineiden ja vakiintuneiden merkintätapojen asianmukaisesta käytöstä. Perehdytään teknisen piirustuksen menetelmiin sekä esine-, arkkitehtuuri- ja ympäristösuunnittelun perusteisiin. Kehitetään esitystekniikoita omien ideoiden ja suunnitelmien havainnollistamiseksi. Tutustutaan tietotekniikkaan teknisen piirustuksen ja suunnittelun apuvälineenä. Lisäksi opiskelija saa tietoa suunnittelijan työstä ja jatko-opiskelumahdollisuuksista.

Aineenopettajan antama ohjaus

Kursseja TP1 ja TP2 ei tarvitse suorittaa numerojärjestyksessä. Kurssin TP3 voi käydä vasta kurssien TP1 tai TP2 suorittamisen jälkeen.

Arviointi

Kurssien suorittaminen edellyttää läsnäoloa tunneilla ja tehtävien tekoa ohjeiden mukaisesti. Arvosanaan vaikuttavat harjoitustehtävien taso ja yleinen tuntiaktiivisuus. Koulukohtaiset syventävät kurssit arvioidaan numeroin, ja oppimäärän arvosana määräytyy suoritettujen kurssien arvosanojen keskiarvon perusteella.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

1. Teknisen piirustuksen perusteet (TP1)

Kurssilla tutustutaan teknisen piirustuksen työvälineisiin ja vakiintuneisiin merkintätapoihin. Tehtävien avulla perehdytään esine- ja sisustussuunnittelun perusteisiin. Omia suunnitelmia ja ideoita visualisoidaan muun muassa projektiopiirustusten, pohjapiirrosten ja aksonometristen kuvien avulla.

2. Pinnasta tilaan (TP2)

Kurssilla perehdytään perspektiivikuvan rakenteeseen ja erilaisten perspektiivipiirustusten konstruointiin. Tehtävien avulla tutkitaan sisä- ja ulkotilojen sekä valojen ja varjojen perspektiivistä kuvaamista sekä syvennetään opiskelijan tietoja arkkitehtuurista.

3. Ideasta toteutukseen (TP3)

Kurssilla sovelletaan aiemmin opittuja teknisen piirustuksen tietoja ja taitoja. Tehtävissä keskitytään ideointiin, suunnitteluun ja erilaisten esitystekniikoiden harjoitteluun. Kurssin aikana opiskelija toteuttaa lopputyönään yhden omavalintaisen projektin.

7.2.30 Multimedia

Helsingin kuvataidelukion multimediakursseilla opiskelija harjoittelee yhdessä muiden kanssa tuottamaan visuaalisesti harkittuja, hyvin suunniteltuja ja toimivia uusmediasovelluksia. Kursseilla käydään läpi uusmediatuotannon keskeinen käsitteistö, tuotannon eri vaiheet sekä tutustutaan erilaisiin uusmediasovelluksiin ja analysoidaan niitä.

Opetuksen tavoitteet

Opiskelija saa perusvalmiudet digitaalisen kuvan, videon ja äänen käsittelyyn eri digitaalisille tallennusvälineille ja Internetiä varten. Hän tutustuu uusien medioiden luomien mahdollisuuksien hyödyntämiseen ja uusmediasovellusten tuottamiseen. Opiskelija ymmärtää uusien medioiden merkityksen ja osaa tarkastella niiden sisältöjä ja toteutusta kriittisesti.

Opiskelija ymmärtää, miten teknologia muovaa ihmisen toimintaa audiovisuaalisessa viestinnässä. Opiskelija kykenee käyttämään erilaisia audiovisuaalisia viestimiä, ja kursseilla tuetaan opiskelijan monipuolista kommunikaatiokykyä ja kykyä ilmaista itseään uusien visuaalisen viestinnän keinojen avulla. Opiskelija oppii myös kriittistä tiedonhakua ja tiedon soveltamista omassa työskentelyssään.

Lisäksi opiskelija tutustuu viestintään ja uusmediatuotantoon uranvalinnan, työelämän ja yrittäjyyden näkökulmasta sekä tekijänoikeuksiin digitaalisessa tuotannossa ja tietoverkoissa.

Opettajan antama ohjaus

Opettaja ohjaa opiskelijaa kurssien suoritusjärjestyksessä sekä antaa ohjeita ryhmätyöskentelystä ja tehtävien suorittamisesta. Opettaja ohjaa opiskelijaa valitsemaan multimediaa tukevia kursseja valokuvauksesta, elokuvauksesta, digitaalisesta kuvankäsittelystä ja taitosta.

Kurssien suorittaminen edellyttää läsnäoloa tunneilla sekä annettujen tehtävien tekemistä. Opiskelu edellyttää työskentelyä ryhmässä. Kurssit suoritetaan numerojärjestyksessä.

Arviointi

Arviointiin vaikuttavat opiskelijan oma edistyminen, osallistuminen yhteisen projektin toteutukseen sekä toteutettujen töiden taso. Koulukohdaiset multimedialinjalaisille pakolliset kurssit arvioidaan numeroin, ja oppimäärän arvosana määräytyy suoritettujen kurssien arvosanojen

keskiarvon perusteella. Koulukohtaiset soveltavat kurssit voivat vaikuttaa oppimäärän arvosanaan vain korottavasti.

Koulukohtaiset multimedialinjalaisille pakolliset kurssit

1. Multimedian osatekijät (MM1)

Opiskelija tutustuu multimedian eri osatekijöihin, kuten grafiikkaan, tekstiin, valokuvaan, animaatioon, ääneen ja videoon, sekä niiden vuorovaikutukseen ja rooliin uusissa medioissa. Opiskelija oppii kunkin osa-alueen työstämisessä vaadittavien sovellusohjelmien käyttöä.

2. Multimedian käsikirjoitus ja suunnittelu (MM2)

Suunnitellaan interaktiivinen multimediaesitys, laaditaan käsikirjoitus ja harjoitellaan käyttöliittymäsuunnittelun perusteita. Kurssin aikana ideoidaan multimediaesitys, jonka opiskelijat toteuttavat kahden seuraavan kurssin aikana, sekä harjoitetaan edellä mainittuja suunnittelutaitoja harjoitusten avulla.

3. ja 4. Multimediaprojekti (MM3–4)

Kurssien aikana toteutetaan ryhmätyönä edellisellä kurssilla suunniteltu ja käsikirjoitettu multimediaprojekti. Kurssit syventävät kahdella ensimmäisellä kurssilla opittuja tietoja ja taitoja eri tuotantotyökaluista ja osamedioista. Opetuksen paino on käytännön tekemisessä.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

5. Photoshop – digitaalinen kuvankäsittely (MM5)

Opiskelija tutustuu digitaalisen kuvankäsittelyn perusteisiin ja Photoshop-kuvankäsittelyohjelman ominaisuuksiin. Erillisten tehtävien avulla perehdytään muun muassa piirto- ja valintatyökaluihin, muodonmuutoksiin, värinsäätötyökaluihin, tasoihin, tasomaskeihin, tehosteisiin, tekstityökaluun ja tehtävien automatisointiin. Tutustutaan myös kuvan skannaukseen, tulostamiseen ja valmisteluihin painotuotetta ja Internet-sovelluksia varten. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoriutusmerkintä.

6. Taitto – InDesign-ohjelman perusteet (MM6)

Opiskelija tutustuu InDesign-taitto-ohjelmaan. Opiskelija perehtyy typografiaan ja harjoittelee tekstin ja kuvan sommittelua. Kurssilla opiskelija tekee taittoharjoituksina erilaisia esitteitä ja julisteita ja harjoittelee myös

monisivuisen julkaisun tekemistä. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7. Mupe – Multimedian perusteet (MM7)

Opiskelija tutustuu DIRECTOR- ja FLASH-multimediaohjelmien perustoimintoihin. Opiskelija perehtyy erilaisiin animointitekniikoihin ja perusnavigointiin. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7.2.31 Oppiaineiden yhteiset kurssit

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

1.–5. Projektikurssit (OY1–OY5)

Projektikurssit mahdollistavat eri oppiaineisiin liittyvät projektit. Kurssilla voidaan esimerkiksi valmistaa ohjelmaa johonkin juhlaan tai muuhun tapahtumaan tai toteuttaa jokin hanke vaikkapa ulkopuolisen yhteistyökumppanin kanssa. Kurssi voidaan järjestää koulussa tai muussa ympäristössä. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

6. Kulttuurikurssi (OY6)

Kulttuurikurssi on vuosittain vaihtuvaan teemaan syventyvä projektikurssi, jonka toteuttamiseen osallistuvat vaihtelevasti eri reaaliaineet ja taideaineet yhdessä. Sisällöt saattavat liittyä ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin keskustelunaiheisiin tai suoraan aihekokonaisuuksiin, kuten aktiiviseen kansalaisuuteen ja yrittäjyyteen, kulttuuri-identiteettiin ja kulttuurien tuntemukseen, kestävään kehitykseen sekä teknologiaan ja yhteiskuntaan. Kurssi on eri aineita integroiva, ja se voidaan toteuttaa koulun sisällä tai yhdessä ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa. Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.

7. Johdatusta mediaan (OY7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tulee tietoiseksi median eri muodoista ja hahmottaa omia roolejaan median vastaanottajana ja tuottajana
- osaa eritellä ja tuottaa mediatekstejä, niiden sisältöjä, rakenteita ja vaikuttamisen keinoja
- oppii median käyttöön liittyvää kriittistä ja eettistä ajattelua.

Keskeiset sisällöt

Kurssilla annetaan perustietoja viestinnästä, erilaisista viestintäympäristöistä ja lähestymistavoista. Sen tarjoamat tiedot liittyvät aktiivista kansalaisuutta sekä viestintä- ja mediaosaamista käsitteleviin aihekokonaisuuksiin. Viestintää tarkastellaan eri oppiaineiden näkökulmasta, ja kurssin suunnitteluun ja toteuttamiseen voivat osallistua vuosittain eri opettajat. Kurssi on eri aineita integroiva, ja se voidaan toteuttaa koulun sisällä tai yhdessä ulkopuolisten tahojen kanssa.

Arviointi

Hyväksytysti suoritetusta kurssista annetaan suoritusmerkintä.